

ΜΑΡΙΟΣ ΚΑΡΟΓΙΑΝ

Στόχος μας ποσοστό πάνω από 4% το '21

Το αποτέλεσμα των ευρωεκλογών κατέδειξε πως η ΔΗΠΑ δεν είναι καπρίτσιο ούτε ζήτημα προσωπικών φιλοδοξιών, αναφέρει στη συνέντευξή του στην «Κ» ο πρόεδρος της ΔΗΠΑ Μάριος Καρογιάν. Μιλώντας για τη συμμετοχή στο κυβερνητικό σχήμα υπογραμμίζει πως ουδέποτε απαίτησε ή ζήτησε σιδήποτε από τον πρόεδρο της Δημοκρατίας, όμως, αν υπάρχουν πεδία στα οποία ο πρόεδρος θεωρεί ότι μπορεί να συνεργαστεί με φίλους ή μέλη της Παράταξης μπορεί να το κάνει. Μιλάει για τη σχέση του με ΔΗΚΟϊκά στελέχη και για το ενδεχόμενο προσχώρησής κάποιων εξ αυτών στη ΔΗΠΑ. **Σελ. 7**

ΠΑΧΥΑΜΜΟΣ ΤΗΛΛΥΡΙΑΣ

Οστά και πυρομαχικά από τις ανασκαφές

Υπολείμματα εκρηκτικών και πυρομαχικά καθώς και κόκκαλα βρέθηκαν στον κρατήρα του νοσοκομείου εκστρατείας που ισοπέδωσε η τουρκική ναπάλμ στις 9/8/1964. Κάτω από τα συντρίμια πιστεύεται ότι ετάφησαν 12 και πλέον άτομα, ενώ σύμφωνα με μαρτυρίες αυτοπτών μαρτύρων στην «Κ», μετά τον βομβαρδισμό που ισοπέδωσε το όμορφο χωριό του Παχύαμμου, κάποιοι μάζευσαν κομμάτια από ανθρώπινες σάρκες. **Σελ. 10**

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Οι εκλογές στις ΗΠΑ ξυπνούν το Facebook

Το Facebook ανακοίνωσε ότι εντόπισε και εξουδετέρωσε τέσσερις κρατικές απόπειρες παραπληροφόρησης: τρεις από το Ιράν και μία από τη Ρωσία. Ο διευθύνων σύμβουλος του Facebook, Μαρκ Ζούκερμπεργκ, τονίζει ότι όλοι πρέπει να έχουν φωνή στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. **Σελ. 23**

ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

- ✓ **ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ** Σελ. 2
Η διαφθορά και η κυρία Άννα
- ✓ **ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ** Σελ. 13
Δίλημμα στο προσφυγικό
- ✓ **ΚΩΣΤΑΣ ΙΩΡΔΑΝΙΑΝΗΣ** Σελ. 13
Είναι και μένουν Αγγλοι

Από τις 4 π.μ. τέθηκε σε ισχύ η χειμερινή ώρα. Ως εκ τούτου, οι δείκτες των ρολογιών θα πρέπει να μετακινηθούν μία ώρα πίσω.

Όροι που θέτει η Άγκυρα για τις διαπραγματεύσεις

Αποκαλύπτουμε το σχεδιάγραμμα που παρουσίασε σε Η.Ε. και ξένους πρέσβεις

Σχεδιάγραμμα υπό τον τίτλο «Κυπριακό/Οδικός χάρτης» παρουσίασε στην ειδική απεσταλμένη των Ηνωμένων Εθνών Τζέιν Χολ Λουτ, Τούρκος διπλωμάτης, ενημερώνοντάς την πως η Άγκυρα αποδέχεται την πραγματοποίηση της τριμερούς διάσκεψης, μεταξύ των δύο ηγετών και του γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών Αντόνιο Γκου-

τιέρες, με την προϋπόθεση, όπως ανέφερε, ότι αυτή θα λειτουργήσει υποβοηθητικά για την προετοιμασία της ανεπίσημης πενταμερούς που θα ακολουθήσει. Η Άγκυρα έχει ήδη ετοιμάσει τον δικό της οδικό χάρτη για την πενταμερή διάσκεψη –τον οποίο έχει στην κατοχή της η «Κ»– και από τον οποίο επιβεβαιώνεται πως θα

θέσει όλες τις μορφές λύσης στο τραπέζι. Στόχος της Άγκυρας είναι πριν από τη συνολολόγηση των όρων αναφοράς να υπάρξει συμφωνία επί όλων των παραμέτρων της πολιτικής ισότητας. Δηλαδή εκ περιτροπής προεδρία, αποτελεσματική συμμετοχή στα θεσμικά όργανα και μία θετική ψήφος. **Σελ. 3**

Ένας καφές 45 χρόνων στον Λάρνακα Λαπήθου

Ο Νικόλας Σκουριδής έφυγε ως πρόσφυγας από τη γενέτειρά του στις 15 Αυγούστου 1974, το απόγευμα, την ώρα που τα τουρκικά στρατεύματα έμπαιναν στον κατεχόμενο, σήμερα Λάρνακα της Λαπήθου. Ο κ. Σκουριδής 45 χρόνια δεν επέστρεψε για μια απλή επίσκεψη, αλλά για μόνιμη εγκατάσταση. Η «Κ» συνόδευσε τον Ε/κ πρόσφυγα στο γενέθλιο τόπο του, κάνοντας μια διαδρομή 45 λεπτών για να καταγράψει τις στιγμές που άργησαν να έλθουν 45 χρόνια. Στη θέση του ερειπωμένου πατρικού του ανήγειρε μια νέα κατοικία, από το μπαλκόνι της οποίας στενάζει με προβληματισμό το μέλλον της Κύπρου. **Σελ. 9**

Καζάνι που βράζει ολόκληρη η υφήλιος

Brexit, Χιλή και Βαρκελώνη

Ο πλανήτης βρίσκεται ενώπιον σοβαρότατων προκλήσεων. Από τη Βηρυτό ως το Σαντιάγο της Χιλής και από το Λονδίνο έως τη Βαρκελώνη οι κοινωνίες βιώνουν ακραία κοινωνικά και πολιτικά φαινόμενα. Οι πολίτες εκφράζουν την αγανάκτησή τους απέναντι σε πολιτικές ηγεσίες, αναίσθητες στις λαϊκές ανησυχίες. **Σελ. 22**

Το βέτο που έφερε πρόωρα τον χειμώνα

Σε βέρτιγκο τα Δυτικά Βαλκάνια

Τα Σκόπια και τα Τίρανα δεν ξεκινούν ενταξιακές διαπραγματεύσεις με την Ευρωπαϊκή Ένωση με αποτέλεσμα τα Δυτικά Βαλκάνια να εισέρχονται σε αχατογράφητα ύδατα. Αποτέλεσμα του βέτο είναι ο κίνδυνος κλονισμού της στρατηγικής διεύρυνσης της Ε.Ε. **Σελ. 19**

Εύσημα στην Κύπρο από το ΔΝΤ

Μηνύματα στον υπ. Οικονομικών και τον διοικητή της ΚΤ

Ικανοποίηση από την πορεία της κυπριακής οικονομίας εξέφρασαν το ΔΝΤ και άλλοι παράγοντες κατά τις επαφές που είχαν στην Ουάσιγκτον ο υπ. Οικονομικών και ο Διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας. Ο Χάρνς Γεωργιάδης ανέφερε ότι ιδιαίτερη μνεία έγινε στη μείωση του δημοσίου χρέους, τις περαιτέρω μειώσεις των ΜΕΔ

και τη μείωση της ανεργίας. Είπε επίσης ότι εξήγησε τη διαδικασία για πρόωρη αποπληρωμή του δανείου. Ο Κωνσταντίνος Ηροδότου σημείωσε πως τονίστηκε το πόσο σημαντικό είναι ένα κράτος να έχει πλεονάσματα και να τα χρησιμοποιεί ορθά και δόθηκαν συγχαρητήρια στην Κύπρο. **Οικονομική, σελ. 4**

Δέκα πολιτογραφήσεις από κόσκινο

Παραδοχή για προβληματικές περιπτώσεις οδηγούν σε έρευνα

Από κόσκινο θα περάσει το σύνολο των πολιτογραφήσεων μέσω του Επενδυτικού Προγράμματος, μια κίνηση που στόχο έχει να εκτονώσει τις συνεχιζόμενες διεθνείς πιέσεις προς τη Λευκωσία. Οι έρευνες θα αφορούν υποθέσεις πριν από το 2013 και θα επεκταθούν μέχρι και το 2018. Οι κρατικές αρχές φαίνεται να έχουν ενώπιόν

τους λίστα με 10 ύποπτες περιπτώσεις, που οι κάτοχοι των διαβατηρίων δεν φαίνεται να πληρούν τα υφιστάμενα κριτήρια. Η διεξαγωγή έρευνας, που συνεχίζει να προκαλεί πολιτικούς τριγμούς στο εσωτερικό, αποδίδεται και σε προσπάθεια διαχείρισης νέων περιπτώσεων που ενδεχομένως δουν το φως της δημοσιότητας. **Σελ. 16**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Επί θύραις

Ο πιο σύντομος δρόμος προς το φως είναι η αλήθεια, λέει ένα παλιό ρητό, που καθημερινά αποδεικνύεται ακατανίκητο. Κι αυτό με αφορμή τις συγκρούσεις μεταξύ κυβέρνησης και μείζονος αντιπολίτευσης για το «πρόγραμμα ξένων επενδύσεων» ή τα «χρυσά διαβατήρια», που έχουμε φτάσει στο σημείο να κατηγορεί η μία πλευρά την άλλη για συγκεκριμένο Ρώσο μεγιστάνα, τη στιγμή που η Κύπρος διαπομπεύεται ως πλυντήριο ξεπλύματος χρημάτων από ταινία του Χόλγουντ με διεθνούς φήμης πρωταγωνιστές, όπως η Μέριλ Στριπ και ο Αντόνιο Μπαντέρας. Αν η κυβέρνηση και η πολιτική μας ηγεσία γενικώς δεν έχουν αντιληφθεί ότι το κυνήγι κερδών μέσω των εξουσιών των οποίων είναι περιβεβλημένοι αποτελεί διαφθορά, καιρός είναι να συνειδητοποιήσουν ότι ο εξευτελισμός μας έχει ήδη γίνει τέλειος και η επόμενη καταστροφή είναι επί θύραις.

Τραπεζοασφαλιστικά Προϊόντα

Κάνε τα χρήματά σου να δουλεύουν για το μέλλον σου!

Αποταμιευτικό – Ασφαλιστικό Σχέδιο νέας γενιάς

- Αποταμίευση με σημαντική απόδοση
- Ασφαλιστική κάλυψη
- Φορολογική απαλλαγή
- Μηνιαίο καταβολή από €50

Ασφάλιση

Αποταμίευση

Φοροαπαλλαγή

Επένδυση στην ανάπτυξη και την πρόνοια

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΖΩΗ»

ΜΟΥΣΕΙΟ

Στο σπίτι του Πάτρικ Λι Φέρμορ

Η «Κ» στην ιστορική οικία του Πάτρικ Λι Φέρμορ στην Καρδαμύλη Λακωνίας, μετά την αποκατάστασή της από το Μουσείο Μπενάκη. Στην Οικία Λι Φέρμορ γίνονται οργανωμένες ξεναγήσεις. Ο κήπος του ανακαλεί μνήμες, και μας τον καθιστά οικείο. **Ζωή, σελ. 1**

ΠΡΟΣΩΠΟ

Ο «μουσειοπλάστης» Δημήτρης Πιερίδης

Ο Δημήτρης Πιερίδης, γόνος μιας από τις παλαιότερες οικογένειες της Κύπρου, με καταγωγή από τα Επάννησα, μας υποδέχθηκε στο Αρχαιολογικό Μουσείο του Ιδρύματος Πιερίδη στη Λάρνακα και μας μίλησε για την αγάπη που τρέφει για την αρχαία κυπριακή τέχνη και τον πολιτισμό. **Ζωή, σελ. 4**

ΧΟΡΟΣ

19η Πλατφόρμα Χορογραφίας στο Ριάλτο

Ο χορογράφος Παναγιώτης Τοφή παρουσιάζει, στη 19η Πλατφόρμα Χορογραφίας Κύπρου στο Θέατρο Ριάλτο της Λεμεσού, το έργο του «through me, THEM» και μιλάει στην «Κ». Για την Πλατφόρμα μιλάει επίσης στην «Κ» η ανώτερη λειτουργός Χορού Κατρίν Μοσκοβάκη. **Ζωή, σελ. 11**

HUBLOT

BIG BANG CERAMIC BLUE

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Γράφει ο **ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ**

Η διαφθορά και η κυρία Άννα

Τις προάλλες πήγα στο ηρωικό χωριό της Τηλυλυριάς, τον πανέμορφο Παχύαμμο, όπου άρχισαν ήδη οι ανασκαφές στον χώρο που τον Αύγουστο του 1964 οι δυνάμεις της Δημοκρατίας είχαν μετατρέψει μια νεόκτιστη μονοκατοικία σε νοσοκομείο εκστρατείας. Στις 9 Αυγούστου βομβαρδίστηκε από την τουρκική αεροπορία με ναπάλμ και ισοπεδώθηκε. Κάτω από τα συντρίμια βρήκαν τον θάνατο 12 νέοι, απειροπρόλεμοι που πήγαν να υπερασπιστούν την πατρίδα τους. Εκεί συνάντησα ανθρώπους που βίωσαν τους βομβαρδισμούς, που είδαν να τρέχουν καigόμενοι άνθρωποι και ζώα, που μάζεψαν από τις αυλές των σπιτιών τους ανθρώπινες σάρκες και τις έθαψαν. «Τα σπίτια μας έμειναν χωρίς στέγες, πόρτες και παράθυρα, από τις βόμβες, μου είπε η 80χρονη κυρία Άννα. Στο ερώτημά μου, αν τους επιδιόρθωσαν τα σπίτια και ποιος, μου απάντησε κατά λέξη: «Έβαλεν κάτι ειδικούς η κυβέρνηση τ'ζι εφάν τα ριάλια μονικά. Εν τ'ζι εκάμαν μας δουλειά του καίρ-κού. Ήμασταν όμως υποχρεωμένοι να μπορούμε στα σπίθκια μας. Εμείς είχαμεν τέσσερα μωρά. Άμαν εφ'ταν εσάσαμεν τα μόνοι μας». Αυτό το 1964, με την Κυπριακή Δημοκρατία να διαγιγί μόλις το τέταρτο έτος από την ίδρυσή της. Ο 84χρονος κύριος Ηλίας, μου είπε το εξής χαρακτηριστικό: «Όταν ετέλειωσεν το κακόν ήρτεν ο Μακάριος. Ήρτεν δαμαί στο σπίτι μας. Του έδειξα τα μυαλά στους τοίχους τ'ζιαι τα γαίματα. Είδαν τα σπίθκια τ'ζιαι είπεν ότι θα εκάμναν επιδιορθώσεις». Εγύρισεν όμως τ'ζιαι είπε μας: «Δεν μπορούμε εμείς να κτίζουμε τ'ζιαι και οι άλλοι να χαλούν». ... Τα σπίθκια μας εσάσαμεν τα μόνοι μας». «Γιατί δεν τα λαλείς ούλλα;», τον παρατηρεί η διπλανή κυρία. Γιατί δεν λαλείς ότι τα ριάλλια που έπρεπε να δώκουν για να σάσουν τα σπίθκια μας εκάμαν τα εξοχικά τ'ζεινοί που ξέρουν να τρώσεν;». Το μερολόγιο έδειχνε 9 του Οκτώβρη του 2019, δηλαδή 55 χρόνια μετά την τραγωδία του 1964 και οι άνθρωποι ζούνε ακόμα με τον τρόπο της κόλασης των ναπάλμ και το παράπονο της αδικίας εξαιτίας της διαφθοράς δημοσίων λειτουργών,

ξεκινώντας από τον Μακάριο που πήγε μαζί με τον Πολύκαρπο Γιωρκάτζη, είδαν και απήλθαν και φτάνοντας, δεν ξέρω μέχρι ποιον κρατικό λειτουργό. Στις 23 Οκτωβρίου 2019, ο γενικός εισαγγελέας της Δημοκρατίας αναγορεύεται σε επίτιμο Διδάκτορα της Σχολής Νομικής και Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Frederick και μιλάει στην τελετή με θέμα: «Εμπειρίες και βιώματα από την υπηρεσία σε δύο σημαντικούς θεσμούς του κράτους» και αναφέρεται στα 25 χρόνια στη δικαστική έδρα και στα έξι και πλέον στη Νομική Υπηρεσία και μεταξύ άλλων λέει ότι ως γενικός εισαγγελέας το δυσκολότερο σε χειρισμό θέμα ήταν, «αυτό της εκ των έσω πολεμικής για τους γνωστούς λόγους. Μιας πολεμικής, η οποία δεν περιοριζόταν στην περίμετρο της Νομικής Υπηρεσίας. Επεκτεινόταν και δικτυωνόταν και σε δυνάμεις άλλες. Στην νομοθετική εξουσία, σε κάποια μέλη της, στην εκτελεστική, στην αστυνομία. Και δυστυχώς, σε μέσα μαζικής ενημέρωσης. Υπό εκείνες τις συνθήκες, οι δυσχέρειες ήταν πολλές και κάποτε ανυπέρβλητες» [...] Ανιέρως και ανελέητος ο πόλεμος από κάποια μέσα ενημέρωσης που έχουν τις δικές τους ατζέντες. Καταστάσεις γνωστές σε όλους, ή έστω σε πολλούς. Χωρίς όμως κανέναν να αντιδρά. Χωρίς κανέναν να διαμαρτύρεται». Είπε κι άλλα πολλά ο κ. Κληρίδης, αλλά θα περιοριστώ σε αυτά που σημείωσα για να ρωτήσω: Κύριε εισαγγελέα, 25 χρόνια στη δικαστική έδρα μάλλον δεν αντιληφθήκατε τι τρέχει στην Κύπρο; Μήπως η έδρα λειτουργεί ενίοτε και σαν κρύπτη; Ως εισαγγελέας όμως δεν μπορεί να μην ακούσατε τις εκκλήσεις μας για το σκάνδαλο Μιλόσεβιτς; Ούτε τα ρεπορτάζ μας για την πλαστογραφία του εγγράφου του μισθού της δι-οικήτριας της ΚτΚ; Εκείνο που σίγουρα δεν βρήκατε είναι εκείνο το μαχαίρι που θα φτάσει μέχρι το κόκαλο. Στα σοβαρά τώρα. Αν εσείς, ο ισχυρότερος άνθρωπος στη δικαιοσύνη, δεν μπορείτε να αντιμετωπίσετε τη διαφθορά που περιγράφετε, ποιος μπορεί, η κυρία Άννα που την αντιμετωπίζει από το 1964;

paraschosa@kathimerini.com.cy

Η τριμερής, τα βαρίδια του Νίκαρου και η συμπάθεια της Ελένης

Εξάλλου, Ελένη μου, όπως είπε και ο Μιτεράν: «Οι υποσχέσεις δεν δεσμεύουν παρά μόνο εκείνους που τις δέχονται».

Μετά την ανακοίνωση της συμφωνίας για την άτυπη τριμερή μεταξύ Γκουτιέρες, Νίκαρου και Μουσταφά στις 25 Νοεμβρίου στο Βερολίνο αναμένεται η ανακοίνωση του νέου ταξιδιού της Τζέιν Χολ Λουτ στη Λευκωσία.

Το Γκουτιέρες Girl θα έχει αυτή τη φορά μια νέα αποστολή: Να πιστοποιήσει πέραν κάθε αμφιβολίας τη συμφωνία των δύο ηγετών στους όρους αναφοράς. Είναι μια αποστολή δύσκολη, αν κρίνει κανείς και από το μη αποτέλεσμα της προηγούμενης προσπάθειάς της, αυτής του Σεπτεμβρίου. Η ίδια δεν φαίνεται να είναι και πολύ αισιόδοξη παρά το ότι ελπίζει στη δυναμική των πιέσεων που ασκούνται από πολλές πλευρές και ίσως εκτάκτως και πολύ συγκεκριμένα από τον ίδιο τον Γκουτιέρες. Όπως μου ανέφερε πηγή μου που γνωρίζει: «Είναι πολύ πιθανόν ο Γκουτιέρες να έχει τηλεφωνική επικοινωνία με Αναστασιάδη και Ακιντζι ως μια «εποικοδομητική» παρέμβαση και ενισχυτική των προπαθειών της Λουτ, λί-γο πριν από την τριμερή».

Σύμφωνα με την πηγή μου, σε περίπτωση που επιτευχθεί η συμφωνία στους όρους αναφοράς ενδέχεται αυτή να ανακοινωθεί κατά την άτυπη τριμερή του Βερολίνου από τον ίδιο τον Γκουτιέρες. Ωστόσο, υπάρχει και το ενδεχόμενο να δοθεί άλλη μία «παράταση» μέχρι την άτυπη πενταμερή, «κάτι που θα σημαίνει πως η Τουρκία έχει σκληρύνει ακόμη περισσότερο τη στάση της».

Πηγή μου που ανεβokaτεβαίνει συχνά στον

Λόφο μου έλεγε προχθές ότι οι εξελίξεις στο Κυπριακό πυροδοτούν και εξελίξεις στο εσωτερικό μέτωπο. Όπως μου ανέφερε: «Ο Νίκαρος δεν θέλει με τίποτα να κουβαλάει μαζί του στο Βερολίνο τα βαρίδια του ανασχηματισμού και των μεταρρυθμίσεων γι' αυτό και θα καταβάλει μεγάλη προσπάθεια να ξεκαθαρίσουν και τα δύο πριν από την Τριμερή».

Όπως μου λέχθηκε οι τελευταίες πρωτοβουλίες του Νίκαρου για προώθηση των μεταρρυθμίσεων φαίνεται να πηγαίνουν καλά μέχρι στιγμής, αφού βρίσκει κατανόηση από τα κόμματα της αντιπολίτευσης που συνάντησε. Βεβαίως, δεν έχει συναντηθεί ακόμα με τον Άντρο, ούτε με τον Περδίκην...

Σε ό,τι αφορά το νέο υπουργικό ακούω πως οι επαφές που είχε πρόσφατα ο Νίκαρος με τον Φούλην απέδωσαν αρκετά, αλλά θα υπάρξει και άλλη συνεργασία «μόλις ο Φούλης μαζέψει όλες τις ειλιές», όπως μου λέχθηκε...

Μια από τις μεγάλες εντάσεις που έχει να αντιμετωπίσει ο Νίκαρος στο εσωτερικό μέτωπο είναι ο πόλεμος για τα λεγόμενα «χρυσά διαβατήρια» και την πολεμική που δέχεται κυρίως από το ΑΚΕΛ και τους Οικολόγους. Αναλυτής που μελετά τις αντιδράσεις των κομμάτων, αλλά και του Λόφου, έλεγε τις προάλλες πως «ΑΚΕΛ και Οικολόγοι είναι αποφασισμένοι να το «τραβήξουν μέχρι τέλους». «Η ένταση με την οποία επικρίνεται ο Νίκαρος, που έκανε ακόμα και τη Θεοκάρους να τον κρίνει με κατανόηση, είναι αμφίβολο κατά πόσο θα καταλα-

γιάσει γρήγορα. Ακόμα και η έρευνα που βρίσκεται σε εξέλιξη από τον υπουργό Εσωτερικών δεν αναμένεται να καταφέρει να εκτονώσει την κατάσταση εκτός κι αν ο Κωνσταντίνος Πετρίδης γνωρίζει από μαγικά», ανέφερε ο αναλυτής, ο οποίος προέβλεψε ακόμα πιο «σκληρό ροκ».

- Αληθεύει ότι το ΑΚΕΛ προσπάθησε να συμπτύξει συμμαχία με άλλα κόμματα κατά του Νίκαρου για τις υπηκοότητες, αλλά δεν τα κατάφερε;

Νομικό πόλεμο κατά της Άγκυρας ετοιμάζει το ΥΠΕΞ. Όπως σας είχα γράψει και παλαιότερα ο Νίκος Χριστοδουλίδης έχει ήδη κινήσει διαδικασίες και το υπουργείο του έχει προχωρημένη συνεργασία με διεθνείς νομικούς οίκους για αντιμετώπιση της τουρκικής εισβολής στην κυπριακή ΑΟΖ. Προχθές το επιβεβαίωσε ο ίδιος, μιλώντας στο διήμερο συνέδριο του Τμήματος Νομικής του Πανεπιστημίου Κύπρου. Εκείνο που δεν ανέφερε ο υπουργός, σύμφωνα με πηγή μου που γνωρίζει, είναι πως σύντομα θα θεθούν σε εφαρμογή συγκεκριμένα, ξεκάθαρα και στοχευμένα μέτρα που θα επιφέρουν κόστος στην Τουρκία.

ΚΟΥΙΖ: Ποιος... λαϊκός ήρωας που κάθεται σε σημαντική θεσμική θέση εξέθεσε ξανά τους συνεργάτες του και προκάλεσε έντονη αντίδραση εντός της υπηρεσίας του; Τώρα τα βά-ζουν ξανά μαζί του και της «μανίας του» για αυτοπροβολή. Η όλη ιστορία ξεκίνησε από δημοσίευμα για αξιολόγηση υφισταμένων...

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

80 χρόνια πριν στην «Κ»
27.X.1939

ΘΩΡΗΚΤΑ ΤΣΕΠΗΣ: Το Πρακτορείον Ρόυντερ πληροφορείται εκ Παρισίων ότι οι εκεί *χαλώς* πληροφορημένοι κύκλοι δηλούν ότι, ως φαίνεται δύο γερμανικά θωρηκτά «της τσέπης» ευρίσκονται εν δράσει εις τον Ατλαντικόν ωκεανόν. Τα θωρηκτά ταύτα είναι το «Ναύαρχος Σέερ» και το «Ντύντολαντ» [ρωτ.]. Εν το μεταξού το Ναυαρχείον ανακοίνωσεν ότι κατεστραμμένον γερμανικόν υποβρυχίον ανευρέθη σήμερον εις Γκουντμίν της περιφέρειας του Κεντ. Κατ' επίσημον ανακοίνωσιν, εξηκριβώθη σήμερον ότι 7 εκ των 14 γερμανικών βομβαρδιστικών αεροπλάνων τα οποία ενήργησαν επίθεσιν κατά της νηοπομπής εις την βόρειον θάλασσαν, δεν επέστρεψαν εις τας βάσεις των. Είναι πιθανόν να κατερρίφθησαν και άλλα διά τα οποία όμως δεν υπάρχουν εξηκριβωμένα πληροφορία. **«ΣΙΤΥ ΟΦ ΦΛΙΝΤ»:** Κατά τηλεγράφημα του Χαβιάς εκ Μόσχας ανακοινώθη εκεί ότι αι αρχαί του Μουρμάνσκ αφού επεθεώρησαν το φορτίον του ατμοπλοίου «Σίτυ οφ Φλιντ» απεφάσαν ν' αφήσουν ελεύθερον το σκάφος με την υποχρέωσιν ν' αποπλεύνη αμέσως εκ του λιμένος. [...] Τούτο σημαίνει προφανώς ότι αι σοβιετικά αρχαί έχωσαν, ότι εφ' όσον το σκάφος οδηγήθη εις Μουρμάνσκ υπό γερμανικού πληρώματος ανήγει εφεξής εις την Γερμανίαν, δυνάμει των ναυτικών Νόμων και ότι το σκάφος θ' αναχωρήσῃ από τα ρωσικά ύδατα φέρον γερμανικήν σημαίαν.

Με άριστα
το 10

1 Στο σύμπαν. Πάντως αυτό το σύμπαν συνωμοτεί συνεχώς εναντίον μας. Είδαν οι Ευρωπαίοι πως ανακάμπτουμε και θέλουν να μας κτυπήσουν ξανά. Ε, αγαπημένε μας CIPA;

2 Στη σύμπτωση. Το ότι οι ξένοι, αυτοί οι ζηλόφθονες, μας έστειλαν μια λί-στα από διεθνούς εμβέλειας απατεώ-νες, εμπόρους όπλων, δικτάτορες, εμ-πόρους ναρκωτικών, που τους πουλήσα-με διαβατήρια είναι γνωστό. Το ότι όλα έγιναν υπό την υπουργία συγκεκριμέ-νου υπουργού και αυτό γνωστό.

3 Στην περίπτωση. Μια φορά που λέ-τε, πριν αλλάξει ο νόμος, ένας δισε-κατομμυριούχος ασιατικής χώρας έκανε αίτηση για διαβατήριο. Όλη η πολιτική ηγεσία (όταν λέμε όλη, εννοούμε ΟΛΗ), συμπολίτευση και αντιπολίτευση, συνδι-καλιστικές οργανώσεις, μη κυβερνητι-κές οργανώσεις, πίεζαν για να δοθεί υπηκοότητα στον άξιο αυτό άνθρωπο, ο οποίος είχε σαγηνεύσει τους λιγούρη-δες με υποσχέσεις για διωρές και λοιπά παραμύθια. Ο Θεός μας λυπήθηκε και πριν εγκριθεί με παλαϊκή απαίτηση το διαβατήριο στο άξιο τέκνο της Ασίας, αυτός συνελήφθη σε τρίτη χώρα.

4 Στην ομορφιά. «Θα μας κλείσετε το σπίτι με τον νέο νόμο» φωνάζουν οι

Ξέρω κάτι ωραία μπαράκια στο Βερολίνο...

ντηβέλοπερς. Και στέλνουν και σημειώματα. Ε βέβαια, αφού αν είσαι λαμόγιο και θες διαβατήριο η τιμή πάει Χ6 (όχι το αυτοκίνητο), για να μετακινηθεί ο φράκε-λος στο πάνω ράφι των υπογραφών. Τέ-λος όμως αυτά εδώ και μήνες ας είναι καλά ο Σκληρός - του - Μαϊάμι , Πετρίδης και ο Χάρης το χαρούδιν.

5 Στο ξέπλυμα. Όχι χρήματος, αλλά του ονόματός μας από την απληστία. Έτσι, κερδίζει έδαφος η ιδέα να αποσυρθούν διαβατήρια από κάποια μεγάλα ψάρια. Ας έρθουν να ζητήσουν αποζημιώσεις.

6 Στις μακέτες. Και οι πύργοι που δεν ξεκίνησαν; Εδώ είναι απλά τα πράγ-

ματα. Είσαι ντηβέλοπερ και είχες 500 μύρια χρέος που δεν το εξυπηρετού-σες. Σε βοήθησε ο Θειος Νίκαρος και ξελάσπωσες φτιάχνοντας έναν πύργο και πουλώντας τη Λεμεσό σε τιμές Πριγκιπάτου του Μονακό. Τι τον θες τον δεύτερο πύργο; Τι τον θες τον τριπλό νέο πύργο;

7 Στο μέλλον. Και τι θα γίνει με τα σχέ-δια; Ό,τι γίνεται πάντα. Οι μακέτες θα στολίσουν τα conference rooms και θα παραμείνουν μακέτες.

8 Στο τείχος. Πάντως ότι ο Πορτογά-λος κάλεσε το Μουσταφούν και τον Healthys στο Βερολίνο έχει και αυτό τη σημασία του.

9 Στο λαχματζούν. Ο Μάριος έβαλε στόχο το 4% και το εξήγγειλε σήμε-ρα στην «Κ». Να δείτε που τελικά θα τα βρουν και θα συνεργαστούν το παλιό, με το νέο ΔΗΚΟ για να βγάλουν τον επόμε-νο πρόεδρο. Φυλάξτε τη σημερινή έκδο-ση για να με έχετε υπ' όψιν όταν αυτό συμβεί.

10 Στις προειδοποιήσεις. Αυτό δεν είναι μετεωρολογική υπηρεσία, αλλά το ουράνιο τόξο. Άσπρα, κόκκινα, κίτρινα, μπλε караβάκια στο ταξίδι δε με παίρνετε, καλέ;

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθυντής: ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ

Αρχισυντάκτης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ • Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νίκου Κρανιδιώτη 7Ε, 3ος όροφος, 2411 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Με οδικό χάρτη στις συνομιλίες η Τουρκία

Το σχεδιάγραμμα για το Κυπριακό παρουσίασε η Αγκυρα στα Η.Ε. και σε ξένους πρέσβεις, με όλες τις μορφές λύσης στο τραπέζι

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Σχεδιάγραμμα με τίτλο «Κυπριακό / Οδικός χάρτης» παρουσίασε στην ειδική απεσταλμένη των Ηνωμένων Εθνών Τζέιν Χολ Λουτ, Τούρκος διπλωμάτης, ενημερώνοντάς την πως ο υπουργός Εξωτερικών Μεβλούτ Τσαβούσογλου αποδέχεται την πραγματοποίηση της τριμερούς διάσκεψης, μεταξύ των δύο ηγετών και του γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών Αντόνιο Γκουτιέρρες, με την προϋπόθεση, όπως ανέφερε, ότι αυτή θα λειτουργήσει υποβοηθητικά για την προετοιμασία της ανεισίτητης

Στόχος της Αγκυρας είναι πριν από τη συνομολόγηση των όρων αναφοράς να υπάρξει συμφωνία επί όλων των παραμέτρων της πολιτικής ισότητας.

πενταμερούς που θα ακολουθήσει. Σε αυτό το πλαίσιο δεν είναι καθόλου τυχαίες και οι πρόσφατες δηλώσεις του Τούρκου υπουργού Εξωτερικών, ότι «εάν δημιουργηθούν οι συνθήκες που έχουμε πει, θα διεξάγουμε διαπραγματεύσεις στο Κυπριακό, εάν οι Ε/κ δεν θέλουν να διαπραγματευτούν σε αυτό το πλαίσιο θα συνεχίσουμε τον δρόμο μας με την “ΤΔΒΚ”.

Τα δύο σενάρια
Η Αγκυρα έχει ήδη ετοιμάσει τον δικό της οδικό χάρτη για την πενταμερή διάσκεψη –τον οποίο έχει στην κατοχή της η «Κ»– και από τον οποίο επιβεβαιώνεται πως θα θέσει όλες τις μορφές λύσης

στο τραπέζι. Όπως καταγράφεται στο σχεδιάγραμμα, θα τεθούν στο τραπέζι δύο σενάρια:

1) Λύση δύο κρατών, βασισμένη στην κυριαρχία και την ισότητα των δύο οντοτήτων.

2) Ένα νέο συνεταιριστικό μοντέλο, βασισμένο στην πολιτική ισότητα των δύο οντοτήτων, που θα περιλαμβάνει συζήτηση για συνομοσπονδία, ομοσπονδία, χαλαρή ομοσπονδία και αποκεντρωμένη ομοσπονδία.

Στο πρώτο σενάριο, αν τα εμπλεκόμενα μέρη συναινέσουν να συζητήσουν τη λύση δύο κρατών, θα συνομολογηθούν σε αυτή τη βάση οι όροι αναφοράς και στη συνέχεια επανέναρξη των διαπραγματεύσεων με συγκεκριμένο όμως χρονοδιάγραμμα. Στο δεύτερο σενάριο, αν όλα τα εμπλεκόμενα μέρη απορρίψουν λύση δύο κρατών, θα συζητηθεί το νέο συνεταιριστικό μοντέλο, που θα περιλαμβάνει και συνομοσπονδία εκτός από ομοσπονδία, χαλαρή ομοσπονδία και αποκεντρωμένη ομοσπονδία.

Πριν τους όρους αναφοράς

Σύμφωνα με το σχεδιάγραμμα, στόχος της Αγκυρας είναι να υπάρξει προηγουμένως συμφωνία όλων των παραμέτρων γύρω από το ζήτημα της πολιτικής ισότητας, συμπεριλαμβανομένης της εκ περιτροπής προεδρίας, της αποτελεσματικής συμμετοχής σε όλα τα θεσμικά όργανα και της μιας θετικής ψήφου. Όταν συμφωνηθούν οι παράμετροι της πολιτικής ισότητας, τότε θα ακολουθήσει η προετοιμασία συνομολόγησης των όρων αναφοράς και στη συνέχεια η επανέναρξη των διαπραγματεύσεων με συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα. Με βάση δηλαδή τον τουρκικό οδικό χάρτη, στόχος είναι να κλειδώσει η πολι-

τική ισότητα πριν από τις διαπραγματεύσεις και πριν καν τη συνομολόγηση των όρων αναφοράς.

Το κεφάλαιο της πολιτικής ισότητας και συγκεκριμένα η ερμηνεία που δίδεται από την τουρκική πλευρά, είναι κάτι που απασχολεί έντονα την κυβέρνηση, ιδιαίτερα από τη στιγμή που μπαίνουν όλες οι παράμετροι στο τραπέζι, προτού καν

ξεκινήσει η διαπραγμάτευση. Όπως είχε καταγράψει και την προηγούμενη Κυριακή η «Κ» διπλωματικές πηγές ανησυχούν για τον κίνδυνο η δική μας πλευρά να μην έχει τίποτα να δώσει την ώρα της διαπραγμάτευσης, όταν θα συζητείται δηλαδή, η ασφάλεια, το εδαφικό και το περιουσιακό, καθώς θα έχουν δοθεί όσα ζητεί η τ/κ πλευρά για

την πολιτική ισότητα προηγουμένως. Αν η πολιτική ισότητα, που περιλαμβάνει εκ περιτροπής προεδρία, αποτελεσματική συμμετοχή σε όλα τα θεσμικά όργανα και μία θετική ψήφο, κλειδώσει πριν από τη διαπραγμάτευση, τότε αποτελεί ερώτημα τι θα δώσει η δική μας πλευρά στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων, ώστε να κερδίσει έδαφος, ασφάλεια και περιουσίες.

Χρονοδιάγραμμα Αγκυρας

Στο σχεδιάγραμμα της Αγκυρας υπογραμμίζεται η επανέναρξη συνομιλιών με χρονοδιάγραμμα και στα δύο σενάρια που θέτει. Η Αγκυρα δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην αλλαγή του στάτους κβο με την πρόταση ότι δεν είναι βιώσιμο, κάτι άλλωστε που υπογραμμίστηκε και στην έκθεση του γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών. Σύμφωνα με έγκυρες τ/κ πηγές, στόχος της τουρκικής πλευράς είναι ακόμη και επιδιαιτησία των Ηνωμένων Εθνών για κατάληξη. Στο δημοψήφισμα που θα ακολουθήσει στόχος της Τουρκίας είναι να μην υπάρχει ως επιλογή η παραμονή του στάτους κβο. Στόχος, όπως λένε τ/κ πηγές, είναι ένα δημοψήφισμα με τις πλευρές είτε να αποδέχονται το Σχέδιο που θα προκύψει, είτε να οδηγούνται σε δύο κράτη. Διπλωματικοί κύκλοι, πάντως, θεωρούν πως η Τουρκία έχει ήδη μπει σε μία διαδικασία «πακετοποίησης» των θεμάτων που την αφορούν. Συγκεκριμένα, θα βάλει μέσα σε ένα πακέτο, τη Συρία, το Κυπριακό και το Ενεργειακό με στόχο να έχει οφέλη τουλάχιστον σε έναν από τους άξονες που την ενδιαφέρουν.

Το μήνυμα της Αθήνας

Η ατζέντα της πενταμερούς διάσκεψης, πάντως, είναι κάτι που

απασχολεί ιδιαίτερα και την Αθήνα. Υπενθυμίζεται πως εδώ και καιρό η κυβέρνηση Μητσοτάκη βλέπει με ιδιαίτερη ανησυχία το ενδεχόμενο συμμετοχής της σε μία πενταμερή κατά την οποία θα μπουں κάτω όλες οι μορφές λύσης. Η νεοουσταθείσα κυβέρνηση δεν θέλει να βρεθεί προ τετελεσμένων ούτε βέβαια να της μείνει ιστορικά η «σκιά» συμμετοχής της σε μία διάσκεψη οπισθοδρόμησης, όπου δεν θα συζητηθούν διαδικαστικά θέματα αλλά η βάση λύσης του Κυπριακού. Όπως αναφέρουν διπλωματικές πηγές από την Αθήνα, η κυβέρνηση Μητσοτάκη πιέζει να τεθεί ως προϋπόθεση η συνομολόγηση των όρων αναφοράς κατά την τριμερή, προτού οδηγηθεί στην πενταμερή διάσκεψη. Αυτό, άλλωστε, το έχουν ήδη διαμνύσει στην κυβέρνηση Αναστασιάδη, κατά την παρουσία του στην Αθήνα.

Όπως είχε αναφέρει η «Κ» την προηγούμενη Κυριακή, η Λευκωσία δεν θέτει ως προϋπόθεση τη συνομολόγηση όρων αναφοράς πριν από την πενταμερή. Αναμένεται, ωστόσο, να προκύψει ένα κοινό ανακοινωθέν μετά την τριμερή συνάντηση για τις προθέσεις των δύο ηγετών. Διπλωματικές πηγές εκτιμούν πως το πιο πιθανόν είναι όπως στην τριμερή διάσκεψη επανασυμφωνηθούν όσα συμφωνήθηκαν μεταξύ των δύο ηγετών κατά τη συνάντησή τους στις 9 Αυγούστου. Κάτι τέτοιο θεωρείται πως θα κλείσει και τις όποιες ενδεχόμενες συζητήσεις για άλλες μορφές λύσης. Υπάρχει βεβαίως και το σενάριο μιας κοινής δήλωσης εκ μέρους των ηγετών από τον γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών για το τι συμφωνήθηκε, θέτοντας τις γενικές γραμμές στις οποίες θα κινηθεί η συζήτηση στην Πενταμερή.

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΩΣ
ΣΤΕΓΗΣ

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΣΤΑ ΕΓΚΑΙΝΙΑ ΝΕΟΥ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗ ΛΕΜΕΣΟ

Ο Οργανισμός Χρηματοδοτήσεως Στέγης βρίσκεται στο νέο του “σπίτι” στη Λεμεσό και σας προσκαλεί στα εγκαίνια!

Πότε;

Σάββατο 2 Νοεμβρίου 2019 | στις 3:30μ.μ.

Πού;

Βασιλέως Κωνσταντίνου 74 (πλησίον Τσιρείου Δημοτικού Σχολείου)

Εγκαίνια θα τελέσει ο Δήμαρχος Λεμεσού, και αγιασμό ο Μητροπολίτης Λεμεσού

Θα ακολουθήσει δεξίωση

Σας περιμένουμε!

Οργανισμός Χρηματοδοτήσεως Στέγης

Στηρίζοντας, τις ανάγκες της Κυπριακής οικογένειας!

Κεντρικά Γραφεία: Τηλ. 22 503333

Κατάστημα: Λευκωσία: Τηλ. 22 503333 | Λεμεσός: Τηλ. 25855100

Λάρνακα: Τηλ. 24 625885 | Πάφος: Τηλ. 26 936500 | Παραλίμνι: Τηλ. 23 821130

Οργανισμός Χρηματοδοτήσεως Στέγης | www.hfc.com.cy

ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΟ
ΣΧΕΔΙΟ

ΣΧΕΔΙΟ
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ
ΣΠΟΥΔΩΝ

ΣΧΕΔΙΑ
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ
“ΠΡΑΣΙΝΑ ΔΑΝΕΙΑ”

ΣΧΕΔΙΟ
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ
“ΟΙΚΟΣΚΕΥΗ”

ΣΧΕΔΙΟ
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ
“ΥΓΕΙΑ”

ΣΧΕΔΙΟ
ΕΣΤΙΑ

Σύννεφο ασαφειών πλανάται γύρω από τριμερή-πενταμερή

Θα πάνε οι νγέτες με συμφωνημένους τους όρους αναφοράς ή θα πρέπει να συμφωνήσουν και οι εγγυήτριες πρώτα;

Νέα Υόρκη
Του **ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΖΟΥΠΑΝΙΩΤΗ**

Το μόνο ζήτημα που απομένει για τη διευθέτηση της τριμερούς διάσκεψης των ηγετών των δύο κοινοτήτων με τον γ.γ. του ΟΗΕ, είναι το πρόγραμμα του κ. Γκουτέρες, ανέφερε στην «Κ» διπλωματική πηγή. Η αναφορά αυτή έρχεται σε συνέχεια δήλωσης που έκανε την Πέμπτη, ο αναπληρωτής εκπρόσωπος του γ.γ. του ΟΗΕ, Φερχάν Χακ, που είπε ότι η Τζέιν Χολ Λουτ είναι σε επαφή με διάφορα μέρη κι ότι η πρόσδος είναι καλή, όμως, μέχρι στιγμής δεν υπάρχει κάτι ανακοινώσιμο. Η συνάντηση, σύμφωνα με δηλώσεις από κυβερνητικούς αξιωματούχους, προσδιορίζεται για τα τέλη Νοεμβρίου. Στο διάστημα αυτό έχει διάφορες υποχρεώσεις στην Ευρώπη, οπότε πρέπει να βρεθεί μία ημερομηνία που να διευκολύνει και τους τρεις συμμετέχοντες. Την ίδια στιγμή, από την ειδική αντιπρόσωπο Ελίζαμπεθ Σπέχαρ έχει αναφερθεί για πιθανή επίσκεψη της συμβούλου του γ.γ., Τζέιν Χολ Λουτ, για να βοηθήσει τα μέρη. Η επίσκεψη προσ-

Η κ. Λουτ εμπλέκεται και σε θέματα που ανήκουν σε αρμοδιότητες άλλων, όπως της Σπέχαρ και του ΟΗΕ, γεγονός που δημιουργεί τριβές στη σχέση της με το Σ.Α.

διορίζεται κάποια στιγμή πριν από την τριμερή. Μέσα σ' όλα αυτά υπάρχει και η έκθεση των καλών υπηρεσιών του γ.γ., η οποία θα πρέπει να υποβληθεί προς το Συμβούλιο Ασφαλείας στις 15 Νοεμβρίου.

Πηγή του κυπριακού υπουργείου Εξωτερικών ανέφερε ότι την ημερομηνία της τριμερούς θα την ανακοινώσει ο ίδιος ο γ.γ. και δεν απέκλεισε αυτό να γίνει ταυτόχρονα με την έκθεση των καλών υπηρεσιών. Άλλη πηγή, ωστόσο, μίλησε για τρία ανεξάρτητα πράγματα. «Το μόνο σίγουρο είναι πως η κ. Λουτ θα επισκεφθεί την Κύπρο πριν την τριμερή, όμως δεν υπάρχει καμία σύνδεση της ημερομηνίας της τριμερούς με

την έκθεση του γ.γ. ή της επίσκεψης Λουτ με την έκθεση». Την ίδια στιγμή υπάρχει ασάφεια σε σχέση με το αν οι δύο ηγέτες προσέλθουν στην τριμερή με συμφωνημένους τους όρους αναφοράς ή αν αυτοί θα συμφωνηθούν στην συνάντηση. Και στην δεύτερη περίπτωση, αν ο γ.γ. θα ανακοινώσει τη συμφωνία για τους όρους αναφοράς, ή αν θα περιμένει την άτυπη πενταμερή, για να υπάρχει συμφωνία και των εγγυητριών δυνάμεων.

ΟΥΦΙΚΥΠΙ και Λουτ

Γράφame στο φύλλο της 13/10/2019 ότι η ανορθόδοξη κάλυψη του κενού που άφησε με την παραίτησή του ο ειδικός σύμβουλος για την Κύπρο, Έσπεν Μπαρθ Αϊντε, από το γ.γ., δημιούργησε ευθύς εξαρχής τριβές στη σχέση της Τζέιν Χολ Λουτ με το Συμβούλιο Ασφαλείας, προεξάρχουσας της Ρωσίας. Η πρώτη ανακοίνωση των Ηνωμένων Εθνών (3/7/2018) για την εμπλοκή της στο Κυπριακό ανέφερε ότι «ο γ.γ. ζήτησε από την Τζέιν Χολ Λουτ να διεξαγει διαβουλεύσεις με όλα τα μέρη της διάσκεψης για την

Στην τελευταία διμηνιαία έκθεση του αμερικανού προέδρου για την Κύπρο σημειώνεται ότι, «στις 15 Μαΐου, ο πρόεδρος Νίκος Αναστασιάδης είπε (τηλεφωνικώς) στη Τζέιν Χολ Λουτ ότι οι ερευνητικές γεωτρήσεις της Τουρκίας στα υπεράκτια ύδατα της Κύπρου απέτρεψαν την έναρξη των διαπραγματεύσεων». Κι όμως άλλα πιστοποιεί η ηχογράφηση...

Κύπρο». Απ' εκεί και μετά η κ. Λουτ αποκαλείται στις διάφορες ανακοινώσεις των Η.Ε., άλλοτε ως «σύμβουλος (στα αγγλικά consultant και όχι special advisor, όπως ήταν οι

κ.κ. Αϊντε, Ντάουνερ κ.λπ.) του γ.γ. για τις διαβουλεύσεις κι άλλοτε ανώτερη αξιωματούχος. Η Ρωσία έχει εκφραστεί ποικιλοτρόπως αρνητικά σε διάφορες διαβουλεύσεις

του Σ.Α. κι όπως ήδη γράψαμε, στην τελευταία συνεδρίαση για το Βαρώσι, απαίτησε να αφαιρεθούν οι όποιες αναφορές στη Τζέιν Χολ Λουτ και την αποστολή της στην ανακοίνωση.

Φαίνεται ωστόσο ότι η κ. Λουτ εμπλέκεται και σε θέματα – όπως η ΟΥΝΦΙΚΥΠΙ - που ανήκουν σε αρμοδιότητες άλλων, όπως λόγου χάριν της ειδικής αντιπροσώπου Ελίζαμπεθ Σπέχαρ και του τμήματος ειρηνευτικών επιχειρήσεων του ΟΗΕ. Διαβάζουμε στην τελευταία διμηνιαία έκθεση για την Κύπρο προς το Κογκρέσο, του αμερικανού προέδρου, ότι «στις 31 Μαΐου «ο βοηθός υφυπουργός Εξωτερικών, Μάθιου Πάμπερ, συναντήθηκε με την ειδική απεσταλμένη του γ.γ. του ΟΗΕ, Τζέιν Χολ Λουτ, για να συζητήσουν την ανανέωση της εντολής της ΟΥΝΦΙΚΥΠΙ, όπως και την πρόοδο στην κατεύθυνση του προσδιορισμού όρων αναφοράς για την έναρξη των διαπραγματεύσεων».

Λανθασμένη εικόνα και για Αναστασιάδη

Σε σχέση με την τελευταία διμηνιαία έκθεση του αμερικανού προέδρου για την Κύπρο (καλύπτει τους μήνες Απρίλιο και Μάιο 2019 και ως γνωστόν από το 2004 ετοιμάζεται από το Στέιτ Ντιπάρτμεντ), περιέχει και την ακόλουθη αναφορά. «Στις 15 Μαΐου, «ο πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας Νίκος Αναστασιάδης είπε στη Τζέιν Χολ Λουτ ότι οι ερευνητικές γεωτρήσεις της Τουρκίας στα υπεράκτια ύδατα της Κύπρου απέτρεψαν την έναρξη των διαπραγματεύσεων». Πρόκειται για τηλεφωνική συνο-

μιλία του προέδρου της Δημοκρατίας με την κ. Λουτ, για την οποία ο κυβερνητικός εκπρόσωπος είπε τα εξής: «Η παραβίαση των κυριαρχικών δικαιωμάτων της Κυπριακής Δημοκρατίας στην ΑΟΖ ούτε βοηθά στη δημιουργία του κατάλληλου κλίματος, ούτε και επιτρέπει την επανένταξη διαλόγου». Δηλαδή κάτι διαφορετικό από την αναφορά της έκθεσης, η οποία παρουσιάζει τον κ. Αναστασιάδη να λέει πως λόγω των γεωτρήσεων δεν άρχισαν οι διαπραγματεύσεις και ως να είχαν συμφωνηθεί τα υπόλοιπα.

Κλονίζεται η «κυβέρνηση» Ερσίν Τατάρ στα Κατεχόμενα

Αναβρασμός στην τ/κ πολιτική σκηνή ενόψει της «προεκλογικής» περιόδου, με αφορμή τον νέο «νόμο» για τη μετανάστευση

Του **ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ**

Οι τελευταίες εξελίξεις για το «αστέρι» της τουρκοκυπριακής πολιτικής σκηνής, Κουντρέτ Όζερσαϊ, αυτή την περίοδο είναι κάθε άλλο παρά ενθαρρυντικές. Πρώτο, η «κυβέρνηση» Ερσίν Τατάρ, στην οποία συμμετέχει, καλείται να αντιμετωπίσει μεγάλες προκλήσεις. Δεύτερο, οι επικείμενες «προεδρικές εκλογές» σε συνδυασμό με το κλίμα ασυνεννοησίας στις σχέσεις των δύο κοιμημάτων που έχουν δημιουργήσει τον «κυβερνητικό» συνασπισμό δυσχεραίνουν το έργο του Τ/κ οικονομολόγου και πολιτικού. Η Άγκυρα παρακολουθεί με εκνευρισμό τις εξελίξεις στο τ/κ πολιτικό πεδίο και η «κυβέρνηση» στην οποία στηρίζει τις ελπίδες της έδειξε ότι δεν είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τα σοβαρά ζητήματα που απασχολούν την καθημερινότητα των Τ/κ. Την ίδια ώρα, οι προσωπικές φιλοδοξίες των στελεχών της τ/κ Δεξιάς περιπλέκουν τις εξελίξεις. Τις τελευταίες ημέρες, δύο θέματα έχουν δημιουργήσει προβλήματα τόσο στο εσωτερικό της «κυβέρνησης» όσο και στον άξονα τ/κ πλευράς-Άγκυρας. Ένας νέος «νόμος περί μετανάστευσης» και οι «προεδρικές εκλογές» πυροδοτούν αλυσιδωτές εξελίξεις.

«Νόμος» που άναψε φωτιές

Στην «κυβέρνηση» Τατάρ, όπως και στην προηγούμενη τετρακομματική «κυβέρνηση», το Κόμμα του Λαού (ΚΛ) του Κουντρέτ Όζερσαϊ

Ο Όζερσαϊ απειλεί να τινάξει στον αέρα την «κυβέρνηση» σε περίπτωση που δεν γίνει αποδεκτή η υποψηφιότητά του στις «προεδρικές».

ελέγχει το Υπουργείο Εσωτερικών. Η «υπουργός» Αϊσεγκιούλ Μπαϊμπάρς είναι μια νεαρή πολιτικός, η οποία θέλει να κάνει τη διαφορά. Ο πατέρας της εργάζεται στην αντιπολιτευόμενη εφημερίδα «Αφρίκα», η οποία είναι γνωστή για τις ριζοσπαστικές της θέσεις σε διάφορα ζητήματα. Η Αϊσεγκιούλ Μπαϊμπάρς επίσης προσβύει φιλελεύθερες θέσεις και αρχές κα επιθυμεί να περάσει στη σύγχρονη τ/κ ιστορία με ένα νέο ριζοσπαστικό «νόμο περί μετανάστευσης», ο οποίος έρχεται να αλλάξει τα δεδομένα στο ευαίσθητο αυτό πεδίο.

Ο «νόμος» διαιωνίζει το καθεστώς της «βίζας» που επιβάλλει η «ΤΑΒΚ σε πολίτες της Αρμενίας, Νιγηρίας και Συρίας, ενώ η νέα πρωτοβουλία της κ. Μπαϊμπάρς φέρνει σαρωτικές αλλαγές στο ζήτημα της μεταφοράς πληθυσμού από την Τουρκία στα Κατεχόμενα. Η «ΤΑΒΚ» πλέον θα ακολουθεί τα ευρωπαϊκά πρότυπα και οι «τουριστικές θεωρήσεις» θα μπορούν να έχουν ως μέγιστη διάρκεια τις 90 ημέρες σε μια περίοδο των 180 ημερών. Με άλλα λόγια, οι

Τούρκοι πολίτες που εισέρχονται στα Κατεχόμενα θα έχουν το δικαίωμα να παραμείνουν στο νησί 90 ημέρες (3 μήνες) σε μια περίοδο έξι μηνών. Μετά την παρέλευση των τριών μηνών, οι ξένοι υπήκοοι είτε θα προσφεύγουν στις «αρχές» για να αποκτήσουν «άδεια διαμονής», της οποίας το καθεστώς αλλάζει με τον νέο «νόμο», είτε θα πρέπει να αποχωρούν και να επανέρχονται, αν το επιθυμούν στα Κατεχόμενα, μετά την έναρξη μιας νέας περιόδου έξι μηνών.

Ο νέος «νόμος», ο οποίος περιέχει αρκετές καινοτομίες για τα τ/κ δεδομένα, έχει ανάψει στην κυριολεξία φωτιές στις σχέσεις Τουρκίας – Κατεχομένων, αλλά και εντός της «κυβέρνησης» Τατάρ. Οι εθνικιστικοί κύκλοι της τ/κ κοινότητας βάλουν κατά της «κυβέρνησης», με το σκε-

πτικό ότι υλοποιεί πάγια αιτήματα ξένων παραγόντων και της ε/κ πλευράς. Από τη δική τους σκοπιά, ο νέος «νόμος» θα περιορίσει τη μετακίνηση πολιτών από την Ανατολία και το εξωτερικό προς την «ΤΑΒΚ».

Όπως πληροφορείται η «Κ», και στην Άγκυρα κύκλοι της τουρκικής κυβέρνησης δεν βλέπουν με καλό μάτι τον «νόμο Μπαϊμπάρς». Ο Τούρκος πρόεδρος είχε παλαιότερα ζητήσει από την τ/κ πλευρά να επισπεύσει την «πολιτογράφηση» χιλιάδων πολιτών της Τουρκίας, παρά τη συνέχιση της προσπάθειας επίλυσης του Κυπριακού.

Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», τόσο στην Άγκυρα όσο και στα Κατεχόμενα ακούγονται φωνές που θέλουν την άμεση απομάκρυνση της κ. Μπαϊμπάρς από το «κυβερνητικό» σχήμα, με το κόμμα της κ.

Μπαϊμπάρς να προβάλλει τον νέο «νόμο» ως μια αναγκαιότητα στο πλαίσιο της εναρμόνισης της τ/κ πλευράς με τις διεθνείς και ευρωπαϊκές νόρμες.

Οι «προεδρικές»

Ένα άλλο ζήτημα που κλονίζει την «κυβέρνηση» Τατάρ είναι το ζήτημα των «προεδρικών εκλογών». Οι τελευταίες πληροφορίες θέλουν τον κ. Τατάρ να κατεβαίνει στις «εκλογές» ως υποψήφιος του Κόμματος Εθνικής Ενότητας (ΚΕΕ). Ο ίδιος ο κύκλος του κ. Τατάρ τονίζει ότι η τελική απόφαση δεν έχει ακόμη ληφθεί. Παρ' όλα αυτά αποδέχεται ότι τόσο στην τ/κ πλευρά όσο και στην Άγκυρα υπάρχουν παράγοντες και κύκλοι που υποστηρίζουν τη συγκεκριμένη υποψηφιότητα. Επίσης, οι συνεργάτες του «πρωθυπουργού» αφήνουν να εννοηθεί ότι σε περίπτωση που δεν προχωρήσει η «υποψηφιότητα» Τατάρ, ένα άλλος στέλεχος του κινήματος θα εκπροσωπήσει την παράταξη στην αναμέτρηση του Απριλίου.

Τα προαναφερόμενα μηνύματα σκοντάφτουν πάνω στο βέτο του κ. Όζερσαϊ, ο οποίος «απειλεί» πλέον τους συνεργάτες του στην «κυβέρνηση» ότι η διάλυση της δεν θα είναι ένα απομακρυσμένο σενάριο, εάν το ΚΕΕ δεν συμφωνήσει με τον ίδιο για τις «προεδρικές». Οι τελευταίες πληροφορίες δείχνουν ότι παράλληλα με τη συγκεκριμένη απειλή, ο κ. Όζερσαϊ χτυπά την πόρτα του ΚΕΕ και με εναλλακτική πρόταση

για τις «προεδρικές εκλογές». «Ποια θα ήταν η απάντηση του ΚΕΕ εάν στις προεδρικές κατέβαιναν δύο υποψήφιοι, το πρώην μέλος της τ/κ διαπραγματευτικής ομάδας και νυν υπηλύβαθμο στέλεχος του ΚΕΕ, Ογούζχάν Χασίπογλου, και ο ίδιος ο κ. Όζερσαϊ; Δεν θα μπορούσαν το ΚΕΕ και το ΚΛ να υποστηρίξουν από κοινού στην δεύτερη Κυριακή των εκλογών τον υποψήφιο που θα λάμβανε τις περισσότερες ψήφους;», είναι το ερώτημα που θέτει το ΚΛ προς τον μεγαλύτερο συνεργάτη της «κυβέρνησης», κ. Τατάρ.

Στο εσωτερικό του ΚΕΕ επικρατεί αρνητικό κλίμα σε ό,τι αφορά την υποψηφιότητα του κ. Όζερσαϊ. Εκτός από το γεγονός ότι κορυφαία στελέχη του ΚΕΕ φιλοδοξούν να εκπροσωπήσουν το κόμμα στις «προεδρικές», στελέχη και υποστηρικτές του κινήματος δεν εμπιστεύονται τον νεαρό πολιτικό.

Η Άγκυρα παρακολουθεί με προσοχή τις προαναφερόμενες εξελίξεις και ετοιμάζεται να ανοίξει τα χαρτιά της στη συνέχεια, ενδεχομένως μετά τις αναμενόμενες διασκέψεις στο Κυπριακό, εφόσον έχει ξεκαθαρίσει το τοπίο στο Κυπριακό και όταν όλα τα βλήματα θα έχουν στραφεί στις «προεδρικές». Σε κάθε περίπτωση, οι τελευταίες εξελίξεις και ο αναβρασμός στο εσωτερικό της «κυβέρνησης» και της τ/κ Δεξιάς δημιουργεί «πονοκέφαλο» για την Τουρκία και εντατικοποιεί την καχυποψία των Τούρκων αξιωματούχων απέναντι στους Τ/κ πολιτικούς.

“ΜΙΑ ΔΟΣΗ ΓΙΑ
ΟΛΑ ΜΟΥ ΤΑ ΔΑΝΕΙΑ
ΣΗΜΕΡΑ

ΚΑΙ ΑΥΡΙΟ.”

λύση
ONE
Μία λύση
δανεισμού,
για όλα!
www.hellenicbank.com/one

 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
Έχεις τη δύναμη.

Πρέπει να συναφθεί ασφάλιση της κύριας κατοικίας και ασφάλεια ζωής. Προειδοποίηση: Εάν δεν τηρείτε το σχέδιο αποπληρωμής του δανείου σας, μπορεί να χάσετε το σπίτι σας. Προειδοποίηση: Υπάρχουν χρεώσεις αν εξοφλήσετε νωρίτερα το δάνειό σας. Προειδοποίηση: Το ποσό της δόσης και το συνολικό κόστος της χορήγησης μπορεί να αυξηθεί ή να μειωθεί ανάλογα με τη διακύμανση του βασικού επιτοκίου.

Οι δύο εβδομάδες που άλλαξαν τη Συρία

Τα κέρδη του Πούτιν, τα σχέδια της Ουάσιγκτον και της Αγκυρας

Του **ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ**

Εννέα περίπου χρόνια μετά την έναρξη του συριακού εμφυλίου, η τρίτη εισβολή της Τουρκίας, που ξεκίνησε στις αρχές Οκτωβρίου και τερματίστηκε στις 22 του ίδιου μήνα, έμελλε να αλλάξει τα δεδομένα στο εσωτερικό της Συρίας και στις σχέσεις των μεγάλων και περιφερειακών δυνάμεων. Καθώς, λοιπόν, η τουρκική εισβολή υποχρεώνει τις ΗΠΑ να αποχωρήσουν από τη βορειοανατολική Συρία, η Ρωσία βλέπει τη θέση της να ενισχύεται. Η σύμμαχος Δαμασκός αναπτύσσει τις δυνάμεις της σε περιοχές που μέχρι πριν από λίγες ημέρες ήλεγχαν οι Κούρδοι, έχοντας οι τελευταίοι την υποστήριξη των ΗΠΑ και των συμμαχικών δυνάμεων. Η Τουρκία από την άλλη εξασφαλίζει ένα νέο «αφήγημα» στρατιωτικής επιτυχίας, ώστε να ενισχύσει τη θέση της κυβέρνησης του Ερντογάν.

Η απόφαση για την εισβολή

Νέες πληροφορίες από την Αγκυρα δείχνουν ότι η ιστορική απόφαση για την τρίτη τουρκική εισβολή στη Συρία ελήφθη στη συνεδρίαση του Συμβουλίου Ασφαλείας της Τουρκίας, στις 30 Σεπτεμβρίου. Σε αυτήν ο υπουργός Εθνικής Άμυνας της Τουρκίας, Χουλουσί Ακάρ, ανέλαβε το βάρος της νέας εισβολής, και ενημέρωσε τον πρόεδρο Ερντογάν και τους υπουργούς του ότι ο τουρκικός στρατός και οι

συμμαχικές δυνάμεις είναι έτοιμες να εισβάλουν στο βορειοανατολικό κομμάτι της Συρίας. Το επιτελείο του τουρκικού στρατού είχε ήδη δημιουργήσει ένα επιχειρησιακό σχέδιο, το οποίο συμπεριλάμβανε την ανάπτυξη των τουρκικών δυνάμεων σε μια μεγάλη περιοχή, με μεγάλο βάθος, το οποίο απλωνόταν από τα περίχωρα του Άφριν μέχρι τα σύνορα της Συρίας με το Ιράκ.

Με την έγκριση του προέδρου της Τουρκίας, σε Μόσχα, Δαμασκό και Ουάσιγκτον, αλλά και στους Κούρδους, σήμανε συναγερμός. Οι ΗΠΑ προσπάθησαν να καθυστερήσουν την τουρκική εισβολή και να διατηρήσουν ζωντανή τη συνεργασία τους με τους Κούρδους, οι οποίοι στράφηκαν στις ΗΠΑ για βοήθεια, και μετά τις αμφιταλαντεύσεις του Ντόναλντ Τραμπ έστρε-

Ούτε τα Η.Ε. ούτε και η Ε.Ε. αναφέρονται ή ευνοούν το δικαίωμα απόσυρσης, καθώς αυτονόητα διακυβεύεται η ειρήνη.

ψαν το βλέμμα τους στην Ρωσία. Η κουρδική πλευρά ζήτησε από τη Μόσχα αεροπορική κάλυψη απέναντι στην τουρκική επιθετικότητα, με τη Ρωσία να απορρίπτει το αίτημα και να παραπέμπει τους Κούρδους στη Δαμασκό. Κάπως έτσι ξεκίνησαν οι διαπραγματεύσεις των

Με το νέο ρωσοτουρκικό μνημόνιο, η Τουρκία εξασφάλισε τον έλεγχο δύο συριακών πόλεων και η Ρωσία αύξησε τα κέρδη της σχεδόν σε όλα τα μέτωπα στα οποία αναμετρείται με τους ανταγωνιστές της.

Το ρωσοτουρκικό μνημόνιο και η τελική φάση του πολέμου

Η αμερικανοτουρκική συμφωνία που ανακοινώθηκε στα τέλη της προηγούμενης εβδομάδας έδωσε περιθώρια ανάσας σε όλες τις εμπλεκόμενες πλευρές. Παρ' όλα αυτά, η συμφωνία δεν εγγυόταν τον τερματισμό της τουρκικής επιθετικότητας στη Συρία. Για να συμβεί αυτό, θα απαιτείτο η δυναμική παρέμβαση της Ρωσίας. Γι' αυτό τον λόγο, λίγο πριν από τη λήξη της διορίας για την κατάπαυση του πυρός, προγραμματίστηκε στο Σότσι της Ρωσίας η συνάντηση των προέδρων της Ρωσίας και της Τουρκίας. Τελικά, ο άσπρος καπνός για το βορειοανατολικό κομμάτι της Συρίας

θα έβγαине το βράδυ της Τρίτης, όταν οι πρόεδροι και υπουργοί Εξωτερικών της Ρωσίας και της Τουρκίας ανακοίνωσαν το νέο ρωσοτουρκικό μνημόνιο, με το οποίο η Τουρκία εξασφάλισε τον έλεγχο δύο συριακών πόλεων και η Ρωσία αύξησε τα κέρδη της σχεδόν σε όλα τα μέτωπα στα οποία αναμετρείται με τους ανταγωνιστές της. Το νέο ρωσοτουρκικό μνημόνιο αφήνει πολλά πεδία ακάλυπτα και δεν λύνει σημαντικά προβλήματα στην Συρία. Παρ' όλα αυτά έχει τη σημασία του και έρχεται να αλλάξει τα δεδομένα, όπως σημειώνει ο Τούρκος αναλυτής, Φεχίμ Τάστεκιν, ο οποίος τα τελευταία οκτώ χρόνια

παρακολουθεί από κοντά τις εξελίξεις στον πόλεμο της Συρίας. Σύμφωνα με τον κ. Τάστεκιν μετά το τέλος του σύντομου πολέμου στη βορειοανατολική Συρία, η Ρωσία στρέφει την προσοχή της στην κατάληψη του Ιντλίμ. Μετά την επίτευξη και αυτού του στόχου, με βάση την υπογράμμιση της σημασίας της Συνθήκης Αδάνων από όλες τις εμπλεκόμενες πλευρές, η Μόσχα δεν αποκλείεται να φέρει αντιμέτωπη την Τουρκία με μια «έκπληξη», η οποία θα αφορά την προοπτική της τελικής αποχωρήσης όλων των τουρκικών και ξένων στρατευμάτων και ένοπλων δυνάμεων από τα εδάφη της Συρίας.

επικοινωνίας που διέθεταν με την τουρκική πρωτεύουσα. Σύμφωνα με τις πληροφορίες της «Κ», ο εκπρόσωπος του τουρκικού προεδρικού, Ιμπραχίμ Καλίν, διαδραμάτισε πρωταγωνιστικό ρόλο στις εν λόγω κρίσιμες συνομιλίες. Από πλευράς ΗΠΑ, σημαντικό ρόλο φαίνεται να ανέλαβε ο απεσταλμένος της αμερικανικής προεδρίας για τη Συρία.

Την ίδια ώρα, η Ρωσία έσπευσε την ανάπτυξη των συριακών δυνάμεων σε ευαίσθητα σημεία, όπως το Μάνμπις, το Κομπάνι και η Ράκκα. Στέλνοντας τον συριακό στρατό σε περιοχές, οι οποίες αρχικά συμπεριλαμβάνονταν στα τουρκικά επιχειρησιακά σχέδια, η Μόσχα ξεκίνησε την αναζήτηση και για μια νέα συμβιβαστική φόρμουλα στο βορειοανατολικό κομμάτι της Συρίας. Τουρκικές πηγές που παρακολουθούν από κοντά τις εξελίξεις των τελευταίων εβδομάδων συσχετίζουν αυτή την προσπάθεια με την αμερικανοτουρκική προσέγγιση και την προσωρινή κατάπαυση του πυρός που επιτεύχθηκε όταν ο αντιπρόεδρος και ο υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ έσπευσαν εκτάκτως στην Αγκυρα.

Σοβαρή πολιτική και οικονομική κρίση πλήττει τον Λίβανο

Λιγοστές είναι οι επιλογές που διαθέτει ο πρωθυπουργός Σαάντ Χαρίρι για την αντιμετώπιση των προβλημάτων της χώρας

Του **ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ**

Οι μεγάλες λαϊκές κινητοποιήσεις που συνεχίζονται από την προηγούμενη Πέμπτη σε ολόκληρο τον Λίβανο έχουν στο επίκεντρό τους τη βαθιά κοινωνική και οικονομική κρίση της χώρας, η οποία έχει τις ρίζες της στις αποφάσεις που λήφθηκαν μετά το τέλος του εμφυλίου πολέμου του Λιβάνου, το 1990. Για την «Daily Star», τη μεγαλύτερη φιλελεύθερη αγγλόφωνη εφημερίδα του Λιβάνου, οι επιλογές που διαθέτει αυτήν την περίοδο η κυβέρνηση Χαρίρι του Λιβάνου είναι περιορισμένες. Αντιμέτωπη με μια μεγάλη πολιτική και οικονομική κρίση, με χιλιάδες διαδηλωτών να παραμένουν στους δρόμους, και με τους Χριστιανούς να αποχωρούν από το κυβερνητικό σχήμα, η κυβέρνηση είτε θα επιχειρήσει να συνεχίσει την πορεία της με μια σειρά ριζοσπαστικών μεταρρυθμίσεων, είτε θα διαλυθεί.

Σε αμφότερες τις περιπτώσεις, η λιβανέζικη εφημερίδα συμπεραίνει ότι ο Λίβανος θα βρεθεί αντιμέτωπος με δύσκολες αποφάσεις. Οικονομικές και πολιτικές μεταρρυθμίσεις θα σήμαιναν τη ριζική αντιμετώπιση των προβλημάτων που δημιουργεί το πολιτικό και οικονομικό κατεστημένο της χώρας. Η δε διάλυση της κυβέρνησης θα έχει ως αποτέλεσμα την πολιτική ακυβερνησία, ενδεχομένως για πολλούς μήνες.

Μια άλλη μεγάλη εφημερίδα της περιοχής, η «Al Mayadeen», αναλύει με απαισιοδοξία τις τελευταίες εξελίξεις στον Λίβανο. Σύμφωνα με την εφημερίδα, στο σημείο που

Οικονομικές και πολιτικές μεταρρυθμίσεις θα σήμαιναν τη ριζική αντιμετώπιση των προβλημάτων που δημιουργεί το πολιτικό και οικονομικό κατεστημένο της χώρας.

έχουν φτάσει σήμερα οι εξελίξεις μόνο δύο πρωταγωνιστές θα μπορούσαν να δώσουν ανάσα στην κοινωνία, οι ένοπλες δυνάμεις και το σιιτικό κίνημα «Χεζμπολάχ». Με ποιους θα συνεργαστεί ο στρατός για τη έξοδο από την κρίση; «Με τους διεφθαρμένους πολιτικούς, τη στιγμή μάλιστα, που ο λαός παραμένει στους δρόμους και απαιτεί τη συνολική ανατροπή του πολιτικού συστήματος της Συρίας», αναρωτιέται η «Al Mayadeen». Και με τι είδους εργαλεία θα αντιμετωπίσει την κρίση η Χεζμπολάχ,

την ώρα που το κίνημα δεν έχει καταφέρει μέχρι σήμερα να προβάλει ένα πειστικό οικονομικό πρόγραμμα, ρωτά επίσης η εφημερίδα.

Οι διαδηλώσεις

Λίγο μετά τη δημοσιοποίηση των προτάσεων του πρωθυπουργού Σαάντ Χαρίρι για μεταρρυθμίσεις που έχουν ως στόχο την πάταξη της διαφθοράς και την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης, τα αραβικά και αγγλόφωνα μέσα της περιοχής εκφράζουν απαισιοδοξία για το πολιτικό και οικονομικό μέλ-

λον του Λιβάνου, την ώρα που εκατοντάδες χιλιάδες Λιβανέζοι εξακολουθούν να βρίσκονται στους δρόμους. Ενώ, λοιπόν, οι μαζικές κινητοποιήσεις προκάλεσαν πολιτικό και οικονομικό «έμφραγμα» στον Λίβανο, έμπειροι αναλυτές υπογράμμισαν την προηγούμενη εβδομάδα ότι οι οικονομικές και πολιτικές επιλογές των τελευταίων δεκαετιών έχουν οδηγήσει τη χώρα σε μια μη βιώσιμη κατάσταση για την οποία ευθύνεται ολόκληρη η πολιτική τάξη του Λιβάνου. Πρακτικές, όπως το «μοίρασμα» δανείων

με μυθικά ποσά σε πολιτικές και κοινωνικές προσωπικότητες της χώρας, και η πολιτική και οικονομική διαφορά δημιουργησαν μια κλειστή κάστα ελίτ, η οποία σήμερα αδυνατεί να αντιμετωπίσει την αυξανόμενη φτώχεια. Παράλληλα, το φορολογικό σύστημα εξακολουθεί να ενισχύει την κοινωνική ανισότητα και η κυβέρνηση αδυνατεί να αντιμετωπίσει νέες κρίσεις, όπως οι πρόσφατες δασικές πυρκαγιές και η επικείμενη κρίση συναλλάγματος.

Οι ρίζες της κρίσης

Η λιβανέζικη οικονομία εξαρτάται από τις εισαγωγές και μια ενδεχόμενη υποτίμηση του νομίσματος θα αυξήσει τις τιμές για τα εισαγόμενα αγαθά και θα υποβαθμίσει το βιοτικό επίπεδο. Πρόκειται για ένα εφιαλτικό σενάριο, με το οποίο ενδέχεται να βρεθεί αντιμέτωπη η γειτονική χώρα. Ο Λίβανος είναι ένα από τα πιο χρωμένα έθνη του οποίου το δημόσιο χρέος εκτιμάται στο 155% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος. Η χώρα εισάγει πολύ περισσότερα αγαθά και υπηρεσίες από ό, τι εξάγει και το έλλειμμα του δημόσιου προϋπολογισμού προβλέπεται φέτος να φτάσει το 10% του ΑΕΠ.

Ο υπερβολικός κρατικός δανεισμός έχει διογκώσει τον πολιτικά συνδεδεμένο τραπεζικό τομέα, ο οποίος δανείζει στο κράτος με υψηλά επιτόκια. Οι τράπεζες προτιμούν να δανείζουν στην κυβέρνηση αντί να χρηματοδοτούν καινοτόμες επιχειρήσεις και βασίζονται στις τσέπες πλούσιων Λιβανέζων και ιδιαίτερα στη διασπορά που καταθέτει τα χρήματά της στην Βηρυτό. Πε-

ρίπου το 1% όλων των λογαριασμών υπολογίζεται ότι κατέχει περίπου το ήμισυ των συνολικών καταθέσεων.

Η σύγχρονη μη παραγωγική οικονομία του Λιβάνου περιστρέφεται γύρω από τις τραπεζικές και ακινητές περιουσίες, γεγονός που δημιουργεί μεγάλη ανισότητα εισοδήματος την ώρα που οι έμμεσοι φόροι που πληρώνουν όλοι οι πολίτες, όπως ο φόρος προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ), παρουσιάζουν συνεχώς αυξητικές τάσεις. Ο νέος φόρος της εφαρμογής WhatsApp αποτέλεσε την τελευταία σταγόνα που ξεχείλισε στο ποτήρι και την αφορμή για να ξεσπάσουν οι μαζικές πορείες και συγκεντρώσεις σε ολόκληρη τη χώρα.

Οι διαδηλωτές βγήκαν στους δρόμους απαιτώντας την ανατροπή του πολιτικού κατεστημένου της χώρας και την λήψη ριζοσπαστικών οικονομικών μεταρρυθμίσεων. Ωστόσο, τα «εργαλεία» της κυβέρνησης Σαάντ Χαρίρι είναι περιορισμένα. Η εξυπηρέτηση του υπερβολικού χρέους της χώρας αφήνει λίγα περιθώρια για κυβερνητικές δαπάνες στη βάση της αντιμετώπισης των κοινωνικών προβλημάτων. Τα δε δεσμά της κυβέρνησης με τη μικρή κάστα των πολιτικών και οικονομικών ελίτ δεν αφήνουν πολλά περιθώρια ελιγμών. Ο ίδιος ο κ. Χαρίρι είναι ένας οικονομικός μεγιστάνας της περιοχής το όνομα του οποίου εμπλέκεται σε πολλές αμφιλεγόμενες υποθέσεις. Ο ρόλος του λ.χ. στην οικονομική πτώση του εθνικού φορέα τηλεπικοινωνιών της Τουρκίας είναι ένα ζήτημα το οποίο απασχολεί τους ανεξάρτητους Τούρκους αναλυτές.

Απιαστο το δικαίωμα των Κούρδων σε κράτος

Ούτε τα Η.Ε. ούτε και η Ε.Ε. αναφέρονται ή ευνοούν το δικαίωμα απόσχισης, καθώς αυτονόητα διακυβεύεται η ειρήνη

Του δρος **ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΤΖΙΑΜΠΑΖΗ**

Γενικά το δικαίωμα αυτοδιάθεσης το έχουν μόνο οι αποικιακοί λαοί και το οποίο έχει νομιμοποιηθεί από τις αποφάσεις του ΟΗΕ και τις διεθνείς συμβάσεις. Όμως, με το τέλος της αποικιοκρατίας, στον 21ο αιώνα εμφανίζεται μια άλλη τάση απαιτήσεων: εθνοτικές μειονότητες (μικρές ή μεγαλύτερες), οι οποίες ιστορικά διαβούν σε κράτος ή κράτη συμβιώνοντας με άλλες εθνότητες, απαιτούν τη δημιουργία δικού τους κράτους.

Το Διεθνές Δίκαιο δεν αναφέρεται, και δεν είναι δυνατόν να αναφέρεται, σε δικαίωμα απόσχισης. Αντίθετα, μελετώντας τον Καταστατικό Χάρτη του ΟΗΕ, διαπιστώνεται η συνεχής υπογράμμιση της διαφύλαξης της κυριαρχίας και της εδαφικής ακεραιότητας των κρατών μελών του. Κανένα κράτος δεν θα υπέγραφε Διεθνή Σύμβαση, ούτε θα συμμετείχε σε διάσκεψη, η οποία θα νομιμοποιούσε το δικαίωμα της απόσχισης στις εθνικές ή άλλες μειονότητες που ιστορικά διαβούν στο έδαφος του και είναι πολίτες του. Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ευνοεί την απόσχισή, αυτό αναφέρεται σε μια σειρά αποφάσεις της περί δικαιωμάτων των μειονοτήτων, αλλά το έκανε ξεκάθαρο μόλις τα μέλη της αντιμετώπισαν τέτοιο πρόβλημα. Όπως είναι γνωστό, το φάντασμα της απόσχισης πλανάται πάνω από την Ισπανία με την Καταλονία συνεχώς να το υπενθυμίζει. Το ίδιο πρόβλημα και περίπου την ίδια εποχή και η Βρετανία αντιμετώπισε την απαίτηση της Σκωτίας για απόσχισή. Η Συρία, το Ιράκ και η Τουρκία αντιμετωπίζουν κι αυτά το ίδιο πρόβλημα με τους Κούρδους. Αν εξετάσουμε το πρόβλημα της αυτοδιάθεσης των λαών ως τέτοιο, θα διαπιστώσουμε ότι το δικαίωμα αυτοδιάθεσης το απαιτούν οι αποικιακοί λαοί. Μέχρι τον πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο κυριαρχούσε το «αποικιακό δίκαιο», χαρακτηριζοντας τα αποικιακά έδαφη ως *terrae nullius*. Το καταστατικό της Κοινωνίας των Εθνών κατοχύρωσε στη διάρκεια μεταξύ των δυο παγκοσμίων πολέμων, μια νέα μορφή

αποικισμού, το σύστημα του *mandate* (εντολής ή πληρεξουσίου) στη διακυβέρνηση αυτών των λαών και των εδαφών τους, ενώ μετά τον β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης των λαών κατοχυρώθηκε στο Καταστατικό του ΟΗΕ, το οποίο εγκρίθηκε στη διάσκεψη του Σαν Φραγκίσκο στις 5 Μαΐου 1945 και επικυρώθηκε σε μια σειρά διακηρύξεις της Γενικής Συνέλευσης του Διεθνούς Οργανισμού. Αναφέρεται αυτό το ιστορικό, επειδή είναι αναγκαίο να τονιστεί ότι το σημερινό δράμα που διέρχεται ο λαός της Συρίας σχετίζεται με τις γραμμές που τράβηξαν στον χάρτη της περιοχής η Γαλλία και η Βρετανία, οι οποίες τράβηξαν τις γραμμές και δημιούργησαν κράτη, αποσπώντας τα από την οθωμανική αυτοκρατορία.

Το Κουρδικό

Οι Κούρδοι έμειναν εκτός δημιουργίας δικού τους κράτους, αλλά

Οι κυρίαρχες ελίτ των κρατών στα οποία ζουν Κούρδοι πρέπει να εξετάσουν στα σοβαρά τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους έναντι των εθνοτικών μειονοτήτων της χώρας τους.

Οι Κούρδοι έχουν πηπτηθεί κατά κράτος, το όραμα του δικού τους κράτους παίχτηκε στο έδαφος της Συρίας και διαλύθηκε στα εξω συνετέθη.

αποτελέσαν μέρος τεσσάρων άλλων κρατών: της Τουρκίας, της Συρίας, του Ιράν και του Ιράκ.

Ο Elie Kedourie, που καταγόταν από τη Βαγδάτη (γόνος πλούσιας εβραϊκής οικογένειας), δίνει ζωντανή περιγραφή το πώς συμπεριφέρθηκαν οι μειονότητες, όταν χαράσσονταν τα σύνορα των νέων κρατών, τα οποία βρέθηκαν κάτω από το καθεστώς *mandate territories* («Μειονότητες, θρησκεία και πολιτική», Κατάρτι 2002). Τελικά, στον τελικό σχεδιασμό, οι Κούρδοι δεν απέκτησαν το δικό τους εθνικό κράτος.

Οι Κούρδοι που ζουν στην Τουρκία, τη Συρία και το Ιράκ προσπάθησαν με ένοπλους αγώνες να αποσχιστούν από τα κράτη στα οποία ζουν και να ενωθούν, εγκαθιδρύοντας δικό τους εθνικό κράτος. Εδώ βρίσκεται το όλο πρόβλημα που παρουσιάστηκε έντονα και απειλεί την ειρήνη στην περιοχή μας. Αλλά ως μη ξεχνούμε ότι στο Ιράν επίσης

διαβίαι μεγάλη κοινότητα Κούρδων που αν πετύχει το πείραμα των Κούρδων των άλλων γειτονικών κρατών, θα δημιουργηθεί και πρόβλημα στο Ιράν. Μιλούμε, δηλαδή, για μια ευρύτερη σύρραξη στην περιοχή μας.

Κανένα κράτος της περιοχής δεν θα παραχωρήσει αυτόβουλα τα εδάφη του για να έχει δίπλα ένα μη φιλικό κράτος. Θα αντιδράσει με όλα τα μέσα, όπως και γίνεται αυτές τις μέρες στη Συρία. Δεν θα αναφέρω γιατί δημιουργήθηκε το πρόβλημα.

Περιορίζομαι μόνο στο δικαίωμα της απόσχισης, αν δηλαδή οι Κούρδοι της Συρίας και των άλλων κρατών δικαιούνται να αποσχιστούν και να δημιουργήσουν το δικό τους κράτος, όπως οι ίδιοι το οραματίζονται, χωρίς να λαμβάνουν υπόψη τις γεωπολιτικές συγκυρίες, τα συμφέροντα των κρατών στα οποία ζουν και των κρατών που γειτονεύουν μ' αυτούς.

Η «αυτόνομη σχέση» με το καθεστώς στη Συρία

Οι Κούρδοι στη Συρία είχαν σχηματίσει σε μια συγκεκριμένη περιοχή διοικητικούς μηχανισμούς αποδιδοντάς τους κρατική υποστήριξη, με πολιτικές αρχές που εγκαθίδρυσαν, και οι οποίες θα μετεξελίσσονταν σε κρατική οντότητα. Έχουν δηλώσει ότι δεν θα ανακηρύξουν κράτος, αλλά θα βρίσκονται σε αυτόνομη σχέση με το καθεστώς της Συρίας. Ανατολίτικη πονηριά, η οποία βεβαίως δεν ευσταθεί και δεν επιβιώνει στη διεθνή πολιτική αρένα.

Αυτό που δημιούργησαν οι Κούρδοι στη Συρία και πολλοί έτρεξαν να το καιρετίσουν ως ένα προοδευτικό βήμα, σε σχέση με το φιλελευθερισμό, μπορεί να αναποδογυρίσει όλη την κατάσταση όχι μόνο στην Ανατολική Μεσόγειο αλλά και ευρύτερα. Άμεσα θα επηρεαστούν τέσσερα κράτη, θα πολεμούν τους Κούρδους, αλλά θα θεωρήσουν ότι ήρθε η στιγμή να διευρύνουν και τα σύνορά τους, όπως κάνει τώρα η Τουρκία επικαλούμενη την ασφάλειά της. Η ειρήνη θα υποφέρει πολύ.

Οι Κούρδοι θα πρέπει να σκεφθούν ήρεμα, να αντιληφθούν ότι κουρδικό κράτος δεν πρόκειται να ανακηρυχθεί, δεν συμφέρει σε καμιά χώρα να το υποστηρίξει, ούτε στα μόνα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας που εκεί βρίσκονται οι μεγάλες δυνάμεις, που καθορίζουν τις τύχες των λαών. Οι Κούρδοι ηγέτες θα πρέπει να κοιτάζουν και να μελετήσουν καλά τον γεωγραφικό χάρτη της περιοχής και τότε θα αντιληφθούν γιατί όλα τα κράτη της περιοχής αντιδρούν στην εγκαθίδρυση κουρδικού κράτους. Τα θέλω είναι εύκολα, η εφαρμογή τους είναι και δύσκολη και ανεφάρμοστη. Δεν μπορούν, δεν έχουν το δικαίωμα οι Κούρδοι να οδηγήσουν τους λαούς της περιοχής μας σε ένα ατέρμονο πόλεμο, επειδή οι ίδιοι αποφάσισαν να αποσχιστούν και να δημιουργήσουν το δικό τους εθνικό κράτος. Δυστυχώς για τους Κούρδους, έτσι όπως εξελίχθηκαν και έχουν οριστικά διαμορφωθεί τα πράγματα στο σύντομο μέλλον, δεν πρόκειται να αποκτήσουν δικό τους εθνικό κράτος.

Εκτός από το γεγονός ότι είναι παράνομη η απόσχισή, δεν το επιτρέπουν τα κράτη/μέλη του Διεθνούς Οργανισμού, επειδή διακυβεύεται σοβαρά η υπόθεση της ειρήνης στην περιοχή μας. Δεν μπορεί στις σύγχρονες συνθήκες η διεθνής αμφικτυονία να δημιουργήσει ένα προηγούμενο, για να «δικαιωθούν» οι φανταστικές ρητορείες των Κούρδων ηγετών, που επηρεάζουν τα συναισθηματικά οράματα που υποβάλλουν στους λαούς της περιοχής. Δεν μπορεί ο ΟΗΕ να δημιουργεί συνθήκες διάλυσης των κρατών/μελών του και περισσότερο να υποσκάπτει την ειρήνη στο όνομα της οποίας ιδρύθηκε (Για τα δικαιώματα των μειονοτήτων και το «δικαίωμα της απόσχισης δείτε στο: Γιώργος Ι. Διακοφωτάκης: «Περί Μειονοτήτων κατά το Διεθνές Δίκαιο», 2001).

Η αδιάλλακτη στάση της κουρδικής ηγεσίας, όχι μόνο της Συρίας, αλλά και του Ιράκ, για απόσχισή και η επιμονή τους να δημιουργήσουν το εθνικό τους κράτος, δημιούργησε μεγάλες ανησυχίες, όχι

μόνο στη συριακή εξουσία, αλλά και στην Τουρκία, επειδή οι κουρδικοί μηχανισμοί διοίκησης βρίσκονται στο νότιο υπογάστριό της. Γι' αυτό και αντέδρασε με τον τρόπο που αντέδρασε. Δεν ισχυρίζομαι ότι είναι ορθή η αντίδραση της Τουρκίας και ότι τήρησε τους νόμιμους διεθνείς κανόνες. Από την άλλη βλέπουμε και την αντίδραση των μεγάλων δυνάμεων στο συγκεκριμένο θέμα: οι ΗΠΑ που επιθυμούν να διατηρήσουν τις συμβατικές τους σχέσεις με την Τουρκία έδωσαν το «πράσινο φως» για την τουρκική παρέμβαση. Γι' αυτό και έχουν αποσύρει τα στρατεύματά τους, που μέχρι σήμερα βρίσκονταν σε αρμονία με τους Κούρδους ηγέτες. Ταυτόχρονα σχεδόν, οι ρωσικές και οι συριακές ένοπλες δυνάμεις αντικαθιστούν στην περιοχή τις αμερικανικές δυνάμεις, αποκαθιστώντας την κυριαρχία του συριακού κράτους. Οι Κούρδοι έχουν πηπτηθεί κατά κράτος, το όραμα του δικού τους κράτους παίχτηκε στο έδαφος της Συρίας και διαλύθηκε στα εξω συνετέθη.

Στο Ιράκ

Οι Κούρδοι του Ιράκ, παρόλο που διεξήγαγαν δημοψήφισμα (27/09/2017) για απόσχισή και δημιουργία δικού τους κράτους, έλαβαν θετική απάντηση (92%), αλλά τελικά «μετάνιωσαν» και ο εμπνευστής της ανεξαρτησίας, ο Μασούντ Μπαρζανί, αποσύρθηκε από την πολιτική. Οι Κούρδοι πρέπει να αντιληφθούν ότι αντί να ξεδεύουν όλοι την ενέργειά τους και τις δράσεις τους στη βία και στον συνεχή πόλεμο, θα θαυματουργήσουν με την εγκατάληψη του ουτοπικού οράματος της απόσχισης και της δημιουργίας ενός μεγάλου κουρδικού κράτους. Από την άλλη, οι κυρίαρχες ελίτ των κρατών στα οποία ζουν Κούρδοι πρέπει να εξετάσουν στα σοβαρά, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους έναντι των εθνοτικών μειονοτήτων της χώρας τους. Σήμερα η ευρωπαϊκή σύγκληση, παρά τα όποια προβλήματα και αν αντιμετωπίζει, αποτελεί ένα δυνατό παράδειγμα που θα πρέπει να μελετήσουν οι Κούρδοι ηγέτες, αφήνοντας το όπλο και πιάνοντας βίβλια. Όπως γράφει και ο Ernest Gellner, «αυτό που διακρίνει το νεωτερικό έθνος είναι η 'οδιαμεσολάβηση' (υπογράμμιση συγγραφέα) συμμετοχή του στο ολικό «έθνος», χωρίς την παρεμβολή σημαντικής υποομάδας» («Nationalism» 1997). Η ειρήνη κερδίζεται με τη μελέτη, τη διαβούλευση, τον συμβιβασμό και όχι με το όπλο στο χέρι, όσο «πατριωτικό» κι αν αυτό φαντάζει. Ήρωες στον στίβο της ανάπτυξης της κοινωνίας και όχι με το όπλο στα βουναί και στη βία. Έτσι κερδίζονται οι μάχες.

Οι Κούρδοι του Ιράκ, παρόλο που διεξήγαγαν δημοψήφισμα (27/09/2017) για απόσχισή και δημιουργία δικού τους κράτους, έλαβαν θετική απάντηση (92%), αλλά τελικά «μετάνιωσαν» και ο εμπνευστής της ανεξαρτησίας, ο Μασούντ Μπαρζανί, αποσύρθηκε από την πολιτική.

MEDEOCHEMIE

43 ΧΡΟΝΙΑ

φροντίδα για τον άνθρωπο και την υγεία

Ο ΜΑΡΙΟΣ ΚΑΡΟΓΙΑΝ ΣΤΗΝ «Κ»

Στόχος μας να λάβουμε πάνω από 4% στις βουλευτικές εκλογές

Στις τελευταίες ευρωεκλογές φάνηκε πως η ΔΗΠΑ δεν είναι καπρίτσιο ούτε αποτέλεσμα προσωπικών φιλοδοξιών

Συνέντευξη στη
ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Το αποτέλεσμα των ευρωεκλογών έδειξε πως η Δημοκρατική Παράταξη δεν είναι καπρίτσιο ούτε εγχείρημα προσωπικών φιλοδοξιών, αναφέρει στη συνέντευξή του στην «Κ» ο πρόεδρος της Δημοκρατικής Παράταξης (ΔΗΠΑ) Μάριος Καρογιάν, υπογραμμίζοντας πως στόχος των βουλευτικών εκλογών –για τις οποίες ήδη εργάζονται– είναι ένα ποσοστό πάνω από το 4% που έλαβε το νεο-συσταθέν κόμμα στις τελευταίες ευρωεκλογές. Ο Μάριος Καρογιάν ανέφερε πως η ΔΗΠΑ έχει κάνει σοβαρά βήματα προς την κατεύθυνση κάλυψης του κενού που υπάρχει στο Κέντρο. Διατηρεί, όπως λέει, επαφή με ΔΗΚΟϊκά στελέχη, αποφεύγοντας, ωστόσο, να σχολιάσει τα δημοσιεύματα που θέλουν στελέχη του ΔΗΚΟ να προσχωρούν στη ΔΗΠΑ. Μιλώντας για την παρουσία «καρογιανικών» στο υπουργικό σχήμα σημειώνει πως εφόσον «υπάρχουν πεδία στα οποία ο πρόεδρος θεωρεί ότι μπορεί να συνεργαστεί με φίλους ή μέλη της Παράταξης μας, μπορεί να το κάνει». Σε ό,τι αφορά τον επικείμενο ανασχηματισμό σημειώνει πως η ΔΗΠΑ δεν ζήτησε ούτε απαίτησε τίποτα και αν προκύψει τέτοιο θέμα θα το δουν.

–Πέρασε ένας χρόνος από την ίδρυση της ΔΗΠΑ. Είχατε κάνει λόγο για την ίδρυση ενός κόμματος που θα καλύψει το κενό που υπάρχει στο Κέντρο. Το έχετε επιτύχει;

–Έχουμε κάνει πράγματι σοβαρά βήματα προς την κατεύθυνση της κάλυψης του κενού που υπάρχει στο Κέντρο αυτό τον ένα χρόνο. Το κενό, όμως, αυτό αποτελεί χρόνιο πρόβλημα του κυπριακού πολιτικού συστήματος. Δημιουργήθηκε με τη μετατροπή των κομμάτων του ενδιάμεσου χώρου σε κόμματα διαμαρτυρίας, που δεν υπηρετούσαν τον ιστορικό τους ρόλο ως ρυθμιστικών παραγόντων, βιώσιμων και παραγωγικών πολιτικών ισορροπιών. Επρόκειτο για ένα κυπριακό παρόδοξο. Σε μια δηλαδή χώρα που η συντριπτική πλειοψηφία των πολιτών της αυτο-τοποθετείται στο Κέντρο του ιδεολογικού φάσματος, να μην υπάρχουν κόμματα που να μπορούν να εκπροσωπήσουν αυτή την πλειοψηφία. Η πολιτική ζωή ουσιαστικά παραδιδόταν στα μεγάλα κόμματα του διπολισμού, χωρίς να μπορούν να δημιουργηθούν αντιβαρα στις μεταξύ τους συγκρούσεις.

Επειδή, όμως, αυτό το πρόβλημα έχει ιστορικές διαστάσεις, το κενό που δημιουργήθηκε ήδη δεν θα μπορούσε να καλυφθεί μέσα στο ελάχιστο χρόνο που έχει μεσολαβήσει από την ίδρυση της ΔΗΠΑ. Στο διάστημα αυτό, ωστόσο, η ΔΗΠΑ έχει κάνει βήματα που για πολλούς αποτέλεσαν έκπληξη. Ελάχιστοι περίμεναν ότι στις ευρωεκλογές θα συγκεντρώναμε το σχεδόν 4% που πήραμε. Επρόκειτο αναμφισβήτητα για μια επιτυχία που σήμαινε πολύ απλά ότι το εγχείρημά μας ανταποκρινόταν σε πραγματική πολιτική ανάγκη της κυπριακής κοινωνίας. Δεν επρόκειτο, δηλαδή για καπρίτσιο. Δεν επρόκειτο για μια απλή πράξη προσωπικών φιλοδοξιών. Με αυτή την έννοια η ΔΗΠΑ δικαιώθηκε στην προσπάθειά της να στεγάσει, να εκφράσει και να εκπροσωπήσει τους μετριοπαθείς, τους μετρημένους, τους νηφάλιους, τους ψυχραίμους και τους ορθολογικούς πολίτες που δεν πιστεύουν στις στείρες αντιπαράθεσεις, που απορρίπτουν τον φανατισμό, που δυσανασχετούν με

“

Αν ο γ.γ. του ΟΗΕ ζητήσει να υπάρξει τριμερής, εμείς θα του πούμε όχι; Πιστεύουμε ότι είναι πολύ δύσκολο και μη ρεαλιστικό να αρνηθούμε τη συνεργασία και τη συμμετοχή μας.

την ανευθυνότητα, που διαφωνούν με την προσωπολατρία, που δεν αποδέχονται την πατριδοκαπλία, που δεν ανέχονται την καλλιέργεια της δικόνοιας, του δικασμού και του μίσους. Η Δημοκρατική Παράταξη δικαιώθηκε ακόμα δίνοντας βήμα και φωνή στους νέους μας. Και μας χαροποιεί το γεγονός ότι νέοι άνθρωποι ήταν αυτοί που πρωτοστάτησαν στη δημιουργία και στην εξέλιξη της Παράταξης μας. Έχουμε συνεπώςβάλει τα θεμέλια για να κτίσουμε ένα σύγχρονο, πλουραλιστικό, αξιόπιστο και αποτελεσματικό κόμμα.

–Σήμερα πώς προχωράτε;

–Αξιοποιώντας το ποσοστό που λάβαμε στις ευρωεκλογές και τη συμμετοχή μας στο Εθνικό Συμ-

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ: ΧΡΗΣΤΟΣ

Εφόσον υπάρχουν πεδία στα οποία ο πρόεδρος θεωρεί ότι μπορεί να συνεργαστεί με φίλους ή μέλη της Παράταξης μας, μπορεί να το κάνει, λέει στη συνέντευξή του στην «Κ» ο πρόεδρος της ΔΗΠΑ Μάριος Καρογιάν.

Μικρόψυχη η δυσφορία

–Πώς σχολιάζετε τα δημοσιεύματα που θέλουν τον ΔΗΣΥ να δυσφορεί από την έντονη παρουσία καρογιανικών στην κυβέρνηση;
–Αν πράγματι υπάρχει μια τέτοια άποψη και δεν είναι αποκύημα φαντασίας, θα τη χαρακτηρίζα κάβουλη, μικρόψυχη και ευτελή.
–Κάνετε οποιαδήποτε συζήτηση με τον πρόεδρο για μπόλασμα ΔΗΠΑ στον επικείμενο ανασχηματισμό;
–Δεν ξέρω αν ο πρόεδρος θα προχωρήσει σε ανασχηματισμό, αυτή είναι δουλειά του προέδρου. Αν μας ζητηθεί η γνώμη

μας θα την πούμε.
–Βλέπετε θετικά ένα τέτοιο σενάριο;
–Αυτό το ζήτημα εμπίπτει στα συνταγματικά προνόμια του ΠτΔ και σε κανέναν άλλον. Αν ο πρόεδρος νιώθει ότι υπάρχουν είτε στη ΔΗΠΑ είτε αλλού πρόσωπα που μπορούν να βοηθήσουν την κυβέρνηση στην υλοποίηση του έργου της δεν το θεωρώ κακό πράγμα. Το μόνο σίγουρο είναι ότι εμείς δεν ζητήσαμε ούτε απαιτούμε τίποτα από τον πρόεδρο. Αν ποτέ προκύψει ένα τέτοιο θέμα, θα το δούμε.

βούλιο. Έχουμε, πια ρόλο και λόγο και το κύριο μέλημά μας είναι να δουλέψουμε συστηματικά για να μετασχηματίσουμε τη ΔΗΠΑ σε ένα ανοικτό, μαζικό κόμμα, με δομές

και συνεχείς πρωτοβουλίες. Ετοιμαζόμαστε να ολοκληρώσουμε τις διαδικασίες για την πραγματοποίηση ενός Οργανωτικού-Καταστατικού Συνεδρίου και να εκλέξουμε τα συλ-

λογικά όργανα και τις θεματικές γραμματοίες, μέχρι το τέλος Ιανουαρίου, ώστε στις βουλευτικές εκλογές του 2021 να διεκδικήσουμε με αξιώσεις τη θέση που οι πολίτες θα μας εμπιστευτούν στο Κοινοβούλιο.

–Έχετε θέσει ήδη αριθμητικό στόχο για τις βουλευτικές εκλογές του 2021;

–Πρώτος μας στόχος είναι ασφαλώς να αυξήσουμε τα ποσοστά που λάβαμε στις ευρωεκλογές. Από εκεί και πέρα, πολλοί είναι οι παράγοντες από τους οποίους εξαρτάται η επίτευξη αυτού του στόχου. Δεν έχω αμφιβολία, ότι οι συγκυρίες θα παίξουν τον δικό τους καθοριστικό ρόλο. Είμαι, όμως, αισιόδοξος ότι θα τα καταφέρουμε και πάλι, γιατί το εγχείρημά μας δεν είναι προσωπικό. Είναι ιστορικό. Απαντά σε πραγματικές ανάγκες της κοινωνίας των πολιτών μας. Και τέτοιες ανάγκες είναι η επίτευξη αειφόρου ανάπτυξης, είναι η υιοθέτηση πολιτικών που θα μειώσουν τα ποσοστά της φτώχειας, είναι η πραγματοποίηση μεταρρυθμίσεων στις οποίες χρόνια τώρα αντιστέκονται ισχυρές ομάδες πίεσης, που νέμονται τον πλούτο αυτού του τόπου. Είναι, ακόμα, ο εκσυγχρονισμός του κράτους, η ισονομία και η ισοπολιτεία. Είναι οι πολιτικές που θα επιτρέψουν πραγματικά στη νέα γενιά να συμμετέχει, να εκφράζεται δημιουργικά και να διαμορφώνει ένα νέο όραμα για την Κύπρο των ερχόμενων δεκαετιών. Είμαστε εδώ για να πολεμήσουμε τις ιδεοληψίες, να αρνηθούμε τον δογματισμό και τον λαϊκισμό, να μην αφήσουμε τον φανατισμό, το μίσος και τον διχασμό να σκοτεινιάσουν τους ορίζοντές μας.

–Η θέση της Δημοκρατικής Παράταξης ποια είναι για τις εξελίξεις στο Κυπριακό; Να πάμε σε τριμερή και πενταμερή;

–Οι θέσεις της ΔΗΠΑ στο Κυπριακό βασίζονται στον διεκδικητικό ρεαλισμό. Επιδιώκουμε λύση του Κυπριακού στη βάση των παραμέτρων των Η.Ε., όπως αυτές διαλαμβάνονται στα σχετικά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας, στο Διεθνές Δίκαιο και στην πλήρη εφαρμογή του Κοινοτικού Κεκτημένου ως απότοκο της λύσης. Αν ο γ.γ. του ΟΗΕ ζητήσει να υπάρξει τριμερής, εμείς θα του πούμε όχι. Πιστεύουμε ότι είναι πολύ δύσκολο και μη ρεαλιστικό να αρνηθούμε τη συνεργασία και τη συμμετοχή μας.

–Και με τους όρους αναφοράς

που λέγονται;

–Αναμένουμε να δούμε ποιοι είναι οι όροι αναφοράς, ανεξαρτήτως αν είχαμε επιμέρους διαφωνίες σε συγκλίσεις που υπήρξαν μέχρι το Κραν Μοντάνα, είτε επιμέρους διαφωνίες για αμφιλεγόμενες αναφορές που υπήρξαν το 2014. Το κατατεθέν πλαίσιο του γ.γ. του ΟΗΕ κ. Γκουτιέρρες, όπως μας ενημέρωσε ο ΠτΔ, με όλα τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα, θεωρούμε πως αποτελεί καλή βάση συζήτησης για να αρχίσουν οι διαπραγματεύσεις. Δεν έχουμε την πολυτέλεια να αρνηθούμε πρόταση από τον γ.γ. να συμμετάσχουμε σε μία τριμερή. Τυχόν άρνηση της πλευράς μας να διαχειριστεί σωστά τόσο πολιτικά όσο και επικοινωνιακά τις εξελίξεις που έρχονται θα δώσει στην Τουρκία το δικαίωμα να αποενοχοποιηθεί, αλλά παράλληλα, ίσως σπρώξει τον γ.γ. των Η.Ε., αλλά και άλλους στη διεθνή κοινότητα, να «ραφοποιήσουν» το Κυπριακό. Μια τέτοια εξέλιξη θα επιτρέψει στην Τουρκία να συνεχίσει ανενόχλητη πλέον, όχι μόνο τις έκνομες ενέργειές της, αλλά και τη σταδιακή ολοκλήρωση των τελεσμένων της, τόσο στην Αμμόχωστο όσο και σε άλλες επιμέρους πτυχές του Κυπριακού, με οδυνηρές και τελεσίδικες προεκτάσεις. Όλοι καταλαβαίνουν ότι ο χρόνος σίγουρα δεν λειτουργεί υπέρ μας, όμως και από την άλλη πλευρά δεν είμαστε και έτοιμοι να ενδώσουμε ή να προσαρμοστούμε στις επιταγές της Άγκυρας. Και σε κάθε περίπτωση θα ήταν ολέθριο να θεωρηθεί η πλευρά μας ως υπεύθυνη για τη μη έναρξη τυχόν νέας διαδικασίας.

–Με δεδομένη την κορύφωση των προκλήσεων στην κυπριακή ΑΟΖ μπορούμε να καθίσουμε στο τραπέζι της διαπραγμάτευσης με την Τουρκία;

–Από τη στιγμή που ο γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών μας ζητάει να συμμετέχουμε σε διεργασίες για τον καθορισμό τριμερούς σίγουρα δεν μπορούμε να αρνηθούμε. Εξυπακούεται, όμως, ότι θα πρέπει να γίνει σωστή προετοιμασία μιας τριμερούς και βέβαια, από τη στιγμή που θα αρχίσουν ουσιαστικές διαπραγματεύσεις, η Τουρκία δεν μπορεί να συνεχίζει τις προκλήσεις της, τις παραβιάσεις της ΑΟΖ ούτε και μπορεί να πολιτεύεται με αυτό τον τρόπο. Είναι ευθύνη των Ηνωμένων Εθνών αλλά και των ισχυρών πακτών να υποχρεώσουν την Τουρκία να τερματίσει τις έκνομες κινήσεις της για να υπάρξει διάλογος χωρίς απειλές και εκβιασμούς.

Μοιραίο λάθος να αμφισβητήσω τις προθέσεις του προέδρου

–Επειδή το τελευταίο διάστημα ακούστηκαν πολλά περί συζήτησης άλλων μορφών λύσεων, αλλά και καταγέλιες τακτικού από την πλευρά μας. Εμείς είμαστε έτοιμοι για ουσιαστική διαπραγμάτευση;

–Από τη στιγμή που έχεις να αντιμετωπίσεις την επιθετική συμπεριφορά της Τουρκίας, η οποία μας απέδειξε ότι δεν έχει την πολιτική βούληση να λυθεί το Κυπριακό στη βάση των αρχών του διεθνούς δικαίου και στη βάση αρχών, πιστεύω πως θα ήταν μοιραίο λάθος από μένα, ανεξαρτήτως των όποιων επί μέρους διαφορετικών προσεγγίσεων που έχω με τον πρόεδρο, να αμφισβητήσω τις προθέσεις του. Θέλω να τον πιστώσω με καλή πίστη και συνεπώς ότι ακολουθεί με συνέπεια την πολιτική που έχει συμφωνηθεί συλλογικά στο Εθνικό Συμβούλιο.

–Έχετε πει πως δεν είστε το αντιΔΗΚΟ. Τι σας διαφοροποιεί όμως από το ΔΗΚΟ; Τι σας κω-

ρίζει από τον Νικόλα Παπαδόπουλο;

–Η ΔΗΠΑ δεν είναι «αντί» του όποιου κομματικού σχηματισμού. Θετικές πάντοτε είναι οι ενέργειες, οι δράσεις και οι πολιτικές της. Συνοπτικά θα έλεγα πως εκείνο που μας διαφοροποιεί είναι οι πράξεις και η προσήλωσή μας στις δημοκρατικές διαδικασίες. Εκείνο που χαρακτηρίζει τη ΔΗΠΑ σε σχέση με τη διαχείριση του Κυπριακού είναι ο διεκδικητικός ρεαλισμός και σε σχέση με τα κοινωνικο-οικονομικά η σταθερή μας θέση στις αρχές του κοινωνικού κράτους δικαιοσύνης. Επιπρόσθετα, η επιθυμία μας να παράγουμε θετικό λόγο και να μην κάνουμε μονίμως ισοπεδωτικό αντίλογο. Σε ό,τι αφορά στο άλλο σκέλος της ερώτησής σας θα έλεγα πως μας χώρισαν και εξακολουθούν να μας χωρίζουν οι αντιλήψεις, οι νοοτροπίες και οι προσεγγίσεις για το πώς πρέπει να λειτουργεί, να πολιτεύεται και να συνθέτει τις διαφορετικές απόψεις ένα γνήσιο κόμμα του Κέντρου. Η ΔΗΠΑ θέλει να συμ-

“

Εμείς δεν ζητήσαμε ούτε απαιτούμε τίποτα από τον πρόεδρο. Αν ποτέ προκύψει ένα θέμα (συμμετοχής σε ανασχηματισμό) θα το δούμε.

βάλει στην επικράτηση μιας κουλτούρας και μιας πολιτικής νοοτροπίας όπου οποιαδήποτε αντιπαράθεση θα είναι στη βάση θέσεων και επιχειρημάτων και όχι στη βάση συνθημάτων και χαρακτηρισμών.

–Γι’ αυτές τις μεταρρυθμίσεις και για το καλό του τόπου θα μπορούσατε να βρεθείτε στο ίδιο μετεριζί με τον Νικόλα Παπαδόπουλο και να στηρίξετε συγκεκριμένες πολιτικές;

–Εμείς όταν είναι να προωθηθούν μέτρα και αποφάσεις που υπηρετούν το συλλογικό καλό, αλλά και τα καλά νοούμενα συμφέροντα του τόπου, δεν έχουμε ούτε προκαταλήψεις ούτε αποκλεισμούς. Από την πρώτη ημέρα της ίδρυσής μας έχουμε ξεκαθαρίσει ότι έχουμε και τη βούληση και τη διάθεση να συνομιλήσουμε με όσες πολιτικές δυνάμεις θέλουν να συνομιλήσουν με ένα μικρό-νεοσύστατο κόμμα. Είμαστε έτοιμοι να ακούσουμε, αλλά και να πούμε. Ο τόπος και η κοινωνία μας δεν μπορούν να ανεχθούν πλέον τη συνεχίστη ανώφελων συγκρούσεων και αντιπαράθεσεων ούτε περαιτέρω δικασμούς που στο τέλος θα ναρκοθετήσουν τη φυσική επιβίωσή μας, αλλά και το μέλλον των επόμενων γενεών

–Είστε σε επαφή με ΔΗΚΟϊκά στελέχη;

–Ασφαλώς. Με τη μεγάλη πλειοψηφία των στελεχών και μελών μαζί ξεκινήσαμε. Μαζί για χρόνια πορευτήκαμε και σε πάμπολλα θέ-

ματα είχαμε τον ίδιο τρόπο σκέψης. Με αυτούς πάντοτε είχα και συνεχίζω να έχω ανθρώπινες και φιλικές σχέσεις. Ανεξαρτήτως των επιλογών που ο καθένας τη δεδομένη στιγμή ακολουθεί, οι κοινές αρχές, οι κοινές αξίες, αλλά και οι πολύχρονες πολιτικές διαδρομές δεν λησμονούνται. Το ίδιο ισχύει και για πολλούς άλλους ανθρώπους, που ανεξαρτήτως του πού ανήκαν στο παρελθόν και αυτοπροσδιορίζονται ως Κεντρώοι, με την ευρεία έννοια του όρου, όχι μόνο διατηρούμε σχέσεις, αλλά πολλοί από αυτούς είναι ιδρυτικά στελέχη της Δημοκρατικής Παράταξης.

–Υπάρχουν και πολιτικές σχέσεις; Το ενδεχόμενο δηλαδή προσχώρησης δικοϊκών στελεχών ή βουλευτών στη ΔΗΠΑ;

–Δεν είναι δουλειά μας να σχολιάσουμε ή να κρίνουμε τι συμβαίνει στο εσωτερικό άλλων πολιτικών σχηματισμών. Ο κάθε ελεύθερα σκεπτόμενος άνθρωπος στις σύγχρονες ευρωπαϊκές κοινωνίες μπορεί στη βάση της συνειδήσής του να

κρίνει, να αξιολογεί και να αποφασίζει πώς πρέπει να συμπεριφερθεί και πώς πρέπει να πολιτευτεί για το καλό του τόπου και για το μέλλον των παιδιών μας.

–Με πρόσωπα του στενού σας περιβάλλοντος να βρίσκονται στο υπουργικό σχήμα, η ΔΗΠΑ είναι κόμμα συγκυβέρνησης;

–Κάθε πρόεδρος της Δημοκρατίας εκλέγεται από τον κυπριακό λαό για να προστατεύσει και προωθήσει το δημόσιο συμφέρον και τη δικαιοσύνη των αγώνων για τη δίκαιη και βιώσιμη λύση του Κυπριακού. Όποιες διαφωνίες και αν υπάρχουν, εμείς καταθέτουμε τεκμηριωμένες αντιπροτάσεις, αλλά δεν αποποιούμαστε τις αρχές και τις θέσεις μας. Θεωρούμε αναχρονιστική και ξεπερασμένη την πολιτική πρακτική της άσκησης αντιπολίτευσης για χάρη της αντιπολίτευσης. Εφόσον, λοιπόν, υπάρχουν πεδία στα οποία ο πρόεδρος θεωρεί ότι μπορεί να συνεργαστεί με φίλους ή μέλη της Παράταξης μας, μπορεί να το κάνει.

Ο ΜΠΟΥΡΑΚ ΟΖΓΚΙΟΥΡΓΚΙΟΥΝ ΣΤΗΝ «Κ»

Λύση μόνο με διαμερισμό πόρων και εξουσίας

Αν οι Ε/κ δεν συμπεριλάβουν τους Τ/κ στη λήψη αποφάσεων για το ενεργειακό, τα γεωπύρινα θα συνεχίσουν τις δραστηριότητές τους

Συνέντευξη στον **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟ**

Η λύση του Κυπριακού είναι αντιληπτή δεδομένου ότι διασφαλίζεται η πολιτική ισότητα των Τουρκοκυπρίων και ικανοποιούνται οι ανάγκες ασφαλείας τους, λέει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο πρόεδρος της Τουρκίας στην Αθήνα Μπουράκ Οζγκιουρκιούν. «Όλα τελικά καταλήγουν στο αν οι Ελληνοκύπριοι θα μπορέσουν να αποδεχθούν τον διαμερισμό της πολιτικής ισχύος, καθώς και τους πόρους πάνω και γύρω από το νησί. Οι Τουρκοκύπριοι δεν έχουν στη διάθεσή τους ακόμη 50 χρόνια να διαπραγματευτούν στο διηνεκές. Οι Ελληνοκύπριοι είναι πάντα πρόθυμοι να αρχίζουν διαπραγματεύσεις, αλλά ποτέ να τις ολοκληρώσουν», αναφέρει χαρακτηριστικά. Μιλώντας για τις τουρκικές γεωτρήσεις στην κυπριακή ΑΟΖ, υποστηρίζει πως οι περιοχές δραστηριότητας όπου βρίσκονται το «Γιαβούζ» και το «Φατίκ» είναι εξ ολοκλήρου εντός της τουρκικής υφαλοκρηπίδας που έχει κατατεθεί στον ΟΗΕ και σε περιοχές που έχουν αδειοδοτηθεί στην ΤΡΑΟ το 2009 και το 2012. Σημειώνει πως τα θαλάσσια σύνορα στην Ανατολική Μεσόγειο μπορούν να οριοθετηθούν μέσω συμφωνιών μεταξύ των κρατών βάσει του Διεθνούς Δικαίου και υπογραμμίζει πως στην περίπτωση της Κύπρου κάτι τέτοιο θα ήταν εφικτό μόνο μετά από μία πολιτική διευθέτηση.

–Ποια είναι τα επόμενα βήματα της Τουρκίας στο συριακό μέτωπο;

–Με απλά λόγια, θέλουμε ειρήνη και σταθερότητα στη Συρία. Μπορεί να ακούγεται ως κλισέ, αλλά έχοντας σχεδόν 1.000 χιλιόμετρα χερσαίων συνόρων με μια χώρα που αντιμετώπιζε σχεδόν μια δεκαετία καταστροφής και ανθρωπιστικές τραγωδίες, γίνεσαι ιδιαίτερα ευαίσθητος στην κακοτυχία του γείτονά σου. Τα πράγματα μοιάζουν καλύτερα πάντως, καθώς μέσα σε μια εβδομάδα φτάσαμε σε ουσιαστικές συμφωνίες τόσο με τις ΗΠΑ όσο και με τη Ρωσική Ομοσπονδία. Και οι δύο χώρες αναγνώρισαν επίσημα τις δικαιολογημένες ανησυχίες ασφαλείας μας. Ο στόχος μας είναι να προστατεύσουμε την εθνική ασφάλειά μας από τρομοκρατικές απειλές, διασφαλίζοντας ωστόσο ταυτόχρονα την εδαφική ακεραιότητα της Συρίας. Να είστε βέβαιοι. Δεν θα ανεχθούμε την τρομοκρατία ούτε στη χώρα μας, ούτε στο κατώφλι μας, είτε είναι το DAESH, το PKK ή το παρακλάδι του το PYD/YPG. Ούτε θα επιτρέψουμε αποσχιστικές ατζέντες στη Συρία. Θα δημιουργηθεί μια ζώνη ασφαλείας από τον Ευφράτη έως τα σύνορα με το Ιράκ. Τα τρομοκρατικά στοιχεία και οι οκυρώσεις τους θα εκκαθαριστούν και η περιοχή θα παρακολουθείται κατάλληλα. –Όμως η στρατιωτική δράση είναι μόνον μέρος της εξίσωσης. Συμμετέχουμε επίσης ενεργά στην εξεύρεση μιας βιώσιμης πολιτικής λύσης στη συριακή σύγκρουση εδώ και χρόνια. Στην πραγματικότητα, η Τουρκία είναι μια από τις λίγες χώρες που κατέβαλαν ειλικρινείς προσπάθειες να ιδρυθεί η Συνταγματική Επιτροπή, που θα αρχίσει να λειτουργεί σύντομα.

–Οι τουρκικές επιχειρήσεις στη

Βόρεια Συρία αποτελούν προοίμιο αλλαγών των συνόρων αυτής της χώρας; Πόσο καιρό θα παραμείνουν οι Τουρκικές Ένοπλες Δυνάμεις σε αυτό το μέρος της Συρίας;

–Η Τουρκία δεν έχει σχέδια μεταβολής των συνόρων ή της δημογραφικής δομής της Συρίας ή οποιουδήποτε αλλού, άλλωστε. Αντιθέτως, όπως είπα, στόχος μας είναι η ενίσχυση της εδαφικής ακεραιότητας και ενότητας της Συρίας. Μια ζώνη ασφαλείας απαλλαγμένη από την τρομοκρατία θα επιτρέψει στους Σύρους να επιστρέψουν στα σπίτια τους εθελοντικά. Αυτό θα μειώσει την πίεση από την παράτυπη μεταναστευση όχι μόνο για την Τουρκία, αλλά και για την Ελλάδα.

–Αμφισβητεί, εμμέσως, η Τουρκία τη Συνθήκη της Λωζάνης; Τάσσεται η Άγκυρα υπέρ ενός νέου συστήματος περιφερειακής ισορροπίας; Απαιτεί κάτι τέτοιο μεταβολή συνόρων, όπως διαφαίνεται στη Συρία;

–Αντίθετα με τους ισχυρισμούς, με τους οποίους το ελληνικό κοινό εξακολουθεί να τροφοδοτείται -οι οποίοι μπορώ μόνον να μαντέψω ότι είναι σκόπιμοι- η Τουρκία δεν είναι αναθεωρητική χώρα. Δεν υπήρξαμε αναθεωρητιστές ούτε στον Μεσοπόλεμο, ούτε στη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, ούτε στη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, ούτε στην περίοδο που ακολούθησε. Σεβόμαστε την κυριαρχία και εδαφική ακεραιότητα όλων των κρατών, ιδιαίτερα των γειτόνων μας. Αυτό σημαίνει επίσης ότι θα αντισταθούμε σε οποιονδήποτε αναθεωρητισμό επιχειρηθεί να μας επιβληθεί, συμπεριλαμβανομένης κάθε απόπειρας δημιουργίας τετελεσμένων προς αυτήν την κατεύθυνση. Όσο για τη Συνθήκη της Λωζάνης, δεν πρόκειται για έγγραφο που ορίζει μόνον χερσαία σύνορα. Με τα δεκάδες άρθρα της και μια σειρά από παραρτήματα αλλά και εργαλεία, η Συνθήκη αποτελεί μια συνολική διευθέτηση που περιέχει ένα ευαίσθητο οικοδόμημα συγκεκριμένων ισορροπιών στο δικό μας μέρος του κόσμου. Περιλαμβάνει επίσης, για παράδειγμα, αρκετές προβλέψεις για το πώς η Τουρκία και η Ελλάδα πρέπει να συμπεριφέρονται στις μειονότητες τους.

Σε στενή επαφή με Ρωσία

–Οι πρόεδροι Ερντογάν και Πούτιν συναντήθηκαν πριν λίγες ημέρες στο Σότσι. Αυτή η ολοένα στενότερη συνεργασία ανάμεσα στην Τουρκία και τη Ρωσία σηματοδοτεί μια διαφορετική προσέγγιση στις περιφερειακές γεωπολιτικές ισορροπίες από την πλευρά της Άγκυρας;

–Το έχω ξαναδηλώσει αυτό δημόσια. Ο Ψυχρός Πόλεμος τέλειωσε. Η μονόπλευρη εξωτερική πολιτική βασισμένη στην ασφάλεια, που αναπόφευκτα ακολουθήσαμε εκείνα τα χρόνια, είναι υπερβολικά περιοριστική για μια χώρα με το μέγεθος και τις διεθνείς προοπτικές της Τουρκίας. Πρέπει πλέον να ατενίσουμε πέρα από τον ορίζοντα, επιδιώκοντας το εθνικό μας συμφέρον. Αυτό περιλαμβάνει ασφαλώς τα οικονομικά συμφέροντά μας. Η Τουρκία και η Ρωσία ήταν διαρκώς σε στενή επαφή

Έχοντας ζησει αυτοπροσώπως τις εσωτερικές διεργασίες του συνόλου της διαπραγματευτικής διαδικασίας τα προηγούμενα χρόνια, δεν είμαι ιδιαίτερα αισιόδοξος, δηλώνει ο πρόεδρος της Τουρκίας στην Αθήνα.

“

Οι Τ/Κ δεν έχουν στη διάθεσή τους ακόμη 50 χρόνια να διαπραγματευτούν στο διηνεκές. Οι Ε/Κ είναι πάντα πρόθυμοι να αρχίζουν διαπραγματεύσεις, αλλά ποτέ να τις ολοκληρώσουν.

από την αρχή της κρίσης στη Συρία. Αυτό δεν είναι καινούργιο. Στην πραγματικότητα, είναι απλώς φυσικό για τις δύο χώρες να συντονίζονται και να συνεργάζονται. Από την άλλη, οι στενές σχέσεις μας με τη Ρωσία δεν σημαίνουν ότι συμφωνούμε απόλυτα σε πολλά άλλα πράγματα, όπως η ρωσική προσάρτηση της Κριμαίας. Υπήρξαμε πολύ σαφείς σε αυτό το ζήτημα.

Ισχυροί σύμμαχοι με NATO

–Η Τουρκία απομακρύνεται από το NATO; Γενικά, οι τριβές ανάμεσα στην Άγκυρα και την Ουάσινγκτον οδηγούν σε μια νέα, πιο χαλαρή σύνδεση ανάμεσα σε Τουρκία και ΗΠΑ;

–Δεν υφίσταται λόγος ανησυχίας ή καταστροφολογίας. Ή μωπίας. Είμαστε ακόμη ισχυροί σύμμαχοι με τις ΗΠΑ και το NATO ακόμη παρέχει το πρόγραμμα δράσης της ευρωατλαντικής αρχιτεκτονικής ασφαλείας, της οποίας είμαστε μέρος. Επενδύσαμε πάρα πολλά και ωφεληθήκαμε εξίσου πολλά από την Συμμαχία τις προηγούμενες επτά δεκαετίες.

–Στα ύδατα γύρω από την Κύπρο, η ΤΡΑΟ κάνει έρευνες και γεωτρήσεις. Οι γεωτρήσεις του «Γιαβούζ» γίνονται στο οικόπεδο 7 της ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας, που έχει αναγνωρισθεί διεθνώς και έχει αδειοδοτηθεί σε γαλλικές και ιταλικές εταιρείες. Τι είναι αυτό στο οποίο επιμένει η Άγκυρα με αυτές τις γεωτρήσεις;

–Τα οριστικά θαλάσσια σύνορα στην Ανατολική Μεσόγειο μπορεί να οριοθετηθούν μόνον μέσω συμφωνιών μεταξύ των παράκτιων κρατών βάσει του Διεθνούς Δικαίου. Όσον αφορά την Κύπρο, αυτό θα ήταν εφικτό μόνον μετά από μια πολιτική διευθέτηση. Δεν αναγνωρίζουμε τις μονομερείς και παράνομες διεκδικήσεις αποκλειστικής οικονομικής ζώνης των Ελληνοκυπρίων. Οι περιοχές δραστηριότητας όπου βρίσκονται το «Γιαβούζ» και το «Φατίκ» είναι εξ ολοκλήρου εντός της τουρκικής υφαλοκρηπίδας που έχει κατατεθεί στον ΟΗΕ και σε περιοχές που έχουν αδειοδοτηθεί στην ΤΡΑΟ το 2009 και το 2012. Ως η χώρα με την μεγαλύτερη ηπειρωτική ακτογραμμή, η Τουρκία έχει νόμιμα δικαιώματα του νησιού, έως ότου αποφασιστεί διαφορετικά. Επομένως, σε ευθυγράμμιση με το Διεθνές Δίκαιο, θα συνεχίσουμε να ασκούμε τα κυριαρχικά δικαιώματά μας στην υφαλοκρηπίδα μας και θα συνεχίσουμε να προστατεύουμε τα δικαιώματά μας των Τουρκοκυπρίων. Οι Ελληνοκύπριοι δεν ευνοούν ούτε τον εαυτό τους, ούτε κανέναν άλλο με την επιθετική συμπεριφορά τους και την αύξηση των εντάσεων στην Ανατολική Μεσόγειο. Όσο για την Ε.Ε., θα πρέπει να είναι προσεκτικοί ώστε να μην υποκύψουν στον πολιτικό φυλετισμό. Η αρμοδιότητα για τη διαγράμμιση ή οριοθέτηση θαλάσσιων ζωνών ανήκει εξ ολοκλήρου στα Κράτη Μέλη. Αυτά τα λόγια δεν ανήκουν σε εμένα, αλλά αυτολεξεί είναι ό,τι υποστηρίζει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, παρεμπιπτόντως. Επομένως, η Ε.Ε. δεν είναι σε θέση να κρίνει ζητήματα οριοθέτησης, σαν να ήταν δικαστήριο. Αν οι Ελληνοκύπριοι δεν συμπεριλάβουν τους Τουρκοκύπριους στη διαδικασία λήψης αποφάσεων σχετικά με τις πηγές υδρογονανθράκων ή δεν διακόψουν τις σχετικές μονομερείς δραστηριότητές τους, τα πλωτά γεωπύρινα και ερευνητικά σκάφη μας θα συνεχίσουν τις δραστηριότητές τους. Η πρόταση τουρκοκυπριακή πρόταση για τους υδρογονάνθρακες είναι ακόμη στο τραπέζι.

Οι Ελληνοκύπριοι θα ήταν καλό να την επανεξετάσουν.

–Μπορεί να υπάρξει πολιτική λύση στο Κυπριακό χωρίς την διευθέτηση των εκκρεμών ζητημάτων ενέργειας;

–Φυσικά, αλλά έχοντας ζησει αυτοπροσώπως τις εσωτερικές διεργασίες του συνόλου της διαπραγματευτικής διαδικασίας τα προηγούμενα χρόνια, δεν είμαι ιδιαίτερα αισιόδοξος. Μια πολιτική λύση είναι αντιληπτή –σύμφωνα με οποιοδήποτε μοντέλο– μόνον εφόσον διασφαλίζεται η πολιτική ισότητα των Τουρκοκυπρίων και ικανοποιούνται οι ανάγκες ασφαλείας τους. Όχι μόνο στο χαρτί, αλλά και στην πράξη. Γι' αυτό απέτυχαν οι διαπραγματεύσεις στο Κραν Μοντάνα. Μην συγχέετε την κίνηση με την πρόοδο. Υπήρξε πράγματι αρκετή συζήτηση, αλλά δεν πλησιάσαμε καν στον πυρήνα του ζητήματος. Όλα τελικά καταλήγουν στο αν οι Ελληνοκύπριοι θα μπορέσουν να αποδεχθούν τον διαμερισμό της πολιτικής ισχύος, καθώς και τους πόρους πάνω και γύρω από το νησί. Οι Τουρκοκύπριοι δεν έχουν στη διάθεσή τους ακόμη 50 χρόνια να διαπραγματευτούν στο διηνεκές. Οι Ελληνοκύπριοι είναι πάντα πρόθυμοι να αρχίζουν διαπραγματεύσεις, αλλά ποτέ να τις ολοκληρώσουν.

–Οι Έλληνες συχνά βλέπουν χάρες τις αποκαλούμενης «Γαλάζιας Πατρίδας» που απεικονίζουν τις τουρκικές διεκδικήσεις στο Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο και θεωρούνται επεκτατικές. Ο χάρτης της «Γαλάζιας Πατρίδας» αποτελεί την ανανεωμένη, επίσημη τουρκική άποψη σχετικά με τις θαλάσσιες ζώνες στο Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο;

–Επιτρέψτε μου να επαναλάβω: η Τουρκία δεν είναι αναθεωρητική χώρα. Ούτε και επεκτατική. Το Διεθνές Δίκαιο πρέπει να είναι η κατευθυντήρια γραμμή μας. Στο γράμμα και το πνεύμα. Σε αυτό το σημείο υπεισέρχονται οι ηγέτες, οι διπλωμάτες και οι δικηγόροι. Και όπως λέει το ρητό, αν υπάρχει θέληση, υπάρχει και τρόπος.

–Η Τουρκία συζητά την οριοθέτηση ΑΟΖ με την κυβέρνηση της Λιβύης;

–Είμαστε πάντα έτοιμοι να παρέχουμε την πλήρη στήριξή μας, ώστε να διασφαλίσουμε μια δίκαιη, ισότιμη και ειρηνική λύση σε όλα τα εκκρεμή ζητήματα, σε συμφωνία με το Διεθνές Δίκαιο, περιλαμβανομένης της ισότητας οριοθέτησης περιοχών θαλάσσιων δικαιοδοσιών με όλα τα αρμόδια παράκτια κράτη, τα οποία αναγνωρίζουμε και με τα οποία έχουμε διπλωματικές σχέσεις.

–Πώς μπορούν Ελλάδα και Τουρκία να επιλύσουν τις διαφορές τους; Πολλοί στην Ελλάδα θεωρούν ότι η Τουρκία «στρατιωτικοποιεί» την κρίση στην Ανατολική Μεσόγειο και το Αιγαίο. Πρέπει να περιμένουμε νέες προσπάθειες;

–Υπάρχει μια μακρά και μια σύντομη απάντηση σε αυτό το ερώτημα. Η σύντομη απάντηση είναι ότι η Τουρκία και η Ελλάδα έχουν πράγματι επαρκείς ευκαιρίες να επιλύσουν τις διαφορές τους, αφού αναγνωρίσουν και κατανοήσουν τα νόμιμα συμφέροντα και τις ανησυχίες του

άλλου. Το Διεθνές Δίκαιο θα κανονίσει τα υπόλοιπα. Και η εικόνα δεν είναι καθόλου κακή, αν ρωτήσετε τους σχεδόν 1,5 εκατ. Τούρκους και Έλληνες που αποφάσισαν να ανταλλάξουν επισκέψεις στις δύο χώρες την τελευταία χρονιά. Θα πρέπει να ενθαρρύνουμε περισσότερους τις επαφές μεταξύ των δύο λαών. Μην αμφιβάλατε ποτέ για τη σοφία των δρόμων.

–Υπάρχει, επίσης, αυξημένη ανησυχία σχετικά με τις μεταναστευτικές ροές. Αθήνα και Άγκυρα μιλούν για μια πιθανώς πιο στενή συνεργασία στην επαναπροώθηση προσφύγων και μεταναστών;

–Πρόκειται για ένα πεδίο στο οποίο Ελλάδα και Τουρκία αντιμετωπίζουν παρόμοιες πιέσεις. Η ανάγκη συνεργασίας είναι προφανής και παραμένουμε εμπράκτως σε στενή επαφή και συνεργασία. Αναμένουμε τη νέα ελληνική νομοθεσία, που ίσως διευκολύνει αυξημένα ποσοστά επιστροφής στις χώρες καταγωγής. Αυτό θα μπορούσε πραγματικά να αναζωογονήσει την αποτρεπτική πτυχία της συμφωνίας Τουρκίας-Ε.Ε. της 18ης Μαρτίου 2016. Αν όσκι ετοιμάζονται να μεταναστεύσουν γνωρίζουν ότι τελικά θα επιστραφούν, ακόμη και αν καταφέρουν να φθάσουν στις ακτές ενός ελληνικού νησιού, ίσως εξ αρχής δεν θα ξεκινήσουν ένα τόσο απειλητικό για τη ζωή τους ταξίδι. Δεν θέλουμε να δούμε άλλες φωτογραφίες μαρών να ξεβράζονται στις ακτές. Είναι κηλίδα στο πρόσωπο του πολιτισμού. Έχοντας πει αυτά, επιτρέψτε μου να σας υπενθυμίσω ότι η συμφωνία Τουρκίας-Ε.Ε. περιλαμβάνει αρκετά στοιχεία, συμπεριλαμβανομένης της επιτάχυνσης του ανοίγματος των ενταξιακών κεφαλαίων και του οδικού χαρτί για τη φιλελευθεροποίηση της παροχής βίζας για Τούρκους πολίτες, της θεσμοποίησης ενός εθελοντικού ανθρωπιστικού προγράμματος εισδοχής από την ΕΕ, της υποδοχής της αναβάθμισης της τελεωνειακής ένωσης και –ίσως αρκετά προηγουμένως, υπάρχει αναφορά στο έγγραφο κοινής εργασίας προς αυτήν την κατεύθυνση– της βελτίωσης των ανθρωπιστικών συνθηκών εντός της Συρίας, ιδιαίτερα σε συγκεκριμένες περιοχές κοντά στα τουρκικά σύνορα. Πολλά από αυτά τα στοιχεία δεν έχουν υπολοπεί από την Ε.Ε. Τα οικονομικά χαρακτηριστικά της συμφωνίας της 18ης Μαρτίου εγείρουν απλώς τη συμβολική πτυχία του καταμερισμού των βαρών. Αυτοί που ισχυρίζονται ότι απλά και μόνον περισσότερη οικονομική βοήθεια για τους Σύρους στην Τουρκία είναι η λύση στην κρίση, αγνοούν το πλαίσιο που κατ' αρχάς δημιουργεί την παράτυπη μετανάστευση. Η κατάσταση στη Συρία –για την οποία μόλις μιλήσαμε– και αλλού, δεν παρέχει προς το παρόν δίκαιες ευκαιρίες για μια αξιοπρεπή και ικανοποιητική ζωή σε αθώους ανθρώπους, που βρέθηκαν μέσα στις κρίσεις στην πατρίδα τους. Αν δεν απαντήσουμε στα κρίσιμα προβλήματα μαζί ως διεθνής κοινότητα, η ανέγερση τειχών δεν θα μας βοηθήσει να ζήσουμε ειρηνικά, με ευημερία και αρμονία. Αυτό μπορεί να καλύπτει τα μάτια μας, όχι όμως και τη συλλογική μας συνείδηση.

Γύρισα στο χωρικό μου γιατί δεν βλέπω λύση

Ο Ε/κ πρόσφυγας από τον κατεχόμενο Λάρνακα της Λαπήθου εξομολογείται στην «Κ» πώς πήρε την απόφαση της επιστροφής

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΤΟΜΑΡΑ

Το ραντεβού με τον Νικόλα Σκουρίδη, πρόσφυγα από τον κατεχόμενο Λάρνακα Λαπήθου, ήταν στο οδόφραγμα του Αγίου Δομετίου. Προορισμός το κατεχόμενο χωριό του, 45 λεπτά από τη Λευκωσία. Στην διαδρομή ο Ε/κ πρόσφυγας εξιστόρησε στην «Κ» πώς του γεννήθηκε η ιδέα της επιστροφής και μόνιμης εγκατάστασης. Της υποδοχής που έτυχε η απόφασή του από τους Τ/κ, σήμερα, κατοίκους του Λάρνακα Λαπήθου αλλά και από το στενό συγγενικό του περιβάλλον. Από το μπαλκόνι της νέας του κατοικίας, θυμήθηκε τη ζωή πριν το 1974 και πώς το καλοκαίρι της εισβολής, το εγκατέλειψε την ώρα που τα τουρκικά στρατεύματα έμπαιναν στο χωριό.

—Πώς πήρατε την απόφαση, μετά από 45 χρόνια, να επιστρέψετε και να εγκατασταθείτε μόνιμα στον Λάρνακα της Λαπήθου;

—Όταν ήλθα για πρώτη φορά στο χωριό μου, μετά το 1974 για ένα μήνα ήμουν άρρωστος. Συνέχισα όμως να το επισκέπτομαι. Γνώρισα αρκετούς κατοίκους Τ/κ, οι πλείστοι μιλούν Ελληνικά και τυχαίως μου είπε ένας, πως ο τόπος εκεί που ήταν το σπίτι μου δεν το είχαν δώσει σε κανένα. Μέσα μου δημιουργήθηκε μια έλξη, μια επιθυμία να έλθω πίσω να κτίσω ένα σπίτι εκεί που ήταν το πατρικό μου, για να κατοικήσω στο χωριό.

—Αυτό συνέβη την εποχή που άνοιξαν τα οδοφράγματα;

—Ναι. Όταν έφυγα από το χωριό με τον πόλεμο, ήμουν 34 ετών. Είχα αναμνήσεις πολλές από το χωριό.

—Ήσουν παντρεμένος;

—Όχι, παντρεύτηκα μετά τον πόλεμο. Το 1979

—Έτσι γεννήθηκε η ιδέα της επιστροφής;

—Ναι, και άρχισα τις διαδικασίες, από εδώ με διάφορους φίλους και πολλές ταλαιπωρίες.

—Πότε ξεκίνησες τις διαδικασίες για να χτίσεις το σπίτι;

—Τον χώρο που έχω χτίσει το σπίτι, τον εξασφάλισα με κοσιάνα δικά τους, τουρκικά, μετά άρχισα τις διαδικασίες για να βγάλω τα σχέδια οικοδομής και συνέχισα. Έχει ενάμιση χρόνο που μάχομαι για να τελειώσω.

—Ταλαιπωρήθηκες;

—Πάρα πολύ, γιατί έβαλα άλλον να ελέγχει την κατάσταση, κάποιον φίλο μου, τον οποίο κοροΐδευαν συνεχώς. Για να μου κρατήσει το κόστος χαμηλό, προσπαθούσε να βάλει

τούρκους της Τουρκίας να δουλεύουν με χαμηλά μεροκάματα. Πότε έρχονταν πότε δεν έρχονταν, με ταλαιπωρούσαν.

—Γιατί αποφάσισες να επιστρέψεις με το πολιτικό πρόβλημα να μην έχει επιλυθεί και σε ένα χωριό που δεν υπάρχουν άλλοι Ε/κ;

—Απ' ό,τι βλέπω, μέχρι τώρα, λύση δεν έρχεται. Λύση που να ικανοποιεί τον πρόσφυγα και λέω: Γιατί να μην το κάνω τη στιγμή που μου αρέσει και είμαι σε μια ηλικία μεγάλη, να το χαρώ το σπίτι μου αφού περνώ καλά με τους Τ/κ εδώ και όποτε θέλει ας λυθεί το Κυπριακό; Να σας πω με ειλικρίνεια, δεν βλέπω λύση.

—Οι Τ/κ όταν έμαθαν ότι θα έλθεις να φτιάξεις το σπίτι σου και να μείνεις πώς σε αντιμετώπιζαν;

—Δεν μου έλεγαν τίποτε, μάλλον με ενεθάρρυναν και μου φώναζαν «άντε χωριανέ». Η αντίδρασή τους εμφανίστηκε μόλις άρχισα να χτίζω το σπίτι.

—Γιατί;

—Για το πέρασμα προς το σπίτι, ότι θα τους έκοβα τη θέα και ότι το σχέδιο προέβλεπε μεγάλο σπίτι. Αντιδρούσαν οι γείτονες, όχι όλοι οι Τ/κ οι οποίοι τώρα έρχονται και μου ζητούν συγγνώμη «ότι δεν θέλαμε να το κάνουμε μας έβαλαν επάνω, μετανιώσαμε και χίλια συγγνώμη».

—Όταν το σπίτι χτίστηκε και ήλθες να μείνεις πώς ένιωσες που ήσουν ο μοναδικός Ε/κ, σε ένα χωριό που πριν από τον πόλεμο δεν ήταν μικτό όπως άλλα;

—Δεν μου προκάλεσε κανένα αρνητικό συναίσθημα, ούτε μου έκανε κάποια εντύπωση ή κάτι που να με φοβίζει. Νιώθω άνετα. Έχω τις επιπυλάξεις μου, αλλά νιώθω άνετα.

“

Απ' ό,τι βλέπω, μέχρι τώρα, λύση δεν έρχεται. Λύση που να ικανοποιεί τον πρόσφυγα και λέω γιατί να μην το κάνω, τη στιγμή που μου αρέσει και είμαι σε μια ηλικία μεγάλη να το χαρώ το σπίτι μου, αφού περνώ καλά με τους Τ/κ;

“

Έχω εγκατασταθεί μόνιμα στο χωριό μου, αλλά πηγαινόερχομαι στη Λευκωσία για τα ραντεβού μου, για λόγους υγείας αλλά και για κοινωνικές υποχρεώσεις. Είμαι συνταξιούχος πλέον. Αυτό που με απασχολεί περισσότερο είναι γιατί είμαι σε ηλικία που δεν μπορώ να δουλέψω.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΝΙΚΟΥ ΤΡΙΜΙΚΛΙΝΙΩΤΗ**

Το Πανεπιστήμιο ως κοινωνικός θεσμός στα μικρά κράτη

Το **πανεπιστήμιο** διαφέρει από οποιονδήποτε άλλο κοινωνικό θεσμό διότι η επιστημονική έρευνα και γνώση, ο στοχασμός και η δημιουργία πρέπει να τίθενται υπεράνω όλων των υπολοίπων προτεραιοτήτων. Διαφορετικά, είναι απλώς σχολή που δίνει διπλώματα. Ανάμεσα στα δύο είναι που καλούμαστε να επιλέξουμε. Βρισκόμαστε σε ένα σημείο καμπής, καθοριστικό για το μέλλον της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ως δημοσίου χώρου παιδείας, επιστημονικής γνώσης και προβληματισμού.

Σε μικρά κράτη τα πανεπιστήμια μπορούν να διαδραματίσουν ένα εξαιρετικό ρόλο – ήδη η τριτοβάθμια εκπαίδευση συνεισφέρει στο 5% του ΑΕΠ μας. Ωστόσο, η καθυστέρημένη άφιξη των πανεπιστημίων στη χώρα, μας αναγκάζει να κινηθούμε ταχύτερα απ' ό,τι σε άλλα μικρά κράτη με μακρές πανεπιστημιακές παραδόσεις, όπως είναι η Μάλτα ή η Ιολανδία. Ας μη λησμονούμε ότι τα πρώτα σχέδια

για την ίδρυση Πανεπιστημίου στην Κύπρο εκπονήθηκαν πριν από 85 χρόνια. Χρειάστηκε μισός αιώνας για να ιδρυθεί το πρώτο πανεπιστήμιο. Σήμερα, έχουμε 3 δημόσια και 5 ιδιωτικά πανεπιστήμια που ανταγωνίζονται κυρίως, αντί να συνεργαστούν για κορεσμένες κυπριακές και ελληνικές αγορές. Απαιτείται λοιπόν βελτίωση της ποιότητας, διαπανεπιστημιακή συνεργασία αντί για ανταγωνισμό, η ενίσχυση της έρευνας και της διεθνοποίησης για να προσεγγίσουν οι φοιτητές αλλού. Το ερώτημα πώς και με ποιους όρους;

Η Κύπρος αποτελεί κομβικό σημείο που συνδέει την Ευρώπη, τη Μέση Ανατολή και την Βόρεια Αφρική. Έντεκα χρόνια μετά την πανεπιστημιοποίηση, το Πανεπιστήμιο Λευκωσίας, είχαμε ραγδαία ανάπτυξη και αυτό είναι επίτευγμα σε μια δύσκολη περίοδο. Σήμερα, όπως και τα υπόλοιπα αντιμετωπίζουμε τις μεγάλες προκλήσεις μιας πολύπλοκης πραγματικότητας. Καλού-

μαστε να χαράξουμε πορεία σε ένα κόσμο που χαρακτηρίζεται από εντάσεις, πολέμους, αντιφάσεις και αβεβαιότητα, ένα εξαρθρωμένο κόσμο. Είναι σε αυτές τις περιστάσεις όπου το πρωταρχικό λειτουργήμα του Πανεπιστημίου ως μείζων φορέας προετοιμασίας των νέων γενιών γίνεται ακόμα πιο σημαντικός.

Από τη δεκαετία του 1950 η μαζικοποίηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης επέφερε μια διαδικασία εκδημοκρατισμού που επέτρεψε σε γυναίκες, κατώτερες τάξεις και καταπιεσμένες εθνοτικές ομάδες πρόσβαση στην ανώτατη εκπαίδευση. Από το 19ο αιώνα μετά από 150 χρόνια πανεπιστημίων, δεν είναι μόνο οι ελίτ που θα έχουν πρόσβαση στο πανεπιστήμιο. Τότε τελείωσαν τα παλαιότερα ελιτιστικά μοντέλα, από το Humboltian μέχρι το Oxbridge. Κι όμως ο πραγματικός εκδημοκρατισμός της ανώτατης εκπαίδευσης, όπου ακαδημαϊκοί και φοιτητές έχουν ουσιαστική θεσμική συμμετοχή στις αποφάσεις,

ήρθε μόνο μετά τις φοιτητικές κινητοποιήσεις του 1968.

Από τότε τα πράγματα έχουν αλλάξει ριζικά. Από τέλος του 1970 κι αρχές του 1980 έχουμε αλλαγή παραδείγματος: ριζικές μεταβολές στην κοινωνία, το γεωπολιτικό πλαίσιο, εμπορευματοποίηση, ιδιωτικοποιήσεις και αποψίλωση του κοινωνικού κράτους. Η παιδεία εξακολουθεί μεν να θεωρείται δημόσιο ή κοινωνικό αγαθό, πλην όμως τα έξοδα της οποίας, ιδίως στη τριτοβάθμια εκπαίδευση, καλούνται να επωμιστούν όλο και περισσότερο οι ίδιοι οι σπουδαστές και οι γονείς τους. Στο τέλος της δευτέρης δεκαετίας του 21ου αιώνα, έχουμε ένα εντελώς διαφορετικό τοπίο. Όλα τα μοντέλα αμφισβητούνται καθώς εμφανίζονται νέες παγκόσμιες προκλήσεις.

Μεταξύ του 2000 και του 2014, ο παγκόσμιος αριθμός φοιτητών σε ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης υπερδιπλασιάστηκε από 100 σε 207 εκατομμύρια. Παρακο-

λουθούμε παράλληλα μια τεράστια αύξηση των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης: Τα τελευταία 20 χρόνια μόνο στην Κίνα, έχουν δημιουργηθεί πάνω από 1200 πανεπιστήμια και κολέγια. Σε αυτά τα 20 χρόνια, η διαδικασία της Μπολόνια δημιουργεί τον «Ευρωπαϊκό Χώρο Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης» αποτελούμενο από 48 χώρες· η δε εισαγωγή του συστήματος μεταφοράς ECTS αυξάνει τον ανταγωνισμό, τυποποιεί το περιεχόμενο των θεμάτων και διπλωμάτων, επιχειρώντας να προωθήσει την κινητικότητα. Ο χαρακτήρας του υπό διαμόρφωση Ευρωπαϊκού αυτού Χώρου αποτελεί πεδίο διαφορετικών οπτικών και ανταγωνιστικών προσεγγίσεων. Οι δε σπουδαστές και οι απόφοιτοι αντιμετωπίζουν μια αγορά εργασίας με ψηλή ανεργία και έντονο ανταγωνισμό λόγω του μαζικού πληθωρισμού των προσόντων και των δύσκολων συνθηκών απασχόλησης με χαμηλές απολαβές και επισφάλεια.

Στην Κύπρο ζούμε τα επακόλουθα της τραπεζικής και χρηματοπιστωτικής κρίσης όπου οι μισθοί δεν επέστρεψαν στα επίπεδα πριν από την κρίση. Πολλοί φοιτητές αντιμετωπίζουν φτώχεια και αβεβαιότητα για το μέλλον. Όσον αφορά τους καθηγητές πανεπιστημίων, μετά από τις περικοπές των μισθών τους, απαιτείται αποκατάσταση δικαιωμάτων και παροχών.

Απαιτείται μια νέα στρατηγική για τη τριτοβάθμια εκπαίδευση στη Κύπρο. Η μικρή μας χώρα πρέπει να μετατραπεί σε κέντρο υψηλής γνώσης, τεχνολογικής, βιώσιμης και ανθρωπιστικής ανάπτυξης που θα υπηρετεί και συνδέει την ανατολική Μεσόγειο με τον υπόλοιπο κόσμο.

Αυτό είναι και η βάση για ένα νέο βιώσιμο αναπτυξιακό μοντέλο στη χώρα.

Ο καθηγητής Νίκος Τριμικλινιώτης, είναι υποψήφιος Πρύτανης στο Πανεπιστήμιο Λευκωσίας.

Το σπίτι του Νικόλα Σκουρίδη βρίσκεται στους πρόποδες του Κυπαρισσόβουνου, έχοντας μπροστά του, τον κατεχόμενο Λάρνακα Λαπήθου και θέα μέχρι την κατεχόμενη Μόρφου. Στην ίδια τοποθεσία βρισκόταν το πατρικό του, το οποίο μέσα σε 45 χρόνια μετατράπηκε σε μια άμορφη μάζα χωμάτων.

—Πότε έφυγες από το χωριό;

—Με τον πόλεμο έφυγα, 15 Αυγούστου το απόγευμα. Ενημέρωσα τους υπόλοιπους στρατιώτες και φύγαμε πεζοί. Όταν φεύγαμε τα τουρκικά στρατεύματα σχεδόν είχαν μπει μέσα στο χωριό.

—Οι γονείς σου είχαν φύγει πο νωρίς;

—Τους γονείς μου τους φυγάδευσα μέσα στην εκκενορία.

—Έxeis τρία παιδιά. Όταν τους ανακοίνωσες ότι θα έλθεις να χτίσεις το σπίτι και να εγκατασταθείς μόνιμα τι σου είπαν;

—Τίποτε. Κρύψανε τα κοπελούδια. Τους είπα ο καθένας κοιτάζει τη ζωή του, τον εαυτό του. «Εσείς είσατε κατοχυρωμένοι. Πέραν τούτου δικά μου λεφτά είναι θα τα κάνω ό,τι θέλω». Μου είπαν εντάξει, δεν μου είπαν τίποτα.

—Δεν διαφώνησαν, ούτε προσπάθησαν να σου αλλάξουν γνώμη;

—Όχι.

—Τώρα που το έφτιαξες ήλθαν;

—Τώρα, σχεδόν κάθε Σαββατοκύριακο είναι εκεί πάνω. Τους αρέσει. Προπαντός του μεγάλου πάει από την Παρασκευή με τα παιδιά του, έχει δυο μωρά, πάει και μένει εκεί πάνω. Εγώ μπορεί να μην είμαι εκεί, αυτός πηγαίνει. Αυτό με ευχαριστεί διότι συγκεντρώνεται η οικογένεια, βλέπεις τα εγγόνια σου, τους γιους σου και είναι ευχάριστο για μένα.

—Πριν έλθεις πίσω, τους είxες μιλήσει για το χωριό σου;

—Τους είχα πει κάποια πράγματα αλλά ποτέ δεν τους είπα για τη ζωή μου, ποιος ήμουν τι έκανα. Τώρα άρχισαν να με ρωτούν και να μαθαίνουν.

—Άλλοι συγγενείς σου, που ήταν στο χωριό και φύγανε το 1974, σου έκαναν σχόλιο για την απόφασή σου;

—Μπροστά μου όχι, πίσω ακούω ορισμένες κουβέντες όπως «ά πήγες υπόγραψες του Τούρκου για να σου δώσει τον τόπο σου, για να χτίσεις

πάνω εκεί και να μείνεις». Αγνώω αυτούς τους τύπους διότι ο καθένας κάνει ό,τι θέλει.

—Πώς είναι η ζωή σου τώρα;

—Έχω εγκατασταθεί μόνιμα στο χωριό μου, αλλά πηγαινόερχομαι στη Λευκωσία για τα ραντεβού μου για λόγους υγείας, αλλά και για κοινωνικές υποχρεώσεις. Είμαι συνταξιούχος πλέον. Αυτό που με απασχολεί περισσότερο είναι γιατί είμαι σε ηλικία που δεν μπορώ να δουλέψω. Είμαι σχεδόν 80 ετών. Η ζωή στο χωριό μου είναι ωραία. Κάθε μέρα που με τους άλλους κατοίκους, μέχρι στιγμής δεν πλήρωσα καφέ στο καφενείο.

—Πώς τους βλέπεις του Τ/κ στο χωριό, τι σου λένε;

—Είναι και αυτοί ταλαιπωρημένοι και νιώθουν και εκείνοι πρόσφυγες. Μπορεί εμείς να βλέπουμε ότι κέρδισαν κάτι, και πράγματι κέρδισαν, αλλά δεν παύουν να λένε ότι είναι πρόσφυγες και ότι έπαθαν τα ίδια που πάθαμε και εμείς, ότι είναι μετανιωμένοι που έφυγαν από τα χωριά τους. Οι πλείστοι είναι από την Πάφο.

—Σου είπαν αν θέλουν να επιστρέψουν στα χωριά τους, εάν λυθεί το Κυπριακό;

—Το λένε. Κάποιοι το λένε αλλά τα περισσότερα σίτιτα τους είναι ερειπωμένα.

—Αν ήθελες να πεις κάτι σε άλλους πρόσφυγες που σκέφτονται αυτό το οποίο έκανες εσύ ποιο θα ήταν;

—Θα τους έλεγα την πραγματικότητα. Αν δεν έχουν πιάσει το σπίτι τους και αν δεν είναι κοσιανισμένο πάνω σε Τ/κ να επιδιώξουν να πάνε να το πιάσουν. Αν είναι, όμως, είναι δύσκολο να το πιάσουν.

—Από κάποια κυβερνητική υπηρεσία σε πλησιάζανε;

—Ούτε ένας μέχρι στιγμής.

Οστά από την εκταφή στην κόλαση του Παχύαμμου

Υπολείμματα εκρηκτικών, πυρομαχικά, καθώς και κόκκαλα βρέθηκαν στον κρατήρα του νοσοκομείου

Του **ΑΝΔΡΕΑ ΠΑΡΑΣΧΟΥ**

Ήμουν έξι χρονών τον Αύγουστο του 1964 και θυμάμαι πολύ καλά τα δύο μαύρα φέρετρα που ήρθαν στη Λάρνακα από την Τηλλυρία, δεμένα πάνω στην οροφή ενός από τα «ξύλινα» λεωφορεία της εποχής. Ήταν δυο δικά μας παιδιά, ο Ανδρέας Στρουθίδης και ο Χριστάκης Φτωχόπουλος, που δυο βδομάδες πριν είχαν καταταχθεί στο νεοσύστατο ΚΕΝ Λάρνακος. Ήταν αυτό που κατέγραφε κάποιους μήνες μετά το νοσταλγικό και πένθιμο τραγούδι, των Γ. Κοτσώνη και Λ. Μαλένη, «Τα παιδιά της γειτονιάς». Ίσως γι' αυτό, μόλις μου είπε τον Αύγουστο του 2018 ο Παναγιώτης Εικοσάρης από το Δάλι για τον αγνοούμενο αδελφό του στον Παχύαμμο της Τηλλυρίας, σκέφτηκα ότι είχα μια παραπάνω οφειλή να σκάψω 55 χρόνια, ίσως βρεθούν κι εκεί-

νοι που έμειναν χωρίς τάφο και πια χωρίς γονείς να τους μνημονεύουν. Το πρώτο ρεπορτάζ με τίτλο «Αγνοούμενοι από το 1964 στον Παχύαμμο», δημοσιεύθηκε στην «Κ» στις 19/08/2018 και το δεύτερο στις 26/08/2018, με τίτλο «Εκταφές σε τρεις χώρους για την Τηλλυρία» και σημειώναμε ότι, «σε Παχύαμμο, Πολέμι, Πάφου θα αναζητηθούν προς ταυτοποίηση τα λείψανα δώδεκα ή και περισσότερων πεσόντων το 1964». Σημειωτέων ότι στις 30/07/2019, η κυβέρνηση ανακοίνωσε διά του Επιτρόπου Ανθρωπιστικών Θεμάτων Φώτη Φωτίου σχετική απόφασή της «για ασφαλή διενέργεια ανασκαφής στον χώρο που βρισκόταν το πρόχειρο νοσοκομείο Παχύαμμου και το οποίο βομβαρδίστηκε από την τουρκική αεροπορία με βόμβες ναπάλμ τον Αύγουστο του 1964. [...] Το νοσοκομείο καταστράφηκε ολοσχερώς. Από τα συν-

Οι προετοιμασίες για να αρχίσει η εκκαθάριση του χώρου ολοκληρώθηκαν και η ομάδα είναι έτοιμη να αρχίσει την πορεία της στην ιστορική αλήθεια.

τρίμμια περισυλλέγησαν καμένα μέρη σορών. Δεν είναι γνωστός ο ακριβής αριθμός των τραυματιών που ευρίσκοντο στο νοσοκομείο για περίθαλψη, όταν έγινε ο βομβαρδισμός».

Στη συνέχεια μάθαμε ότι θα γίνουν εκταφές συγκεκριμένα στο νοσοκομείο εκστρατείας Παχύαμμου, σε τάφους στο κοιμητήριο Χρυσοπατερίτισσας, στο δάσος Πωμού, στο κοιμητήριο Πωμού, στο κοιμητήριο Πάφου και σε δύο τάφους στο

κοιμητήριο Αγίου Γεωργίου στη Λάρνακα, αυτούς δηλαδή των Στρουθίδη και Φτωχόπουλου. Αρχικά μου ήταν δύσκολο να κατανοήσω γιατί χρειάζεται να κάμει κανείς DNA σε «γνωστούς» τάφους, μέχρι που, πριν μερικές μέρες άκουσα από τα χείλη αυτοπτών μαρτύρων στον Παχύαμμο, πως μάζευαν κομμάτια από ανθρώπινες σάρκες και οστά από τους δρόμους και τα χωράφια και πως άνθρωποι και ζώα τρέχανε καίόμενοι από τις ναπάλμ.

Βγήκε ζωντανός από τα ερείπια

Ο **Λεωνίδας Νικολάου** και Ηρακλής Χρίστου θυμούνται ότι από τα συντρίμμια του νοσοκομείου βγήκε ζωντανός ένας άνθρωπος που πήγε σε ένα σπίτι εκατό μέτρα πιο κάτω για να προστατευθεί, μέχρι που τον πήγαν για περίθαλψη σε νοσοκομείο. Και οι δυο τον θυμούνται να πηγαίνει κάθε χρόνο, μισό αιώνα τώρα στο ετήσιο μνημόσυνο. Τα τελευταία χρόνια δεν τον έχουν δει, λέει... Εκείνος που ως εκ θαύματος σώθηκε ήταν ο νοσοκόμος μονάδος Κωνσταντίνος Σωκράτους, όπως καταγράφεται στη μαρτυρία του, στο βιβλίο του Λούη Λοΐζου «Τηλλυριά, Αύγουστος 1964- Μαρτυρίες»: «Δεν είχα καλά-καλά προλάβει να αναλάβω καθήκοντα πριν το μεγάλο κακό. Μια ώρα μετά που είχα παρουσιαστεί, η ώρα 11 το πρωί της Κυριακής (09/08/1964), ακούσαμε να πλησιάζουν τα πρώτα αεροπλάνα και τις πρώτες εκρήξεις πολύ κοντά στο νοσοκομείο. Ο γιατρός Δημ. Μαυρογέννης μας φώναξε: «Παιδιά καλυφθείτε μας βομβαρδίζει η τουρκική αεροπορία». Τρέξαμε όλοι και πέσαμε για μεγαλύτερη ασφάλεια στα ριζιά των τοίχων του νοσοκομείου. Όπως είχα πείσει μπορούσα να κοιτάξω το παράθυρο. Είδα να πέφτουν δυο «βαρέλια» από ένα πολεμικό αεροπλάνο. Τίποτα άλλο δεν θυμάμαι. Ούτε που άκουσα τις εκρήξεις. Όταν συνήλθα, κατάλαβα ότι ήμουν θαμμένος κάτω από τα ερείπια του νοσοκομείου. Δεν μπορούσα να προσδιορίσω το χρόνο, να υπολογίσω πόσες ώρες από τη στιγμή που μας είχαν βομβαρδίσει. Άκουσα μια φωνή μέσα από τα ερείπια που καλούσε σε βοήθεια. Άρχισα κι εγώ να φωνάζω «βοήθεια», αλλά φαίνεται η καταστροφή ήταν πλήρης. Κανένας δεν υπήρχε εκεί κοντά που θα μπορούσε να μας βοηθήσει. Η φωνή που καλούσε σε βοήθεια άρχισε σιγά-σιγά να αδυνατίζει, μέχρι που άκουσα τον επιθανάτιο ρόγχο του ανθρώπου που πέθανε αβοήθητος, θαμμένος μέσα στα χαλάσματα του νοσοκομείου. Και ήταν τόσο κοντά μου... Όπως ήμουν ξαπλωμένος, θαμμένος ουσιαστικά κάτω από τα χαλάσματα του νοσοκομείου, τα ένιωθα να μου πιέζουν το στήθος. Οι πόνοι σε ολόκληρο το κορμί μου ήταν αφόρητοι. Κατάλαβα πως έπρεπε να δράσω, να κάνω κάτι αν δεν ήθελα να έχω την τύχη του ανθρώπου που πέθανε αβοήθητος πριν από λίγο και βρισκόταν σχεδόν δίπλα μου. Η πρώτη μου σκέψη ήταν ο προστάτης άγιος του χωριού μου Άγιος Ανδρόνικος. Προσευχήθηκα με θέρημ, με όλη τη δύναμη της ψυχής μου. Την ίδια στιγμή σαν από θαύμα, κατάλαβα πως το αριστερό μου χέρι βγήκε από τα χαλάσματα. Σπρώχνοντας με όλη τη δύναμη που μου είχε απομείνει, μπήρεσα τελικά να βγω ζωντανός έξω από τα χαλάσματα. Κατάλαβα πως ήταν ήδη απόγευμα. Έριξα μια γρήγορη ματιά γύρω μου. Όλη η περιοχή γύρω από το νοσοκομείο καίγεται. Τρεις βόμβες σαν αυτές που είχα δει να πέφτουν από το τουρκικό αεροπλάνο, καίγονταν μετατρέποντας τον τόπο σε κόλαση». Ο Σωκράτους, πολυτραυματίας όπως ήταν, κινήθηκε προς την κατεστραφέννη που υπήρχαν σπitalia, όπου σε ένα σπίτι βρήκε δυο γνωστούς του στρατιώτες, «ο ένας ήταν ο Καραγιώργης από τη Λάρνακα. Μόλις τους είδα έχασα τις αισθήσεις μου». Ο Σωκράτους κατέληξε στο νοσοκομείο Λεμεσού όπου νοσηλεύθηκε για 35 μέρες. Σύμφωνα με τη μαρτυρία του Σωκράτους, «στο νοσοκομείο εκτός από τον γιατρό Δημήτρη Μαυρογέννη γνώρισα δυο νοσοκόμους και 9 τραυματισμένους στρατιώτες. Ήμασταν δηλαδή συνολικά 13 άτομα στο νοσοκομείο. Ο μόνος τραυματίας που θυμάμαι ήταν ο στρατιώτης Εικοσάρης από το Δάλι που υπηρετούσε και αυτός στο 216 Τάγμα Πεζικού».

Ο χώρος έχει καθαριστεί και οι αρχαιολόγοι έπιασαν δουλειά σε συνεργασία με τους ειδικούς της ΕΦ για τα εκρηκτικά.

Των αποφάσεων του Υπουργείου για να ξεκινήσει η εκταφή, σύμφωνα με τον Επίτροπο Προεδρίας, προηγήθηκε μεγάλη προσπάθεια από τον υπεύθυνο της ανασκαφής Ξενοφώντα Καλλή (στη φωτογραφία με την ομάδα του) για να συλλεχθούν όλες οι πληροφορίες.

Ένα από τα αεροπλάνα που βομβάρδισαν την Τηλλυρία, το 1964 βρίσκεται στο μνημείο της τουρκικής αεροπορίας στον Ξερό που ανεγέρθηκε για να τιμήσει τον πιλότο Τζενγκίζ Τοπέλ, όπως αναγράφεται στην πλάκα, που σκοτώθηκε όταν καταρρίφθηκε στις 8 Αυγούστου στην Τηλλυρία.

Αυτόπτες μάρτυρες ενός εφιάλτη που δεν τελειώνει

Φτάνοντας στην πανέμορφη κοινότητα του Παχύαμμου, με τα πεύκα του δάσους πίσω σου και τη θάλασσα στα πόδια σου, είναι δύσκολο να πιάσεις τον μίτο μιας τόσο μεγάλης και παλιάς τραγωδίας... Κοίταξα να βρω την άκρη του νήματος από κει που μισοχολούσε σπικτικός καφές. Κάτω από το δέντρο στην αυλή του, ο επί πολλά χρόνια κοινοτάρχης, Λεωνίδας Νικολάου 81 χρονών σήμερα, μας υποδέχεται με τη σύζυγο του Άννα, η οποία φτιάχνει αμέσως καφέ. Ο κ. Λεωνίδας που ήταν στο χωριό την Κυριακή 9 Αυγούστου 1964, αμφιβάλλει αν από την εκταφή θα προκύψουν στοιχεία. Τον ρωτώ γιατί; «Διότι τα κομμάτια των ανθρώπων που ήταν στο νοσοκομείο διασκορπίστηκαν στα γύρω χωράφια. Εγώ είχα μαζέψει 2-3 κουβάδες κομμάτια και σαν έμενα και άλλοι και τα θάψαμε στα χωράφια εδώ τριγύρω». Η ομάδα που άρχισε την προσπάθεια για αποκατάσταση της ιστορικής αλήθειας, με επικεφαλής τον πολύπειρο λειτουργό του Γραφείου του Επιτρόπου Προεδρίας Ξενοφώντα Καλλή, την ομάδα αρχαιολόγων και ομάδα ειδικών για τα εκρηκτικά της Ε.Φ., αξιολογούν την κάθε πληροφορία, και θα συνεχίσουν μέχρι τέλους το έργο που ανέλαβαν. Με τον κ. Λεωνίδα ότι μόνο συμφωνεί αλλά επαιξάνει ο κατά δέκα χρόνια νεότερος του Ηρακλής Χρίστου, 71 ετών: «Οι μέρες εκείνες ήταν κόλαση. Το χωριό ολόκληρο ισοπεδώθηκε. Ήταν δυο τα αεροπλάνα που είδα. Το ένα προχώρησε, το δεύτερο βομβάρδισε το χωριό. Το νοσοκομείο το ισοπέδωσε η βόμβα ναπάλμ και τα συντρίμμια σκορπίστηκαν, μέχρι τη στροφή του δρόμου. Γέμισε ο δρόμος και τα χωράφια ανθρώπινες σάρκες, μικρά-μικρά κομμάτια. Είπαν σε ένα ηλικιωμένο, τον Αθηνόδωρο και τα μαζέψαμε με ένα κουβά και τα έθαψα στα χωράφια τριγύρω. Γι' αυτό νομίζω ότι θα δυσκολευτούν πια να βρουν οστά να κάμουν DNA. Και να σκεφτείς ότι από τα συντρίμμια βγήκε άνθρωπος ζωντανός!».

Λεωνίδας Νικολάου: Τα κομμάτια των θυμάτων του νοσοκομείου διασκορπίστηκαν στα γύρω χωράφια. Εγώ είχα μαζέψει 2-3 κουβάδες.

Ηρακλής Χρίστου: Γέμισε ο δρόμος και τα χωράφια ανθρώπινες σάρκες, μικρά-μικρά κομμάτια. Νομίζω ότι θα δυσκολευτούν πια να βρουν οστά να κάμουν DNA.

Ηλίας Στυλιανού: Νομίζω βομβάρδισαν το νοσοκομείο διότι δίπλα ήταν ένα τεθωρακισμένο με τροχούς ενώ τις προηγούμενες μέρες ξεφόρτωσαν εκεί πυρομαχικά.

μα που είναι ακόμα ανοικτό; Ο χώρος ήταν γεμάτος μπάζα από τα συντρίμμια της οικοδομής και χρειάστηκαν κάμποσα φορτηγά για να τα μεταφέρουν. Καθαρίστηκε ο κρατήρας και η ευρύτερη περιοχή με μεγάλη προσοχή καθότι οι ναρκαλιευτές εντόπισαν υπολείμματα εκρηκτικών και πυρομαχικά ενώ εντοπίστηκαν και κάποια οστά. Η εκταφή, όπως είπε και ο Επίτροπος Φώτης Φωτίου, στις 9 Οκτωβρίου στον ίδιο χώρο, εντάσσεται στα πλαίσια εκταφών και αναγνώρισης λειψάνων της Κυπριακής Δημοκρατίας και στοχεύει στο να δοθούν, εάν μπορούμε να εντοπίσουμε, απαντήσεις στις οικογένειες των πεσόντων, μια από τις οποίες μέχρι τώρα δεν της έχουν παραδοθεί οποιαδήποτε λείψανα για ταφή. Πρόκειται, όπως γράψαμε στην αρχή του κειμένου, για την οικογένεια του Γιώργου Εικοσάρη από το Δάλι. Ποιοι όμως βρίσκονταν στον νοσοκομείο; Ο γιατρός Αντωνιάδης σημειώνει ότι, την Κυριακή 9 Αυγούστου 1964, οι βομβαρδισμοί ξεκίνησαν από τις 10:30 π.μ. και προσθέτει: «Το νοσοκομείο Παχύαμμου

Πιο αποκαλυπτικός είναι ο Ηλίας Στυλιανού 84 ετών, το σπίτι του οποίου είναι ακριβώς δίπλα από το νοσοκομείο Παχύαμμου: «Δεν είδα που βομβάρδισαν το νοσοκομείο αλλά νομίζω ότι το χτύπησαν διότι δίπλα ήταν ένα τεθωρακισμένο με τροχούς και το είχαν βάλει στόχο. Τις προηγούμενες μέρες φορτηγά έφεραν πυρομαχικά και τα ξεφόρτωσαν εκεί. Νομίζω ότι εκείνα τα πυρομαχικά ενίσχυσαν την εκρήξη από τη βόμβα. Όταν τελείωσε το κακό ήρθε ο Μακάριος. Ήρθε εδώ στο σπίτι μας. Του έδειξα τα μυαλά στους τοίχους και τα αίματα»... Κοινό χαρακτηριστικό και των τριών το γεγονός ότι αφηγούνται με τέτοιο τρόπο τα γεγονότα εκείνης της κόλασης λες και την ξαναζούν καθημερινά.

Επί εδάφους πρώων

Ευρισκόμενος στο χώρο εκείνο του νοσοκομείου Παχύαμμου, ένιωσα μια γαλήνη παράξενη να με διαπερνά. Ήταν οι ψυχές που χάθηκαν εδώ; Ήταν ο σεβασμός που ενδεικνύεται στο χώρο; Ήταν το τραύ-

Εφκάλαμεν νάμι, παίζουμε στο Netflix!

Άλλος άριστος

«Καλός-καλός ο χοίρος μας τζι εφήκε χα-λαζιάρης» είναι η παροιμία που προφανώς υιοθετήθηκε από την κυβέρνηση Αναστασιάδη για να μας θυμίζει διαρκώς τους άριστους των αρίστων του Νίκαρου. Κάθε φορά που ο πρόεδρος μάς λέει πόσο καλός είναι ο διορισμός που έκανε, σπάει ο διάλογος το πο-δάρι του και ο «άριστος» του προέδρου συλ-λαμβάνεται κλέπτων οπώρας. Το ίδιο συνέ-βη εσχάτως και με τον Επίτροπο Ορεινών Κοινοτήτων, Γιαννάκη Παπαδόυρη, του οποί-ου δύο εταιρείες, όπως διαπιστώθηκε από το Τμήμα Αρχαιοτήτων, έχουν προβεί σε «επεμβάσεις σε αρχαίο μνημείο στον Καλο-παναγιώτη» κάτι που αποτελεί «κατάφωρη παραβίαση του περί Αρχαιοτήτων Νόμου». Η υπόθεση βρίσκεται ενώπιον του δικαστηρί-ου από το 2015. Απορία: Άμα κάποιος διορί-ζεται σε δημόσιο αξίωμα δεν τσεκάρει το Προεδρικό αν ελέγχεται ποινικά ή αν τέλος πάντων είναι καθάρος;

• • • •

Ο καταγγελέας

Φυσικά, μόλις διαπιστώθηκαν τα περί Πα-παδόυρη, ο επίσημος καταγγελέας Οδυσσέ-ας Μιχαηλίδης έσπευσε να στείλει επιστολή στον γενικό εισαγγελέα Κώστα Κληρίδη προφανώς για τα δέοντα. Σάκη, έχω μια απορία: Διαβάξεις διεθνείς ειδήσεις; Είδες να καταδικάζεται κανείς σε τούτο τον τόπο που πλέον χρησιμοποιείται και σαν παρά-δειγμα φορολογικού παραδείσιου και σε ται-νίες του Χόλυγουντ για το σκάνδαλο των τραπεζών; Πες μου έναν τραπέζιτη που με-τά το κούρεμα καταδικάστηκε και είναι σή-μερα φυλακή;

• • • •

Της Ισλανδίας

Και σε ρωτώ, ρε Σάκη μου, αν διαβάζεις διεθνείς ειδήσεις, διότι αν διάβαζες προφα-νώς θα ήξερες τι έγινε στις 17 Οκτωβρίου 2019 στην Ισλανδία; Το Ανώτατο Δικαστήριο της χώρας καταδίκασε σε κάμποσες δεκαε-τίες φυλάκισης τους 9 τελευταίους τραπεζί-τες διεθνούς τράπεζας για εγκλήματα σχετι-κά με την οικονομική κρίση της χώρας το 2008! Στην ίδια χώρα είχαν ήδη καταδικα-στεί άλλοι 36 τραπεζίτες; διευθυντές και ανώτατοι υπάλληλοι! Η δική των εννέα ξεκί-νησε τον Απρίλιο του 2016. Όπως βλέπετε οι ανακριτικές αρχές ασχολούνται με το ζή-τημα από το 2008 που κατέρρευσαν οι τρά-πεζες στην Ισλανδία και ολοκλήρωσαν το 2019.

• • • •

Νίκο, κάμνεις μου τζι εμένα 5-6 διαβατήρια πριν ξεκινήσουμε συνομιλίες; Λογαριάζω να πάω ως την Καμπότζη!

Πλήρωσαν οι ένοχοι

Η Ισλανδία ακολούθησε διαφορετική τακτι-κή και στρατηγική αντιμετώπισης της κρίσης από ό,τι ο υπόλοιπος δυτικός κόσμος. Μετά την κρίση, ανέλαβε νέα κυβέρνηση, η οποία άφησε τις τράπεζες να χρεοκοπήσουν, τιμω-ρώντας, παράλληλα, τις εγκληματικές πρά-ξεις των golden boys τους, αλλά και διασφα-λίζοντας τις αποταμιεύσεις των απλών πολι-τών. Τι έγινε; Σύμφωνα με περσινή έκθεση του ΔΝΤ, η Ισλανδία κατάφερε να επανέλθει δίκως να συμβιβάσει το κράτος πρόνοιας και τις παροχές της προς τους πολίτες και οι πολίτες δεν τιμωρήθηκαν για τα εγκλήματα των τραπεζιτών. Εμείς εδώ επειδή προφα-νώς δεν εντοπίσαμε ένοχο τραπεζίτη ή άλλο αξιωματούχο, τιμωρήσαμε τους πολίτες. Αν τα λέω λάθος, είμαι πρόθυμος να παραδοθώ στον γενικό εισαγγελέα...

• • • •

Εφκάλαμεν νάμι!

Αν ο γενικός εισαγγελέας δεν θέλει να με προσαγάγει τότε μπορώ και να προσευχη-θώ, όπως η Μέριλ Στριπ στην ταινία του Νέτ-φλιξ «The Laundromat», στην οποία περι-γράφονται με ευφύεστατο τρόπο πως με

άζονα τον Παναμά λειτουργούσε το κύκλω-μα των «εταιριών κελυφών» και «εκθει-άζονται» οι πιο περιώνυμοι φορολογικοί πα-ρόδειςτοι του πλανήτη, όπως οι Παρθένες Νήσοι, οι Σεϋχέλλες η Κύπρος κ.ά. νησιά εν μέσω πελάγων και ωκεανών. Κατά το κοινώς κυπριακό λεγόμενο «εφκάλαμεν νάμι». Στην ταινία που σκηνοθετεί ο Steven Soder-bergh η εξαιρετή Meryl Streep υποδύεται μία χήρα η οποία διερευνά μια απάτη με ασφαλιστικές εταιρείες που αρνούνται να την αποζημιώσουν για το θάνατο του συζύ-γου της και καταλήγει στο μεγαλύτερο δικη-γορικό γραφείο του Παναμά των συνεταί-ρων Mossack & Fonseca, τους οποίους υπο-δύονται οι Gary Oldman και Antonio Banderas, ξετυλίγοντας το κουβάρι που έστειλε πολύ κόσμο στον άλλο κόσμο, αυτό της μιζέ-ριας, ενώ οι εφευρέτες της απάτης, απο-λαμβάνουν τα λεφτά, πολλά λεφτά που κα-τόρθωσαν να περάσουν από τα πλυντήρια που έφτιαξαν στις πατρίδες μας.

• • • •

Η προσευχή

Στο φινάλε της ταινίας κι αφού έχει κατα-λάβει πώς γίνονται όλων των ειδών οι απα-

τες και πώς ξεπλένονται τα χρήματα στον πλανήτη, βρίσκουμε τη Meryl Streep στην εκκλησία της γειτονιάς της να προσεύχεται στον Θεό και να λέει: «Ευχαριστώ, Κύριε, ευχαριστώ. Ευχαριστώ για όλα. Δεν θέλω να το ρωτάω, αλλά αναρωτιέμαι, πότε οι φτω-χοί θα κληρονομήσουν τη Γη; Θα ζήσω να το δω; Θα ζήσουν τα εγγόνια μου; Κι αυτό το, «Οι πρώτοι έσονται έσχατοι και οι έσχατοι πρώτοι», πότε θα αρχίσει; Κι εμείς οι υπό-λοιποι στη μέση; Μένουμε ολοένα και πε-ρισσότερο πίσω. Η μητέρα μου έλεγε, «αυ-τούς να χτυπήσει κεραυνός, όχι εμένα». Εσύ δεν είσαι ακόμα υπεύθυνος για τους κεραυ-νούς; Ξέρω, πρέπει να λέω, «Πάτερ άφες αυτοίς ου γαρ οίδασι τι ποιούσι», αλλά νομί-ζω ότι το ξέρουν πολύ καλά. Αλλά νομίζω δεν τους νοιάζει. Μακάρι ένας, μόνο ένας, να έλεγε «συγγνώμη» και να το εννοούσε. Ή να πήγαινε φυλακή. Ή και τα δύο. Καλό θα ήταν. Γιατί όχι και τα δύο!

• • • •

Πού να απευθυνθεί

Σε ομιλία του στην τελετή αναγόρευσής του σε επίτιμο διδάκτορα της Σχολής Νομι-κής και Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανε-

Ο ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

Κώστας Κληρίδης

Ο γενικός εισαγγελέας κ. Κώστας Κληρίδης για τα παράπονα που διατύ-πωσε για άλλη μία φορά δημοσίως για τη διαφθορά που διαπιστώνει να μα-στίζει την πολιτεία μας! Θου Κύριε...

πιστημίου Frederick, με θέμα «Εμπειρίες και βιώματα από την υπηρεσία σε δύο σημαντι-κούς θεσμούς του κράτους», ο γενικός ει-σαγγελέας Κώστας Κληρίδης μεταξύ άλλων αναφέρθηκε σε πολεμική που δέχτηκε αφότου ανέλαβε και διάφορα άλλα ως να περιέγραφε μια Σικελία της ημέρες της δό-ξας της Μαφίας. Είπε, μεταξύ άλλων, ότι το δυσκολότερο σε χειρισμό θέμα ήταν: «Αυτό της εκ των έσω πολεμικής για τους γνω-στούς λόγους. Μιας πολεμικής, η οποία δεν περιοριζόταν στην περίμετρο της Νομικής Υπηρεσίας. Επεκτείνονταν και δικτυωνόταν και σε δυνάμεις άλλες. Στη νομοθετική εξουσία, σε κάποια μέλη της, στην εκτελε-στική, στην αστυνομία. Και δυστυχώς, σε μέ-σα μαζικής ενημέρωσης. Υπό εκείνες τις συνθήκες, οι δυσχέρειες ήταν πολλές και κάποτε ανυπερβλπτές». Πρόσθεσε, «το εί-δος και το μέγεθος της διαπλοκής άρχισε να δείχνει το πραγματικό του πρόσωπο. Προ-σπαθήσαμε να εμπεδώσουμε μέσω της Νο-μικής Υπηρεσίας μια βασική αρχή: Απορρω-πόληπτα και δίκαια να αξιολογείται κάθε μια περίπτωση ενδεχόμενης διάπραξης αδική-ματος και αν κάποιος ενέκεται, να διώκεται, ανεξάρτητα από την όποια ιδιότητα του, θέ-ση την οποία κατέχει, κοινωνική υπόσταση κ.λπ.». Εγώ, πάντως, αγαπητέ κ. Κληρίδη αν αντιμετώπιζα τόσο μεγάλα προβλήματα, θα απευθυνόμουνα στον γενικό εισαγγελέα της Δημοκρατίας. Με τις τόσες εξουσίες που έχει είναι ο μόνος που μπορεί να καθαρίσει. Και μάλιστα για όλους μας.

Γράφει **Ο ΙΑΝΟΣ**

Η ευκαιρία του 2021

Του **ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΚΑΣΙΜΑΤΗ**

ΣΚΙΤΟΣ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗ ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

Γιορτάζουμε την 28η Οκτωβρίου, δηλαδή την ένδοξη εισαγωγή της Ελλάδας στην τραγικότερη δεκαε-τία της Ιστορίας της στον 20ό αι-ώνα, και ο εορτασμός διαρκεί (ατύ-πως) ένα ολόκληρο τετραήμερο, καθώς κολλάει με το Σαββατοκύ-ριακο. Επειδή όλα τα τυχερά στην Ελλάδα κατοχυρώνουν «κεκτημέ-να», αναρωτιέμαι τι θα έπρεπε να κάνουμε κατ' αναλογία για την 25η Μαρτίου του 2021, όταν θα συμπλη-ρώνονται 200 χρόνια από τον Αγώ-να της Ανεξαρτησίας. Μήπως να το γιορτάσουμε με μια τρίμηνη άδεια για όλους, η οποία μάλιστα θα πέ-φτει βολικότατα μεταξύ Χριστου-γέννων και Πάσχα, ώστε να τα ενώ-νει; Το θέτω από τώρα, διότι η κατα-νομή των αδειών, ώστε κατά το τρί-μηνο αυτό να διατηρείται η στοιχει-ώδης απομίμηση της εικόνας ενός κράτους που εξακολουθεί να υφί-σταται, θέλει μεγάλη προετοιμασία. Τόσο μεγάλη, ώστε, αν η κυβέρνη-ση υιοθετήσει την ιδέα, δεν νομίζω να της περισσέψει χρόνος για να ασχοληθεί με στιδίοποτε άλλο μέχρι το 2021. Διακόσια χρόνια είναι αυτά στο κάτω κάτω! (Για να είμαι ακρι-βής, διακόσα, άνευ ιώτα...)

Αν είχαμε κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ, θα μπορούσα να ελπίζω ότι κάποιοι θα πάρουν στα σοβαρά τη ρηζικέλευ-ση (και βαθιά προοδευτική!) πρότα-σή μου. Διαφορετικά είναι όμως τα σχέδια της κυβέρνησης Μητσοτάκη. Είναι γνωστό ότι έχει επιλεγεί η επι-κεφαλής της οργανωτικής προσπά-θειας, η Γιάννα Αγγελοπούλου (με τις αμάρταντες δάφνες του ηρωικού 2004), και, επίσης, γνωρίζουμε τη διοικητική δομή του οργανωτικού σχήματος, καθώς το σχετικό προ-εδρικό διάταγμα δημοσιεύθηκε στην ιστοσελίδα της κυβέρνησης

και μένει πλέον η υπογραφή του από τον Πρόεδρο.

Διαβάζοντας προσεκτικά τη διάρ-θρωση της διοικητικής δομής όπως περιγράφεται στο Π.Δ., προκύπτει ότι το κλειδί για την καλή λειτουρ-γία του οργανωτικού σχήματος βρί-σκεται στις καλές σχέσεις της Επι-τροπής, δηλαδή της προέδρου της, με τη Βουλή. Διότι η χρηματοδότη-ση θα εξαρτάται από το Ιδρυμα της Βουλής, το οποίο θα εγκρίνει τους

προϋπολογισμούς των δράσεων - και είναι λογικό, αφού οι πόροι θα προέρχονται από τον προϋπολογι-σμό της Βουλής. Συνεπώς, ας μην περιμένουμε εντυπωσιακό ποσόν. Εκτός βεβαίως αν η Γιάννα, με τον κύκλο των γνωριμιών της και τη διε-θνή φήμη της, οργανώσει ένα «fund-raising» για να ζηλωθούν κά-ποιοι εκπρόσωποι του 1% του παγ-κοσμίου πληθυσμού.

Ωραία όλα αυτά, αλλά σε τι θα απο-

σκοπεί το έργο της επιτροπής; Τα περί ανάδειξης «συγκριτικών πλεο-νεκτημάτων και ιδιαιτεροτήτων», τα περί διαμόρφωσης «branding», τα οποία βρίσκουμε στον νόμο περί επιτελικού κράτους, είναι κατάλο-γος ευχών, δεν είναι όμως στρατη-γική. Το 2021, νομίζω, μας προσφέ-ρε την ευκαιρία να εκσυγχρονίσου-με την εθνική μας ταυτότητα και αυ-τό μπορεί να είναι μια εθνική στρα-τηγική για το μέλλον. Μην τρομάζε-τε! Δεν εννοώ τίποτε το ριζορραπτι-

κό, αλλά μόνο τη βελτίωση του υπάρχοντος.

Η διακοσιοστή επέτειος της Εθνε-γερείας δίνει την ευκαιρία να κατα-λάβουμε την ιστορική πορεία του σύγχρονου ελληνικού κράτους ως ένα «διάλογο». (Τα εισαγωγικά απα-ραίτητα, διότι ο διάλογος συχνά γίνε-ται με διχασμούς και εμφυλίους, αλ-λά μην ξεχνάμε ότι γίνεται μεταξύ Ελλήνων...) Στον διάλογο μετέχουν δύο τάσεις: εκείνη του ευρωπαϊκού

εκσυγχρονισμού και η άλλη που εκ-φράζει τα τοπικά συμφέροντα και εί-ναι ριζωμένη σε πολιτικά ήθη δια-μορφωμένα κατά την Τουρκοκρατία. Και οι δύο τάσεις, μολοντί συχνά πιάνονται στα χέρια μεταξύ τους, εί-ναι εξίσου αυθεντικά ελληνικές και εξίσου νομιμοποιημένες ιστορικά. Οι διακυμάνσεις της σχέσης τους είναι η πορεία, που ξεκίνησε με τον αγώ-να για την εθνική ελευθερία και εκτείνεται στο μέλλον. Δεν κατεβά-ζουμε, προς Θεού, τον Κολοκοτρώνη από το βάθρο του! Στήνουμε, όμως, δίπλα του και τον Μαυροκορδάτο.

Αυτό το αφήγημα δίνει την έξοδο από την κομπλεξική και ιδιοτελή κα-κομοιριά του Μακρυγιάννη. Δεν λέω ότι κάτι τέτοιο θα οδηγούσε στη συμ-φυλίωση των τάσεων - αυτά είναι μπουρδες, με τις οποίες τρέφεται ο ερηνικός ιδεαλισμός στους ενπλί-κους. Θα συνέβαλλε, όμως, στην αλ-ληλοκατανόηση και η κατανόηση δι-ευκολύνει τη συνεννόηση. Επιπλέον, η θέαση της ιστορίας με τον τρό-πο που προσπάθησα απλοικά να εκ-θέσω, με όρους που ίσως κάνουν τους ιστορικούς να φρίτουν, είναι στην πραγματικότητα η ιστορία μιας θαυμαστής επιτυχίας. Σκεφθείτε: με το 28% του ΑΕΠ χαμένο, ακόμη εί-μαστε στον κατάλογο των πλουσίων του ΟΟΣΑ! Η Ελλάδα, με τα σκαμπα-νεβάσματα και τις συμφορές της, εί-ναι μια ιστορία επιτυχίας. Η συνειδη-ση αυτής της επιτυχίας, εφόσον γίνε-ται με ρεαλιστικούς όρους, μας βοη-θά να ξεφορτωθούμε λίγο από το βάρος της σύγκρισης με τους αρχαι-ους προγόνους και, επιτέλους, χαλα-ρώνει τον βρόχο του κόμπλεξ μας με την Ευρώπη.

ΦΑΛΗΡΕΥΣ
kassimatis@kathimerini.gr

ΑΡΘΡΟ / Του **ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ**

Τι θα πράξετε κ. γενικέ εισαγγελέα

Σύμφωνα με το θεματικό ενημερωτικό δελτίο της Ε.Ε. για καταπολέμηση της διαφθοράς, ο ορισμός της, είναι «κατάχρηση εξουσίας για ιδιωτικό όφελος». Παρότι στον ορισμό αυτό περιλαμβάνεται και ο ιδιωτικός τομέας, η διαφθορά νοείται εν

γένει ότι καλύπτει την κατάχρηση της θέσης την οποία κατέχει κάποιος εντός της δημόσιας διοίκησης ή των σχέσεων που διατηρεί με αυτήν με σκοπό την εξασφάλιση αδικαιολόγητων οφελών για τον ίδιο ή για κάποιον τρίτο. Στην έννοια της μείζονος διαφθοράς περιλαμβάνονται οι συναλλαγές μεταξύ ανώτερων κλιμακίων των εθνικών και τοπικών διοικήσεων, κορυφαίων αξιωματούχων πολιτικών κομμάτων, εκλεγμένων πολιτικών και συμφερόντων του ιδιωτικού τομέα. Η διαφθορά μικρής κλίμακας λαμβάνει χώρα στο πλαίσιο της αλληλεπίδρασης μεταξύ χαμηλότερων κλιμακίων της δημόσιας διοίκησης και μεμονωμένων πολιτών. Στην Κύπρο υπάρχει πλουσιότετο νομοθετικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της διαφθοράς, το οποίο εντοπίζεται σε πληθώρα νομοθετημάτων που προβλέπουν πολύ σοβαρές ποινές. Ποινικός Κώδικας, ΚΕΦ. 155, άρθρα 100-105 Τροποποίηση Ν. 27(Ι)/2001, Εμπρεασμός Αρμόδιας Αρχής κατά την εκτέλεση καθήκοντος 2. Κεφ. 161. Ο περί Προλήψεως της Διαφθοράς Νόμος , από 1960 3. Ν. 23(ΙΙΙ)/2000. Ο περί της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη Διαφθορά (Κυρωτικός) Νόμος 4. Ν. 7(ΙΙΙ)/2004. Ο περί της Σύμβασης Αστικού Δικαίου για τη Διαφθορά (Κυρωτικός) και Συμπληρωματικές Διατάξεις Νόμος 5. Ν. 22(ΙΙΙ)/2006. Ο περί του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την ποινικοποίηση της διαφθοράς (Κυρωτικός) Νόμος του 2006 6. Ν. 25(ΙΙΙ)/2008. Ο περί της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά της Διαφθοράς (Κυρωτικός) Νόμος 7. Ν. 188(Ι)/2007, ο περί της Παρεμπόδισης και Καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες Νόμος του 2007 8. Ν. 9(ΙΙ)/2006. Ο περί Αστυνομίας (Ανεξάρτητη Αρχή Διερευνήσιων Ισχυρισμών και Παραπόνων) Νόμος 9. Ν. 51(Ι)/2004, οπερί Αθέμιτης κτήσης περιουσιακού οφέλους από αξιωματούχους και λειτουργούς του δημοσίου Νόμος. Παρά το γεγονός όμως ότι υπάρχει τόσο μεγάλο νομοθετικό οπλοστάσιο, βλέπουμε τον καθ' ύλην αρμόδιο από το Σύνταγμα για την εκκίνηση της διαδικασίας για την εφαρμογή του, ήτοι τον γενικό εισαγγελέα, να βγαίνει κατά καιρούς δημοσίας και να προβγαίνει σε δηλώσεις για το τεράστιο μέγεθος της διαφθοράς στην Κύπρο. Προ ολίγων ημερών στις 23/10/2019 σε δημόσια εκδήλωση ενόπιον υπουργών και άλλων προσώπων σε υψηλές θέσεις επανέλαβε : «Το είδος και το μέγεθος της διαπλοκής, άρχισε να δείχνει το πραγματικό του πρόσωπο. Προσπαθήσαμε να εμπεδώσουμε μέσω της Νομικής Υπηρεσίας μια βασική αρχή: Απροσωπότητα και δικαία να αξιολογείται κάθε μια περίπτωση ενδεχόμενης διάπραξης αδικήματος και αν κάποιος ενέχεται, να διώκεται, ανεξάρτητα από την όποια ιδιότητα του, θέση την οποία κατέχει, κοινωνική υπόσταση κλπ. Στην πορεία είναι έντιμη εμπόδια και αντιδράσεις. Και συνεχίζουν να υπάρχουν από πρόσωπα που έχουν υποστεί τις συνέπειες της εφαρμογής της πιο πάνω αρχής. Από άλλα πρόσωπα τα οποία ελέγχονται ή κατευθύνονται από αυτούς». Ο κύριος Κληρίδης θεωρώ ότι είναι ένας αξιολογότατος άνθρωπος, που ως δικαστής, εκτέλεσε στο ακέραιο το καθήκον του ως θεσμικός άρχοντας έναντι της κοινωνίας και της πολιτικής και προσωπικά τον θεωρώ έναν έντιμο αξιοπρεπή άνθρωπο. Θα ήθελα όμως να αναφέρω κάτι σχετικά απλό, η διαφθορά καταπολεμάται με πράξεις και όχι με δηλώσεις και παρά την τεράστια εκτίμηση που τρέφω προς το πρόσωπο;ο του, θα ήθελα να αναδείξω κάποιες εξόφθαλμες περιπτώσεις διαφθοράς που δυστυχώς δεν φαίνονται να αντιμετωπίζονται:

Σύμφωνα με στοιχεία που παρουσίασε ο Γενικός Ελεγκτής, στις 31.12.2018 υπήρχαν 243 ξενοδοχεία και 3600 κέντρα αναψυχής, ποσοστό 76% και 38% των ξενοδοχείων και κέντρων αναψυχής, αντίστοιχα, που λειτουργούσε χωρίς άδεια λειτουργίας. Επίσης από τα 26 ξενοδοχεία 5 αστέρων και τα 58 ξενοδοχεία 4 αστέρων που λειτουργούσαν στις 18.2.2019 μόνο τέσσερα πεντάστερα ξενοδοχεία και εννέα ξενοδοχεία τεσσάρων έχουν εκδώσει άδεια λειτουργίας για το έτος 2018, ενώ 19 ξενοδοχεία πέντε αστέρων και 43 ξενοδοχεία τεσσάρων λειτουργούν από το 2009 χωρίς άδεια λειτουργίας. Επιπροσθέτως εννέα στάδια και γήπεδα του ΚΟΑ λειτουργούν παράνομα χωρίς τελική έγκριση. Το ίδιο το Τμήμα Πολεοδομίας και Ογκώσεως βρισκόταν σε πολυκατοικία που μέχρι σήμερα δεν έχει ποτοποιητικό τελικής έγκρισης. Στον ίδιο παράνομο χώρο στεγάζονται το Οικογενειακό και Εργατικό Δικαστήριο όπως διαπιστώθηκε σε έκθεση καταπέλτη για την καταπομπάληση δημοσίου χρήματος σε άνευ λόγου ενοίκια προς εξυπηρέτηση προφανώς ιδιωτών ιδιοκτητών. Αυτά όλα, κύριε γενικέ εισαγγελέα, είναι διαπιστωμένα από έναν κορυφαίο θεσμό του κράτους, τι προτίθεστε να πράξετε για την εφαρμογή των νόμων που έχετε στην φαρέτρα σας;

Ο κ. Μιχάλης Παρασκευάς είναι δικηγόρος.

Γυναίκα κάνει πρωινό τζόκινγκ στη Γέφυρα του Καρόλου στην Πράγα.

ΕΡΜΑΤΙΝΒΙΒΣΕΚ

ΔΙΕΛΚΥΣΤΙΝΔΑ / Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Τα όρια της αναιδειας

Κάποια στιγμή θα πρέπει να ανοίξει η συζήτηση για το τι είναι τελικά η πολιτική ευθεία και να μπει ένα όριο στην πολιτική αναιδεια. Και το λέμε αυτό γιατί τα όρια δοκιμάστηκαν την περασμένη Δευ-

τέρα, όταν ο Χάρνς Γεωργιάδης έκανε τον απολογισμό του για την παρουσία του στο πηδάλιο του Υπουργείου Οικονομικών. Όχι γιατί δεν είχαν βάση τα όσα σκωπτικά διηγήθηκε για τις ευφάνταστες ιδέες για δάνεια από τον Αρτέμη Σώρρα και τα δισεκατομμύρια σε δολάρια που θα μπορούσαν να μας δανείσουν. Αλλά γιατί οι ειρωνικές εκστομιζόνται από έναν υπουργό που αρνείται να κάνει τη δική του αυτοκριτική, αλλά και γιατί όλες αυτές οι αποκαλύψεις για το κούρεμα γίνονται σε μία περίοδο μάλλον ατυχή. Σε μία περίοδο που η εικόνα της κυβέρνησής του έχει ήδη διαβρωθεί και στο εσωτερικό και στο εξωτερικό. Συνοπτικά, η έπαρση, η αποδόμηση πολιτικών προσώπων και οι ειρωνείες, συγχωρούνται όσο μία κυβέρνηση και τα μέλη της είναι αδιάβροχα.

Και εξηγούμαστε: Προφανώς ο Μάρτιος του 2013 θα μπορούσε να αποτελέσει το ορόσημο της ντροπής μας. Πρώτα ως κοινωνία που ενώ επιβαλλόταν το κούρεμα, εμείς παρελαύναμε ξέγνοιαστοι στα καρναβάλια σαν να μη συνέβαινε τίποτα. Και δευτερευόντως για τα πολιτικά πρόσωπα που επιλέξαμε να μας εκπροσωπούν.

Και επειδή η επανάληψη δεν έβλαψε ποτέ κανέναν, υπενθυμίζουμε πως δεν ξεκνούμε τους βουλευτές που για να στείλουν μήνυμα στην Τρόικα καταψήφιζαν νομοσχέδια και έτρεχαν μέσα στη νύχτα πανικόβλητοι να τα υπερψηφίσουν. Ούτε υποτιμούμε το γεγονός ότι κάποιοι εξ αυτών παρουσίαζαν μελέτες εξόδου από την Ευρώζωνη και έβγαιναν με τσιτάτα στους δρόμους να διαμαρτυρηθούν για το κούρεμα. Θυμόμαστε καλά κι αυτούς που απείχαν για να αποφύγουν το πολιτικό κόστος και την κατσάδα της κυβέρνησης, αλλά και το ότι κάποιοι απ’ αυτούς, ενώ διάβαζαν νομοσχέδια ως την σελίδα «63» γιατί κουράστηκαν και ψήφιζαν, στη συνέχεια κλαψούριζαν πως παραπλανήθηκαν.

Όλα αυτά, λοιπόν, τα θυμόμαστε πολύ καλά και η μνήμη του κ. Γεωργιάδη δεν θα έπρεπε να είναι επιλεκτική. Θα έπρεπε να είχε αναφέρει και τις διαβεβαιώσεις του Νίκου Αναστασιάδη όταν ήταν υποψήφιος πρόεδρος της Δημοκρα-

τίας. Όχι μόνο πως δεν θα δεχτεί κούρεμα, αλλά και το ότι είχε κατά τα άλλα κλειδώσει δάνειο γέφυρα για δύο μήνες. Δεν ανέφερε για παράδειγμα το ίδιο σκωπτικά ότι ο πρόεδρος είχε σπεύσει στο Eurogroup θεωρώντας πως έχει να κάνει με τον Φίλιο Φυλακτού και τον Γλαύκο Χατζηπέτρου και γύρισε με κούρεμα καταθέσεων, κλαψουρίζοντας πως του έβαλαν το πιστόλι στον κρόταφο. Ούτε ότι έστειλαν τον Μιχάλη Σαρρή για κάποιο λόγο, που ποτέ δεν καταλάβαμε, στη Ρωσία και διέρρεαν στα ΜΜΕ τις προειδοποιήσεις του προέδρου να μη γυρίσει πίσω χωρίς δάνειο.

Όμως, όλα αυτά βεβαίως θα μπορούσαν να αποτελούν μία μικρή και θλιβερή παρένθεση πριν από τη μετάβαση της Κύπρου σε ένα σύγχρονο και κανονικό κράτος. Και αν ήταν έτσι με μεγάλη χαρά θα τα παραλείπαμε.

Είδαμε όμως και τη Σχολή του Σικάγο πως κυβερνά και τι πετυχαίνει. Τα Golden Boys του Χάρη που ενώ χρεοκόπησαν άλλη τράπεζα ανέλαβαν να διασώσουν τον Συνεργατισμό, κάνοντας εν τέλει πολύ κακή δουλειά. Και δεν το λέμε εμείς οι κακεντρεχείς και μία «αμφιβόλου προθέσεων» ερευνητική επιτροπή, αλλά η ίδια η Κομισιόν.

Είδαμε πως εξαγει η Κύπρος το success story της. Πουλώντας διαβατήρια, διαμερίσματα σε πύργους άλλοτε σε ολιγάρχες και άλλοτε σε δικτάτορες από την Καμπότζη. Μετατρέποντας την Κύπρο σε περιέγλο διεθνώς.

Και επειδή άλλοτε τους ενοχλούσε ο διεθνής διασυρμός με το να κυβερνά η Σωτηρούλα, ο Πάμπης και ο Νεοκλής, αναμένουμε από τον κ. Γεωργιάδη λίγο προτού αποχωρήσει από το Υπουργείο Οικονομικών, μία ειλικρινή τοποθέτηση για την πολιτική των διαβατηρίων που προώθησε η κυβέρνηση του. Ποια είναι τα δικηγορικά γραφεία, ποια τα ελεγκτικά γραφεία, ποιοι οι developers και ποια είναι γενικότερα η πολιτική και οικονομική ελίτ που επωφελείται διασκορπίζοντας χιλιάδες Ευρωπαίους –πλέον– σε όλες τις ευρωπαϊκές πόλεις να κάνουν ό,τι τους καπνίσει και μετατρέποντάς την Κύπρο σε ένα μεγάλο πλυντήριο. Οποιαδήποτε άλλη ιστορία για την ανικανότητα των «άλλων» και την οικονομική ανάπτυξη που έρχεται όχι μόνο μας έχουν κουράσει, αλλά έχουν ξεπεράσει τα όρια της αναιδειας.

economidoum@kathimerini.com.cy

ΒΟΛΕΣ / Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**

Φόβος της τεχνητής νοημοσύνης

Έρχεται η εποχή, όπου θα σκέφτονται οι μηχανές για εμάς, χωρίς εμάς. Τόσο απλό είναι το θέμα της τεχνητής νοημοσύνης, αλλά και τόσο φοβητισάρικο. Κύριος επιστήμονας, πραγματικά

ισχυρότατο μυαλό, ο οποίος συνεχίζει τις μετά... μεταπτυχιακές του σπουδές στην Ελβετία, στον τομέα της τεχνητής νοημοσύνης, διαβεβαίωσε ότι το ανθρώπινο μυαλό, θα είναι πάντα πιο ισχυρό από όλες τις μηχανές του κόσμου. Ο άνθρωπος, έλεγε, διαθέτει πολλές μορφές νοημοσύνης, όπως η συναισθηματική, κάτι το οποίο είναι σχεδόν αδύνατο να φθάσει μια «λογική» μηχανή. Ωστόσο, ο φόβος ο οποίος φέρνει κόλαση, πάντα θα προκαλεί τρόμο στο ενδεχόμενο ενός μοιραίου ατυχήματος. Μόνο που σε αυτή την περίπτωση, ένα λάθος, μπορεί να καταστεί και ένα τυχαίο τέλος για όλη την ανθρωπότητα. Η κουβέντα με τον σπουδαίο επιστήμονα ήταν κα ενθουσιαστική, αλλά και καταθλιπτική. Έλεγε για τις έξυπνες πόλεις, χωρίς τροχαία συμφόρηση, για τα έξυπνα αυτοκίνητα τα οποία δεν θα συγκρούονται, για τα έξυπνα σπίτια τα οποία θα ακολουθούν τις συνθήσεις των ενοίκων, για την έξυπνη ιατρική η οποία θα παρακολουθεί για όλη την ζωή τον άνθρωπο και θα θεραπεύει αμέσως όλες τις ασθένειες, για την εξαφάνιση των εγκλημάτων και για ένα σωρό άλλες ευφάνταστες επινοήσεις, οι οποίες ακόμη δεν έφθασαν στους κοινούς θνητούς.

Άνθρωπος της Εκκλησίας επικαλείτο τη ρήση του Αγίου Ιακώβου Τσαλίκη, ο οποίος έλεγε ότι ο άνθρωπος γνωρίζει μόνο το 4% του επιστητού και η επιστήμη θα φθάσει στο σημείο να αντιλαμβάνεται με επιστημονικό τρόπο ακόμη και την έννοια του θαύματος. Άλλος επιστήμονας επέμενε ότι ο κόσμος έχει τη δυνατότητα να αναγεννιέται ακόμη και από τις στάχτες του και επικαλείτο θεωρίες για τα Σόδομα και τα Γόμορρα, τα οποία δεν ήταν τίποτα άλλο από μια πυρηνική καταστροφή και τον Κατακλυσμό του Νώε, ο οποίος δεν ήταν τίποτε άλλο από το λιώσιμο των πάγων, σε μια άλλη εποχή κλιματικής αλλαγής ή περιβαλλοντικού βιασμού της φύσης. Δεν είναι τυχαίο ότι τα γεγονότα καταγράφονται σε κείμενα και θρύλους πολλών λαών της Μέσης Ανατολής.

Πριν από μερικές μέρες η Βουλή των Αντιπροσώπων με πρωτοβουλία του προέδρου του Κοινοβουλίου Δημήτρη Συλλούρη, διοργάνωσε ακόμη ένα συνέδριο για την τέταρτη βιομηχανική επανάσταση. Δηλαδή για την τέταρτη φάση της εξέλιξης της ανθρωπότητας, η οποία ακολουθεί την επανάσταση των μηχανών, του ηλεκτρισμού και των ηλεκτρονικών υπολογιστών.

Σε αυτή την φάση, όπως λένε οι ειδικοί, θα έχουμε αλληλεπίδραση σε όλο το φάσμα της δραστηριότητας του ανθρώπου και στη λειτουργία ολόκληρου του πλανήτη. Και όλα αυτά θα γίνουν με την τεχνητή νοημοσύνη, δηλαδή την προσπάθεια των μηχανών να αντικαταστήσουν ένα μέρος του μυαλού του ανθρώπου. Εδώ είναι που ξεκινούν τα ηλικά διλήμματα και εδώ είναι που εμφανίζονται οι θεωρίες περί αντίχριστου.

Η Βουλή των Αντιπροσώπων σίγουρα έκανε ένα μεγάλο άλμα, στην προσπάθεια να ενημερώσει και να ευαισθητοποιήσει την κοινωνία και την πολιτική ηγεσία για τα μελλούμενα, τα οποία δεν είναι προφητείες, αλλά νέες ανακαλύψεις. Μπορεί τα συνέδρια να μην κατάφεραν να φθάσουν στις μάζες των ανθρώπων, αλλά κατάφεραν να προβληματίσουν τους τεχνοκράτες, οι οποίοι λαμβάνουν αποφάσεις και πολλούς νέους, οι οποίοι σκέφτονται με άλλο τρόπο. Ο Δημήτρης Συλλούρης μίλησε για την ανάγκη αλλαγών τώρα και για την ανάγκη να αντιμετωπίσουμε τον εαυτό μας και τους φόβους μας, σε αυτές τις κοσμογονικές αλλαγές που έρχονται.

Τώρα, αν στο τέλος της ημέρας, ο άνθρωπος θα απελευθερωθεί και θα είναι χαρούμενος και ευτυχημένος ή αν θα υποδουλωθεί σε ένα αόρατο σύστημα και θα αναζητεί το νόημα της ζωής σε μεταφυσικές διαστάσεις είναι ένα άλλο δύσκολο ζήτημα, το οποίο φαίνεται ότι σύντομα θα καταστεί παγκόσμια πραγματικότητα.

kaparispan@yahoo.gr

ΑΚΑΡΙΑΙΑ / Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Διαβατήρια και πλυντήρια

Αράξύ μια νύχτα στον καναπέ μου, διαλέγω να δω μια ταινία από το Netflix στην οποία πρωταγωνιστούν ονόματα του Χόλλυγουντ (βλέπε Μέριλ Στριπ, Γκάρι Όλτμαν, Αντόνιο

Μπαντέρας κ.ά.) και η οποία αφορά στο γνωστό σκάνδαλο Panama Papers και είμαι ακόμα ανυποψίαστη πως η εν λόγω ταινία που φέρει το τίτλο «Το Ξεπλύμα» θα με κάνει να νιώσω ντροπή για τη χώρα μου.

Προφανώς και δεν μου περνά από το μυαλό πως η χώρα μου θα μπορούσε να συμπεριλαμβάνεται στην υποθήκη της ταινίας, η οποία υπενθυμίζω πως δεν είναι μυθοπλαστική, αλλά βασισμένη σε πραγματικά γεγονότα (από το βιβλίο του Jake Bernstein, «Secrecy World: Inside the Panama Papers Investigation of Illicit Money Networks and the Global Elite»). Μέχρι που ξαφνικά

ακούω τον Αντόνιο Μπαντέρας να αναφέρει την Κύπρο σαν ένα από τα πέντε καλύτερα «πλυντήρια» ξεπλύματος χρήματος στον πλανήτη. Και αυτή η αναφορά επαναλαμβάνεται ακόμη δύο φορές μέχρι το τέλος της ταινίας. Κι αν δεν έχετε αντιληφθεί τι ακριβώς έγινε σας το κάνω πιο λιανά: Η Κύπρος τραβά τα φώτα της παγκόσμιας δημοσιότητας, γιατί συμπεριλαμβάνεται ανάμεσα στα πέντε καλύτερα πλυντήρια του πλανήτη. Θα μου πείτε και τι έγινε; Μια ταινία είναι, μην το κάνουμε και τόσο θέμα. Κι αν είστε αυτής της άποψης κάνετε λάθος. Διότι δεν πρόκειται απλώς για μια ταινία. Πρόκειται για το πώς καταφέραμε να στιγμιαίσουμε αυτή τη χώρα ώστε να συζητιέται ανά το παγκόσμιο είτε σαν ένα από τα καλύτερα πλυντήρια ξεπλύματος είτε σαν ένας τόπος που μοιράζει αβέρτα κουβέρτα χρυσά διαβατήρια ακόμα και σε δικτάτορες.

Η πρόσφατη είδηση του Reuter, σύμφωνα με την οποία η Κύπρος έδωσε «χρυσά διαβατήρια» σε μέλη της οικογένειας του δικτάτορα της Καμπότζης, Χάνσεν, έρχεται καπάκι για να επιβεβαιώσει πως η φήμη μας εξαπλώνεται στον πλανήτη για λόγους για τους οποίους ο κάθε σκεπτόμενος πολίτης, οφείλει να αισθάνεται ντροπή. Και οφείλουμε να δούμε τη συνολική εικόνα για να αρχίσουμε επιτέλους να κάνουμε τις σωστές ερωτήσεις. Για το πώς μας πλάσονται τόσο η πολυδιαφημιζόμενη ανάπτυξη μας όσο και το πολυδιαφημιζόμενο πρόγραμμα πολιτογραφήσεων ξένων επενδυτών. Διότι αν αυτό που καταφέραμε μέσω αυτής της ούτω καλούμενης ανάπτυξης είναι να θεωρούμαστε ένα από τα πέντε καλύτερα πλυντήρια ή να παίρνουμε λεφτά από ξένους επενδυτές, τα οποία δεν μας ενδιαφέρει αν είναι μαύρα ή ματωμένα (όπως πολύ σωστά

έγραψε ο συνάδελφος Αντρέας Παράσχος), τότε το πρόβλημα είναι πολύ πιο βαθύ και ουσιαστικό από ό,τι νομίζουμε. Διότι δημιουργεί τις εύλογες υποψίες ότι δεν πρόκειται ούτε για ανάπτυξη, ούτε για επένδυση, αλλά για ένα «ξεπούλημα» της χώρας όπου να 'ναι και ό,τι να 'ναι, προκειμένου να συντηρούμε την πλάνη πως όλα βαίνουν καλώς και προκειμένου κάποιοι να επωφελούνται διπλά και τριπλά. Μόνο αν αρχίσουμε να θέτουμε τα σωστά ερωτήματα θα διαπιστώσουμε κατά πόσο όντως βαίνουν όλα καλώς. Ποια είναι αυτά τα ερωτήματα; Γιατί τώρα που μας βάζουν χέρι οι Ευρωπαίοι και Αμερικάνοι τρέχουμε να βάλουμε δικλίδες ασφαλείας στο πρόγραμμα επενδύσεων; Ποιοι είναι αυτοί οι αγοραστές που μέχρι τώρα στέφθηκαν «Κύπριοι» και ποιοι επωφεληθήκαν από την πώληση των «χρυσών διαβατηρίων»; Δημιουργείται άραγε

μια ελίτ (αλλιώς κύκλωμα) από δικηγόρους, τριβέλοπερ κτλ. που επωφελούνται από τα «χρυσά διαβατήρια»; Ποιος θα ερευνήσει αυτά τα θέματα και πόσο ανεξάρτητη μπορεί να είναι η έρευνα αν υποθέσουμε ότι ένα νέο σύστημα διαπλοκής έχει δημιουργηθεί; Αυτό είναι τελικά το success story της οικονομίας μας; Μια βιομηχανία χρυσών διαβατηρίων; Γιατί δεν υπάρχει η σχετική διαφάνεια, αλλά κάθε φορά η κυβέρνηση κάνει την πάπια; Οι βουλευτές μας τι κάνουν; Παρακολουθούν το πλυντήριο να γυρίζει και τα χρυσά διαβατήρια να αλωνίζουν; Υπάρχουν απαντήσεις; Ή μήπως τα ερωτήματα θα παραμείνουν ρητορικά μέχρι την επόμενη αποκαλύψη από κάποιο διεθνές πρακτορείο ή την επόμενη ταινία που θα μας στιγματίζει πανηγυρικά;

elenixenou11@gmail.com

Δυσεπίλυτο δίλημμα στο προσφυγικό

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Το προσφυγικό /μεταναστευτικό πρόβλημα είναι τεράστιο και ίσως να μην έχει λύση. Ενδεχομένως επίσης να ήταν ένα από τα λίγα ζητήματα που πραγματικά υποτιμήθηκε από τη σημερινή κυβέρνηση πριν έλθει στην εξουσία. Οι αφίξεις από την Τουρκία δεν θα σταματήσουν. Για κάθε ομάδα που θα μεταφέρεται στην ενδοχώρα, θα φτάνει άλλη μία ομάδα στα νησιά. Οι έως τώρα, παρασκευασμένες και μη, διαπραγματεύσεις με την Αγκυρα δεν καταλήγουν πουθενά. Ή, μάλλον, έχει αρχίσει να γίνεται σα-

Εχει αρχίσει να γίνεται σαφές ότι ο Ερντογάν δεν ενδιαφέρεται να διαπραγματευθεί αυτό το θέμα διμερώς. Ούτε με την Ελλάδα ούτε με την Ευρώπη.

φές ότι ο Ερντογάν δεν ενδιαφέρεται να διαπραγματευθεί αυτό το θέμα διμερώς. Ούτε με την Ελλάδα ούτε με την Ευρώπη. Οι πολιτικοί κίνδυνοι είναι μεγάλοι. Στα νησιά δημιουργείται ένα εκρηκτικό κλίμα. Στην υπόλοιπη χώρα οι αντιδράσεις – και στους κόλπους της Ν.Δ. – κλιμακώνονται για την ίδρυση των χώρων φιλοξενίας. Η ελληνική κοινωνία επέδειξε μια απίστευτη ωριμότητα στην πρώτη φάση του φαινομένου, η οποία όμως δείχνει να εξαντλείται και πιθανότατα θα εξα-

νεμισθει όσο οι αριθμοί θα ανεβαίνουν. Οι Ευρωπαίοι δεν θέλουν να φτάσει το πρόβλημα στην αυλή τους. Γι' αυτό προσφέρουν ένα πολύ καλά ετοιμασμένο, και ίσως ακριβοπληρωμένο, πλαίσιο για τη φιλοξενία των προσφύγων/μεταναστών σε όλη την Ελλάδα. Εως εκεί. Ο Frontex δεν μπορεί να κάνει πολλά, εκτός από το να παρατηρεί και να συλλέγει στοιχεία. Και, βεβαίως, η Τουρκία ούτε κατά διάνοιαν δέχεται να περιπολεί ο οργανισμός αυτός εντός των δικών της χωρικών υδάτων. Αν οι ροές συνεχισθούν αμείωτες, η κυβέρνηση θα βρεθεί μπροστά σε ένα μείζον και δυσεπίλυτο δίλημμα. Αν δεν αντιδράσει με κάποιον απτό τρόπο και δεν δείξει ότι έχει βρει τρόπο να ανακαιτίσει τις ροές και να φυλάξει τα θαλάσσια σύνορά μας, το πολιτικό κόστος θα αυξάνεται μήνα μήνα.

Αν πάλι υιοθετήσει ένα «ημι-αυστραλιανό» μοντέλο, με πιο επιθετική χρήση του Λιμενικού και ίσως του Πολεμικού Ναυτικού, κινδυνεύει να κατηγορηθεί εντός και εκτός Ελλάδος ότι ακολουθεί την πολιτική Σαλβίνι ή Ορμπαν. Θα επιδειχθεί κλασική ευρωπαϊκή υποκρισία επί του θέματος, του τύπου «δεν μας νοιάζει ακριβώς τι κάνετε στη θάλασσά σας... αλλά αν τύχει κάποιο σοβαρό ναυάγιο, θα είμαστε σφόδρα επικριτικοί». Πέραν τούτου, όμως, το ελληνικό κράτος δεν έχει την απαιτούμενη κουλτούρα και τις δυνατότητες για να εμπλακεί σε ένα τόσο δύσκολο εγχείρημα. Η εξέλιξη της κρίσης θα μας αναγκάσει –ως χώρα– να πάρουμε δυσάρεστες αποφάσεις, είτε προς τη μία είτε προς την άλλη πλευρά.

Η επέτειος της 28ης Οκτωβρίου είναι πάντα επίκαιρη, θυμίζοντας πόσα μπορούν να πετύχουν οι Έλληνες όταν ενώνουν τις δυνάμεις τους, αλλά και τι συμβαίνει όταν, μετά την επιτυχία, διακόζονται πάλι. Μετά το Έπος του '40, μετά τον πόλεμο, μετά την εκδίωξη των κατακτητών, ακολούθησε άλλος ένας εμφύλιος σπαραγμός. Η σημερινή επέτειος έρχεται σε μίαν εποχή που σε όλο τον κόσμο ξεσπκάνονται πλήθη να διατρανώσουν το δικό τους «Οχι» εναντίον καθεστώτων και πρακτικών, απαιτώντας αλλαγή ή προσαθώντας να την αποτρέψουν. Σε αντίθεση με τη σύμπνοια κυβέρνησης - λαού στην Ελλάδα τον Οκτώβριο του '40, το λαϊκό ξέσπασμα συνήθως δηλώνει δικασμό μεταξύ λαού και κυβέρνησης, και το αποτέλεσμα είναι συνήθως απρόβλεπτο και επικίνδυνο.

Στο Χονγκ Κονγκ δοκιμάζεται η υπομονή της Κίνας, η οποία εκεί ακόμη δεν εφαρμόζει τις μεθόδους μαζικής διαχείρισης πληθυσμού που εφαρμόζει στην ενδοχώρα. Στη Βαρκελώνη, πλήθη πολιτών διαμαρτυρονται για τη φυλάκιση ηγετών του

κινήματος αυτονομίας. Στο Ιράκ, εδώ και ένα μήνα νέοι εκδηλώνουν την οργή τους για την ανικανότητα των κυβερνώντων, τη διαφθορά, την ελλειψη δημοκρατίας». Εως την Παρασκευή είχαν χάσει τη ζωή τους περίπου 150 άτομα. Στον Λίβανο, τεράστια πλήθη εκδηλώνουν την ίδια οργή. Αφορμή ήταν η επιβολή φόρου στην εφαρμογή WhatsApp σε μια χώρα όπου η πολιτική ελίτ είναι πάμπλουτη, αλλά δεν μπορεί να εξασφαλίσει ούτε τις βασικές ανάγκες μιας σύγχρονης χώρας. Όσο και αν διαφέρουν οι αιτίες, τα πλήθη εκφράζουν την αγανάκτησή τους γι' αυτούς που κυβερνούν, με τη διαφθορά, με την έλλειψη ελευθερίας και ευκαιρίας. Στη Χιλή ξέσπασαν μαζικές διαδηλώσεις όταν η κυβέρνηση αύξησε την τιμή ειστηρίων του μετρο. Ήταν η σταγόνα που ξεχείλισε το ποτήρι της οργής ενός λαού που βλέπει το χάσμα μεταξύ πλουσίων και φτωχών να διευρύνεται συνεχώς. Μέσα σε τέσσερις ημέρες σκοτώθηκαν 16 διαδηλωτές· η κυβέρνηση πρότεινε κοινωνικά μέτρα για να εξευμενίσει τους διαμαρτυρόμενους, αλλά την Παρασκευή οι κινητοποιήσεις συνεχίζονταν.

Σε πολλές χώρες δεν υπάρχει εναλλακτική, ο πληθυσμός μπορεί να εκφράσει τη δυσaréσκειά του μόνο στους δρόμους. Αλλά και στις «ώριμες δημοκρατίες», οι μαζικές εκδηλώσεις επιστρατεύονται για να επηρεάσουν την πολιτική – με ανάμεικτα αποτελέσματα. Στις ΗΠΑ, η μεγάλη διαδήλωση γυναικών στην Ουάσινγκτον μετά την εκλογή του Ντόναλντ Τραμπ και η κινητοποίηση πολιτών σε συγκεντρώσεις σε όλη τη χώρα συνέβαλαν στην αποτυχία του νέου προέδρου να ηλλώσει το σύστημα υγείας που θέσπισε ο προκάτοχός του, Μπαράκ Ομπάμα. Στη Βρετανία, τεράστιες διαδηλώσεις εναντίον του Brexit δείχνουν το πάθος όσων θέλουν η χώρα τους να παραμείνει στην Ε.Ε. (ή, τουλάχιστον, να διεξαχθεί νέο δημοψήφισμα), αλλά είναι η Βουλή των Κοινοτήτων και τα δικαστήρια που πέτυχαν να αποτρέψουν έξοδο χωρίς συμφωνία έως τώρα.

Τα κινήματα δεν έχουν την επιτυχία που είχαν κάποτε. Μπορεί στην Αλγερία και στο Σουδάν λαϊκές κινητοποιήσεις να πέτυχαν να ρίξουν αυταρχικούς ηγέτες, όμως σε πολλές άλλες περιπτώσεις οι κυβερνήσεις φάνηκαν ανθεκτικές: είτε επιστρα-

τεύουν σκληρά μέτρα είτε βασίζονται στο γεγονός ότι κάποια στιγμή ο υπόλοιπος πληθυσμός παύει να συγκινείται με τις διαδηλώσεις. Ενα παράδειγμα είναι οι διαμαρτυρίες στην Τουρκία εναντίον της κατασκευής εμπορικού κέντρου στο πάρκο Γκεζί της Κωνσταντινούπολης το 2013, οι οποίες προκάλεσαν βίαιη καταστολή και συλλήψεις. Άλλο είναι οι σχεδόν καθημερινές διαδηλώσεις στο κέντρο της Αθήνας, που έχουν καταντήσει ρουτίνα. Σύμφωνα με τους New York Times, πρόσφατη μελέτη (της Erica Chenoweth, καθηγήτριας Πολιτικής Επιστήμης στο Χάρβαρντ) έδειξε ότι, ενώ πριν από 20 χρόνια το 70% των κινήματων που απαιτούσαν πολιτικές αλλαγές τις πετύχαινε, στα μέσα της δεκαετίας του 2000 το ποσοστό άρισε να μειώνεται, πέφτοντας στο 30% σήμερα. Το σίγουρο είναι ότι όσο τα προβλήματα πολλαπλασιάζονται, τόσο η οργή και η απελπισία θα αυξάνονται σε όλο τον κόσμο. Όταν δεν τυχαίνουν σοφής διαχείρισης ή όταν δεν υπάρχει κοινός εξωτερικός εχθρός, πάντα παραμονεύει το τέρας του δικασμού και της βίας. Το είδαμε το '40 και μετά στην Ελλάδα. Το βλέπουμε αλλού σήμερα.

Είναι και μένουν Αγγλοι

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΑΝΙΔΗ**

Σε τελική ανάλυση πρόκειται για κάτι πολύ βρετανικό ή ακριβέστερα τόσο αγγλικό και αρχέγονο, που καταλήγει να είναι ακατάληπτο στα έθνη και στην ηγεσία της ευρωπαϊκής ηπείρου. Ο λόγος, για την έξοδο της Βρετανίας από την Ε.Ε. ή Brexit.

Αυτοί οι κάτοικοι των «εστεμμένων νήσων» είναι οι μόνοι στην ήπειρο που όχι απλώς σέβονται, αλλά στην κυριολεξία κουβαλούν μέσα τους –αυτόματα και όχι συνεισεία εκπαιδευσεως– το βασικό χαρακτηριστικό της ιδιοσυστασίας τους. Με δυο λέξεις το πολεμικό, το άτεγκτα μαχητικό πνεύμα που τους διακρίνει και έχει πλείστες όσες διαφορετικές εκφάνσεις.

Οδηγούν, λόγου χάριν, ανάποδα από ό, τι συμβαίνει οπουδήποτε αλ-

τη ζωή τους. Αλλά κατά τα άλλα είχε δικίο. Διότι κανένα έθνος δεν σκέφτηκε ποτέ να επινοήσει την προτροπή «είτε κερδίσεις είτε χάσεις, απόλαυσε τον αγώνα».

Και επειδή ο λόγος περί αθλήματος, στο πλαίσιο του Brexit φυσικά, δεν πρόκειται για αγώνα μικρής διάρκειας, μετά το τέλος του οποίου επιστρέφει ο θεατής στο σπίτι.

Πρόκειται για έναν αγώνα κρίκετ, με όρους όχι και τόσο μακρινούς, όταν η μέση διάρκεια του έφτανε έως και τις πέντε ημέρες. Αναρωτιέται κανείς ποιο έθνος στην Ευρώπη μπορούσε να έχει τόσο μακρά αντίληψη ψυχαγωγίας.

Πέραν των ανωτέρω, όμως, υπάρχει και η θεατρική αντίληψη αυτού του έθνους, που όλοι τους δίκως καμία εξαίρεση –κοινωνική ή άλλη– ευρίσκονται μονίμως επί σκηνής. Η εποχή των μεγάλων δραματουργών της ελισαβετιανής περιόδου έχει παρέλθει από καιρό. Σήμερα η μεγάλη θεατρική σκηνή είναι το Κοινοβούλιο, όπου βρίσκεται σε εξέλιξη μια μνημειώδης συγκρούση της βρετανικής ελίτ, που κάποτε τη συγκροτούσαν κατ' αποκλειστικότητα οι ευγενείς και σήμερα τα μέλη του Κοινοβουλίου.

Είναι η επανάσταση των Τόρις – όχι των Συντηρητικών, που επί της ουσίας είναι ένα σύνολο «φιλελεύθερων Δημοκρατικών». Είναι η αναβίωση του αρχέγονου πνεύματος των Τόρις –η πρώτη μετά τη συντηρητική τους ήττα το 1688, όταν «επτά ευπαρίδες» απήχυναν πρόσκληση στο Ουίλιαμ Γ' πρίγκιπα της Οράγγης να εισβάλει στις βρετανικές νήσους και του προσέφεραν το στέμμα για να αποικιάσουν από τη διαδοχή τον γιο του Ιακώβου Β' της αυτοκτόνου δυναστείας των Στιούαρτ.

Και οι Ευρωπαίοι παρακολουθούν το άθλημα και διερωτώνται: «μα είναι τρελοί;». Όχι. Είναι απλώς Αγγλοι και παραμένουν Αγγλοι. Είναι αυτοί που πολέμησαν την ταραντία του Ναπολέοντα Βοναπάρτη, τον αυτοκράτορα Γουλιέλμο Β' της Γερμανίας και τον Αδόλφο Χίτλερ, και διαμόρφωσαν τη σημερινή Ευρώπη. As περιμένουν μέχρι το τέλος του αγώνα και, εάν μπορούν, as απολαύσουν το «παιχνίδι».

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ**

Να συνεννοηθούμε στη διάγνωση

Εχει κεφαλαίωδη σημασία η διάγνωση: Να ξεχωρίσουμε την κρίση από την παρακμή. Να έχουμε συνειδηση των συνεπειών – τι συνεπάγεται μια κοινωνική «κρίση», τι τελειστικό σημαίνει η «παρακμή». Πώς μπορούμε να διαγνώσουμε τη διαφορά; Εύκολο κριτήριο είναι η διάρκεια. Αν κάποιες κοινωνικές δυσλειτουργίες παρατείνονται πέρα από τον μέσο όρο ζωής μιας γενιάς, ταλαιπωρούν δύο, τρεις ή περισσότερες γενιές, τότε υποπιεζόμεστε παρακμή. Αν διαδοχικές κυβερνήσεις υπόσχονται να λύσουν ένα πρόβλημα οργάνωσης, λειτουργίας ή θεσμών του κράτους, προσπαθούν, δεν το λύνουν και το παραδίδουν στους επόμενους σαν αυτονόητα άλυτο, τότε οσμίζομαστε κοινωνική παρακμή.

Η παρακμή είναι αναμφισβήτητη, όταν ψηφίζονται από το κοινοβούλιο νόμοι, που αμνηστεύουν κατάφωρες παρανομίες των διαχειριστών της εξουσίας, εγκλήματα κλοπής ή κατάχρησης του κοινωνικού χρήματος. Παρακμή υπάρχει, όταν αποκλείεται η δημόσια Πρόεδρος της Δημοκρατίας ότι «ένας πρωθυπουργός δεν παραπέμπεται ποτέ στη Δικαιοσύνη, απλώς ξαποστέλνεται σπίτι του» – είναι παρακμή να αλληλοκαλύπτουν εγκλήματα ή πομπές τους οι επαγγελματίες της εξουσίας. Είναι σίγουρα σύμπτωμα παρακμής, εκπεσμού και σήψης μιας κοινωνίας, να μονοπωλούν την πολιτική οι διαφημιστές, η μονοκρατορία των «εντυπώσεων», να κατευθύνεται η ψήφος των πολιτών από χρυσοπληρωμένη προπαγάνδα.

Μόνο σε μια παρακμακή κοινωνία, με δραματικά υποβιβασμένο

επίπεδο διανοητικής καλλιέργειας, επιβιώνουν στην εξουσία «οικογένειες» που τα έγκονά τους έχουν αυτονόητα εξασφαλισμένη, χάρη στο όνομά τους, την ηδονική απόλαυση τιμών, πλούτου, δημοσιότητας – με αυτοματική μεταβίβαση των προνομίων από γενιά σε γενιά. Ποιος μπορεί να διανοηθεί, στη Μεγάλη Βρετανία, για παράδειγμα, να «κοσμοούν» κάθε κυβέρνηση, επί πολλές δεκαετίες, ονόματα ίδια: Βενιζέλος, Καραμανλής, Παπανδρέου, Μπιστοτάκης, Κεφαλογιάννης, Βαρισιτώνης, να αποτελεί η ανάλυση της ευθύνης για τα κοινά όχι επιβράβευση προσόντων, κατάρτισης και ήθους, αλλά μόνο συνάρτηση οικογενειακού ονόματος.

Από «κρίσεις», ή και περιόδους παρακμαϊκής καθίζησης, μια κοινωνία μπορεί να βγει, όχι συμπτωματικά και τυχαία. Πάντοτε με προϋποθέσεις: απρόσμενη πρόκληση αυξημένης συνοχής, εμφάνιση εύστοχης σκοποθεσίας, πληγμένο συλλογικό «φίλοτιμο».

Ειδικά η νεοελληνική κοινωνία είχε το «ιδίωμα», θα έλεγε κανείς, μετά από κορυφώσεις παρακμαϊκών συμπτωμάτων ή από καταστροφικές συμφορές, να εμφανίζει βραχυβίες, απρόσμενες και περιορισμένες εμβέλειες εκπληξείς κάποιο είδους ποιοτικής ανθοφορίας. Το εκπληκτικό στοιχείο αυτών των αναπάντεχων εμφανίσεων δεν ήταν το ποσοτικό τους διαμέτρημα, αλλά η ποιοτική τους δυναμική. Που συγκεφαλαιωνόταν συχνά σε ένα πρόσωπο. Χρειάζεταν πολύ ταλέντο και πολύμοχθη καλλιέργεια για να αντηληφθεί κανείς την κοσμοπολιτική δυναμική των οριζόντων του Διο-

νύσιου Σολωμού ή του Ιωάννη Καποδίστρια. Είχαν προσλάβει άνετα τα θσαυρίσματα της αρχόμενης τότε ευρωπαϊκής Νεωτερικότητας, τα είχαν κριτικά αφομοιώσει, και τα αξιολογούσαν όχι ως υπέρτερα της ελληνικής ευ-γένειας και αρχοντίας.

Ανάλογες είναι και οι περιπτώσεις του Σπυριδώνος Ζαμπέλιου και του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη – που θα τολμούσε να πιστεύει κανείς ότι, ακόμη σήμερα, το πραγματικό μέγεθος της ιστορικής τους σημασίας δεν έχει συνεδιποποιηθεί στο νεωτερικό μας κρατίδιο. Χρωστάει πολλά ολόκληρη η Ευρώπη στον προφήτη της Νεωτερικότητας Ντοστογιέφσκυ, θα αντλούσε πολύ περισσότερα ο «εν καταστολή» μέγας κόσμος της ελληνικής «Οικουμένης» από τον Παπαδιαμάντη και τον Κωνσταντίνο Καβάφη, αν δεν τον ρήμαζε η ζηπασία.

Μετά τον έσχατο εξευτελισμό του 1897, και την ανάσα των νικηφόρων απελευθερωτικών πολέμων 1912-13, ήρθε η τραγωδία του δικασμού και ο εφιάλτης της δικτατορίας Βενιζέλου (1915-1920), για να ακολουθήσει το εμπράγματο ιστορικό τέλος του Ελληνισμού: η απώλεια της Μικρασίας και του Πόντου. Όμως μετά και από αυτόν τον οριστικό όλεθρο, εμφανίζεται η εκπληξη της «Γενιάς του '30»: η πρώτη συνειδητή, ισότιμη (χωρίς επαρχιακή, μεταπρατική μειονεξία) και γι' αυτό εκρηκτικά γόνιμη συνάντηση της σύγχρονης ελληνικότητας με τη νεωτερική Ευρώπη.

Ακολουθεί ο πόλεμος, η εξαθλιωτική κατοχή και η ολέθρια παραφροσύνη της ζαχαριαδικής ανταρ-

σίας – η Ελλάδα φτάνει στον πάτο της αβύσσου. Για να εμφανιστεί η τελευταία απίστευτη έκπληξη: η «Γενιά του '60»: Μάνος Χατζιδάκις και Γιάννης Τσαρούχης, οι εμβληματικές φιγούρες της έκπληξης. Αλλά η έκπληξη απλώνόταν σε κάθε πτυχή της ζωής – μουσική, ποίηση, αρχιτεκτονική, θέατρο, εκδόσεις (παντού, πλην πολιτικής).

Κάθε έκπληξη, και κάθε πια ενδεχόμενο ανανεωτικής ανάσας, πνίγηκε από το καινούργιο, ακατάμαχο τερατογέννημα που ακολούθησε: σύμπτωμα ή λοιμική ΠΑΣΟΚ. Δεν ήταν κόμμα, ήταν νοο-τροπία, συμπεριφορά, η αποδέσμευση του खुδαίου ατομοκεντρισμού από κάθε λαλινό, ο υλισμός της άγριας ιδιοτέλειας και αρπακτικής μανίας σε δόσεις αλόγιστες αμετρίας. Το πιο συνταρακτικό, είναι η ταχύτητα μετάγγισης - μετάδοσης της μεταλλαγής – ο «ρινοκεριμός» του Ιονέσκο στην πράξη: Η Ν.Δ. εκπασοκίστηκε πρώτα και ραγδαία, το ΚΚΕ και οι αποφύσεις του ολοκληρωτικά, ο συνδικαλισμός, οι βιομήχανοι, τα μαθητοΐδια, η αυτοδιοίκηση, οι επισκοπικές σύνοδοι, οι «κατά παντός» ασυμβίβαστοι Συριζαίοι, οι πάντες στην Ελλάδα έγιναν ΠΑΣΟΚ. Μονόχωντος λαϊκισμού, απολυταρχία των εντυπώσεων, αυτονόητη χρηματολαγνεία και εγωκεντρικός ταμπουκάς.

Είναι η πρώτη ίσως φορά που μπορούμε με σιγουριά να διαγνώσουμε παρακμή, όχι εφήμερη κρίση. Ο απεκτασσοκισμός (ή αποαποσκοποίηση) της ελλαδικής κοινωνίας δεν γίνεται με διαχειριστές της εξουσίας. Θέλει κοινωνικούς μεταρρυθμιστές. Είδος εξαφανισμένο.

Άσπρα, κόκκινα, κίτρινα, μπλε

Του **ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ**

Από την εποχή των Συμφωνιών Κορυφής Μακαρίου-Ντενκτάς και Κυπριανού-Ντενκτάς, του 1977 και 1979 αντίστοιχα, ίσως για πρώτη φορά αμφισβητείται, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό, το αν επίσημα στοχεύουμε σε λύση διζωνικής, δικονομικής ομοσπονδίας. Μπορεί αυτή η μορφή λύσης να χαρακτηρίστηκε ως οδυνηρός συμβιβασμός, όμως αυτή ήταν πάντα η επίσημη θέση μας. Σίγουρα οι προτάξεις και τα σωστά περιεχόμενα πρακτικά αναιρούσαν τη δικονομικότητα της λύσης και παρέπεμπαν σε ενιαίο κράτος ή σε διατήρηση του στάτους κβο, όμως, τουλάχιστον ως προς την επικεφαλίδα, πρώτη φορά υπάρχει αμφισβήτηση. Από τη μία οι πολλές δηλώσεις περί προβληματισμών του ΠτΔ για άλλους δρόμους, δημοσίας, αλλά και πίσω από κλειστές πόρτες, και από την άλλη οι ισχυρισμοί Τσαβούσογλου δημιούργησαν μια περιρρέουσα ατμόσφαιρα που κάθε άλλο παρά βοηθά την επίλυση του Κυπριακού. Αν και υπήρξαν πολλά δημοσιεύματα για αναφορές του ΠτΔ για άλλες μορφές λύσεις, και μάλιστα τεκμηριωμένα με ημερομηνίες, διευθύνσεις και ονόματα, δυστυχώς είτε δεν διαψεύστηκαν είτε διαψεύστηκαν με μεσοβέζικες δηλώσεις.

Μέχρι και οι αναφορές του Τούρκου ΥΠΕΞ ακόμα αναφέρονται. Ιδίως μετά την αναφορά του ΥΠΕΞ ότι διαθέτει τα πρακτικά που αποδεικνύουν ότι ο Τούρκος ψεύδεται, το γεγονός ότι δεν εδόθησαν ακόμα στη δημοσιότητα συγχέει περαιτέρω την κατάσταση. Σίγουρα θα μπορούσε κάποιος να υποθέσει ότι είτε ο ΥΠΕΞ δεν διαθέτει πρακτικά είτε αυτά που κατέχει δεν διαψεύδουν τον Τούρκο ομολόγο του.

Ακόμα η σύγχυση εντείνεται όταν από την μια ο ΠτΔ αποφεύγει επιμελώς αναφορές περί ΔΔΟ, ενώ ο ΥΠΕΞ καθημερινώς, ιδίως τον τελευταίο καιρό, αναφέρεται στη ΔΔΟ. Τι να υποθέσει κανείς; Εσκεμμένη διγλωσσία, διαφωνία ή προσπάθεια του ΥΠΕΞ να χαράξει δική του γραμμή εν όψει των εκλογών του 2023;

Σε κομματικό επίπεδο το σκηνικό ως προς τη λύση επιδιώκει ο καθένας και είναι πάλι νεφελώδες. ΕΛΑΜ, Αλληλεγγύη και ΕΔΕΚ τάσσονται ενάντια σε λύση ΔΔΟ. Το ΔΗΚΟ, αν και μιλάει για ΔΔΟ με τα «σωστά περιεχόμενα», που προτάσσει ουσιαστικά, υιοθετεί τη μη λύση ως τη δεύτερη καλύτερη λύση. Συμμαχία πολιτών και Οικολόγοι, μετά την πανωλεθρία των ευρωεκλογών, είναι πιο προσεκτικοί. Την μία έτσι την άλλη γιουβέτσι. Στην ουσία οι δύο αυτά κόμματα αποτελούν κατηγορία από μόνα τους.

Στο ΑΚΕΛ, τα πράγματα είναι καθαρά. Από το 2015 συνεχίζει με σταθερό και καθαρό λόγο να στηρίζει λύση ΔΔΟ με πολιτική ισοτιμία, όπως αυτή αναφέρεται στις παραμέτρους των Η.Ε. και τις υφιστά-

μενες συγκλίσεις. Τέλος, στον ΔΗΣΥ η εικόνα είναι ακαταλαβίστικη μέχρι απογοητευτική. Προσπαθούν μάταια να τετραγωνίσουν τον κύκλο. Οι δηλώσεις τους αποτελούν πλέον σταυρόλεξο για πολύ δυνατούς λύτες. Θέλουν ταυτόχρονα να συμφωνούν και να διαφωνούν. Μία όντως ευρηματική τακτική. Οι δηλώσεις του προέδρου του κόμματος έχουν το τελευταίο καιρό την ίδια σειρά. Ξεκινά με τις σωστές θέσεις στο εθνικό θέμα, επικρίνει αυτούς που συμφωνούν μαζί του και στο τέλος στηρίζει αυτούς που διαφωνούν. Η παράταξη που στο Κυπριακό τη διέκρινε πάντα ο καθαρός και σταθερός πολιτικός λόγος στη βάση των παρακαταθηκών του Γλαύκου Κληρίδη, κατάντησε ένα αλαλούμ θέσεων που πολλές φορές χρειάζεται επιστημονική ανάλυση για να αντιληφθείς τι εννοούν.

Το συμπέρασμα, λοιπόν, που εξάγεται είναι ότι δεν ξέρουμε τι λύση θέλουμε. Αν, όμως, εξετάσουμε τι λύση δεν θέλουμε, τα πράγματα είναι πιο καθαρά. Ίσως βρούμε επιτέλους κάποια άκρη.

Τις προάλλες ο ΠτΔ, στην ομιλία του στην αντικατοχική πορεία των Μορφιτών, εφάρμοσε ακριβώς αυτήν τη μέθοδο. «Θα έπρεπε να αποδεχθώ εγγυήσεις 15 χρόνων ή δέκα χρόνων, με την πρόνοια να επανεξεταστούν μετά δέκα χρόνια, δηλαδή αν δεν συμφωνήσουν οι δύο πλευρές τότε συνεχίζουν;» Όχι, όχι, η απάντηση. «Θα έπρεπε να αποδεχθώ τη θετική ψήφο των Τ/κ, όπως την αξιώνουν, έτσι ώστε να καταστήσω εξαρχός το κράτος παύλυτο;» Όχι, όχι η απάντηση. «Και ευθύνομαι εγώ, διότι η τουρκική αδιαλλαξία επέμενε στο να πετύχει στόχους που θα καθιστούσαν εν τη ουσία την Κύπρο προτεκτορά του της Τουρκίας;» Όχι, όχι η απάντηση.

Συνεπώς ως προς το τι δεν θέλουμε η απάντηση είναι κατηγορηματική και έτσι συμπεραίνεται εύκολα το τι θέλουμε. Θέλουμε μηδέν στρατό, μηδέν εγγυήσεις και πολιτική ισοτιμία, όπως εμείς την ερμηνεύουμε, δηλαδή σε θέματα που εμείς πιστεύουμε ότι είναι ζωτικής σημασίας για τους Τ/κ.

Απλά πράγματα. Τίποτε περισσότερο τίποτα λιγότερο. Αυτά τα λίγα είναι μάλιστα οι κόκκινές μας γραμμές. Οποιαδήποτε υποχώρηση από αυτά δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή από τον αξιοπρεπή λαό, όπως τόνησε ο ΠτΔ. Και ενώ εμείς χρωματίζουμε τα θέλω μας, άλλοτε με το άσπρο και μπλε της φουστάνελας, άλλοτε με το κόκκινο των γραμμών μας, αγνοούμε, θεληματικά ή μη, ότι, όπως διαμορφώνονται οι εξελίξεις, το μόνο χρώμα που στο τέλος σίγουρα θα πάρουμε είναι το πράσινο, το γνώριμο χρώμα της διαχωριστικής πράσινης γραμμής.

Ο κ. Θεόδωρος Θεοδώρου είναι ειδικός προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών.

Οι αρχές της Αυστραλίας από το τέλος Οκτωβρίου 2019 απαγορεύουν την ανάβαση στον λόφο Ουλουρού, μετά από ψήφισμα του συμβουλίου του Εθνικού Πάρκου Ουλουρού-Κάτα Τιούτα. Η απόφαση αυτή θεωρείται ιστορική για τους Αβορίγινες, τους ιθαγενείς της Αυστραλίας.

Επτά συμπεράσματα από το Συριακό

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Ο κλασικός ορισμός της πολιτικής: συσχετισμοί δυνάμεις, ισορροπίες ισχύος, αμοιβαίως επωφελέη συμφέροντα, διαρκείς προσαρμογές σε ένα μεταβαλλόμενο περιβάλλον, φίλιες και αντιπαλότητες σε ένα παιχνίδι άοκνης επιρροής, με το διεθνές ή το ανθρωπιστικό δίκαιο να έχουν δευτερεύουσας σημασίας επίδραση στα πράγματα.

1. Το Κουρδικό ως υπόθεση δημιουργίας κράτους με την αφαίρεση τμημάτων εδάφους από 4 χώρες (Τουρκία, Ιράν, Ιράκ, Συρία) συνιστά μια κανονική ουτοπία, άλλωστε, καμιά χώρα δεν υποστηρίζει κάτι τέτοιο. Στον προβλεπτό ιστορικό χρόνο, η μόνη ρεαλιστική λύση είναι η με πολιτικά μέσα διεκδίκηση από τους Κούρδους περισσότερων δικαιωμάτων μέσα στα σημερινά σύνορα σε διάλογο με τις κεντρικές κυβερνήσεις, όπως λ.χ. πέτυχαν οι Κούρδοι στο Β. Ιράκ.

2. Η Τουρκία συζήτησε με το Εργατικό Κόμμα του Κουρδιστάν διαδικασία ειρήνευσης, το 2016. Το ΕΚΚ βλέπει στραβά τα πράγματα. Η ένοπλη μάχη δεν οδηγεί πουθενά. Λύση είναι η αξιοποίηση των συνθηκών που διέπουν τη σχέση Ε.Ε.-Τουρκίας και τις κατευθύνσεις που διέπουν τη λειτουργία του Συμβουλίου της Ευρώπης, ώστε να προωθούνται μεταρρυθμίσεις για περισσότερα δικαιώματα στους κουρδικούς πληθυσμούς. Η στροφή στη διεκδίκηση των δικαιωμάτων στη γλώσσα, την εκπαίδευση και την καταχώρηση της ταυτότητάς τους είναι μια ρεαλιστική διαδικασία. Με αυτόν τον τρόπο τα κουρδικά ή φιλοκουρδικά κόμματα, από πε-

ριθωριακά που είναι σήμερα, θα διεκδικήσουν ρόλο και θα επηρεάσουν εξελίξεις.

3. Με τις συμφωνίες Πενς – Ερντογάν και Πούτιν – Ερντογάν, η Τουρκία κερδίζει τη βασική της επιδίωξη («ασφαλές ζώνη», καθορισμένη σε συμφωνημένα χιλιόμετρα), ενώ η κουρδική ένοπλη οργάνωση YPD στη Συρία πτάται κανονικά, σύμφωνα με την αδυναμία της να αντιμετωπίσει υπέρτερες δυνάμεις. Οι ΗΠΑ αξιοποίησαν την τοπική επιρροή του YPD στη μάχη κατά του ISIS, αλλά τώρα οι Κούρδοι, ίσως αντιλαμβάνονται ότι στη διεθνή σκηνή τα πάντα ρε. Το καθεστώς Άσαντ ήταν χθεσινός διώκτης τους, σήμερα τους προσφέρει μερική στήριξη με την ισχύ που του παρέχει η Μόσχα.

4. Η απουσία της Ε.Ε. στις εξελίξεις, υπήρξε χαρακτηριστική. Έτσι η Φ. Μογκερίνι ολοκληρώνει τον κύκλο της ως «Ευρωπαϊά ΥΠΕΞ» με μια θεαματική αστοχία. Την ώρα που έπρεπε να είχε γέφυρες διαλόγου με την τουρκική κυβέρνηση, ανακοίνωνε μέτρα κατά της Τουρκίας σε σχέση με τις παραβιάσεις της στην κυπριακή ΑΟΖ. Το κλειδί της αστοχίας βρίσκεται στο 2017: η Φ. Μογκερίνι ήταν παρούσα στη διαπραγμάτευση για το Κυπριακό στο Κραν Μοντάνα. Παρά το γεγονός ότι η διαδικασία ναυάγησε μπροστά στα μάτια της και είδε «από μέσα» τι έκανε ο κάθε ηγέτης, επέλεξε τη σιωπή. Αν οι βασικοί παίκτες (ΟΗΕ-Ε.Ε.) ενημερώναν την κοινή γνώμη για το τι συνέβη, αν αποδοκίμαζαν δημόσια τις πρακτικές και εκείνους που σκότωσαν τη διαδικασία, σήμερα όλα θα ήταν πολύ διαφορε-

τικά, και, ίσως, η ίδια να είχε κάποια παρουσία στα τεκταινόμενα στη Συρία, γιατί το Κυπριακό θα είχε μπει σε διαφορετική τροχιά. Το ένα λάθος οδηγεί στο επόμενο: σιώπησε το 2017 και τώρα υποσχετεί «διαδικαστικού» χαρακτήρα κυρώσεις κατά της Τουρκίας, αντί να ηγείται αντιπροσωπείας της Ε.Ε. που θα μετέβαινε στην περιοχή για συνομιλίες για συμβολή στην επίλυση της κρίσης. Η Φ. Μογκερίνι τώρα, σε μια τόσο σημαντική γεωπολιτική ανακατάταξη στη Βόρεια Συρία, δεν μπορεί να παίζει κανέναν ρόλο.

5. Σε κάθε σημαντική συγκυρία, κρίνονται, βεβαίως, όσοι λαμβάνουν αποφάσεις, αλλά και όσοι σιωπούν ή παρεμβαίνουν με άλλο τρόπο. Ο Μ. Ακιντζί ξεχώρισε γιατί (ακόμη μία φορά) απέδειξε ότι είναι συνεπής με τον εαυτό του. Μέσα σε συγκεκριμένους συσχετισμούς δυνάμεις πήρε κριτική θέση απέναντι στους χειρισμούς Ερντογάν, και μέσα από αυτήν τη θέση διαμορφώνει πολιτικά ρεύματα που υπάρχουν στην τ/κ κοινότητα. Αναμφίβολα η σκηνή πάνω στην οποία εκφράζεται είναι μικρή, παρά ταύτα, έδωσε ένα σημαντικό δείγμα γραφής ότι διαθέτει «κάτι παραπάνω» για να φτάσουμε στο επιθυμητό αποτέλεσμα. Θυμίζω ότι είναι ο πρώτος Τ/κ ηγέτης που αποδέχεται πλήρη συμμετοχή της Ε.Ε. στις συνομιλίες, είναι ο Τ/κ ηγέτης που υπέβαλε χάρτη για το εδαφικό, καλύπτοντας κατά πολύ ικανοποιητικό τρόπο τις ε/κ ανησυχίες, και, πρότεινε έγκαιρα να γίνει το Πλαίσιο Γκουτιέρες «στρατηγική συμφωνία».

6. Το Συριακό έδωσε την ευκαιρία

στον Μ. Τσαβούσογλου να συνεχίσει την πίεση πάνω στον Μ. Ακιντζί. Η δήλωσή του στις 23 Οκτωβρίου πως «αν θέταμε το ερώτημα «Τουρκία ή ε/κ πλευρά», Τ/κ πολιτικοί και συνδικαλιστές θα επέλεγαν τους Ε/κ», αφορούσε τον Μ. Ακιντζί και την επερχόμενη διαδικασία για εκλογή ηγέτη στην τ/κ κοινότητα. Την επομένη ο Μ. Ακιντζί σχολίασε ως εξής τις δηλώσεις του τούρκου ΥΠΕΞ: «Ο λαός μας δεν επικροτεί συμπεριφορές και στάσεις που κοιτάζουν τους Τ/κ από ψηλά και προσπαθούν να δημιουργήσουν μια σχέση προϊστάμενου – υπαλλήλου. Ο λαός μας θέλει μια πολιτισμένη σχέση αμοιβαίας αγάπης και σεβασμού... μπορεί να υπάρχουν διαφορετικές ιδέες για το πώς αυτό μπορεί να επιτευχθεί, αλλά αυτές οι διαφορετικές σκέψεις δεν αξίζουν των πλέον βαριών επιθέσεων και απειλών. Και κανείς δεν έχει δικαίωμα να το πράξει αυτό».

7. Οι εξελίξεις στο Συριακό καταπόντισαν το ενεργειακό πρόγραμμα της Κυπριακής Δημοκρατίας, όπως το παρουσίαζε στην κοινή γνώμη ο Ν. Αναστασιάδης. Το προσφιλές του σλόγκαν «ότι θα ενασκήσουμε τα κυριαρχικά μας δικαιώματα» αποτελεί πλέον μια υπόθεση εργασίας του παρελθόντος. Όλοι γνώριζαν ότι αυτή θα ήταν η κατάληξη του ενεργειακού προγράμματος με το Κυπριακό στο ράφι. Ποιοι παραπλανούσαν την κοινή γνώμη ότι με άλυτο το Κυπριακό θα επιτύχουμε όλα τα άλλα; Δεν φταίει η πραγματικότητα γι' αυτό. Μόνο όσοι τη διαστρεβλώνουν.

www.larkoslarkou.org.cy

Ούτε checks ούτε balances

Του **ΠΑΝΟΥ ΛΟΪΖΟΥ ΠΑΡΡΑ**

Σήμερα, η αλόγιστη παραχώρηση αδειών οικοδομής έχει δημιουργήσει υπερπροσφορά και η μειωμένη ζήτηση για διαβατήρια, φέρνει το πάρτι σιγά-σιγά στο τέλος, με τις ζημιές να μας μένουν υπό κατασκευή.

ρεία μαρασμού και απαξίωσης. Εξεταστικές, τετράμηνια, αφόρητη ύλη, επικίνδυνες υποδομές και έλλειψη εκσυγχρονισμού του εκπαιδευτικού έργου, ολόένα μας φέρνουν πιο κοντά στην εγκατάλειψη. Το να εγκαταλείπεις όμως τη δημόσια παιδεία είναι σαν να θεομοθετείς την κοινωνική ανισότητα.

Στην υγεία μπήκε πλέον σε εφαρμογή το ΓεΣΥ. Επιτέλους

μετά από παλινωδίες δεκαετιών. Παρόλα αυτά η προχειρότητα που μεταβατικού σταδίου αυτονόμησης έχει αποδιοργανώσει πλήρως τα δημόσια νοσοκομεία, με αποτέλεσμα τα τμήματα πρώτων βοηθειών να βρίσκονται στον αναπνευστήρα.

Στην οικονομία τα διθυραμβικά σχόλια για την ανοδική πορεία δεν στάθηκαν αρκετά για να κρύψουν τη γύμνια της. Το περιβάλλον success story της ανάκαμψης στηρίχτηκε στην πολιτική των διαβατηρίων που αρχικά τόνωσαν την αγορά ακινήτων. Σήμερα, η αλόγιστη παραχώρηση αδειών οικοδομής έχει δημιουργήσει υπερπροσφορά και η μειωμένη ζήτηση για διαβατήρια, φέρνει το πάρτι σιγά-σιγά στο τέλος, με τις ζημιές να μας μένουν υπό κατασκευή. Ο τουρισμός λαβώθηκε από το κλείσιμο της Thomas Cook, οι αεροπορικές εταιρίες κλείνουν η μία μετά την άλλη και το εμπορικό ισοζύγιο παρουσιάζει για πρώτη φορά από το 2017, διογκωμένο έλ-

λειμμα. Τα κοινωνικά προβλήματα συνεχίζουν να παρουσιάζουν φαινόμενα οικονομικής κρίσης. Ρατσισμός, ξενοφοβία, διαλυμένες οικογένειες, ναρκωτικά, άστεγοι, τεράστια στροφή στον συντηρητισμό και οι κρατικές υπηρεσίες απούστες και υποστελεχωμένες. Η ίδια η δημοκρατία νοσεί. Ανεξάρτητες αρχές και Επιτροπές διορίζονται από τον ΠτΔ ως πάγια πρακτική πολιτικής εξυπηρέτησης, ενώ δεν λογοδοτούν πουθενά. Συχνά στο παιχνίδι μπαίνουν και οι εκπρόσωποι των ΜΜΕ. Δεν είναι τυχαίο που οι προβληματικές αποφάσεις της Νομικής Υπηρεσίας και των διαφόρων άλλων ελεγκτικών αρχών φέρνουν χαμηλές επιδόσεις στην ποιότητα της δημοκρατίας στη χώρα.

Στο Κυπριακό, ο γνωστός τυχοδιωκτισμός ακόμα βασιλεύει. Η Τουρκία τερπνίζει τη νέα προσπάθεια για επανέναρχη των συνομιλιών, δήλωσε τις προάλλες αναί-

πολιτικών τους θέσεων, ώστε να φτάσουν στην πολυπόθητη πολιτική ισορροπία. Κρίνοντας εκ του αποτελέσματος, η ισορροπία δεν ήλθε ποτέ. Αντιθέτως, από γενιά σε γενιά κληροδοτούμε μια ακατανόητη πολιτική ανωμαλία.

Σήμερα που πήγαν ξανά όλα στραφι, κρεμόμαστε ανήμποροι στη διακριτική ευχέρεια του Νίκου Αναστασιάδη για το αν και πότε θα αποφασίσει να κυβερνήσει. Δυστυχώς, δεν διαφαίνεται διεξόδος. Θέλοντας ή μη, θα υποστούμε τη σημερινή διακυβέρνηση για άλλα τρία χρόνια. Κανέναν θεομόν δεν έχει την αρμοδιότητα να τους αμφισβητήσει ουσιαστικά και καμία διαδικασία δεν προνοείται ώστε να εξαναγκαστούν σε συμμόρφωση ή σε παραίτηση.

Αλήθεια, τι λειτουργεί σήμερα; Η παιδεία βρίσκεται και πάλι σε αναβρασμό. Η σχολική χρονιά ξεκίνησε με ελλείψεις, ενώ τα δημόσια σχολεία βρίσκονται σε διαρκή πο-

Ζούμε εγκλωβισμένοι σ' ένα κουτσoureμένο σύνταγμα, που έχει την παραδοξότητα να μετατρέπει την εκλογή του προέδρου της Δημοκρατίας σε στέψη ενός απόλυτου μονάρχη. Με τον τρόπο που είναι δομημένο το αξίωμα και οι εξουσίες του προέδρου δεν προνοείται καμία διαδικασία θεσμικής αμφισβήτησης του ιδίου ή και των πολιτικών της κυβέρνησής του. Τα όσα checks & balances θεοπίστηκαν το 1960, βασίζονταν στον διακοινοτικό χαρακτήρα του συντάγματος και είναι ανενεργά από το 1964.

Η αρχική ιδέα ήταν ο κατακερματισμός όλων των εξουσιών (εκτελεστικής, νομοθετικής, δικαστικής) και των ανεξάρτητων αρχών, στη βάση της διακοινοτικής πολιτικής ισοτιμίας. Ήλπιζε μάλλον ο νομοθέτης, ότι οι έκοντες την εξουσία από τις δύο κοινότητες θα παραμέριζαν τις εθνοτικές διαφορές τους και θα συνεργάζονταν επί των

Ο κ. Πάνος Λοΐζου Παρράς είναι οικονομολόγος.

Οι αγαπημένοι ήρωες της Disney
έρχονται με την υπογραφή ενός θρύλου
του παγκόσμιου κόμικ.

Την Κυριακή 3 Νοεμβρίου μαζί με την Καθημερινή

«Χρυσά» διαβατήρια με αδιαφανές παρελθόν

Η λίστα με τις ύποπτες πολιτογραφήσεις και οι διεθνείς πιέσεις οδήγησαν σε έρευνα

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Πολιτικές θύελλες αφήνει πίσω ο απροσδιόριστος αριθμός πολιτογραφήσεων σε συγγενικά πρόσωπα και μέλη του καθεστώτος της Καμπότζης. Πέρα από τις δημόσιες αφιμαχίες ΑΚΕΛ με Προεδρικό, οι κινήσεις της κυβέρνησης βάζουν στο τραπέζι νέα δεδομένα, από το 2013 που ξεκίνησε να «τρέχει» το Επενδυτικό Πρόγραμμα των Πολιτογραφήσεων, τα οποία εν πολλοίς να σχετίζονται με τις επιδόσεις του προγράμματος, την παρούσα περίοδο αλλά και τις πιέσεις που συνεχίζουν να ασκούνται στη Λευκωσία εκτός Κύπρου. Η τροπή που έχει προσλάβει το όλο θέμα, φούντωσε σε μια περίοδο που όλες οι ενδείξεις έδειχναν πως βαίνει προς εκτόνωση. Η απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου να ξεκινήσει έρευνα μέσω του υπουργείου Εσωτερικών, ήταν η σπίθα που αφενός φούντωσε την εσωτερική πολιτική αντιπαράθεση και αφετέρου δημιούργησε τεράστια ερωτηματικά για την αναγκαιότητα της έρευνας, τη στιγμή μάλιστα που και η ίδια η κυβέρνηση παραδέχεται πως τη χρονική περίοδο που παραχωρήθηκαν τα κυπριακά διαβατήρια, οι αιτητές κάλυπταν τις προϋποθέσεις και τα κριτήρια του Προγράμματος. Παραδοχή που εκ των πραγμάτων οδηγεί στην εξαγωγή συμπερασμάτων πως η κυβέρνηση σπεύδει να προλάβει, ενδεχόμενη εμφάνιση και άλλων παρόμοιων περιπτώσεων, καλυπτόμενη πίσω από την απόφασή της να ερευνήσει πολιτογραφήσεις πριν από τον Φεβρουάριο του 2018 με το πλαίσιο

των κριτηρίων που θέσπισε και εφαρμόζει από το Φεβρουάριο του 2018. Μια κίνηση που οδηγεί πολιτικά κόμματα, όπως το ΑΚΕΛ, να διερωτώνται ποιος θα ερευνήσει ποιον.

Η παραδοχή

Η περίπτωση με τα καμποτζιανά διαβατήρια δεν ήταν η μοναδική με δυσμενή σχόλια και αναφορές στον διεθνή τύπο, για το Κυπριακό Πρόγραμμα Επενδύσεων με τα «Χρυσά Διαβατήρια». Και στο παρελθόν η κυβέρνηση είχε επικριθεί για παραχώρηση ευρωπαϊκών διαβατηρίων σε ύποπτα, για τις οικονομικές και πολιτικές τους δραστηριότητες, πρόσωπα ουδέποτε όμως έκανε κίνηση που να ενίσχυε ή να έδινε υπόσταση στα όσα γράφονταν, με πιθανές επιπτώσεις στο ίδιο το πρόγραμμα. Για πρώτη φορά από το 2013, η κυβέρνηση με την απόφασή της να ξεσκονίσει τις πολιτογραφήσεις πριν το 2018, ουσιαστικά παραδέχεται ότι ενδεχομένως κάτι δεν πήγε καλά, τουλάχιστον σε κάποιες περιπτώσεις. Κίνηση που αν δεν συντρέχουν άλλοι λόγοι που δεν έχουν γίνει γνωστοί, παρομοιάζεται με κάποιον ο οποίος πυροβολεί τα πόδια του. Οι απόψεις που διατυπώνονται επί του προκειμένου επιμένουν πως η αξιοπιστία της Κύπρου, επενδυτικά θα δεχθεί ένα ισχυρό πλήγμα με απροσδιόριστες προεκτάσεις στην περίπτωση που η έρευνα του ΥΠΕΣ, εντοπίσει αριθμό προβληματικών πολιτογραφήσεων πριν το 2018 με ενδεχόμενη ανάκλησή τους με μεταγενέστερα κριτήρια. Στη μεγάλη εικόνα των παρε-

Το υπ. Εσωτερικών, με την απόφαση του Υπουργικού, θα ξεσκονίσει τις πολιτογραφήσεις που παραχωρήθηκαν από την αρχή του Επενδυτικού Προγράμματος.

Η κυβέρνηση, με την πρόσφατη απόφασή της, ουσιαστικά παραδέχεται για πρώτη φορά πως ενδεχομένως κάποιες περιπτώσεις επενδυτών στους οποίους παραχωρήθηκαν κυπριακά διαβατήρια να μην καλύπτουν σήμερα τα κριτήρια που έχουν θεσπιστεί.

νεργείων που έχουν προκληθεί κατά καιρούς, με το Κυπριακό Επενδυτικό Πρόγραμμα των πολιτογραφήσεων περίοπτη θέση καταλαμβάνουν διεθνείς πιέσεις, Αμερικανικές και Ευρωπαϊκές. Στην παρούσα φάση αυτό που φαίνεται να

έχει ανησυχήσει τη Λευκωσία και που ενδεχομένως να δίνει απαντήσεις για τις κινήσεις που γίνονται, φαίνεται να έχει σχέση με μια λίστα δέκα παλαιότερων περιπτώσεων που φαίνεται να είναι ύποπτες και για τις οποίες στο παρασκήνιο ασκούνται έντονες πολιτικές πιέσεις. Με αφορμή το δημοσίευμα του πρακτορείου Reuters, το οποίο δεν χαρακτηρίζεται τυχαίο, στο Προεδρικό εκτιμούν πως εάν δεν γίνει κάποια κίνηση ενδεχομένως να κάνουν την εμφάνισή τους και άλλες παρόμοιες περιπτώσεις, φέρνοντας την Κύπρο σε δυσκολότερη θέση από τη σημερινή. Με το σκεπτικό αυτό εκτιμάται πως λήφθηκε η απόφαση της διεξαγωγής έρευνας προκειμένου να «καθαρίσει» το όνομα στις Κύπρου. Μια απόφαση που βοηθήθηκε και από τις επιδόσεις του Επενδυτικού Προγράμματος το οποίο μετά και τα αυστηρά κριτήρια για τα Πολιτικά Εκτεθεί-

μένα Πρόσωπα, φαίνεται να βρισκείται σε φθίνουσα τροχιά.

Η έρευνα

Με βάση αυτά τα οποία έχουν γίνει γνωστά, το ΥΠΕΣ θα ερευνήσει το σύνολο των πολιτογραφήσεων από το 2013 κάτι που προκαλεί ερωτηματικά κυρίως από πρακτικής πλευράς. Από το κυβερνητικό στρατόπεδο λέγεται επίσης πως οι έρευνες ενδεχομένως να ξεκινήσουν από την έναρξη του Προγράμματος, πριν από το 2013. Πρόθεση της κυβέρνησης είναι να προχωρήσει σε ανακλήσεις πολιτογραφήσεων εφόσον διαπιστωθεί πως δεν πληρούν τα κριτήρια που εφαρμόζονται σήμερα. Στο κυβερνητικό επιτελείο υπάρχει η άποψη πως η συντριπτική πλειοψηφία του Προγράμματος δεν επηρεάζεται από την έρευνα. Επίσης ανεδαφικές χαρακτηρίζονται και οι απόψεις που αμφισβητούν τον έλεγχο των πολι-

τογραφήσεων, σε μεταγενέστερο χρόνο από την παραχώρησή τους και με διαφορετικά κριτήρια. Αυτό το οποίο υποστηρίζεται εντόνως είναι πως η κυβέρνηση στο πνεύμα προστασίας του καλού ονόματος της Κύπρου μπορεί να προχωρήσει σε νέο έλεγχο και λήψη μέτρων χωρίς χρονικό περιορισμό. Στο πνεύμα αυτό απορρίπτονται τα όσα υποστηρίζονται ότι οι έλεγχοι θα έπρεπε να είχαν γίνει την περίοδο παραχώρησης, με την κυβέρνηση να θεωρεί πως ο έλεγχος είναι μια διαδικασία συνεχής. Στο ερώτημα ενδεχόμενων παρενέργειών από πιθανή ανάκληση υπηκοοτήτων, γίνεται παραπομπή στην δικαιοσύνη στην οποία ο κάθε επηρεαζόμενος μπορεί να αποταθεί. Για το κομμάτι του οικονομικού τμήματος που κατέβαλε ο κάθε αιτητής-επενδυτής η κυβερνητική πλευρά θεωρεί πως δεν την αφορά.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΒΙΚΤΩΡΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ**

Οφειλόμενη απάντηση στο ΑΚΕΛ για το Πρόγραμμα Επενδύσεων

Το επενδυτικό πρόγραμμα, που παρέχει ως κίνητρο σε ξένους επενδυτές και την απόδοση υπηκοότητας, αποδείχθηκε στην πράξη μια σημαντικότατη, βραχυπρόθεσμη, βοηθητική, από πολλές απόψεις, πηγή εισροής φρέσκου χρήματος στην Κύπρο, σε μια μεταβατική περίοδο ανάκαμψης της οικονομίας μας, εξόδου από το μνημόνιο και επιστροφής στην ανάπτυξη και στις διεθνείς αγορές. Είναι στους πάντες γνωστό πως η καταστροφική για την οικονομία διακυβέρνηση του ΑΚΕΛ συσώρευσε πολλά κακά στα δημόσια οικονομικά, στην αγορά, στον τραπεζικό τομέα και στην ποτολολιπτική ικανότητα της χώρας στο εξωτερικό. Κατά την πενταετία διακυβέρνησης ΑΚΕΛ 2008-13, όπου τα πλείστα στελέχη της σημερινής ηγεσίας του κόμματος ήταν και υψηλόβαθμα στελέχη της κυβέρνησης Χριστόφια, άρα και συνυπεύθυνα, η χώρα οδηγήθηκε στο κείλος του οικονομικού αφανισμού, κάτι που ούτε μετά την τουρκική εισβολή δεν είχε συμβεί. Η Κύπρος και ο λαός της οδηγήθηκαν σε μια πραγματική ταπείνωση, διασυρμό και ρεζίλιμα διεθνώς, λόγω της ανικανότητας των τότε κυβερνήσεων να αντιληφθούν απλά οικονομικά συμβάντα, αλλά και λόγω των ιδιοληψιών τους.

Η χώρα μας έμεινε εκτός αγορών, μετά από 23 υποβαθμίσεις που δέχθηκε, χωρίς την ελάχιστη αντίδραση για διορθωτικές κινήσεις, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να χρηματοδοτήσει τις ανάγκες της και να καταφεύγει γονυπετίς

στη Ρωσία για ακριβό δανεισμό, ενώ ταυτόχρονα μετέτρεπε η τότε κυβέρνηση τον μακροπρόθεσμο εξωτερικό δανεισμό σε εσωτερικό βραχυπρόθεσμο δανεισμό με όλες τις συνέπειες αφαιμάξης της ρευστότητας της αγοράς. Και όλα αυτά απλώς για να καταφέρνει η κυβέρνηση του ΑΚΕΛ να πληρώνει μισθούς και συντάξεις. Την ίδια ώρα η διελκυστινίδα και οι κακές σχέσεις του τότε προέδρου με τον κεντρικό τραπεζίτη δεν επέτρεψαν την κρίσιμη αντιμετώπιση των προβλημάτων που αντιμετώπιζε ο τραπεζικός τομέας, ενώ την ταφόπλακα έβαλε η απόφαση της κυβέρνησης ΑΚΕΛ να μη θέσει θέμα στήριξης των κυπριακών τραπεζών στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κατά τη λήψη της απόφασης για κούρεμα του ελληνικού χρέους, την ώρα που η Ελλάδα ζητούσε και έλαβε τέτοια στήριξη. Και όταν η κατάσταση έφθασε στο απροχώρητο και δέχσε το ΑΚΕΛ να φωνάξει τον ευρωπαϊκό μηχανισμό στήριξης, δηλαδή την τρόικα, τον Ιούνιο του 2012, οι ιδιοληψίες και πάλι (ΑΤΑ κλη) δεν του επέτρεψαν να συνομολογήσει μνημόνιο διάσωσης που θα στήριζε και τις τράπεζες. Οι μήνες που ακολουθήσαν ήταν καταστροφικοί καθότι η τότε κυβέρνηση, ως διαχειρίστρια της Λαϊκής Τράπεζας, τη φόρτωσε με ΕΛΑ, με αποτέλεσμα η τρόικα στα τέλη του 2012, αρχές του 2013 να αρνείται πλέον τη χορήγηση δανεισμού για στήριξη των τραπεζών.

Αποτέλεσμα ήταν τον Μάρτιο του 2013, η κυβέρνηση ΑΚΕΛ να παραδώσει στον Νίκο Αναστασιάδη

μια χώρα που από πλεονάσματα 3% ξεχειλίζει από ελλείμματα, ήταν εκτός αγορών, με ανεργία που πενταπλασιάστηκε και έφθασε το 15%, με δυο τουλάχιστον τράπεζες υπό κατάρρευση, με ρευστά διαθέσιμα που αρκούσαν για μισθούς και συντάξεις ενός μηνός, με τα κοινωνικά παντοπωλεία να ξεφυτρώνουν καθημερινά όπως τα μανιτάρια για να δώσουν ένα πιάτο φαί σε περήφανους νοικοκυραίους με οικογένειες, ενώ οι επιχειρήσεις έβασαν λουκέτο η μια μετά την άλλη. Το τι επακολούθησε μετά την άρνηση της Βουλής (πρωτοστατούντος του ΑΚΕΛ) για την πρώτη απόφαση του Eurogroup, είναι καλά γνωστό. Κούρεμα καταθέσεων και μια άνευ προηγουμένου κατάσταση έκτακτης ανάγκης στην οποία τέθηκε η χώρα.

Έπρεπε ως ύψιστη προτεραιότητα να διατηρηθούν οι ξένες καταθέσεις στις τράπεζες για να μη καταρρεύσουν. Ένα πρώτο μέτρο που αποφασίσθηκε τότε, και όλοι υπερθεμάτισαν, ήταν η απόδοση κυπριακής υπηκοότητας σε όσους ξένους καταθέτες έχασαν πέραν των τριών εκατομμυρίων ευρώ στο κούρεμα, ώστε να κρατήσουν τις καταθέσεις τους στις κυπριακές τράπεζες. Μετά έπρεπε να αντιμετωπιστούν τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια. Τα κυπριακά νοικοκυριά και οι επιχειρήσεις ήταν αδύνατο να ξεπληρώσουν τα χρέη τους σε αυτή τη δεινή οικονομική κατάσταση που επικρατούσε. Η ελεύθερη πτώση των τιμών των ακινήτων απειλούσε τα χαρτοφυλάκια των τραπεζών και τις εξασφαλίσεις

που είχαν, αλλά και εξανέμιζαν τη δυνατότητα αποπληρωμής των δανειζόμενων, μια κατάσταση που έπρεπε να αναχαιτισθεί. Ένας ήταν ο τρόπος. Η εισροή ξένου φρέσκου χρήματος από επενδύσεις.

Η συνέχεια και πάλι γνωστή. Το αναθεωρημένο επενδυτικό πρόγραμμα που εκπόνησε η κυβέρνηση Αναστασιάδη πέτυχε τον βραχυπρόθεσμο και τον μεσοπρόθεσμο στόχο του. Εισέρρευσε πράγματι φρέσκο ξένο χρήμα, στηρίχθηκαν πολλοί τομείς της οικονομίας μέσα και από τη στήριξη του κατασκευαστικού τομέα και μάλιστα χωρίς δανεισμό, άρα όχι φούσκα. Την ίδια ώρα, όχι μόνο συγκρατήθηκαν οι τιμές των ακινήτων, αλλά μειώθηκε και η ανεργία. Μαζί με όλους τους άλλους τομείς όπου έδωσε έμφαση η κυβέρνηση (και είναι άδικη η κριτική για μονόπλευρη τάχα ανάπτυξη) όπως η παιδεία, ο τουρισμός, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, οι μαρίνες, το καζίνο, η γεωργία, η ναυτιλία, η ιδιωτικοποίηση του λιμανιού στη Λεμεσό και πολλά άλλα, αλλά και με συνετή δημοσιονομική πολιτική, η Κύπρος βγήκε γρηγορότερα από το μνημόνιο.

Ταυτοχρόνως, η κυβέρνηση προχώρησε σε τεράστιες, επαναστατικές θα έλεγα, μεταρρυθμίσεις, όπως το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας με το ΕΕΕ, η μείωση της στρατιωτικής θητείας, η δημιουργία Υφυπουργείων Τουρισμού και Ναυτιλίας, η εφαρμογή του ΓεΣΥ, η δημιουργία διοικητικού δικαστηρίου και άλλα πολλά. Όλα αυτά συνέβαλαν στο να επιστρέψει η χώρα μας σε συνεχείς ρυθμούς ανάπτυ-

ξης. Σύμφωνα δε με στοιχεία που παρέθεσε πρόσφατα ο υπουργός Οικονομικών, μόνο το ένα ενδέκατο της ανάπτυξης που υπάρχει σήμερα οφείλεται στο πρόγραμμα προσέλκυσης ξένων επενδύσεων. Το επενδυτικό πρόγραμμα, όμως, λειτούργησε την ώρα που η κυβέρνηση και η Κεντρική Τράπεζα, σε συνεργασία με όλους τους διεθνείς οργανισμούς, προχώρησε σε μεγάλες αλλαγές και μεταρρυθμίσεις στον τομέα της παροχής υπηρεσιών, ώστε να εφαρμόζονται και στη χώρα μας οι βέλτιστες διεθνείς πρακτικές αποτροπής ξεπλύματος βρώμικου χρήματος, γεγονός που αναγνωρίζουν οι πάντες διεθνώς και με δηλώσεις και με εκθέσεις τους. Ένα απλό παράδειγμα είναι το κλείσιμο δεκάδων χιλιάδων εταιρειών κέλυφος για τις οποίες μας κατηγορούσαν διεθνώς (προσφάτως και σε ντοκιμαντέρ στο κανάλι Netflix). Να υπενθυμίσω στο ΑΚΕΛ που επικαλείται το ντοκιμαντέρ αυτό για να κατηγορήσει την κυβέρνηση ότι διασύρει τη χώρα διεθνώς, πως όταν η κυβέρνηση Αναστασιάδη έκλεινε κατά χιλιάδες τις εταιρείες κέλυφος, το ΑΚΕΛ της ασκούσε δριμεία κριτική για το γεγονός αυτό (γνωστές οι δηλώσεις του Στέφανου Στεφάνου). Σήμερα η κυβέρνηση, συναισθανόμενη πως το επενδυτικό πρόγραμμα που εφαρμόστηκε τα προηγούμενα 4-5 χρόνια, ολοκλήρωσε τον κύκλο του ως είχε και εξυπρέττησε τον βραχυπρόθεσμο στόχο του, αλλά και επειδή διαπιστώθηκαν λάθη και ενδεχομένως καταχρήσεις, στις αρχές του χρόνου άλλαξε τους κανονισμούς του προ-

γράμματος και έθεσε τέτοιες ασφαλιστικές δικλίδες, οι οποίες καθιστούν το πρόγραμμα πιο ορθολογιστικό και αποτρεπτικό των όποιων τυχόν προβλημάτων και στρεβλώσεων παρουσιάστηκαν.

Συνεπώς, όταν ακούω το ΑΚΕΛ να κατηγορεί την κυβέρνηση για δήθεν διασυρμό της χώρας από το επενδυτικό πρόγραμμα, μου έρχεται στο μυαλό η λαϊκή σοφή ρήση «απὸν ἀντρέπεται ο κόσμος ἐν δικῶς του».

Σε διασυρμό, ταπείνωση και εξευτελισμό οδήγησαν τη χώρα και τον λαό μας οι πολιτικές της διακυβέρνησης του ΑΚΕΛ που μας έπνιξαν στα ελλείμματα, μας έριξαν στην ανεργία, τα κοινωνικά παντοπωλεία, μας έκαναν επαίτες στη Ρωσία και την Τρόικα με την απώλεια της κυριαρχίας μας κατά τη διάρκεια του μνημονίου. Αυτά ήταν πραγματικός διασυρμός της χώρας και του λαού μας. Όσο για την προσπάθεια του ΑΚΕΛ να παρουσιαστεί ο πρόεδρος Αναστασιάδης ως δήθεν διεφθαρμένος, νομίζω αυτό επιχειρήθηκε από το ΑΚΕΛ και πριν από τις προεδρικές εκλογές. Και το ΑΚΕΛ έλαβε την ισχυρή απάντηση του λαού. Αν το ΑΚΕΛ νομίζει ότι έτσι θα καταφέρει να ξεχάσει ο λαός τα καταστροφικά αποτελέσματα της διακυβέρνησής του ή ότι έτσι θα εξιλεωθεί για πραγματικά και με αποφάσεις δικαστηρίων σκάνδαλα που το βαραίνουν, πλανάται πλάνην οικτράν.

Ο κ. Βίκτωρ Παπαδόπουλος είναι διευθυντής του Γραφείου Τύπου του προέδρου της Δημοκρατίας.

Τεστ αντοχών για την Τεχνική Εκπαίδευση

Ανάγκη για στοχευμένες ενέργειες από την Πολιτεία για να καταστεί ανταγωνιστική στις νέες προκλήσεις στην αγορά εργασίας

Του **ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ**

Ο **τομέας** της τεχνικής και επαγγελματικής κατάρτισης αποτελεί μία από τις σημαντικότερες προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ειδικότερα τα τελευταία χρόνια. Με γνώμονα, μάλιστα, τις σύγχρονες ανάγκες της αγοράς εργασίας, η στόχευση σε εξειδικευμένα επαγγέλματα αποτελεί αντικείμενο συζήτησης. Συνυπολογίζοντας μάλιστα τις πρόσφατες εξελίξεις του Ιουλίου στην Ελλάδα με τη ενσωμάτωση κάποιων ΤΕΙ σε Πανεπιστημιακά Ιδρύματα, αλλά και την οριστική κατάργηση ορισμένων ΤΕΙ, προκάλεσαν έντονη αμηχανία στην εκπαιδευτική κοινότητα της Κύπρου. Στο επίκεντρο της συζήτησης βρίσκονται οι προκλήσεις που έχει πλέον να αντιμετωπίσει η τεχνική εκπαίδευση και η ικανότητα της Κύπρου να καλύψει τα κενά που δημιουργούν οι αποφάσεις της ελληνικής κυβέρνησης.

Η ανάγκη για περαιτέρω στήριξη της τεχνικής εκπαίδευσης και η αναβάθμιση του εν λόγω προϊόντος για να καταστεί ανταγωνιστικό αποτελεί προτεραιότητα για το Υπουργείο Παιδείας, τη στιγμή που οι γονείς καταδεικνύουν την ανάγκη για επιπλέον στήριξη του εγκώριου Μεταλυκειακού Ινστιτούτου Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΜΙΕΕΚ). Στο ίδιο μήκος κύματος και η ΟΛΤΕΚ.

Η εξέλιξη με τα ΤΕΙ της Ελλάδας αναμένεται να επηρεάσει την πρακτική κατεύθυνση της Τεχνικής Εκπαίδευσης, επεσήμανε στην «Κ» ο διευθυντής Μέσης Τεχνικής Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας Ηλίας Μαρκάτζιης, ο οποίος συνέστησε ψυχολογικά προετοιμασία και ψυχραιμν προσέγγιση υπό το φάσμα των νέων εξελίξεων. Επεσήμανε, ωστόσο, πως το επίπεδο της τεχνικής εκπαίδευσης στην Κύπρο είναι αρκούντως εφοδιασμένο για να ανταπεξέλθει στις νέες προκλήσεις, και στοχευμένες στις ανάγκες της αγοράς εργασίας που είναι και το κυριότερο μέλημα.

Το ζητούμενο, όμως, αποτελεί η προετοιμασία των μαθητών να

Την πεποίθησή του ότι η Τεχνική Εκπαίδευση μπορεί να ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις της σύγχρονης αγοράς εργασίας, εξέφρασε ο πρόεδρος της ΟΛΤΕΚ κ. Λυσάνδρου.

ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, και ο καλύτερος δυνατός «εφοδιασμός» τους σε επίπεδο τεχνογνωσίας και κατάρτισης.

Αυτή την εποχή στην Κύπρο, σε επίπεδο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης παρέχεται η επιλογή του Ανώτερου Ξενοδοχειακού Ινστιτούτου Κύπρου (ΑΞΙΚ), και τα Μεταλυκειακά Ινστιτούτα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΜΙΕΕΚ). Όπως επεσήμανε ο κ. Μαρκάτζιης, οι συγκεκριμένες επιλογές μπορούν κάλλιστα να καλύψουν τις ανάγκες των υποψηφίων Κυπρίων φοιτητών, και ουσιαστικά να απορροφήσουν τους κραδασμούς από την «κατάργηση» των ΤΕΙ στην Ελλάδα. Ο κ. Μαρκάτζιης σημείωσε πως τόσο ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εκπαίδευσης όσο και το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Ευρωπαϊκών Προσόντων κατατάσσουν τα συγκεκριμένα τριτοβάθμια ιδρύματα στην κατηγορία 5, το οποίο μεταφράζεται ως «στόχευση στην πρώτη γραμμή εργασίας», όπως χαρακτηριστικά επεσήμανε. Τα Πανεπιστήμια βρίσκονται στην κατηγορία 6 και είναι προσανατολισμένα σε μια περισσότερο ακαδημαϊκή προσέγγιση, όπου στην κατηγορία αυτή ανήκουν και τα ΤΕΙ.

Επιπρόσθετα ο κ. Μαρκάτζιης υποστήριξε πως το Υπουργείο προβλέπει ήδη σε σχεδιασμό για περαιτέρω εμπλουτισμό των ΜΙΕΕΚ για προσαρμογή του θεσμού στις ανάγκες που προκύπτουν, χωρίς να αποκλείεται το ενδεχόμενο περαιτέρω αύξησης των διαθέσιμων θέσεων φοίτησης σε περίπτωση κατά την οποία προκύψουν ανάγκες μετά τις εξελίξεις στην Ελλάδα.

Οι εμπλεκόμενοι φορείς συμφωνούν πως τα Μεταλυκειακά Ινστιτούτα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης μπορούν να απορροφήσουν τους κραδασμούς που προκάλεσε η «κατάργηση» των ΤΕΙ.

«Ήδη υπάρχει μεγάλη ανταπόκριση ως προς τα ΜΙΕΕΚ», υποστήριξε ο κ. Μαρκάτζιης, ο οποίος φάνηκε αισιόδοξος για το μέλλον της τεχνικής εκπαίδευσης στην Κύπρο. «Η μεγαλύτερη πρόκληση είναι η καταπολέμηση της προκατάληψης τόσο εντός όσο και εκτός συστήματος. Αυτό που πρέπει να καταλάβουμε όλοι είναι πως όταν ένα πρόγραμμα πετύχει τον στόχο του, τότε είναι και ποιοτικό» ήταν η χαρακτηριστική του τοποθέτηση.

Στόχος η αγορά εργασίας

Τον προβληματισμό του με τις πρόσφατες εξελίξεις δεν έκρυψε και ο πρόεδρος των οργανωμένων

γονέων Μέσης Εκπαίδευσης Κυριάκος Νικηφόρου, σημειώνοντας παράλληλα την ανάγκη για στοχευμένες ενέργειες εκ μέρους της Πολιτείας για να καταστεί το προϊόν της τεχνικής εκπαίδευσης ανταγωνιστικό προς τις σύγχρονες προκλήσεις.

«Μετά και το κλείσιμο των ΤΕΙ στην Ελλάδα αλλά και του ΑΤΙ στην Κύπρο, αποτελεί μονόδρομο η αναβάθμιση του ΜΙΕΕΚ», επεσήμανε στην «Κ» ο κ. Νικηφόρου, ο οποίος επεσήμανε πως είναι απαραίτητος ένας σχεδιασμός που να οδηγεί τους μαθητές στις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Πρόσθεσε, μάλιστα, πως απαιτείται σωστή ενημέρωση

των μαθητών για τα οφέλη και τα προνόμια της φοίτησης στα ΜΙΕΕΚ, τα οποία ουσιαστικά αποτελούν τη μοναδική διέξοδο προς τριτοβάθμια εκπαίδευση και κατάρτιση με βάση τις ανάγκες της αγοράς εργασίας.

Παρόλα αυτά δεν έκρυψε την ανησυχία του για το χαμηλό ποσοστό μαθητών που επιλέγουν να ακολουθήσουν την τεχνική εκπαίδευση. «Για εμάς θα έπρεπε ένα ποσοστό κοντά στο 35-40% να φοιτά στην Τεχνική Εκπαίδευση, ενώ με τα δεδομένα που έχουμε ενώπιόν μας μόλις το 17% έχει αυτή την κατεύθυνση» σημείωσε ο κ. Νικηφόρου, ο οποίος χαιρέτισε τη δη-

μιουργία του κλάδου «Ναυτιλιακών Επαγγελμάτων» ως επίσης και τα προγράμματα «Οιονομίας και Τυροκομίας» που λειτουργούν στο Όμοδος. «Είναι αναγκαίο να λειτουργήσουν τεχνικές σχολές στην ύπαιθρο, προσαρμοσμένες στις ανάγκες της περιοχής αλλά και των αναγκών του τόπου» υποστήριξε ο κ. Νικηφόρου.

Αναφορικά με τις μεγαλύτερες προκλήσεις της τεχνικής εκπαίδευσης ο κ. Νικηφόρου σημείωσε πως αποτελεί άγχη να αναδειχθεί στην υπόληψη της κοινωνίας ο ρόλος των τεχνικών επαγγελματιών και η υποστήριξη μαθητών να ακολουθήσουν αυτή την κατεύθυνση.

Ποιες οι νόμιμες ανησυχίες ασφάλειας της Τουρκίας στην Αν. Μεσόγειο

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΖΑΡΟΥΝΑ**

Η **Τουρκία** εισέβαλε στη Συρία τρεις φορές επικαλούμενη τις νόμιμες ανησυχίες ασφάλειάς της (legitimate security concerns) και το δικαίωμα αυτοάμυνας που προβλέπει ο Καταστατικός Χάρτης του ΟΗΕ. Οι ισχυροί παίκτες στη Συρία (ΗΠΑ, Ρωσία) αλλά και η Γερμανία και το ΝΑΤΟ αναγνωρίζουν τις ανησυχίες αυτές. Οι πρώτες δύο έδωσαν το πράσινο φως στην επιχείρηση «Πηνύχ Ειρήνης» και προστάδευσαν μαζί και με την Κίνα και την Τουρκία από ένα καταδικαστικό ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ.

Στη συνέχεια ΗΠΑ και Ρωσία ήρθαν σε ξεχωριστές συμφωνίες με την Τουρκία, τη φίλια της οποίας και οι δύο επιζητούν, που νομιμοποίησαν τα αποτελέσματα της επιχείρησης αυτής. Ειδικότερα η Ρωσία ανέλαβε τη δέσμευση να διασφαλίσει με συγκεκριμένες ενέργειες εντός της Συρίας την ασφάλεια της Τουρκίας (εφαρμογή της συμφωνίας των Αδάνων του 1998). Εδώ και καιρό προειδοποιούσα γι' αυτή την κατανόηση των τουρκικών ανησυχιών ασφαλείας ειδικότερα από την πλευρά των ΗΠΑ. Όταν οι άλλοι ονειρεύονταν αμερικανικές κυρώσεις αντίετινα ότι οι ΗΠΑ πολύ πιθανόν να δείξουν ανάλογη κατανόηση και στις τουρκικές ανησυχίες ασφαλείας/ενέργειας στην Ανατολική Μεσόγειο. Οι ανησυχίες/απατήσεις της Τουρκίας στην Αν. Μεσόγειο συνίστανται στη συμμετοχή της στο ενεργειακό παιχνίδι της περιοχής, από όπου έχει αποκλειστεί, μέσω των ακόλουθων διευθετήσεων: Πρώτο, την αναγνώριση των τουρκικών διεκδικήσεων επί της υφαλοκρηπίδας που κείται δυτικά

του μεσημβρινού 32 16 18 που εφάπτεται των κυπριακών χωρικών υδάτων στην περιοχή Ακάμα και βόρεια της μέσης γραμμής μεταξύ Τουρκίας και Αιγύπτου. Δεύτερο, τη συνδιαχείριση ολόκληρης της κυπριακής ΑΟΖ από κοινή επιτροπή Ε/κ και Τ/κ με ίση συμμετοχή. Τρίτο, τη συμμετοχή των Τ/κ στα έσοδα από το φυσικό αέριο, ακόμα και πριν από τη λύση του Κυπριακού, σε αναλογία αντιστοίχη του υφιστάμενου πληθυσμού της «ΤΔΒΚ». Υπάρχει ήδη «νομοσχέδιο» για παραχώρηση «μπλοκότητας στους έποικους που κατοικούν στα κατεχόμενα για πάνω από πέντε χρόνια. Τέταρτο, τη διαχέτευση του κυπριακού φυσικού αερίου στις αγορές μέσω υποθαλάσσιου αγωγού που θα καταλήγει στην Τουρκία. Επειδή η Κύπρος δεν είναι Συρία, η Τουρκία επέλεξε, αντί ένοπλης επιχείρησης, την τακτική της σταδιακής κλιμάκωσης με αιχμή του δόρατος της τα ερευνητικά και γεωτρητικά σκάφη της ΤΡΑΟ (κρατική εταιρεία πετρελαίων της Τουρκίας). Τα τουρκικά πλωτά γεωτρήματα δραστηριοποιήθηκαν πρώτα στη μη οριοθετημένη περιοχή δυτικά της Πάφου όπου η νομική θέση της Κ.Δ. είναι σχετικά αδύναμη. Ακολούθως, οι Τούρκοι πήγαν στο κόλπο της Αρμωχώστου σε σημείο που εμφανώς ανήκει στην κυπριακή υφαλοκρηπίδα. Τελευταίο βήμα η απόπειρα γεωτρήσεων από το «Γιαβούζ» στο βορειοδυτικό τμήμα του τεμαχίου 7 της οριοθετημένης κυπριακής ΑΟΖ που εμπίπτει στην κατ' ισχυρισμόν τουρκική υφαλοκρηπίδα. Με την κίνηση αυτή εισερχόμαστε στη φάση των παράλληλων γεωτρήσεων στη

βάση του δόγματος «θα χαιρετιόμαστε από τις πλατφόρμες». Στόχος μία κρίση που θα οδηγήσει τις ενεργειακές εταιρίες που είναι αδειοδοτημένες στην κυπριακή ΑΟΖ στο να στρώσουν την Κ.Δ. να αποδεχθεί το μεγαλύτερο μέρος των τουρκικών ανησυχιών/απατήσεων. Κρίση μπορεί ενδεχομένως να προκύψει και με τη δυναμική παρεμπόδιση από την Τουρκία της εξαγωγής του κυπριακού φυσικού αερίου από το κοιτάσμα Αφροδίτη στα πλαίσια της υλοποίησης του σχετικού σχεδιασμού και των υποχρεώσεων που ανελήφθησαν έναντι της Αιγύπτου. Παράλληλα, η Τουρκία προσεγγίζει τις χώρες της Αν. Μεσογείου προτείνοντάς τους τον διαμοιρασμό της κυπριακής και της ελληνικής ΑΟΖ στη βάση των χαρτών Ακάρ. Όπως επανέλαβε ο Μ. Τσαβούσογλου η Τουρκία πέραν της δικοινοτικής επιτροπής συνδιαχείρισης συζητάει και το ενδεχόμενο κοινής εταιρείας και ενός μηχανισμού της Ε.Ε. ή του ΟΗΕ. Η ικανοποίηση των τουρκικών ανησυχιών/απατήσεων στην Αν. Μεσόγειο δεν είναι εύκολη υπόθεση. Εδώ αντί της Ρωσίας ισχυρός παίκτης είναι η Ε.Ε. και ειδικότερα η Γαλλία ενώ ο ρόλος της Ρωσίας είναι περιορισμένος. Η δε Κ.Δ. είναι ένα αναγνωρισμένο κράτος μέλος της Ε.Ε. και όχι μία αντάρτικη οργάνωση μιας εθνικής μειονότητας όπως οι Κούρδοι. Η όποια κτανοποίηση θα είναι μερική όπως και στην περίπτωση της Συρίας.

Ο κ. Πέτρος Ζαρούνας είναι διεθνολόγος. Διετέλεσε γραμματέας του Γεωστρατηγικού Συμβουλίου της Κ.Δ. 2014-2018.

Γερμανικό πρόβλημα ηγεσίας

Του **ΑΝΤΡΟΥ Γ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ**

Τα **παραδοσιακά** κόμματα στη Γερμανία φαίνεται να χάνουν την πολιτική τους ισχύ, αφού αρκετοί από τους ψηφοφόρους είτε τους εγκαταλείπουν είτε επιλέγουν άλλα μικρότερα κόμματα. Ο κυβερνητικός συνασπισμός μεταξύ των χριστιανοδημοκρατών της Καγκελαρίου Μέρκελ CDU, των Χριστιανοκοινωνιστών του υπουργού Εσωτερικών Ζεεχόφερ CSU και των Σοσιαλδημοκρατών της παραιτηθείσας Αντρέα Νάλες SPD δεν είναι σίγουρο αν θα αντέξει μέχρι το τέλος της θητείας του. Φέτος, συμπληρώνονται δύο χρόνια από τη δημιουργία κυβέρνησης συνασπισμού και η Καγκελαρίας έχει ήδη δηλώσει ότι θα εξαντλήσει τη θητεία της και ότι δεν θα επαναδιεκδικήσει. Σε περίπτωση, όμως, που ο κυβερνητικός συνασπισμός διαλυθεί εντός του 2019, η Μέρκελ θα εγκαταλείψει τη θέση της πρόωρα, αφήνοντας έτσι, όπως και πριν από τον σχηματισμό κυβέρνησης, τη χώρα σε προσωρινή ακυβερνσία.

Τα μόνα κόμματα που δεν φαίνεται να ανησυχούν για την πιθανή διάλυση της Κυβέρνησης είναι τα μικρότερα κόμματα, τα οποία ενδεχομένως να είχαν προβλέψει αυτές τις εξελίξεις και για αυτό αρνήθηκαν να συγκαταβούν με το κόμμα της Μέρκελ. Το ακροδεξιό κόμμα «Εναλλακτική για τη Γερμανία» AfD έχει καταφέρει να κερδίσει ψηφοφόρους, σ' ολόκληρη τη Γερμανία, ακόμα και στη Βαυαρία, η οποία αποτελεί παραδοσιακό προπύργιο του CSU, αλλά και στην Ανατολική Γερμανία.

Στη Γερμανία το μεταναστευτικό ζήτημα και η κλιματική αλλαγή μονοπωλούν το ενδιαφέρον

της συζήτησης μεταξύ των πολιτών, οι οποίοι προτιμούν να δίνουν την ψήφο τους στα κόμματα που υπερπροβάλλουν αυτά τα θέματα, όπως το AfD και οι Πράσινοι, Die Gruenen. Το κόμμα των πρασίνων διαθέτει δύο ικανούς ηγέτες, έναν άντρα και μια γυναίκα, οι οποίοι παρουσιάζουν ένα μοντέρνο προφίλ, πιο λαϊκό, αλλά συνάμα και πιο συντηρητικό, όσον αφορά τις θέσεις τους στο μεταναστευτικό. Εύκολα θα μπορούσε κάποιος να επηρεαστεί από τον νέο αέρα πνοής που εκπέμπουν οι Πράσινοι, οι οποίοι από ό,τι φαίνεται «καμουφλάρουν» πολύ εύστοχα τον συντηρητισμό μέσω της περιβαλλοντικής τους ευαισθησίας. Οι Πράσινοι έχουν κερδίσει αρκετούς ψηφοφόρους από τους Σοσιαλδημοκράτες, οι οποίοι δεν δείχνουν να μπορούν να αποτρέψουν τη συνεχή μείωση των ποσοστών τους και αυτό οφείλεται στις δύο σχολές σκέψης εντός του κόμματος, τους συντηρητικούς που ήθελαν τη συνέχεια του κυβερνητικού συνασπισμού και την ηγεσία της νεολαίας που ήθελε να ενσωματωθούν στην αντιπολίτευση.

Το κόμμα της Αριστεράς Die Linke προβάλλει ένα κοινωνικό πρόσωπο, όμως επηρεάζεται εσωκομματικά από την απήχηση ενός νέου κινήματος, το οποίο προβάλλει κάποιες πιο συντηρητικές θέσεις, δια στόματος της Σάρα Βάγκενκνεχτ, όσον αφορά τα κοινωνικά προβλήματα που προκύπτουν από την εισοδο των προσφύγων/μεταναστών στη χώρα.

Τα πολιτικά κόμματα στη Γερμανία αντιμετωπίζουν προβλήματα εκ των έσω με τη διαφορά ότι η Γερμανία, ως η δυνατότερη οικο-

νομικά χώρα της Ευρώπης, δεν φαίνεται να διαθέτει αυτή τη στιγμή ηγέτες που να μπορούν να συναγωνιστούν την Αμερική και την Κίνα στον οικονομικό τομέα.

Σίγουρα υπάρχουν νεαροί ηγέτες που φλερτάρουν με την Καγκελαρία, όπως ο ηγέτης των Φιλελευθέρων, οι Πράσινοι και η Νεολαία του SPD. Όμως η φθορά που επέφερε ο κυβερνητικός συνασπισμός μεταξύ CDU/CSU και SPD τους δημιουργεί περαιτέρω πονοκεφάλους. Τα μικρά κόμματα δεν μπορούν από μόνα τους να κυβερνήσουν, αφού δεν υποβοηθούνται από τα χαμηλά τους ποσοστά, άρα το μόνο κόμμα που έχει την ευχέρεια να κινηθεί από το κέντρο όπου βρίσκεται, τόσο δεξιά όσο και αριστερά, είναι οι Πράσινοι, οι οποίοι φαίνεται να κερδίζουν αρκετούς ψηφοφόρους, κυρίως από τις γερμανικές ελίτ.

Η Γερμανία εισέρχεται σε μια νέα ηγετική τροχιά, η οποία είναι άγνωστο ποια κατεύθυνση θα ακολουθήσει. Το σίγουρο πάντως είναι ότι ο νυν κυβερνητικός συνασπισμός θα διαλυθεί κάποια στιγμή, με τα κυβερνώντα κόμματα να ψάχνουν να βρουν το λάθος, επιστρατεύοντας παλιούς πολιτικούς ή προετοιμάζοντας νεότερους για την ηγεσία τους. Μέχρι τότε όμως τα μικρότερα κόμματα, θα «αλιεύουν» συνεχώς ψήφους, προβάλλοντας το καθένα το νεανικό, περιβαλλοντικό, κοινωνικό, επικειρηματικό αλλά και ξενοφοβικό τους πρόσωπο, στοιχεία που φαίνεται πιάς μονοπωλούν πια το ενδιαφέρον της κοινής γνώμης.

Ο κ. Άντρος Γ. Καραγιάννης είναι δήμαρχος Δερίνειας.

Από το βήμα του συνεδρίου του Economist, ο πρωθυπουργός εξέφρασε την ισχυρή βεβαιότητα ότι η συζήτηση για τη μείωση των πρωτογενών πλεονασμάτων του 2021-22 θα έχει καλή κατάληξη για την Ελλάδα.

Ο «διάδρομος συναίνεσης» και η μείωση πλεονασμάτων

Οι σχεδιασμοί του Μαξίμου μετά τη συμφωνία για την ψήφο των αποδήμων

Του **Κ. Π. ΠΑΠΑΔΙΟΧΟΥ**

Νέα δεδομένα στο πολιτικό σκηνικό και δυνατόιτες πολλαπλών χειρισμών από τον πρωθυπουργό Κυρ. Μητσοτάκη δημιουργούν ο «διάδρομος συναίνεσης» που άνοιξε η κατ' αρχήν συμφωνία των κομμάτων για την ψήφο των Ελλήνων του εξωτερικού και η προοπτική μείωσης των πρωτογενών πλεονασμάτων από το 2021.

Ο πρωθυπουργός, απευθυνόμενος στο συνέδριο του Economist, ανέφερε για τα πλεονάσματα: «Για τα έτη 2021 και 2022 έχουμε πει πως θα θέσουμε υπό συζήτηση τους στόχους για τα πλεονάσματα με τους εταίρους μας. Αυτή η συζήτηση θα γίνει εντός του 2020, όταν θα έχουμε αποκαταστήσει πλήρως την εμπιστοσύνη. Μπορώ να εκφράσω την ισχυρή βεβαιότητα ότι αυτή η συζήτηση θα έχει καλή κατάληξη για την πατρίδα μας». Ο κ. Μητσοτάκης αποφεύγει, ευλόγως, να επεκταθεί επί του θέματος. Όμως, ως φαίνεται, η μείωση των πλεονασμάτων έχει επί της ουσίας «κλειδώσει» μέσα από τις προσωπικές επαφές που διατηρεί με όλους τους ισχυρούς «παίκτες» της Ευρωζώνης, περιλαμβανομένου του Βερολίνου. Εξάλλου, τα επιχειρήματα που διαθέτει η Αθήνα ενόψει της επίσημης συζήτησης που θα εκκινήσει τον επόμενο χρόνο, είναι εξαιρετικά ισχυρά. Πρώτον, η κυβέρνηση προωθεί ένα πλέγμα «δικής της ιδιοκτησίας» μεταρρυθμίσεων, ενώ η δραστηκή αποκλιμάκωση του κόστους δανεισμού αλλάζει το «προφίλ» του ελληνικού χρέους. Σημειώνεται πως μείωση, για παρά-

δειγμα, κατά μία μονάδα, του στόχου για το πρωτογενές πλεόνασμα του 2021, δημιουργεί δημοσιονομικό χώρο που προσεγγίζει τα 2 δισ., ενώ στο ποσό αυτό δεν υπολογίζονται οι επιστροφές των κερδών από τα ελληνικά ομόλογα. Η μείωση των πλεονασμάτων θα δώσει στον κ. Μητσοτάκη τη δυνατότητα να υλοποιήσει το δεύτερο κύμα των ελαφρύνσεων που έχει εξαγγείλει για την τρέχουσα τετραετία με επί-

Η δυνατότητα να υλοποιήσει το κυβερνητικό του πρόγραμμα επιτρέπει στον κ. Μητσοτάκη να αναζητεί συγκλίσεις, αλλά «όχι υπό πίεση».

κεντρο τη μεσαία τάξη και να επιχειρήσει να εδραιώσει την πολιτική κυριαρχία που καταγράφουν όλες οι τρέχουσες δημοσκοπήσεις.

Η συγκεκριμένη προοπτική δίνει στο Μέγαρο Μαξίμου τη δυνατότητα να διερευνήσει ευρύτερες συναινέσεις, αλλά όχι υπό πίεση. Στην κατεύθυνση αυτή κυβερνητικά στελέχη «διασυνδέουν» τη συζήτηση για τον νέο εκλογικό νόμο και την επερχόμενη προεδρική εκλογή. Παρότι η ανακοίνωση των αποφάσεων του κ. Μητσοτάκη φαίνεται ότι μετατίθεται για τις αρχές του 2020, οι ανωτέρω πηγές σημειώνουν πως αναμένουν την εποικοδομητική στάση του ΚΙΝΑΛ, όπως

αυτή καταγράφη στις διαβουλεύσεις των κομμάτων για την ψήφο των αποδήμων. Προσθέτουν, δε, πως η Χαριλάου Τρικούπη δεν μπορεί παρά να σταθμίσει ότι «το 70% των ψηφοφόρων του ΚΙΝΑΛ προσεγγίζει θετικά την κυβέρνηση Μητσοτάκη».

Πάντως, συνομιλητές της κ. Φώφης Γεννηματά, αφού υπογραμμίζουν πως από την πρόσφατη συνάντηση της προέδρου του ΚΙΝΑΛ με τον πρωθυπουργό δεν ανέκυψαν νέα δεδομένα, αναφέρουν πως παρότι είναι ανοικτή σε κάθε συζήτηση, δεν μπορεί να υπερβεί θεματικά θέσεις που έχει ήδη εκφράσει, τόσο για τον εκλογικό νόμο όσο και για τη διαδοχή του κ. Πρ. Παυλόπουλου στην προεδρία της Δημοκρατίας. Ως γνωστόν, η κ. Γεννηματά έχει διατυπώσει την άποψη ότι ο επόμενος ή η επόμενη Πρόεδρος θα πρέπει να προέρχεται από τον χώρο της Κεντροαριστεράς.

Σημειώνεται ότι το τελευταίο διάστημα έχει αναπτυχθεί φιλόλογια, που με έναν τρόπο συντήρησε με δηλώσεις του ο κ. Κ. Σκανδαλίδης, σύμφωνα με την οποία για την προεδρία θα μπορούσε να προταθεί η ίδια η κ. Φώφη Γεννηματά. Πάντως, εξ απορρήτων συνεργείες της τονίζουν πως καμία σχετική συζήτηση δεν έχει πραγματοποιηθεί. (Μάλιστα, ο εκπρόσωπος του ΚΙΝΑΛ κ. Π. Χρηστίδης χαρακτηρίσε τα συγκεκριμένα σενάρια «προβόκατσια»). Προσθέτουν, δε, δύο παραμέτρους: Πρώτον, ότι η υποψηφιότητα της κ. Γεννηματά δεν θα γινόταν εύκολα αποδεκτή από το σύνολο της Κοινοβουλευτικής Ομάδας της Ν.Δ. Και, δεύτερον, ότι

η κ. Γεννηματά έδωσε στίγμα παραμονής στην ηγεσία του ΚΙΝΑΛ, δρομιολογώντας το συνέδριο του ΠΑΣΟΚ. Οι ίδιες πηγές εμφανίζονται παράλληλα επιφυλακτικές για μία ακόμη υποψηφιότητα της Κεντροαριστεράς που έχει ακουστεί το τελευταίο διάστημα, αυτή της κ. Μαρίας Δαμανάκη, με το σκεπτικό ότι «πάρη αποστάσεις από την παράταξη τα πέτρινα χρόνια».

Πάντως, ενδεικτική της διάθεσης του Μεγάρου Μαξίμου για συναινέσεις είναι η προσέγγιση που ακολουθήθηκε με την ψήφο των Ελλήνων του εξωτερικού. Η κυβέρνηση προκειμένου να φτάσει στο επιθυμητό αποτέλεσμα υποχώρησε στο ζήτημα της επιστολικής ψήφου ώστε να συγκεντρωθεί η απαιτούμενη πλειοψηφία των 200 ψήφων. «Δεν είμαστε της λογικής “όλα ή τίποτα”», λένε χαρακτηριστικά συνεργάτες του πρωθυπουργού. Σύμφωνα με τον σχεδιασμό του Μεγάρου Μαξίμου και του υπουργείου Εσωτερικών, το νομοσχέδιο θα κατατεθεί προς ψήφιση από τον κ. Τ. Θεοδωρικάκο εντός του Νοεμβρίου, ενώ ο κ. Γ. Γεραπετρίτης θα καταθέσει τις κυβερνητικές προτάσεις για τη συνταγματική «θωράκισή» του στην Επιτροπή Αναθεώρησης, ώστε οι πρόνοιές του να καλύπτονται πλήρως μέσω του άρθρου 54. Σύμφωνα με τους πρώτους κυβερνητικούς υπολογισμούς η κατ' αρχήν συμφωνία που επιτεύχθηκε με τα κόμματα θα επιτρέψει σε περίπου 407.000 πολίτες που διαμένουν στο εξωτερικό να ψηφίσουν στις επόμενες εκλογές στον τόπο της κατοικίας τους.

«Θολό» το τοπίο για το συνέδριο του ΠΑΣΟΚ

Καθοριστικός παράγων η διαδικασία

Του **ΜΑΡΙΟΥ ΔΑΝΗΛΟΠΟΥΛΟΥ**

Μπορεί το συνέδριο του ΠΑΣΟΚ να αλλάξει τα δεδομένα στο ΚΙΝΑΛ; Ή, για να τεθεί το ερώτημα στη σωστή βάση, θα υπάρξουν άλλες υποψηφιότητες για την «πράσινη» ηγεσία πλιν εκείνης της Φώφης Γεννηματά; Σε οποιοδήποτε συνέδριο ενός κόμματος, έκτακτο ή τακτικό, θα επρόκειτο για ερώτηση με μάλλον εύκολη απάντηση, ειδικά όταν βρισκόμαστε –όπως όλα δείχνουν– τόσο κοντά χρονικά στη διεξαγωγή του (στόχος της Χαρ. Τρικούπη είναι οι αρχές Νοεμβρίου). Ωστόσο, στη συγκεκριμένη περίπτωση, το τοπίο γύρω από τη διαδικασία που θα ακολουθηθεί παραμένει «θολό», με συνέπεια να μην υπάρχουν, προς το παρόν, σαφείς απαντήσεις. Ας πάρουμε, όμως, τα πράγματα με τη σειρά. Την Πέμπτη η κ. Γεννηματά ανακοίνωσε τη σύγκληση των οργάνων του ΠΑΣΟΚ (Ενιαίο Πολιτικό Κέντρο και ΚΟΕΣ). Επέσπευσε έτσι τις διαδικασίες για το «πράσινο» συνέδριο, που αρχικά προγραμματιζόταν για το τέλος του χρόνου. Σε πολιτικό επίπεδο, ο στόχος της ηγεσίας είναι σαφής: να εμποραγίσει, μέσω της διατήρησης της προεδρίας του ΠΑΣΟΚ, την κυριαρχία της και στον ενιαίο φορέα, αλλά και να περικρατώσει την πορεία του «καινούργιου» (ΚΙΝΑΛ), απέναντι σε όσους καλούν σε επιστροφή στις «ρίζες» (ΠΑΣΟΚ). Οι πιθανοί αντίπαλοί της είναι λίγο ως πολύ γνωστοί. Ο Παύλος Γερούλας έχει εκφράσει ανοικτά την πρόθεσή του να διεκδικήσει την ηγεσία, ενώ ο Νίκος Ανδρουλάκης, παρότι έχει «αποδεχθεί» το ΚΙΝΑΛ ως εγχέριρμα και δεν έχει θέσει ανοικτά θέμα ηγεσίας, έχει ζητήσει επιτακτικά πιο ενεργό ρόλο για το ΠΑΣΟΚ.

Εδώ έρχεται να τεθεί το μείζον, όπως εξελίσσεται, διαδικαστικό ζήτημα. Παρότι στο καταστατικό του ΠΑΣΟΚ υπάρχουν προβλεπόμενες συνεδριακές διαδικασίες, εκφράζεται και από τις δύο πλευρές η «καχυποψία» ότι η κ. Γεννηματά σκοπεύει να την παρακάμψει, με τον ευρωβουλευτή, μάλιστα, να της μεταφέρει σαφές μήνυμα (τηλεοπτικά αλλά και σε κατ' ιδίαν συνάντηση) να μην παρεκκλίνει από το καταστατικό.

Από την πλευρά της, η ηγεσία κάνει μεν λόγο για ανοικτές διαδικασίες, ωστόσο ταυτόχρονα αντιτείνει – άτυπα– ότι τα

Στόχος της κ. Γεννηματά είναι να διεξαχθεί το συνέδριο του ΠΑΣΟΚ στις αρχές Νοεμβρίου.

Π. Γερούλας και Ν. Ανδρουλάκης εκφράζουν «καχυποψία» ότι η κ. Γεννηματά σκοπεύει να παρακάμψει τα προβλεπόμενα από το καταστατικό.

δεδομένα έχουν αλλάξει μετά τη δημιουργία του ΚΙΝΑΛ, παραπέμποντας στην απόφαση του πρόσφατου συνεδρίου, βάσει της οποίας όλες οι «συνιστώσες» οφείλουν να κάνουν ένα βήμα πίσω, προκειμένου ο ενιαίος φορέας να προχωρά μπροστά.

Βάσει των παραπάνω, το «μπαλάκι» μετατίθεται πλέον στην ΚΟΕΣ του ΠΑΣΟΚ και στις συνεδριάσεις της Τετάρτης και της Παρασκευής, που θα καθορίσουν τη διαδικασία. Αν αποφασιστεί συνέδριο fast-track και όχι στο πλαίσιο του καταστατικού, τότε θα πρέπει να θεωρείται δεδομένο ότι οι αντιδράσεις από τις πλευρές Ανδρουλάκη και Γερούλα, που έχουν απευθύνει προειδοποιήσεις για «δημοκρατικές διαδικασίες», θα είναι έντονες. Πολλώ δε μάλλον, αν τεθεί τελικά και θέμα αλλαγής του καταστατικού για αυτόματο ορισμό του προέδρου του ΚΙΝΑΛ, ως προέδρου του ΠΑΣΟΚ, αποκλείοντας έτσι οποιονδήποτε από τη διεκδίκηση της ηγεσίας. Πρόκειται, άλλωστε, για θέση την οποία έχει εκφράσει ανοικτά ο γραμματέας της Κ.Ο. του Κινήματος και στενός συνεργάτης της Φώφης Γεννηματά, Βασίλης Κεγκερόγλου.

ΑΠΟΨΗ

Δημοκρατία, κυβερνησιμότητα και απλή αναλογική

Του **ΠΕΤΡΟΥ Ι. ΠΑΡΑΡΑ***

Είναι πολλαπλά τα αδιέξοδα στα οποία καταλήγει η εφαρμογή του συστήματος της απλής αναλογικής. Με το σύστημα αυτό δεν επιτυγχάνεται κυβερνητική σταθερότητα και διάρκεια και δεν παράγεται έργο. Μεταξύ άλλων, αυτό οφείλεται στο ότι δεν υπάρχει «ενότητα» της κυβέρνησης, αφού οι διάφορες επιμέρους ομάδες υπουργών που τη συνθέτουν, ώστε να εξασφαλίζεται η ψήφος εμπιστοσύνης, προσπαθούν να επιβάλουν το δικό τους πρόγραμμα, το οποίο στις περισσότερες περιπτώσεις θα προσκρούει ευθέως με την πολιτική άλλου κόμματος μετέχοντος επίσης στην κυβέρνηση. Κατάλληλου έτσι σε ακυβερνησία. Σύμφωνα με το άρθρο 82 παρ. 2 του Συντάγματος ρητώς ορίζει ότι «ο πρωθυπουργός εξασφαλίζει την ενότητα της κυβέρνησης και κατευθύνει τις ενέργειές της... για την εφαρμογή της κυβερνητικής πολιτικής μέσα στο πλαίσιο των νόμων».

Μπορεί ο ισχύων εκλογικός νόμος να παραμεριστεί στο πλαίσιο της συνταγματικής αναθεώρησης.

Το άρθρο 37 φαίνεται κι αυτό να αποκρούει το σύστημα της απλής αναλογικής, αφού δέχεται, «ως κανόνα», τον σχηματισμό μονοκομματικής κυβέρνησης· διαφορετικά, αποβλέποντας στην επιτακτική ανάγκη κυβερνησιμότητας, καθιερώνει, «κατ' εξαίρεση», το σύστημα των «διερευνητικών εντολών». Όμως, με το σύστημα της απλής αναλογικής η διαδικασία των εντολών καθίσταται απλή αναλογική μόνο πολυκομματικές κυβερνήσεις συνεργασίας νοούνται, αυτές όμως είναι βραχύβιες. Υφέρπει λοιπόν και από

το άρθρο 37 η ανάγκη κυβερνησιμότητας, την οποία, ως κανόνα, σαφώς έχει αποδεχθεί ο συντακτικός νομοθέτης και η οποία αναδύεται από περισσότερες διατάξεις του δημοκρατικού μας συντάγματος. Το σύστημα της απλής αναλογικής προσκρούει σ' αυτές. Εν τέλει, οι σύγχρονες κοινωνίες έχουν εναποθέσει την ελπίδα για μία καλύτερη ζωή στη δημοκρατία, η οποία εμμέσως απορρίπτει την απλή αναλογική.

Στη Γαλλία αναγνωρίζεται ότι η αναλογική εκπροσώπηση καθιστά δύσκολη την κυβερνητική σταθερότητα (Ardant/Mathieu), ενώ άλλοι καθηγητές αποτυπώνουν, με κείμενό τους, τη «γαλλική φοβία ενάντια στην απλή αναλογική» (Jahrbuch des Öff. R., Band 67/2019, σελ. 162).

Το ζητούμενο όμως είναι να καταργηθεί το σύστημα της απλής αναλογικής που, ως έχουν τα πράγματα, θα ισχύσει στις επόμενες εκλογές. Αν τελικά αυτό εφαρμοστεί, δεν είναι διόλου βέβαιο πως

θα διαμορφωθεί το νέο πολιτικό σκηνικό αμέσως μετά, αλλά και μετά τις δεύτερες εκλογές που άμεσα θα ακολουθήσουν. Η χώρα έχει ανάγκη από σταθερή κυβέρνηση για να διορθώσει τα κακώς κείμενα που παρελθόντος. Για να παραμεριστεί, λοιπόν, ο ισχύων εκλογικός νόμος προτείνεται και η ακόλουθη λύση, στο πλαίσιο της εξελισσόμενης αναθεώρησης του Συντάγματος.

Στην παράγραφο 1 του άρθρου 54 προτείνεται να προστεθεί το εξής β' εδάφιο: «Στο αυτοτελές κόμμα που συγκεντρώνει τον μεγαλύτερο αριθμό εγκύρων ψηφοδελτίων στο σύνολο της επικράτειας, παραχωρούνται, επιπλέον των εδρών που λαμβάνει, τριάντα ακόμη έδρες. Αν, παρά ταύτα, δεν επιτυγχάνεται η απόλυτη πλειοψηφία εδρών, εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 37 παρ. 2 και επόμενα». Με το bonus των τριάντα εδρών φαίνεται να συμφωνεί και το ΚΙΝΑΛ. Αν η ρύθμιση αυτή περάσει στο Σύνταγμα, θα τεί-

νει, θεμιτώς, προς την «κατεύθυνση» ενός περισσότερο αναλογικού συστήματος, σε σχέση με αυτό βάσει του οποίου διεξήχθησαν οι πρόσφατες εκλογές και το οποίο έδινε bonus πενήντα εδρών στο πρώτο κόμμα.

Με το δεδομένο όμως αυτό, ο ν. 4406/2016, για την αναλογική εκπροσώπηση των κομμάτων, καθίσταται ευθέως αντισυνταγματικός και άρα ανεφάρμοστος, αφού αυτός καταργεί τον θεσμό του bonus στις επόμενες εκλογές, ενώ το νέο συνταγματικό κείμενο τον προβλέπει. Καταργούμενου, λοιπόν, του νόμου αυτού για τον παραπάνω λόγο, επανέρχεται αυτομάτως σε ισχύ ο δι' αυτού καταργηθείς εκλογικός νόμος που ήδη εφαρμόστηκε στις πρόσφατες εκλογές, με τον περιορισμό μόνο του bonus στις τριάντα έδρες. Ο νομικός αυτός χειρισμός είναι καθ' όλα νόμιμος, κινείται μέσα στο πλαίσιο της χαρακτήσεως «κατεύθυνσης» από την προηγούμενη Βουλή. Δι' αυτού δε επιτυγχάνεται, όχι με 200 ψήφους αλλά

μόνον με 180, η κατάργηση της απλής αναλογικής. Έτσι, στις επόμενες εκλογές θα ισχύσει το εκλογικό σύστημα του Π.Δ. 26/2012 που εφαρμόστηκε στις πρόσφατες εκλογές, αλλά με περιορισμό του bonus στις τριάντα έδρες.

Όταν ο ΣΥΡΙΖΑ ψήφισε την απλή αναλογική απέβλεπε στην εκφής αποκοπή της δυνατότητας σχηματισμού αυτοδύναμης κυβέρνησης από τη Νέα Δημοκρατία. Όμως, η τωρινή εξακομματική Βουλή αποδεικνύει ότι υπάρχει, και με το υφιστάμενο εκλογικό σύστημα, επαρκέστατη εκπροσώπηση όλων των ιδεολογικών τάσεων που καταγράφονται στο εκλογικό σώμα, ώστε έχει ήδη επιτευχθεί και ο περαιτέρω στόχος στον οποίο απέβλεπε ο ΣΥΡΙΖΑ. Ούτε και αυτόν συμφέρει τώρα η υπεράσπιση της απλής αναλογικής.

* Ο κ. Πέτρος Ι. Παραράς είναι καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου και επίτιμος αντιπρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Το βέτο άνοιξε τον ασκό του Αιόλου

Σκόπια και Τίρανα δεν ξεκινούν ενταξιακές διαπραγματεύσεις με την Ε.Ε. — Σε αχαρτογράφητα ύδατα εισέρχονται τα Δυτ. Βαλκάνια

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΤΖΙΜΑ**

Τα «όργανα» στα Δυτικά Βαλκάνια άρχισαν να παίζουν σε ρυθμούς βέτο, με «ενορχηστρωτή» τον Γάλλο πρόεδρο Εμανουέλ Μακρόν και αφορμή τη μη εκκίνηση των ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Βόρειας Μακεδονίας και της Αλβανίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Και μπορεί στην Ελλάδα να μας καίει το μέλλον της συμφωνίας των Πρεσπών, αλλά αν δούμε καθαρά το «κάδρο» πίσω από τα σύνορά μας, θα δούμε ότι υπάρχει μεγαλύτερο και πιο επικίνδυνο διακύβευμα.

Ποιο είναι αυτό; Κλονίζεται η στρατηγική της διεύρυνσης, με ένταξη στην Ε.Ε. των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων ως εργαλείο για την εξάλειψη των εστιών έντασης στην περιοχή, και η εμποτισμένη στην ευρωπαϊκή ηγεσία καταρρέει στη συνείδηση των ανθρώπων.

Ο Σέρβος πρόεδρος Αλεξάνταρ Βούτσιτς πήρε τη σκυτάλη διακηρύσσοντας (αυστριακή εφημερίδα Standard) ότι το Βελιγράδι δεν πρόκειται να αναγνωρίσει το Κόσοβο και να αποδεχθεί λύση με την οποία θα χάσει τα πάντα έναντι υποσχέσης ότι θα ενταχθεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση. «Και εμείς τι θα πάρουμε; Την ένταξη στην Ε.Ε. σε δέκα χρόνια; Ποιος μας το εγγυάται; Αραγε μια τέτοια εγγύηση θα έχει την ίδια βαρύτητα με αυτή που δόθηκε στη Βόρεια Μακεδονία για την έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων;» διερωτήθηκε.

Και δεν είναι ο μόνος. Οργή και απογοήτευση κυριαρχούν στη Βόρεια Μακεδονία (κυρίως) και στην Αλβανία, αλλά και στις άλλες υποψήφιες για ένταξη χώρες (Σερβία, Μαυροβούνιο, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Κόσοβο), οι πολίτες αισθάνονται να ξεθωριάζει το ευρωπαϊκό όραμά τους και οι ανησυχίες για τον αντίκτυπο της «προδοσίας» στις σηοκαίουσες εθντικές και συνοριακές εστίες διαχέονται στις βαλκανικές και στις ευρωπαϊκές πρωτεύουσες. Τώρα, με αυτό που έγινε, η εμποτισμένη χάχκη και εύκολα μπορεί να ανοίξει ο ασκός του Αιόλου.

«Παρά το ότι η αρνητική στάση του Μακρόν αναμενόταν, ήταν ένα ισχυρό σοκ για ολόκληρη την περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων», τόνισε ο διευθυντής του Κέντρου Νοτιοανατολικών Ευρωπαϊκών Μελετών του Πανεπιστημίου του Γκρας, Φλόριαν Μπίμπερ, μιλώντας στο διεθνές συμπόσιο με θέμα «Κυβερνώντας στην εποχή της ακυβερνησίας», που οργανώσαν στη Θεσσαλονίκη το δίκτυο Navarino Network, το ίδρυμα Konrad Adenauer και η Πολιτιστική Εταιρεία Επιχειρηματιών Βορείου Ελλάδος.

Στο Κόσοβο και στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, οι πληγές παραμένουν ανοιχτές, και το όραμα της ένωσης των αλβανικών πληθυσμών της Βαλ-

κανικής εντός της ενωμένης Ευρώπης προβάλλεται ως το αντίδοτο στη Μεγάλη Αλβανία.

Οι Βρυξέλλες έχουν συνδέσει την ευρωπαϊκή πορεία της Σερβίας και του Κοσόβου με τον διάλογο για την εξομάλυνση των σχέσεων Αλβανών και Σέρβων, αλλά αν η προοπτική αυτή εκλείψει, ποιο κίνητρο θα έχουν να προχωρήσουν οι δύο ιστορικοί εχθροί σε επώδυνους συμβιβασμούς; Βόσνιοι μουσουλμάνοι, Σέρβοι και Κροάτες συνυπάρχουν σε ένα ετοιμόρροπο κράτος, αυτό της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης, ευελπιστώντας ότι κάποια μέρα θα γίνουν Ευρωπαίοι πολίτες. Αν πάψουν να προσβλέπουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, πολύ δύσκολα θα αποφύγουν ένα καθόλου φιλικό διαζύγιο με πα-

Η ελπίδα της ευρωπαϊκής προοπτικής συγκρατούσε εθνικισμούς και διενέξεις — Ποιες μεγάλες δυνάμεις ενδιαφέρονται να καλύψουν το κενό που αφήνει η Ευρώπη.

ρενέργειες στο συνοριακό status της μεταπολεμικής Γιουγκοσλαβίας.

Πώς θα εκτονωθεί ο αλβανικός αλυτρωτισμός (Μεγάλη Αλβανία), όταν οι ελπίδες της συστέγασης των βαλκανικών υπό ευρωπαϊκή ομπρέλα θα έχουν εκλείψει;

Αλλά ο Ζόραν Ζάεφ είναι αυτός που έχει κάθε λόγο να νιώθει προδομένος από τους Ευρωπαίους. Με το που έγινε πρωθυπουργός αποκατέστησε αμέσως τις σχέσεις της χώρας του με τους γείτονες, υπογράφοντας, με αντάλλαγμα την υπόσχεση για ένταξη στο ΝΑΤΟ και στην Ε.Ε., δύσκολες συμφωνίες, διά των οποίων έκλεισε, στα χαρτιά τουλάχιστον, ιστορικές διενέξεις με τη Βουλγαρία, την Ελλάδα και την Αλβανία, κινήσεις που χειροκροτήθηκαν από τον διεθνή, ή καλύτερα τον δυτικό, παράγοντα ως τολμηρά βήματα για την εμπεδωση της σταθερότητας στην περιοχή. Και αντί για επιβράβευση, πίνει τώρα το γαλλικό «κώνειο».

Ο παράγοντας VMRO

Εάν χάσει τις εκλογές στις οποίες αναγκαστικά προσφύγει, και τις κερδίσει —σενάριο πολύ πιθανό— το εθνικιστικό VMRO DPMNE, τότε όλες αυτές οι συμφωνίες μπορεί να βρεθούν στον αέρα και τα φαντάσματα της Ιστορίας να ξαναβγούν στο φως. Διότι το VMRO όχι μόνο δεν τις ψήφισε στη Βουλή, αλλά τις αποδοκίμασε ως προδοτικές για το έθνος και υποσχέθηκε στους οπα-

Πολίτες περνούν μπροστά από το κτίριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα Σκόπια, το οποίο είναι καλυμμένο με το σύνθημα «EU for you» (η Ε.Ε. για σένα). Μετά το βέτο της Γαλλίας στην έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων με Βόρεια Μακεδονία και Αλβανία, το κλίμα στη γειτονική μας χώρα είναι βαρύ.

δούς του ότι θα τις ακυρώσει εάν έλθει στην εξουσία.

Ποιες είναι αυτές και τι (μπορεί να) σημαίνει η κατάργηση ή, το πιο πιθανό, το de facto πάγωμα της εφαρμογής τους στο εσωτερικό;

Η διδασκαλία της αλβανικής γλώσσας ως δεύτερης επίσημης σε όλη την επικράτεια ήταν το μεγάλο αντίδωρο του Ζάεφ στον Αλί Αχμέτι για τη συμπλήρωσή του στη συμφωνία των Πρεσπών και εάν το VMRO DPMNE επικειρήσει να το πάρει πίσω, οι Αλβανοί θα... ανέβουν στα κάγκελα, με κίνδυνο να ενεργοποιηθεί το διεθνотικό ρήγμα και να προκαλέσει εσωτερική αποσταθεροποίηση, η οποία μπορεί να υπερπιδηήσει τα σύνορα.

Όσο για τη συμφωνία των Πρεσπών, θα «περιπατήσει» μόνο αν και οι δύο πλευρές, Σκόπια και Αθήνα, έχουν τη βούληση να την τηρήσουν, αλλά με το VMRO στην κυβέρνηση δεν είναι καθόλου βέβαιο ότι δεν θα προκύψει κάποιο «ατύχημα» στη διαδικασία εφαρμογής. «Η παραιτήση Ζάεφ θέτει σε κίνδυνο τις συμφωνίες με τη Βουλγαρία και την Ελλάδα», προειδοποίησε ο Μπίμπερ. Η αλήθεια είναι ότι ο Γάλλος πρόεδρος δεν αιφνιδίασε. Παρέμεινε πιστός στη στρατηγική του για το μέλλον της Ε.Ε., που λέει «πρώτα η εμβάθυνση με μεταρρυθμίσεις στο εσωτερικό της και η διεύρυνση μπορεί να περιμένει».

Αλλες αγκαλιές, μη επιθυμητές στη Δύση, απλώνονται ήδη. «Τα κράτη της Δυτικής Βαλκανικής ίσως

στραφούν σε άλλες κατευθύνσεις. Υπάρχουν παίκτες με διαδραστική σχέση σήμερα σε αυτή την περιοχή, οι οποίοι θα επιδιώξουν να καλύψουν το κενό κεφαλαιοποιώντας γεωπολιτικά την απογοήτευση των πληθυσμών. Οι πολίτες ήθελαν την Ε.Ε. και τώρα οι ηγέτες τους θα τους πουν ότι οι Ευρωπαίοι δεν μας ήθελαν και άρα πρέπει να αναζητήσουμε άλλου την προοπτική μας», επισήμανε ο Αυστριακός αναλυτής.

Οι Ρώσοι προβάλλουν ήδη ως εναλλακτική την ένταξη της Βόρειας Μακεδονίας στην «Ευρασιατική Οικονομική Ένωση», ενώ στη Μόσχα, λίγες ημέρες μετά την ψυχρολουσία Μακρόν στους Βαλκάνιους, η πρωθυπουργός της Σερβίας Αννα Μπρνάμπιτς υπέγραψε συμφωνία σύνδεσης με αυτή την Ένωση και ο Πούτιν ανέπτυξε πυραύλους S-400 στην κεντρική Σερβία, στο πλαίσιο κοινών στρατιωτικών ασκήσεων. Αλλά και ο Ερντογάν, σε μια (νεο)οθωμανικού τύπου επίσκεψη πριν από λίγες ημέρες στο Βελιγράδι, διακήρυξε το τουρκικό ενδιαφέρον για την περιοχή.

Μπορεί να αλλάξει κάτι πλέον; Ο πρόεδρος Μακρόν φέρεται να ετοιμάζει ταξίδι σε Τίρανα και Σκόπια, όπου τα αντιγαλλικά αισθήματα «έχουν χτυπήσει κόκκινο», με σκοπό να αναθερμάνει την ελπίδα, και οι υπόλοιποι της Ε.Ε. συνιστούν ψυχραιμία, αφήνοντας να εννοηθεί πως δεν χάθηκε το παιχνίδι. Ποιος, όμως, από τους άμεσα ενδιαφερόμενους θα τους πιστέψει;

Η δεινή θέση του Ζάεφ και το στοίχημα της κάλπης

Ο Ζόραν Ζάεφ έχει περιέλθει σε δεινή θέση. Ο, τι έκτισε στη σύντομη πρωθυπουργική του θητεία, το βλέπει τώρα να γκρεμίζεται. Όχι από αντιπάλους της πολιτικής του, αλλά από φίλους και συμμάχους που τον παρότρυναν να προχωρήσει με τόλμη μη υπολογίζοντας το πολιτικό κόστος. Ανάμεσά τους ήταν και ο πρόεδρος Μακρόν. Οι εκλογές ήταν για τον Ζάεφ μονόδρομος μετά το «άδειασμα» του. Μόνο που τώρα έχει μείνει από πολιτικό καύσιμο.

Θα πάει στις εκλογές, στις 12 Απριλίου, όπως και στις προηγούμενες αλλά και στο δημοψήφισμα για τις Πρόσπες, θέτοντας στους πολίτες το δίλημμα Ευρώπη ή οπισθοδρόμηση με φτώχεια και εθνικισμούς. Δεν θα είναι όμως εύκολο να απαντήσει στους εκλογείς το ερώτημα αν και ο ίδιος πλέον εμπιστεύεται την Ευρώπη. Ο Ζάεφ θα είναι πρωθυπουργός έως τις αρχές Ιανουαρίου οπότε με βάση το Σύνταγμα θα πρέπει να οριστεί υπεραστικός πρωθυπουργός. Μέχρι τότε θα προσπαθήσει να επιταχύνει κάποιες από τις μεταρρυθμίσεις (δικαιοσύνη, δημοσία διοίκηση) για να ελπίξει ότι μπορεί οι Ευρωπαίοι να προχωρήσουν σε κάποιο «δώρο» της τελευ-

ταίας στιγμής για να τον σώσουν πολιτικά. Η ασκούσα την προεδρία της Ε.Ε. Ιταλία εμφανίζεται πρόθυμη να φέρει στην τελευταία συνοδό της προς συζήτηση το θέμα της Βόρειας Μακεδονίας και της Αλβανίας, το ίδιο και η Κροατία που αναλαμβάνει από την 1η Ιανουαρίου. Ακόμα όμως και αν γίνει ένα τέτοιο βήμα, πράγμα πολύ δύσκολο, γιατί θα αλλάξει στάση η Γαλλία και μαζί με αυτήν η Δανία και η Ολλανδία;

Αν και είναι νωρίς ακόμη για προβλέψεις, δύσκολα μπορεί να δει κανείς πως δεν θα κερδίσει τις εκλογές το αλληθωρίζον προς τη Ρωσία VMRO. Με μια αναιμική, μετά τη φυγή του φυγόδικου Γκρούεφσκι στο εξωτερικό, ηγεσία, το φέρνει η συγκυρία, ώστε να βρισκεται πολύ κοντά στην εξουσία και πάλι. Ο ηγέτης του Κρίστο Μίτσκοσκι δεν θα αφήσει την ευκαιρία να πάει χαμένη και πρέπει να θεωρείται βέβαιο πως θα υποσχεθεί ότι θα «μπλοκάρει» τη συμφωνία των Πρεσπών στο εσωτερικό, γιατί ως προς τη διεθνή της πτυχή δεν μπορεί, από τη στιγμή που δεν θα υπάρχει πλέον ως μηχανισμός επιβολής των erga omnes, η ενταξιακή διαδικασία.

Η συμφωνία των Πρεσπών και η «υποχώρηση» του Βερολίνου

Της **ανταποκρίτριάς μας στις ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ**
ΕΛΕΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗ

Τον Αύγουστο του 2012, τον Οκτώβριο του 2012, τον Ιανουάριο του 2013, τον Απρίλιο του 2014, τον Μάρτιο του 2015, ήταν μερικές από τις φορές που η Γερμανίδα καγκελάρια Αγκελα Μέρκελ και το υπουργείο Εξωτερικών της Γερμανίας έθεταν επιτακτικά στους Έλληνες πρωθυπουργούς Αντώνη Σαμαρά και Αλέξη Τσίπρα το θέμα της επίλυσης της ονομασίας των Σκοπίων. Η γερμανική θέση ήταν ξεκάθαρη. Η επίλυση του ονόματος θα επέτρεπε στη γειτονική χώρα να ενταχθεί στην Ε.Ε. και στο ΝΑΤΟ και έτσι να αποφευχθεί ο κίνδυνος ενίσχυσης της Μόσχας στα δυτικά Βαλκάνια. Την περασμένη εβδομάδα, όταν το θέμα έναρξης των ενταξιακών διαπραγματεύσεων για την Αλβανία και τη Βόρεια Μακεδονία τέθηκε για τρίτη φορά στους ηγέτες της Ε.Ε., η Γαλλία είπε ένα μεγάλο «όχι». Και τη στιγμή που όλοι περίμεναν, πόσο μάλλον η Αθήνα, ότι το Βερολίνο θα έδινε μάχη για τα Σκόπια, η κ. Μέρκελ αποφάσι-

Σύμφωνα με μια ερμηνεία το «όχι» της Γαλλίας δεν ήταν ουσιαστικό, αλλά διαπραγματευτικό κόλπο.

σε να μη συγκρουστεί. Πολλοί στις Βρυξέλλες αναρωτιούνταν γι' αυτή την αλλαγή της γερμανικής στάσης.

Πηγές από το Βερολίνο ισχυρίζονται ότι δεν υπήρξε αλλαγή της στάσης τους στο θέμα της Μακεδονίας, αλλά μπροστά στην έντονη στάση του Μακρόν αποφάσισαν να κρατήσουν χαμηλούς τόνους, προκρίνοντας ως πιο σημαντική τη σχέση Γαλλίας - Γερμανίας. Δεν είναι μυστικό άλλωστε ότι κάθε σημαντική μεταρρύθμιση στην Ε.Ε. χρειάζεται το πράσινο φως από Παρίσι και Βερολίνο. Από τη μια πλευρά, ιστορικά το Βερολίνο δεν θέλει να επιμωρίζεται τον ηγετικό ρόλο και το βέρος δύσκολων αποφάσεων «μόνο του» και από την άλλη, το Παρίσι γνωρίζει ότι χρειάζεται τη μεγαλύτερη οικονομία της Ευρώπης για να

Ο Γάλλος πρόεδρος Εμανουέλ Μακρόν συνομιλεί με τη Γερμανίδα καγκελάρια Αγκελα Μέρκελ και τον πρωθυπουργό του Λουξεμβούργου Ζαβιέ Μπετέλ στην τελευταία Σύνοδο Κορυφής.

προχωρήσει στιδήποτε περαιτέρω. Η ερμηνεία όμως που δίνει το Βερολίνο στη γαλλική στάση, είναι ότι ήταν περισσότερο διαπραγματευτική παρά ουσιαστική. Σύμφωνα με τον Γιάννη Εμμανουηλίδη, διευθυντή μελετών του European Policy

Center, «η γαλλική στάση δεν έχει να κάνει με τη Βόρεια Μακεδονία, την Αλβανία ή τη διεύρυνση, αλλά με κάτι άλλο. Ίσως είναι διαπραγματευτικό κόλπο και ο Μακρόν κάτι άλλο να θέλει». Και αυτό γιατί ο Γάλλος πρόεδρος το τελευταίο διά-

στημα έχει δεχθεί μια σειρά από πλήγματα που έχουν μειώσει το κύρος του. Όχι μόνο απορρίφθηκε η επιτροπος που πρότεινε ο ίδιος, η Σιλβί Γκουλάρ, κάτι που συμβαίνει για πρώτη φορά στα ευρωπαϊκά χρονικά, αλλά περισσότερο το στοίχισε ότι το μεγάλο του σχέδιο για τη δημιουργία ενός προϋπολογισμού της Ευρωζώνης κατέληξε αδιάφορο. Επειτα από περίπου δύο χρόνια διαπραγματεύσεων τα κράτη-μέλη κατέληξαν σε ένα ποσό τόσο μικρό, που αντιπροσωπεύει λιγότερο από 2% του συνολικού ευρωπαϊκού προϋπολογισμού. Οσον αφορά το θέμα της επιτροπής, η γαλλική πλευρά θεωρεί ότι το Βερολίνο έπαιξε αρνητικό ρόλο. Ειδικότερα, όχι μόνο γιατί η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν έδινε διαβεβαιώσεις στον Εμανουέλ Μακρόν ότι δεν θα υπάρξει πρόβλημα με την υποψηφιότητα της Γκουλάρ, αλλά το Παρίσι θεωρεί ότι και ο Γερμανός επικεφαλής του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος, Μάνφρεντ Βέμπερ, όχι μόνο δεν βοήθησε αλλά δυναμίτισε την υποψηφιότητά της, εκφράζοντας με αυτόν τον τρόπο την αντίδρασή του για τη στάση της

Γαλλίας στη δική του υποψηφιότητα για την προεδρία της Επιτροπής.

Το αποτέλεσμα είναι ότι η σύνοδος βρήκε τον Μακρόν απομονωμένο. Οι υπόλοιποι ηγέτες όμως γνωρίζουν ότι το θέμα δεν έχει τελειώσει, θα ξανασυζητηθεί στο Ζάγκρεμπ την άνοιξη του 2020. Σε μια τέτοια περίπτωση, εάν υπάρξει θετικό κλίμα στην Κροατία αυτό μπορεί και να βοηθήσει ουσιαστικά τον Ζόραν Ζάεφ στις εκλογές που θα έχει λίγο αργότερα.

Αυτό που θεωρείται βέβαιο είναι ότι μέχρι τη συμφωνία των Πρεσπών σε ευρωπαϊκό επίπεδο η Ελλάδα παρευσιάζοταν το εμπόδιο για την ευρωπαϊκή προοπτική των δύο χωρών των δυτικών Βαλκανίων. Πλέον, είναι ξεκάθαρο ότι το πραγματικό εμπόδιο δεν είναι η Αθήνα, αλλά οι συσχετισμοί του γαλλογερμανικού άξονα. Και μπορεί για τα δύο μεγάλα κράτη-μέλη η εξέλιξη αυτή να ήταν μια προσωρινή διαφωνία, για τη μικρή γειτονική χώρα όμως πυροδότησε σημαντικές πολιτικές εξελίξεις, οι οποίες μπορεί να οδηγήσουν ακόμα και σε περαιτέρω αποσταθεροποίησή της.

Να αντιμετωπίσουμε μαζί τις προκλήσεις

Ο νέος πρόεδρος της Γαλλίας στην Αθήνα, Πατρίκ Μεζονάβ, μιλάει για πρώτη φορά σε ελληνικό μέσο ενημέρωσης

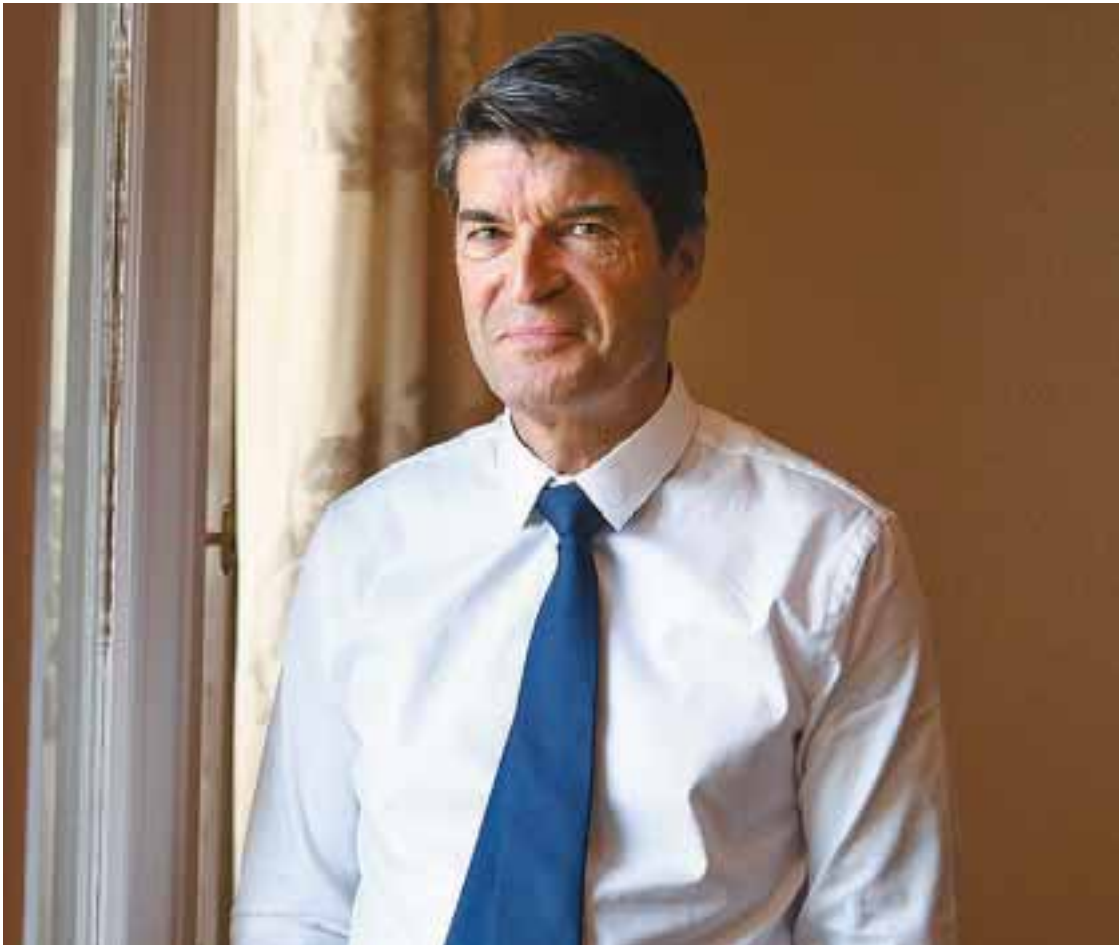
Συνέντευξη στον **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟ**

Πρόσκληση συνεργασίας σε πολλά-πλά επίπεδα από την ασφάλεια μέχρι τις επενδύσεις απευθύνει μέσω της πρώτης συνέντευξής του στην Ελλάδα, ο νέος Γάλλος πρόεδρος στην Αθήνα, Πατρίκ Μεζονάβ. Επισημαίνει ότι η Γαλλία θα προσάψει τα συμφέροντά της στην κυπριακή ΑΟΖ, ενώ τονίζει ότι η Τουρκία είναι ένας παίκτης ο οποίος δεν συνεργάζεται πάντα σε περιφερειακό επίπεδο.

— Φθάνετε στην Ελλάδα σε μια περίοδο αλλαγής της ατζέντας στην Ευρώπη, αλλά και στην περιοχή. Η Ελλάδα από το επίκεντρο της οικονομικής κρίσης, μεταφέρεται στο επίκεντρο μιας πολύμορφης γεωπολιτικής συγκυρίας στην Ανατολική Μεσόγειο και στα Βαλκάνια. Πώς μπορούν Ελλάδα και Γαλλία να εργαστούν στενότερα;

— Επιτρέψτε μου να ξεκινήσω λέγοντας ότι επιστρέφω σε αυτή τη χώρα. Ήμουν σε αυτή τη χώρα πριν από δώδεκα χρόνια, μόλις πριν από την πυροδότηση της οικονομικής κρίσης. Δώδεκα χρόνια αργότερα ανακαλύπτω μια χώρα πολύ επηρεασμένη. Η κρίση έχει σημαδέψει βαθιά τη χώρα. Ο πληθυσμός έχει υποφέρει πολύ. Ήγιναν θαρραλές επιλογές και, κυρίως, η παραμονή της χώρας στην Ευρωζώνη. Προφανώς, η Ελλάδα βρίσκεται στο επίκεντρο πολλαπλών προβληματικών: θέματα μεταναστευτικά, ανθρωπιστικά, θέματα ασφάλειας, γεωπολιτικής και ένα σύνολο περιφερειακών και εξω-περιφερειακών παραγόντων ιδιαίτερα πολυσύνθετων, η Τουρκία κυρίως που δεν παίζει πάντοτε το παιχνίδι της περιφερειακής και της διμερούς συνεργασίας. Είμαστε σύμμαχοι, αλλά στην πράξη η Τουρκία κινείται μόνη της, όπως δείχνει και η πρωτοβουλία που πήρε πρόσφατα στη Συρία.

Είμαστε ανήσυχoi για την αστάθεια σε αυτή την περιοχή του κόσμου. Όμως, υπάρχουν επίσης υποσχέσεις συνεργασίας με την εκμετάλλευση των κοιτασμάτων φυσικού αερίου. Υπάρχει το ζήτημα της Κύπρου που είναι, προφανώς, ουσιώδες. Και η Κύπρος είναι θύμα παραβίασης της κυριαρχίας της. Πολλά παίζονται στην περιοχή αυτή. Υπό αυτή την έννοια η Ελλάδα βρίσκεται ιδιαίτερα εκτεθειμένη. Στο πλαίσιο αυτό, υπάρχουν πολλές συγκλίσεις και πολλά κοινά συμφέροντα ανάμεσα στη Γαλλία και την Ελλάδα. Η φιλία ανάμεσα στους δύο λαούς, τον γαλλικό και τον ελληνικό, είναι παλαιά και βαθιά. Αρα πρέπει να δούμε με τους Έλληνες εταίρους μας που υπέφεραν από την κρίση, πώς θα ενισχύσουμε ορισμένες πτυ-

«Η μεταναστευτική κρίση, που δεν είναι ελληνική, είναι κρίση της Ευρωπαϊκής Ενωσης», λέει ο κ. Πατρίκ Μεζονάβ.

“

Η Τουρκία δεν παίζει πάντοτε το παιχνίδι της περιφερειακής και της διμερούς συνεργασίας. Είμαστε σύμμαχοι, αλλά στην πράξη η Τουρκία κινείται μόνη της.

“

Δεν υπάρχει γαλλικό βέτο. Θεωρούμε ότι η διαδικασία θαρραλέων μεταρρυθμίσεων σε Αλβανία και Βόρεια Μακεδονία δεν έχει τελειώσει.

χές που αποδυναμώθηκαν και πώς θα βρούμε τρόπους συνεργασίας ανάμεσα στις χώρες μας, ώστε να αντιμετωπίσουμε αυτές τις προκλήσεις. Και αυτός επίσης είναι ο ρόλος της διπλωματικής αποστολής της Γαλλίας εδώ, και βέβαια, αυτός είναι και ο δικός μου ρόλος.

— Σε ποιους τομείς μπορεί να αναπτυχθεί η πιο κοντινή συνεργασία ανάμεσα στην Ελλάδα και τη Γαλλία, σε αυτή την εποχή που δεν θυμίζει την εποχή της οικονομικής κρίσης, αλλά είναι ξεκάθαρα γεωπολιτική.

— Υπάρχουν τρεις διαφορετικές διαστάσεις. Η πρώτη είναι η οικονομική. Η προηγούμενη κυβέρνηση έλαβε θαρραλές αποφάσεις. Η νέα κυβέρνηση χάραξε σαφείς και ενθαρρυντικές προοπτικές τις οποίες χαιρετίζουμε και οι οποίες θα επιτρέψουν να βρεθεί ο δρόμος μιας βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης. Υπάρχει επίσης η μεταναστευτική κρίση που δεν είναι ελληνική, είναι κρίση της Ευρωπαϊκής Ενωσης. Και υπάρχει, τέλος, η διάσταση της άμυνας, η στρατηγική διάσταση. Επιθυμούμε να σας βοηθήσουμε αποτελεσματικά, ώστε οι Ενοπλες Δυνάμεις της Ελλάδας να επιστρέψουν σε μια κατάσταση που θα σας επιτρέψει μαζί με άλλους, μαζί με εμάς τους Γάλλους, να αντιμετωπίσετε προκλήσεις ασφαλείας.

— Μιλήσατε για την Κύπρο. Υπάρχει μια γαλλική παρουσία στην κυπριακή ΑΟΖ και δη στο οικόπεδο 7 όπου έχει αδειοδοτηθεί στην TOTAL. Τι θα κάνει η Γαλλία στο οικόπεδο 7 όπου η Τουρκία πραγματοποιεί γεωτρήσεις;

— Αρχικά η Γαλλία, όπως αναφέρατε, έχει συμφέροντα εκεί. Η TOTAL θα αρχίσει σύντομα τις δραστηριότητές της στο οικόπεδο 7. Υπάρχει λοιπόν ένα προφανές γαλλικό ενδιαφέρον. Υπό αυτή την έννοια η Γαλλία θα διαδραματίσει τον ρόλο της ώστε η TOTAL να κάνει τις δραστηριότητές της όπως τις έχει συμφωνήσει στα συμβόλαια παραχώρησης από την Κυπριακή Δημοκρατία. Πέρα από αυτό, για εμάς υπάρχει ένα θεμελιώδες διακύβευμα σεβασμού του διεθνούς δικαίου. Καταδικάσαμε την τουρκική συμπεριφορά, όταν πριν από μερικές εβδομάδες ένα τουρκικό πλοίο κατευθύνθηκε στο οικόπεδο 7. Και, ακολούθως, αναλάβουμε έναν ρόλο μαζί με το κυπριακό ναυτικό, ώστε να δείξουμε την παρουσία μας και να δράσουμε με έναν αποτρεπτικό τρόπο. Γιατί; Για να αναδείξουμε την ανάγκη σεβασμού του διεθνούς δικαίου. — Η Γαλλία συνηγορεί υπέρ της ενίσχυσης της εξωτερικής διάστασης της Ε.Ε. Πιστεύετε ότι τα επόμενα χρόνια μπορεί να ση-

μειωθούν βήματα προς αυτή την κατεύθυνση;

— Πρέπει να δούμε την περιοχή. Μιλώ για την Τουρκία, τη Συρία, το Ιράν. Υπάρχει μια στρατηγική από την πλευρά της Ρωσίας και σίγουρα υπάρχει μια στρατηγική της Κίνας για την περιοχή. Και, βεβαίως, της Ελλάδας και των υπόλοιπων κρατών-μελών της Ευρ. Ενωσης. Η Ε.Ε. πρέπει να αναπτύξει εργαλεία τα οποία θα πρέπει να προστατεύουν την κυριαρχία των κρατών-μελών της. Ο στόχος είναι να αποκτήσουμε συλλογικά, ως Ε.Ε., τα μέσα που θα μας επιτρέψουν να είμαστε σοβαροί δράντες και να εμπνέουμε τον σεβασμό για το διεθνές δίκαιο αλλά και τις ιδέες μας σχετικά με τη σταθερότητα αυτής της περιοχής. Υπάρχουν ιδέες που έχουν κατατεθεί σχετικά με τις δομές της συνεργασίας. Συγκεκριμένα, όχι μόνο σχετικά με τις αμυντικές δυνατότητες, αλλά επίσης και με πολιτικές που θα μας επιτρέπουν να προβάλλουμε τις ευρωπαϊκές δυνάμεις εκεί όπου τα συμφέροντα και οι αξίες μας απειλούνται. Υπάρχουν αρκετές ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες. Ερωτήθηκαν τι μπορούμε να κάνουμε στην πράξη ανάμεσα στην Ελλάδα και τη Γαλλία. Η Γαλλία επιθυμεί να συνοδεύσει τις προσπάθειες της Ελλάδας, ώστε να μπορέσει να συμμετάσχει σε όλα τα πλαίσια συνεργασίας,

Η τριμερής

— Υπάρχει η τριμερής Ελλάδα, Κυπριακής Δημοκρατίας και Ισραήλ. Η Γαλλία μπορεί να διαδραματίσει έναν ευρύτερο ρόλο σε αυτό το πλαίσιο;

— Η Ελλάδα ακολουθεί μια ευρύτερη στρατηγική σε αυτή την περιοχή, η οποία συνδέεται κυρίως με τη μεταφορά του φυσικού αερίου. Η Ελλάδα θέλει να γίνει ένας σημαντικός δρόμος για την προμήθεια φυσικού αερίου στην Ευρώπη. Σε αυτή τη στρατηγική των ελληνικών αρχών περιλαμβάνονται και άλλοι δράντες της περιοχής, κυρίως η Κύπρος, η Αίγυπτος και το Ισραήλ. Στο πλαίσιο αυτό, βέβαια, πρέπει να λάβουμε υπόψη μας τον σεβασμό του διεθνούς δικαίου και να δώσουμε στον εαυτό μας τα μέσα για την επίτευξη αυτού του σκοπού, μαζί με τους εταίρους μας στην περιοχή.

βιομηχανικά και επιχειρησιακά. — Θα βλέπατε μια πιο εμφανή γαλλική στρατιωτική παρουσία;

— Η συνεργασία στους εξοπλισμούς είναι πολύ σημαντική. Υπάρχει επίσης και μια συνεργασία αμυντική στην οποία επιθυμούμε να εμπλακούμε εκ νέου με τους Έλληνες φίλους μας. Αυτή περνάει από τη δική μας βούληση να βοηθήσουμε στη μεταρρύθμιση ορισμένων δομών των ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων. Επίσης, η Γαλλία έχει τη δυνατότητα προβολής ισχύος πέρα από τα σύνορά της. Η Γαλλία είναι παρούσα σε διάφορα θέατρα επιχειρήσεων σε ολόκληρο τον κόσμο, όπως είναι το μέτωπο εναντίον της τρομοκρατίας. Θέλουμε οι Έλληνες να μας συνοδεύσουν, θέλουμε οι Έλληνες να συμμετάσχουν στις προσπάθειές μας που δεν έχουν ως μοναδικό στόχο την προστασία της Γαλλίας, αλλά της Ευρώπης ολόκληρης. Η μάχη κατά της τρομοκρατίας είναι ένα στοίχημα ευρωπαϊκό.

— Ως προς τη διεύθυνση της Ε.Ε. Γιατί να μην εισέλθουν νέα μέλη, συγκεκριμένα η Βόρεια Μακεδονία, στην Ε.Ε.;

— Δεν υπάρχει γαλλικό βέτο. Και δεν υπάρχει «μαχαίρι στην πλάτη» του λαού της Αλβανίας ή της Βόρειας Μακεδονίας. Θεωρούμε ότι η διαδικασία θαρραλέων μεταρρυθμίσεων σε αυτές τις χώρες δεν έχει τελειώσει. Υπάρχουν ορισμένα πράγματα που πρέπει να γίνουν ώστε να καταστούν αξιόπιστοι οι υποψηφιότητες αυτών των δύο κρατών. Κανείς δεν αμφισβητεί την πολιτική αναγκαιότητα για την είσοδο αυτών των χωρών στην Ε.Ε. Κανείς δεν αμφισβητεί την ιστορική προοπτική τους. Δεν υπάρχει επιστροφή από την πλευρά της Γαλλίας. Αλλά έχουμε αυτή τη στιγμή μια Ε.Ε. η οποία δεν λειτουργεί πολύ καλά. Έχουμε μια συζήτηση για έναν ευρωπαϊκό προϋπολογισμό που σε περίπτωση διεύθυνσης θα περιλαμβάνει νέα έξοδα. Απαιτείται συναίνεση για τον ευρωπαϊκό προϋπολογισμό και έπειτα, πρέπει να δούμε τη συμπεριφορά ορισμένων βαλκανικών κρατών. Σήμερα, οι πρώτοι σε αιτήματα παροχής ασύλου στη Γαλλία είναι οι Αλβανοί, γεγονός που μας δείχνει ότι οι διαδικασίες ασύλου μπορεί να οδηγήσουν σε παραπλάνηση. Η Αλβανία είναι μια χώρα που θεωρείται ασφαλής. Οπότε για τη Γαλλία υπάρχουν θέματα εθνικά, προκύπτουν όμως και ζητήματα ευρωπαϊκής φύσης. Σκεφτόμαστε ότι η διαδικασία διεύθυνσης έχει γίνει πολιτικά πιο περίπλοκη και ότι πρέπει να λαμβάνουμε υπόψη τις πολιτικές πραγματικότητες στην Ε.Ε.

Με τις φρεγάτες θα ανακτήσετε ένα στρατηγικό πλεονέκτημα

— Μπορείτε να είστε πιο συγκεκριμένος για την αμυντική συνεργασία;

— Βεβαίως. Η οικονομική κρίση επηρέασε την Ελλάδα. Δεν έγιναν επενδύσεις σε αρκετούς τομείς, όπως η άμυνα. Εμείς έχουμε εμπλακεί σε μια σειρά από συζητήσεις σχετικά με τη συνεργασία μας με την ελληνική κυβέρνηση, ώστε όχι μόνο να αναβαθμίσουμε κάποιους γαλλικούς εξοπλισμούς που διαθέτουν οι ελληνικές Ενοπλες Δυνάμεις, όπως π.χ. τα μαχητικά αεροσκάφη Μιράζ ή τα ελικόπτερα NH90, αλλά και να προχωρήσουμε στη συνεργασία στον τομέα των φρεγατών. Διότι πιστεύουμε ότι αυτές οι φρεγάτες θα σας επιτρέψουν να ξαναβρείτε ένα στρατηγικό πλεονέκτημα που η Ελλάδα έχει ανάγκη σε αυτή την περιοχή του κόσμου.

— Οι ελληνογαλλικές σχέσεις στον τομέα των επενδύσεων;

— Το έχω πει, η Γαλλία επιθυμεί να παραμείνει ένας εταίρος πρώτου μεγέθους στην Ελλάδα, όπως ακριβώς υπήρξε κατά τη διάρκεια της δεκαετίας της κρίσης. Στον οικονομικό τομέα, θέλω να χαιρετίσω τους Γάλλους επιχειρηματίες που, παρά τις δυσκολίες

“

Είμαι βέβαιος για την πολύ σύντομη επιστροφή των γαλλικών επενδύσεων στην Ελλάδα.

ες, παρέμειναν στην Ελλάδα. Ο κ. Μπιστοτάκης έχει ξεκινήσει μια ευρύτατη και θαρραλέα προσπάθεια οικονομικής ανόρθωσης και δεν αμφιβάλλω ότι οι Γάλλοι επιχειρηματίες όπως και τα γαλλικά επενδυτικά ταμεία θα είναι σε θέση να συμμετάσχουν στην προσπάθεια αυτή.

Στον τομέα της άμυνας, στον οποίον αναφέρθηκαν προηγουμένως, αλλά επίσης και στους τομείς των μεταφορών, των ασφαλειών και των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, στον ξενοδοχειακό και στον τουριστικό τομέα, της ενέργειας, των φαρμακευτικών προϊόντων, της διαχείρισης των υδάτων και των αποβλήτων, στον τομέα γεωργίας και τροφίμων. Όλοι οι

«Έχουμε εμπλακεί σε συζητήσεις σχετικά με τη συνεργασία μας με την ελληνική κυβέρνηση, ώστε όχι μόνο να αναβαθμίσουμε κάποιους γαλλικούς εξοπλισμούς που διαθέτουν οι ελληνικές Ενοπλες Δυνάμεις, αλλά και να προχωρήσουμε στη συνεργασία στον τομέα των φρεγατών», λέει ο Γάλλος πρόεδρος.

Γάλλοι παράγοντες διακατέχονται από την επιθυμία να προσφέρουν την πραγματογνωμοσύνη τους και είμαι βέβαιος για την πολύ σύντομη επιστροφή των γαλλικών επενδύσεων στην Ελλάδα.

— Η ελληνογαλλική σχέση στον πολιτισμό πόσο μπορεί να εξελιχθεί;

— Είμαι ιδιαίτερος δεσμευμένος στην ανάγκη εντατικοποίησης της

πολιτισμικής συνεργασίας των δύο χωρών. Όπως γνωρίζετε, η γαλλο-ελληνική σχέση είναι παλιά και βαθιά. Η συνεργασία στον πολιτισμό είναι προφανώς πολύ σημαντική. Είμαι, επίσης, δεσμευμένος για την ανάγκη ανάπτυξης της γαλλικής γλώσσας εδώ στην Ελλάδα. Είμαι, προφανώς, πάντα πολύ ικανοποιημένος όταν ακούω να μιλούν γαλ-

λικά στην Ελλάδα. Πολλοί Έλληνες μιλούν γαλλικά και αυτό με χαροποιεί. Θα δούμε πώς μπορούμε να προχωρήσουμε λίγο πιο πέρα, ώστε να επανεκκινήσουμε την εκμάθησή της γαλλικής γλώσσας.

Ευρύτερα, η πολιτισμική συνεργασία δεν περιλαμβάνει μόνο τη λογοτεχνία και τον τομέα των ιδεών, αλλά εκτείνεται και στον χώρο

των καλών τεχνών και σε ό,τι μπορεί να οδηγήσει σε νέα προσέγγιση των λαών μας, από τη μουσική ως τη γαστρονομία. Έχουμε μπροστά μας τους εορτασμούς για το 1821, σε δύο χρόνια. Θέλουμε να παρουσιάσουμε στο ελληνικό κοινό μια νέα γαλλική προσφορά που θα προβάλλει αυτή τη συνεργασία στο μέλλον.

Πολλαπλή ήττα των ΗΠΑ στο μέτωπο της Συρίας

Αφησαν κυρίαρχο του παιχνιδιού τον Πούτιν, «άδειασαν» τους Κούρδους

Του **THOMAS L. FRIEDMAN**
THE NEW YORK TIMES

Την παραμονή του πολέμου στο Ιράκ, το 2003, ο πρωθυπουργός της Βρετανίας Τόνι Μπλερ, απευθυνόμενος σε μια κοινή συνεδρίαση των σωμάτων του Κογκρέσου για την αποστολή της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής, είχε πει: «Σε μια μικρή γωνιά αυτής της αχανούς χώρας, στη Νεβάδα ή στο Αϊνταχο ή σε άλλες περιοχές στις οποίες ουδέποτε έχω βρεθεί, αλλά πάντα ήθελα να πάω, υπάρχει ένας τύπος που συνεχίζει τη ζωή του, απόλυτα ευχαριστημένος, που ασχολείται με τη δουλειά του, λέγοντας στους πολιτικούς ηγέτες της χώρας: “Γιατί εγώ, γιατί εμείς, γιατί η Αμερική;” και η μοναδική απάντηση είναι “επειδή η μοίρα σε έφερε σε αυτόν τον τόπο, σε αυτό το σημείο της Ιστορίας,

«Όταν αποσύρουμε ξαφνικά την υποστήριξή μας από έναν σύμμαχο, θέτουμε σε αμφισβήτηση την αξιοπιστία μας παντού».

τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή, και το καθήκον είναι δικό σου”». Ο Μπλερ εξακολουθεί να έχει δίκιο για την αποστολή που εναπέθεσε η μοίρα στους ώμους των ΗΠΑ, αλλά λίγα χρόνια αργότερα είναι σαφές πως πολλοί Αμερικανοί έχουν εξαντληθεί από αυτόν τον ρόλο.

Μετά περίπου τέσσερις δεκαετίες εξωτερικής πολιτικής που οικοδομήθηκε στη βάση της ανάσχεσης της Σοβιετικής Ενωσης και δύο δεκαετίες μετά τη στρατηγική της διευρυνσης, της επέκτασης δηλαδή της δημοκρατικής σφαίρας σε όλο τον κόσμο, με την τεράστια ισχύ που απολάμβανε η Αμερική αφότου κέρδισε τον Ψυχρό Πόλεμο, οι Αμερικανοί θέλουν ένα διάλειμμα. Ο πρόεδρος Τραμπ δεν έχει άδικο σε αυτό το σημείο.

Η δουλειά του προέδρου ωστόσο είναι να εξισορροπήσει την κατανοπή επιθυμία των Αμερικανών με το γεγονός ότι τα συμφέροντα και οι αξίες των ΗΠΑ προϋποθέτουν τη δραστηριοποίησή μας σε όλο τον πλανήτη με έναν βιώσιμο τρόπο.

Αυτό σημαίνει να κάνουμε τρία πράγματα: να τραβάμε λεπτές διαχωριστικές γραμμές, να σεβόμαστε τους συμμάχους και να ενισχύουμε τις νησίδες αξιοπρέπειας. Αλίμονο, ο Τραμπ παρβίασε και τις τρεις αυτές αρχές στη Συρία.

Πρώτον, ο Αμερικανός πρόεδρος και ο αμερικανικός στρατός απέτυχαν να διαχωρίσουν το Ισλαμικό Κράτος από το Ιράκ και τη Συρία, και αυτό επειδή τόσο ο Τραμπ όσο και το Πεντάγωνο είχαν θέσει στον Αντάρτο πιλότο

Κούρδοι μαχητές φρουρούν αμερικανικά άρματα μάχης στην Νταρμπασίγια της βόρειας Συρίας, τον Απρίλιο του 2017. Δύομιοι χρόνια αργότερα, η Ουάσινγκτον τους άφησε ανυπεράσπιστους απέναντι στην Αγκυρά.

Οι νησίδες αξιοπρέπειας

Προσοχή! Τέτοιου είδους αμερικανική εξωτερική πολιτική στο άμεσο μέλλον δεν θα οδηγήσει σε έναν σταθερότερο κόσμο ούτε σε μία πιο οικονομική εξωτερική πολιτική. Αυτό που καταλαβαίνουν πλέον όλοι είναι πως δεν έχουμε τον χρόνο, την υπομονή, την ενέργεια ή την τεχνολογία να εδραιώσουμε τη δημοκρατία στη Μέση Ανατολή. Μπορούμε όμως να ενισχύσουμε την αξιοπρέπεια, ελπίζοντας ότι οι νησίδες αξιοπρέπειας θα συνδεθούν μεταξύ τους και θα κάνουν τη δημοκρατία να ανθίσει. Το ιρακινό Κουρδιστάν και οι κουρδικές περιοχές της Συρίας, ενώ υπάρχει διαφθορά αλλά και συμπεριφορές φρατριών, είναι νησίδες αξιοπρέπειας όπου οι γυναίκες έχουν δικαιώματα, το Ισλάμ έχει μετριοπαθείς μορφές και η δυτική παιδεία προωθείται σε αμερικανικού τύπου πανεπιστήμια. Εγκαταλείποντας τους Κούρδους της Συρίας ο Τραμπ αποδυνάμωσε τη νησίδα αξιοπρέπειάς τους, αντί να την ενισχύσει. Η Αμερική είναι καλύτερη από τέτοιες πρακτικές ακόμη και αν ο σημερινός μας πρόεδρος δεν είναι.

τον πόλεμο κατά της τρομοκρατίας. Οπως είχα προειδοποιήσει από το 2017, το Ισλαμικό Κράτος στη Συρία λειτουργούσε σε πολύ διαφορετικό πλαίσιο από ό,τι στο Ιράκ. Στο Ιράκ ήταν ο εχθρός της δημοκρατίας των πολλαπλών δογμάτων.

Το ίδιο και στη Συρία, όπου όμως ανάλογη στάση υιοθέτησαν επίσης η Ρωσία, το σιιτικό Ιράν, η σιιτική Χεζμπολάχ και το καθεστώς του Μπασάρ αλ Ασαντ. Οι παίκτες αυτοί και το Ισλαμικό Κράτος άξιζαν ο ένας τον άλλον.

«Αν εξουδετερώσουμε το Ι.Κ. στη Συρία τώρα, απλώς θα μειώσουμε την πίεση στον Ασαντ, στο Ιράν, στη Ρωσία και στη Χεζμπολάχ και θα τους διευκολύνουμε να αφαιρώσουν όλες τους τις δυνάμεις στην καταστροφή των μετριοπαθών ανταρτών στην Ιντλίμπ», έγραφα. Αυτό συνέβη ουσιαστικά.

Αναλαμβάνοντας από κοινού με τους Κούρδους την ευθύνη για την καταπολέμηση του Ι.Κ. στη Συρία, απαλλάξαμε τη Ρωσία, το Ιράν, τη Χεζμπολάχ και τον Ασαντ από ένα μεγάλο βάρος, ανοίγοντάς τους τον δρόμο για να πατάξουν τους εγχώριους αντιπάλους του καθεστώτος. Και το πιο τρελό είναι πως το κάναμε τζάμπα, δεν ζητήσαμε καν αυτονομία για τους Κούρδους της Συρίας που ήταν οι σύμμαχοί μας, ούτε κατανομή της εξουσίας με τους μετριοπαθείς σουνίτες αντάρτες.

Λάθος μήνυμα

Αισθάνομαι φρικτά για τους Κούρδους, αλλά ίσως η Αμερική κατάφερε να γελώσει τελευταία: ο Τραμπ άφησε τον Πούτιν να κερδίσει τη Συρία και το καθήκον να στηρίζει το καθεστώς Ασαντ, που διέπραξε γενοκτονία, και

να διαχειρίζεται τις προσπάθειες του Ιράν να χρησιμοποιεί τη Συρία ως εφαλτήριο επιθέσεων εις βάρος του Ισραήλ.

Ακόμη όμως κι αν ισχυριστεί κανείς ότι η αποστασιοποίηση από τους Κούρδους της Συρίας ήταν η σωστή κυνική στρατηγική, έχει σημασία πώς προβαίνει σε τέτοιου είδους πράξεις ένας πρόεδρος. Αποχωρώντας από τη Συρία κατ’ αυτόν τον τρόπο, στέλνουμε ένα μήνυμα σε κάθε σύμμαχο των ΗΠΑ: «Καλύτερα να αρχίσεις να κάνεις σχέδια για να φροντίσεις τον εαυτό σου, επειδή αν η Ρωσία, η Κίνα ή το Ιράν αποφασίσουν να σε κυνηγήσουν ή να σε τρομοκρατήσουν, η Αμερική δεν πρόκειται να σε στηρίξει, εκτός αν έχεις πληρώσει προκαταβολικά».

Αυτό που καθιστά την Αμερική μοναδική ως παγκόσμια δύναμη είναι πως έχουμε συμμάχους που μοιράζονται τα συμφέροντα και τις αξίες μας, ενώ η Ρωσία και η Κίνα έχουν μόνο κράτη-πελάτες, όπως η Συρία.

«Όταν αποσύρουμε ξαφνικά την υποστήριξή μας από έναν σύμμαχο, δεν ζητήσαμε καν αυτονομία για τους Κούρδους της Συρίας που ήταν οι σύμμαχοί μας, ούτε κατανομή της εξουσίας με τους μετριοπαθείς σουνίτες αντάρτες.

«Αν οι Γερμανοί και οι Ιάπωνες καταλάβουν ότι οι εγγυήσεις ασφαλείας της Αμερικής δεν ισχύουν πια, θα αποκτήσουν πυρηνικά όπλα, κάτι το οποίο ούτε εμείς θέλουμε ούτε εκείνοι».

«Στέρησε βοήθεια 391 εκατ. δολαρίων από την Ουκρανία»

Κατάθεση πρόσβη «καίει» τον Τραμπ

Του **PETER BAKER**
THE NEW YORK TIMES

Η κατάθεση του Αμερικανού πρέσβη στο Κίεβο, Γουίλιαμ Τέιλορ, στην επιτροπή που εξετάζει την παραπομπή σε δίκη του Αμερικανού προέδρου Ντόναλντ Τραμπ ήταν κόλαφος. Ο πρέσβης δήλωσε ότι ο Τραμπ στέρησε από την Ουκρανία αμερικανική στρατιωτική βοήθεια ύψους 391 εκατ. δολαρίων με σαφή στόχο να υποχρεώσει τη χώρα να στείλει ενοχοποιητικά στοιχεία για τους εσωτερικούς του αντιπάλους. Ο πρέσβης υποστήριξε ότι με αυτές τις ενέργειες, ο Τραμπ υπονομεύει συμμάχους που λειτουργούν ως εμπόδιο στις προσπάθειες της Ρωσίας να επανακαράξει διά της βίας τα ευρωπαϊκά σύνορα. «Αν η Ουκρανία κατορθώσει να ξεφύγει από τη ρωσική επιρροή, τότε η Ευρώπη μπορεί να είναι ολόκληρη, ελεύθερη, δημοκρατική και ειρηνική», είπε ο Τέιλορ στην εναρκτήρια ομιλία του. «Αντιθέτως, αν η Ρωσία κυριαρχήσει στην Ουκρανία, η Ρωσία θα ξαναγίνει αυτοκρατορία, θα καταπιέζει τον λαό της και θα απειλεί τους γείτονές της και τον υπόλοιπο κόσμο».

Οι διαφορές με τις υποθέσεις των προέδρων Νίξον και Κλίντον είναι προφανείς. Ενώ οι προσπάθειες συγκάλυψης των σκανδάλων Γουότεργκεϊτ και Μόνικα Λεβίνσκι αφορούσαν την αμερικανική δημοκρατία, το σκάνδαλο της Ουκρανίας αφορά ζητήματα ζωής και θανάτου, καθώς και γεωπολιτικής σε μεγάλη κλίμακα.

Η κατάθεση του Τέιλορ δυσκολεύει όσους Ρεπουμπλικανούς απέρριπταν τις κατηγορίες κατά του Τραμπ ως ασημαντες ή πολιτικά υποκινούμενες. Ο πρέσβης Τέιλορ υπηρετεί τις ΗΠΑ επί μισόν αιώνα, ξεκινώντας από νεοσύλλεκτος στη στρατιωτική ακαδημία του Γουέστ Πόιντ και έχοντας υπηρετήσει στο πεζικό στο Βιετνάμ.

«Ο πρόεδρος Τραμπ δεν έκανε τίποτα κακό», δήλωσε η εκπρόσωπος Τύπου του Λευ-

κού Οίκου, Στέφανι Γκρίσαμ. «Πρόκειται για συντονισμένη εκστρατεία λάσπης από ακροαριστερούς βουλευτές και γραφειοκράτες που κανείς δεν εξέλεξε και οι οποίοι έχουν ανοίξει πόλεμο με το σύνταγμα», προσέθεσε. «Δεν υπήρξε καμία πίεση για ανταλλάγματα».

Κάποια κομμάτια της κατάθεσης του Τέιλορ παραμένουν διαβαθμισμένα. Σε όσα έχουν δημοσιευθεί, ο Τέιλορ δεν περιγράφει απευθείας συζητήσεις με τον Τραμπ ούτε δίνει άλλα στοιχεία που θα ενοχοποιούσαν απευθείας τον πρόεδρο. Αντ’ αυτού παραθέτει δηλώσεις άλλων, που περιέγραφαν τα όσα είπε και έκανε ο Τραμπ.

Στη 14σέλιδη κατάθεσή του, περιγράφει «δύο διαύλους πολιτικής, εκ των οποίων ο ένας επίσημος και ο άλλος εντελώς

Οι αποκαλύψεις του Τέιλορ δυσκολεύουν όσους Ρεπουμπλικανούς απέρριπταν τις κατηγορίες κατά του προέδρου ως ασημαντες ή πολιτικά υποκινούμενες.

ανεπίσημος, με βασικό φορέα τον δικηγόρο του Τραμπ, Ρόυντι Τζουλιάνι». Ο Τέιλορ περιέγραψε την εκπλήξη του στις 18 Ιουλίου, όταν έμαθε ότι η βοήθεια προς την Ουκρανία καθυστέρει χωρίς άλλη εξήγηση, παρά μόνον ότι «η εντολή είχε προέλθει από τον πρόεδρο». «Εγώ και άλλοι που συμμετείχαμε στη βιντεοκλήση μείναμε μεμβρόνητοι», περιγράφει. «Οι Ουκρανοί πολεμούν τους Ρώσους και υπολογίζουν σε εμάς». Λίγο αργότερα, ο Τέιλορ βρέθηκε σε μια γέφυρα στην οποία οι ουκρανικές δυνάμεις έρχονταν πρόσωπο με πρόσωπο με τις ρωσικές. Εξαιτίας αυτής της απόφασης «θα πεθάνουν περισσότεροι Ουκρανοί», σκέφθηκε.

Ο Αμερικανός πρέσβης στο Κίεβο, Γουίλιαμ Τέιλορ, υποστήριξε ότι με τις ενέργειές του ο Τραμπ υπονομεύει συμμάχους που λειτουργούν ως εμπόδιο στις προσπάθειες της Ρωσίας να επανακαράξει διά της βίας τα ευρωπαϊκά σύνορα.

«Συγγνώμη, μαμά, πεθαίνω γιατί δεν μπορώ να αναπνεύσω»

Αγγλος αστυνομικός, στο σημείο όπου εντοπίστηκε το φορτηγό με τις 39 ανθρώπινες σορούς.

ΛΟΝΔΙΝΟ. «Συγγνώμη, μαμά. Δεν κατάφερα να φθάσω στο εξωτερικό. Μαμά, σ’ αγαπώ τόσο πολύ. Πεθαίνω γιατί δεν μπορώ να αναπνεύσω. Είμαι από το Νγκεν, Καν Λοκ, Χα Τινγκ, στο Βιετνάμ. Συγγνώμη, μαμά». Αυτό ανέφερε το σπαρτακτικό μήνυμα της 26χρονης Βιετναμέζας Παμ Τί Τρα, που εστάλη στις 21.28 ώρα Γκρίνουιτς την Τετάρτη, την ώρα που το κοντέινερ-ψυγείο βρισκόταν εν πλώ από το Βέλγιο προς τη Βρετανία.

Την πληροφορία έδωσε στον Τύπο η βιετναμέζικη οργάνωση

Human Rights Space, η οποία ανέφερε ότι έχει ενδείξεις πως η Τρα δεν ήταν η μοναδική Βιετναμέζα στο μοιραίο κοντέινερ. Την Πέμπτη, οι βρετανικές αρχές είχαν ανακοινώσει ότι οι 31 άνδρες και οι οκτώ γυναίκες που βρέθηκαν νεκροί στο κοντέινερ στη βιομηχανική ζώνη του Γκρέιζ κατάγονταν από την Κίνα. Οι κινεζικές αρχές αντέδρασαν με επιφυλακτικότητα, σημειώνοντας ότι δεν ήταν σε θέση να επιβεβαιώσουν την πληροφορία. Το BBC μετέδωσε χθες ότι, σύμφωνα με την οικογένειά της, η Τρα

είχε πληρώσει 30.000 στερλίνες για το ταξίδι έως τη Βρετανία. Η κοπέλα είχε μεταβεί αεροπορικώς από το Βιετνάμ στην Κίνα και από εκεί, επίσης αεροπορικώς, στη Γαλλία.

Οι βρετανικές αρχές προχώρησαν σε ακόμη δύο συλλήψεις για την υπόθεση. Πρόκειται για ένα ζευγάρι Βρετανών, 38 ετών, από το Γουόριγκτον της βόρειας Αγγλίας, οι οποίοι ήταν ιδιοκτήτες του φορτηγού πριν αυτό πωληθεί σε εταιρεία αγνώστων ιδιοκτητών, προ ολίγων μηνών. Υπό κράτηση παραμένει και ο

25χρονος Βορειοίρλανδός οδηγός του φορτηγού, ο οποίος συνελήφθη τα ξημερώματα της Τετάρτης, όταν ανακαλύφθηκαν οι σοροί στο κοντέινερ που ο ίδιος είχε παραλάβει από τις γειτονικές αποβάθρες Πάρφλιτ του Τάμεσιν.

Οι σοροί ανακαλύφθηκαν όταν κάποιος, πιθανώς ο ίδιος ο οδηγός, κάλεσε ασθενοφόρο.

Την Παρασκευή, οι πρώτες 11 σοροί μεταφέρθηκαν στο νεκροτομείο του νοσοκομείου Μπρούμσφιλντ, στο Τσέλμφορντ, προκειμένου να προσ-

διοριστούν τα αίτια και ο χρόνος θανάτου. Εν τω μεταξύ, στο Βέλγιο, οι Αρχές προσδιόρισαν ότι το κοντέινερ είχε φθάσει στο λιμάνι Ζεμπρούκε στις 14.20, ενώ διέσχισε τη Μάγχη με το βαδινό καράβι, προτού παραληφθεί από τον Βορειοίρλανδό οδηγό.

Η κινεζική πρεσβεία στο Λονδίνο έχει στείλει επιτόπου ομάδα για να συνδράμει τις έρευνες, ενώ με ανακοίνωσή της ζήτησε από τις βρετανικές αρχές την «αυστηρή τιμωρία των υπευθύνων».

REUTERS, A.P.

Ντόμινο βίας σε έναν θυμωμένο κόσμο

Ακραία κοινωνικά και πολιτικά φαινόμενα, από το Λονδίνο μέχρι το Σαντιάγο και από τη Βαρκελώνη μέχρι τη Βηρυτό

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Λονδίνο, 19 Οκτωβρίου. Εξω από το αρχαιότερο Κοινοβούλιο, βουλευτές φυγαδεύονται από αστυνομικούς για να αποφύγουν πράξεις βίας οργισμένων διαδηλωτών. Η εκρηκτική πόλωση γύρω από το Brexit καλπάζει στη χώρα που θεωρούνταν πρότυπο ορθολογικού πνεύματος και πολιτικής μετριοπάθειας.

Την ίδια ώρα, το συνθήως ειρην-

νικό κίνημα των Καταλανών αυτονομιστών έπαιρνε βίαιες μορφές, ακολουθώντας τη ριζοσπαστικοποίηση ακτιβιστών στο μακρινό

Αγανάκτηση απέναντι σε πολιτικές ηγεσίες ανίκανες να δώσουν λύσεις και εξοργιστικά αναισθητες στις λαϊκές ανησυχίες.

Χονγκ Κονγκ. Οι δρόμοι φλέγονταν και στη Βηρυτό, όπου το πλήθος ξεπερνούσε τους παραδοσιακούς θρησκευτικούς φατριασμούς στα συλλαλητήρια εναντίον της λιτότητας και της ενδημικής διαφθοράς.

Η αλυσιδωτή έκρηξη έλαβε την πιο ακραία μορφή στην Χιλή. Παίρνοντας τη σκυτάλη από το Εκουαδόρ, πλήθη οργισμένων πολιτών κατέβηκαν στους δρόμους με αφορμή τις αυξήσεις στα ει-

σιτήρια και πραγματικά αιτία τη διαρκή λιτότητα και την εκτόξευση των ανισοτήτων. Ο δισεκατομμυριούχος πρόεδρος Σεμπαστιάν Πινιέρα κατέβασε τον στρατό για πρώτη φορά ύστερα από τον Πινοσέτ, ενώ τουλάχιστον 18 άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους, κάτι που προκάλεσε παρέμβαση του ΟΗΕ.

Ασφαλώς τα αίτια διαφέρουν από χώρα σε χώρα. Κοινός παρονομαστής είναι, ωστόσο, η αγανάκτηση απέναντι σε πολιτικές

ηγεσίες ανίκανες να δώσουν λύσεις και εξοργιστικά αναισθητες στις λαϊκές ανησυχίες. Ακραία, αλλά χαρακτηριστική ήταν η περίπτωση υπουργού της Χιλής, που προσπαθούσε να διασκεδάσει τις μακρές ουρές στα νοσοκομεία, λέγοντας ότι προσφέρουν ευκαιρίες γνωριμιών και κοινωνικοποίησης.

Η αίσθηση του πνιγμού αδιεξόδου, η πεποίθηση ότι οι δημοκρατίες δεν μπορούν να δώσουν λύσεις, θρέφουν τον περιρρέοντα

θυμό, όπως προδίδει η εντυπωσιακή απήκηση και τα πάθη που ξεσπάω διεθνώς η ταινία «Τζόκερ». Δύσκολο να αποφανθεί κανείς τι είναι περισσότερο δυσώινο: η ψυχολογική ταύτιση με το καταπιεσμένο θύμα που γίνεται στυγερός τιμωρός ή μήπως η μυστική συγγένεια με το πολτοποιημένο πλήθος, το οποίο ηρωοποιεί σήμερα εκείνον που τσαλαπατούσε χθες, σε καρναβαλικές εκρήξεις μηδενιστικής βίας χωρίς προοπτική;

Το νερό που ρίχνει το όχημα της αστυνομίας για να διαλύσει διαδηλωτές στο Σαντιάγο της Χιλής σχηματίζει ουράνιο τόξο. Η διαρκής λιτότητα και η εκτόξευση των ανισοτήτων έχουν προκαλέσει την οργή του κόσμου.

Ερχεται η μητέρα όλων των μαχών στη Βρετανία

Συλλαλητήρια υπέρ του Remain. Διαδηλώσεις υπέρ του Brexit. Προπληλακισμοί βουλευτών έξω από το Κοινοβούλιο, δικαστική ατμόσφαιρα μέσα σε αυτό. Ο ηλεκτρισμός στην πολιτική ατμόσφαιρα της Βρετανίας ανέβηκε σε ακόμη υψηλότερη στάθμη την περασμένη εβδομάδα, καθώς το κουραστικό σιριαλ του Brexit –άλλοτε κωμειδύλλιο και άλλοτε ψυχόδραμα– οδεύει μοιραία προς το τέλος του, χωρίς κανείς να μπορεί να προβλέψει ποιο θα είναι αυτό.

Την περασμένη Τρίτη, ο Συντηρητικός πρωθυπουργός Μπόρις Τζόνσον πέτυχε μια σημαντική νίκη. Για πρώτη φορά στα τριάντα χρόνια της Μπρεξιτιτιάδας, ένα σχέδιο για την έξοδο από την Ευρωπαϊκή Ένωση, το δικό του, κέρδισε την επί της αρχής υποστήριξη της Βουλής των Κοινοτήτων (η προκάτοχός του, Τερέζα Μέι, είχε δει το δικό της σχέδιο να καταψηφίζεται τρεις φορές). Οι αναλυτές διαψεύστηκαν διπλά: η Ε.Ε. συμφώνησε σε ένα νέο κείμενο, παρότι μέχρι χθες έλεγε ότι το σχέδιο που είχε κλείσει με τη Μέι δεν επρόκειτο επ' ουδενί να ξαναοίξει, και ο Τζόνσον κατάφερε να περάσει το νέο σχέδιο από τη Βουλή, παρότι τασσόταν εναντίον του όχι μόνο η αντιπολίτευση, αλλά και οι σύμμαχοί του από τη Βόρεια Ιρλανδία.

Λίγα λεπτά αργότερα, όμως, το σχέδιο Τζόνσον μπήκε στην κατάψυξη, καθώς το σώμα απέρριψε με μικρή πλειοψηφία (322-308) τη διαδικασία-εξπρές που εννοούσε να εφαρμόσει ο Τζόνσον για τη συζήτηση και ψήφιση του σχετικού, εφαρμοστικού νόμου. Αυτό σήμαινε πρακτικά ότι ο Τζόνσον υποκρινόταν να ζητήσει ανόρεχτα (και ανυπόγραφα) από τους Ευρωπαίους νέα παράταση του Brexit, πέραν της 31ης Οκτωβρίου, σε πείσμα της προγενέστερης δήλωσής του ότι θα προτιμούσε «να πεθάνει σε ένα χαντάκι» πα-

ρά να πράξει κάτι τέτοιο.

Τα επόμενα εικοσιτετράωρα, η σύγκυση κορυφώθηκε. Αν και δέχθηκαν ομόφωνα επί της αρχής την παράταση, οι «27» απέτυχαν να συμφωνήσουν για τη διάρκεια της – αν είναι μέχρι τις 31 Ιανουαρίου, όπως ζητούσε το βρετανικό Κοινοβούλιο, ή πιο σύντομη, όπως πιέζουν οι Γάλλοι.

Πρόταση για εκλογές

Στο Λονδίνο, ο Τζόνσον πρόσφερε στην αντιπολίτευση μια πιο άνετη συζήτηση του επίμαχου νόμου, μέχρι τις 7 Νοεμβρίου, αρκεί εκείνη να συμφωνήσει σε πρόωρες εκλογές στις 12 Δεκεμβρίου. Η πρόταση της κυβέρνησης θα συζητηθεί στο Κοινοβούλιο τη Δευτέρα, όπου οι Συντηρητικοί θα χρειαστούν τη βοήθεια των Εργατικών, καθώς πρόωρες εκλογές στη Βρετανία μπορούν να προκληθούν μόνο με κοινοβουλευτική πλειοψηφία δύο τρίτων και πάνω.

Σε ατμόσφαιρα οξείας πόλωσης θα στηθούν οι κάλπες που θα καθορίσουν τελεσίδικα τη μοίρα του Brexit.

Όταν γράφονταν αυτές οι γραμμές, το τοπίο ήταν εξαιρετικά θολό. Ο Τζέρεμι Κόρμπιν άφηνε ανοικτό το ενδεχόμενο να συμφωνήσει σε πρόωρες εκλογές, εφόσον θα είχε αποτραπεί τελεσίδικα ο κίνδυνος ενός καώδους Brexit χωρίς συμφωνία.

Αντιμετώπιζε όμως το ενδεχόμενο μαζικής ανταρσίας βουλευτών του, που δεν θέλουν σε αυτή τη φάση να δώσουν την ευκαιρία των πρόωρων εκλογών στον Τζόνσον.

Ο λόγος είναι μάλλον απλός. Σύμφωνα με τις τελευταίες δημοσκοπήσεις, εάν γίνονταν αύριο

Οπαδός του Brexit λογομαχεί με οπαδό της παραμονής της Βρετανίας στην Ε.Ε., έξω από το Κοινοβούλιο. Είναι πολύ πιθανό ότι η κάθαρση στο δράμα του Brexit θα έρθει μόνο μέσα από τις κάλπες, είτε πρόκειται για πρόωρες εκλογές είτε για δεύτερο δημοψήφισμα.

εκλογές, ο Τζόνσον θα τις κέρδιζε καθαρά, εξασφαλίζοντας απόλυτη πλειοψηφία περίπου 60 εδρών. Βέβαια, με την πολιτική ατμόσφαιρα ευμετάβλητη όσο ποτέ άλλοτε, οι δημοσκοπήσεις είναι εύκολο να πέσουν έξω, όπως διαπίστωσαν ο Κάμερον στο δημοψήφισμα του 2016 και η Μέι στις εκλογές του 2017. Το ενδεχόμενο αυτό, όμως, δεν φαίνεται να καθιστά τους φανατικούς οπαδούς του Remain που πλειοψηφούν στην κοινοβουλευτική ομάδα των Εργατικών και δεν αποκλείεται να προωθήσουν καίριες τροποποιήσεις στο νομοσχέδιο του Brexit,

π.χ. για την παραμονή της Βρετανίας στην τελωνειακή ένωση ή και για δεύτερο δημοψήφισμα. Κάτι τέτοιο θα τορπιλίζει οριστικά τη συμφωνία του Τζόνσον με τις Βρυξέλλες.

Σε κάθε περίπτωση, είναι πολύ πιθανό ότι η κάθαρση στο δράμα του Brexit θα έρθει μόνο μέσα από τις κάλπες, είτε πρόκειται για πρόωρες εκλογές είτε για δεύτερο δημοψήφισμα. Και ο μόνος σίγουρος νικητής από αυτή την αναμέτρηση φαίνεται να είναι η εκρηκτική πολιτική πόλωση σε μια ήδη διχασμένη κοινωνία. Π.Γ.Π.

Η αθέατη πλευρά του μοντέλου της Χιλής

Της **ΕΥΡΥΔΙΚΗΣ ΜΠΕΡΣΗ**

Στα χαρτιά, η Χιλή είναι μια χώρα-υπόδειγμα. Η «Νορβηγία» της Λατινικής Αμερικής, με φανταστικές επιδόσεις στην ανταγωνιστικότητα και στην οικονομική ελευθερία, μικρό εξωτερικό χρέος, το υψηλότερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ στην περιοχή και ανάπτυξη στο 4% το 2018. Το γεγονός ότι τυπικά όλα βαίνουν καλώς καθιστά τη μεγάλη κοινωνική έκρηξη των τελευταίων ημερών ακόμη σοβαρότερη.

Το πρόβλημα στη Χιλή δεν είναι κάτι παροδικό, μια οικονομική κρίση ή κάποιο έκτακτο συμβάν, είναι το ίδιο το μοντέλο ανάπτυξης, που προσφέρει εντυπωσιακά νούμερα και αφήνει πίσω τη μεγαλύτερη μερίδα του πληθυσμού. Το αίσθημα κοινωνικής αδικίας στη χώρα με τις μεγαλύτερες ανισότητες μεταξύ των 28 χωρών του ΟΟΣΑ ξεχειλίζει με μια φαινομενικά ασήμαντη αφορμή: Το κόστος των εισιτηρίων του μετρό του Σαντιάγο αυξήθηκε από τα 800 πέσος στα 830, αύξηση που ισοδυναμεί με περίπου τέσσερα λεπτά του ευρώ. Σε μια χώρα στην οποία το 50% του πληθυσμού μοιράζεται μόλις το 2% του πλούτου, η αύξηση ήταν καταλύτης για διαμαρτυρίες, αρχικά στους σταθμούς του μετρό, με νεαρούς να πηδούν μαζικά τις μπάρες εισόδου, και εν συνεχεία στους δρόμους.

Για τον πρόεδρο Σεμπαστιάν Πινιέρα, 804ο πλουσιότερο άνθρωπο στον κόσμο, ο οποίος απέκτησε την ιδεολογία του και τις βάσεις της περιουσίας του την περίοδο Πινοσέτ, ο σωστός τρόπος αντιμετώπισης των διαδηλώσεων ήταν ο τρόπος της χούντας: πρώτα αστυνομική καταστολή, μετά στρατός στους δρόμους, σε συνδυασμό με κατάσταση εκτάκτου ανάγκης που επιτρέπει στους στρατιώτες να πυροβολούν το πλήθος, νυχτερινές απαγορεύσεις της κυκλοφορίας, μαζικές συλλήψεις, βασανιστήρια στα αστυνομικά τμήματα κ.λπ. «Βρισκόμαστε σε πόλεμο με έναν εχθρό ισχυρό και αδι-

στακτο, που δεν σέβεται τίποτα και κανέναν», είπε ο Πινιέρα όταν οι διαδηλωτές άρχισαν να πυρπολούν σταθμούς και συρμούς του μετρό και να λεπλατούν κτίρια.

Χρειάστηκαν τέσσερις ημέρες ταραχών, με τους νεκρούς να έχουν φθάσει τους 18, τον κόσμο να συγκεντρώνεται ξανά και ξανά στην Πλάσα Ιτάλια στο κέντρο του Σαντιάγο και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης να πλημμυρίζουν με εικόνες άγριας στρατιωτικής βιαιότητας, για να θορυβηθεί ο Πινιέρα, να πάρει

Εντονο αίσθημα κοινωνικής αδικίας σε μια χώρα στην οποία το 50% του πληθυσμού μοιράζεται μόλις το 2% του πλούτου.

πίσω τις αυξήσεις στα εισιτήρια και να ανακοινώσει πακέτο φιλολαϊκών μέτρων. Οι αυξήσεις 9% στα τιμολόγια του ρεύματος, που είχαν ανακοινωθεί, δεν θα εφαρμοστούν, οι κατώτατες συντάξεις θα αυξηθούν, οι τιμές των φαρμάκων θα μειωθούν και τα υψηλά εισοδήματα θα φορολογηθούν λίγο περισσότερο.

Με την αναδιπλώσή του, ο Πινιέρα προσπάθησε να κατευθύνει τα πνεύματα ενόψει δύο σημαντικών διεθνών διασκέψεων που φιλοξενούνται στο Σαντιάγο στα μέσα Νοεμβρίου και στις αρχές Δεκεμβρίου.

Ισως υπάρχει έως τότε χρόνος για να φύγουν τα τανκς από τους δρόμους και για να αποκατασταθούν οι ζημιές από τους βανδαλισμούς, αλλά αυτό που καταστράφηκε οριστικά είναι το ρόδινο αφήγημα του «μοντέλου» της Χιλής.

«Ο νεοφιλελευθερισμός γεννήθηκε στη Χιλή», γράφει εδώ και λίγες ημέρες ένας τοίχος στην πρωτεύουσα της χώρας, «και εδώ πεθαίνει».

Το Facebook έτοιμο για μάχη το 2020

Οι διαδικτυακές ξένες παρεμβάσεις ενόψει των προεδρικών εκλογών στις ΗΠΑ και οι κινήσεις αποτροπής τους

Του **MIKE ISAAC**
THE NEW YORK TIMES

Την περασμένη Δευτέρα, η δημοφιλής ιστοσελίδα κοινωνικής δικτύωσης Facebook ανακοίνωσε ότι εντόπισε και εξουδετέρωσε τέσσερις κρατικές απόπειρες παραπληροφόρησης. Πρόκειται απλώς για τα τελευταία κρούσματα, καθώς φέτος εντοπίστηκαν και «αφαιρέθηκαν» δεκάδες παρόμοιες απόπειρες. Ταυτόχρονα σηματοδοτούν την αύξηση των διαδικτυακών ξένων παρεμβάσεων ενόψει των προεδρικών εκλογών στις ΗΠΑ, το 2020.

Τρεις από τις εκστρατείες παραπληροφόρησης είχαν προέλευση το Ιράν και μία τη Ρωσία, ανέφερε η ιστοσελίδα κοινωνικής δικτύωσης. Οι κρατικές υπηρεσίες υποδύνονταν τους «κοινούς χρήστες» και στόχευαν χρήστες της ιστοσελίδας στη Βόρεια Αφρική, στη Λατινική Αμερική και στις ΗΠΑ.

Οι αναρτήσεις αυτών των φορέων δεν φαίνονταν να είχαν άλλο στόχο από το να πυροδοτήσουν αντιπαραθέσεις. Κάποιες αναφέρονταν στην κατάσταση στη Μέση Ανατολή, άλλες στις φυλετικές συγκρούσεις, ενώ κάποιες επικαλούντο την Αλεξάντρα Οκάσιο-Κορτέζ, μέλος του Κογκρέσου με το Δημοκρατικό Κόμμα.

Μία από τις εκστρατείες παραπληροφόρησης εστιαζόταν στις αμερικανικές προεδρικές εκλογές του 2020. Σε αυτή την περίπτωση, πενήντα λογαριασμοί που συνδέονταν με τη ρωσική Υπηρεσία Έρευνας Διαδικτύου –στην πραγματικότητα ένα εργοστάσιο «τρολ» του Κρεμλίνου– στόχευαν εναντίον υποψηφίων για το προεδρικό χρίσμα από το Δημοκρατικό Κόμμα, μεταξύ των οποίων ο τώας αντιπρόεδρος Τζο Μπάιντεν και οι γερουσιαστές Μπέρι Σάντερς και Ελίζαμπεθ Ουόρεν.

Περισσότεροι από τους μισούς από αυτούς τους λογαριασμούς «ισχυριζονταν» ότι βρίσκονται σε πολιτείες όπου το εκλογικό αποτέλεσμα κρίνεται με πολύ μικρή διαφορά.

Το Facebook αναφέρει ότι «δεν επέτρεψε τη συντονισμένη συμπεριφορά παραπληροφόρησης», το-

Ο διευθύνων σύμβουλος του Facebook, Μάρκ Ζούκερμπεργκ, μιλώντας στο πανεπιστήμιο Τζόρτζιτσον, εξήρε τις αρετές της ελεύθερης έκφρασης τονίζοντας ότι όλοι πρέπει να έχουν φωνή στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. «Ακόμη και αυτοί που διασπείρουν ψευδείς ειδήσεις;» ρωτούν οι επικριτές του.

Η δημοφιλής ιστοσελίδα ανακοίνωσε ότι εντόπισε και εξουδετέρωσε τέσσερις κρατικές απόπειρες παραπληροφόρησης: τρεις από το Ιράν και μία από τη Ρωσία.

νίζοντας ότι θα εφαρμόσει διαφάνεια σχετικά με την προέλευση των αναρτήσεων και θα επιβεβαιώνει καλύτερα την ταυτότητα όλων όσοι αναρτούν σχόλια και τοποθετούν διαφημίσεις.

Στην πραγματικότητα, όμως, οι αποκαλύψεις για τις εκστρατείες παραπληροφόρησης υποδεικνύουν τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει το

Facebook με την προσέγγιση που ακολουθεί, όσον αφορά την ελευθερία έκφρασης, στάση που ο διευθύνων σύμβουλος της ιστοσελίδας, Μάρκ Ζούκερμπεργκ κατέδειξε την περασμένη εβδομάδα σε ομιλία του στο πανεπιστήμιο Τζόρτζιτσον, εξαιρώντας τις αρετές της ελεύθερης έκφρασης και τονίζοντας ότι όλοι πρέπει να έχουν φωνή στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Αυτή, όμως, η προσέγγιση ανοίγει διπλάτα την πόρτα σε ξένους πράκτορες και άλλους προκειμένου να διασπείρουν θεωρίες συνωμοσίας, εμπρηστικά μηνύματα και ψευδείς ειδήσεις στο Facebook.

Ηδη, ασκούνται πιέσεις στην ιστοσελίδα κοινωνικής δικτύωσης με τη σχεδόν καθημερινή κριτική από τους Αμερικανούς υποψηφίους για το προεδρικό αξίωμα, την κοινή γνώμη, τους ρυθμιστικούς φορείς και τα ΜΜΕ σε όλο τον κόσμο, που

εκτιμούν ότι η εταιρεία δεν μπορεί να χαλιναγωγήσει αποτελεσματικά την τεράστια δύναμή της.

Προκειμένου να αντιμετωπίσει τους επικριτές του, ο Ζούκερμπεργκ πύκνωσε τις δημόσιες εμφανίσεις του. Πρόσφατα παραχώρησε σειρά συνεντεύξεων σε συντηρητικά, αλλά και φιλελεύθερα, ΜΜΕ.

Βελτιώθηκαν οι «κακοί»

Καθώς, όμως, το Facebook βελτίωσε την ικανότητα αποτροπής των εκστρατειών παραπληροφόρησης, εξίσου βελτιώθηκαν και οι αντιπαλοί του. Ο Ναθάνιελ Γκλέιτσερ, επικεφαλής της κυβερνοασφάλειας του Facebook, δήλωσε ότι καταγράφηκε σημαντική αύξηση εξελιγμένων επιθέσεων από Ιράν και Κίνα, εκτός από τις ρωσικές εκστρατείες παραπληροφόρησης του 2016, γεγονός που υποδεικνύει ότι

η πρακτική έγινε πιο δημοφιλής τα τελευταία χρόνια.

«Δύο πράγματα είναι εγγυημένα», τόνισε ο Γκλέιτσερ. «Το πρώτο είναι ότι οι “κακοί” θα εξακολουθήσουν να επιχειρούν τέτοιες επιθέσεις. Το δεύτερο είναι ότι εμείς και οι συνεργάτες μας στην κοινωνία των πολιτών και στη βιομηχανία, θα εξακολουθήσουμε να συνεργαζόμαστε ώστε να δυσχεραίνουμε διαρκώς περισσότερο τους “κακούς”».

Το Facebook δεν θέλει να γίνει ρυθμιστής της ελευθερίας της έκφρασης στην ιστοσελίδα. Θέλει ωστόσο να επιτύχει μεγαλύτερη διαφάνεια σχετικά με την προέλευση αυτής της έκφρασης. Για να επιτύχει τον στόχο του θα τοποθετεί σήμανσεις στις σελίδες «κρατικών» ΜΜΕ –μεταξύ των οποίων και το Russia Today– προκειμένου οι χρήστες να πληροφορούνται ότι τα

συγκεκριμένα μέσα είναι μερικώς ή ολικώς ελεγχόμενα από την κυβέρνηση της χώρας τους.

Η εταιρεία επισήμανε ότι κατάφερε να επιλέξει τα ελεγχόμενα ΜΜΕ με τη βοήθεια 40 διεθνών οργανισμών όπως οι Ρεπόρτερς Χωρίς Σύνορα, η Unesco, το Ευρωπαϊκό Κέντρο Δημοσιογραφίας και πολλοί άλλοι.

Επίσης το Facebook θα τοποθετεί σήμανσεις σε αναρτήσεις στην ιστοσελίδα όσο και στο Instagram, όταν θεωρούνται μερικώς ή ολικώς ψευδείς από οργανισμούς ελέγχου των γεγονότων. Στόχος αυτής της αλλαγής είναι να βοηθήσει τους χρήστες να επιλέξουν καλύτερα τι θα διαβάσουν, εμπιστευθούν και μοιραστούν. Η σήμανση θα τοποθετείται σε φωτογραφίες και βίντεο που εμφανίζονται στη ροή των ειδήσεων που βλέπει κάθε χρήστης.

Ο όγκος των δεδομένων

Παραμένει ασαφές κατά πόσον αυτές οι σήμανσεις θα λειτουργήσουν αποτελεσματικά. Το Facebook και το Instagram διαθέτουν συνολικά περισσότερους από 2,7 δισεκατομμύρια χρήστες και φυσικά δισεκατομμύρια καθημερινών αναρτήσεων. Μόνο ένα ελάχιστο ποσοστό ελέγχεται προκειμένου να διαπιστωθεί αν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα.

Ο Ζούκερμπεργκ, πάντως, δήλωσε ότι οι κινήσεις όπως αυτές που ανακοίνωσε την Δευτέρα, μαζί με την ανάπτυξη πιο εξελιγμένων συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης, αλλά και άλλων αποτρεπτικών τεχνολογιών, θα επιτρέψει στο Facebook να προσφέρει την πλατφόρμα του σε ακόμα περισσότερους ανθρώπους, μετριάζοντας ταυτόχρονα τους κινδύνους στο μέσο κοινωνικής δικτύωσης.

«Κατασκευάσαμε συστήματα που καταπολεμούν τις παρεμβολές, τα οποία πιστεύουμε ότι είναι πιο εξελιγμένα από αυτά που εφαρμόζει οποιαδήποτε άλλη εταιρεία ή κυβερνητικός φορέας», δήλωσε ο διευθύνων σύμβουλος του ιστότου. «Προσωπικά αυτές είναι οι βασικές μου προτεραιότητες για την εταιρεία μου», κατέληξε ο ίδιος.

Η τεχνητή νοημοσύνη εκτοπίζει τα μεγκαπίξελ από τα smartphones

Νέα εποχή για τις φωτογραφίες

Του **BRIAN X. CHEN**
THE NEW YORK TIMES

Πριν από λίγο καιρό, τεχνολογικοί κολοσσοί, όπως η Apple και η Samsung, στην κυριολεξία πανηγύριζαν για τον αριθμό των «μεγκαπίξελ» που κατάφερναν να στριμώξουν στις φωτογραφικές μηχανές των κινητών τηλεφώνων, έτσι ώστε να κάνουν ευκρινέστερες τις φωτογραφίες. Σήμερα όλοι οι κατασκευαστές κινητών τηλεφώνων μετέβαλλαν το ενδιαφέρον τους προς τους αλγορίθμους, την τεχνητή νοημοσύνη και τους ειδικούς αισθητήρες που συνεργάζονται προκειμένου να κάνουν τις φωτογραφίες μας ακόμα πιο εντυπωσιακές. Τι σημαίνει, πρακτικά, αυτό; Οτι τα κινητά μας «καταβάλλουν» μεγάλη προσπάθεια για να εξωραίσουν τις φωτογραφίες μας, με την ελάχιστη δυνατή ανάμειξη του χρήστη.

Την Τρίτη, η Google παρουσίασε τις τελευταίες της προσπάθειες να καταστήσει ακόμα πιο έξυπνες τις φωτογραφικές μηχανές των έξυπνων κινητών της. Αποκάλυψε το Pixel 4 και Pixel 4XL, δύο καινούργιες εκδόκες του δημοφιλούς της κινητού τηλεφώνου, το οποίο κυκλοφορεί σε δύο διαφορετικές διαστάσεις οθόνων. Αν και οι συσκευές περιλαμβάνουν και νέα χαρακτηριστικά (hardware), όπως έναν παραπάνω φωτογραφικό φακό και έναν

υπέρυθρο σαρωτή προσώπου για το ξεκλείδωμα της συσκευής, η Google επέλεξε να προβάλει, κυρίως, τη χρήση της λεγόμενης «υπολογιστικής φωτογραφίας» που αυτομάτως επεξεργάζεται τις λήψεις ώστε να αποκτήσουν πιο επαγγελματική εμφάνιση.

Μεταξύ των ιδιαίτερων δυνατοτήτων του Pixel 4, παραδείγματος χάριν, είναι η ρύθμιση που επιτρέπει τη φωτογράφιση του νυχτερινού ουρανού και των αστεριών. Προσθέτοντας έναν παραπάνω φακό, η Google ενίσχυσε ένα χαρακτηριστικό του λογισμικού, το Super Res Zoom, που επιτρέπει στους χρήστες να ζουμάρουν εικόνες, χωρίς, ωστόσο, να απολέσουν πολλές λεπτομέρειες.

Νυχτερινή όραση

Πέρυσι, ο τεχνολογικός κολοσσός εισήγαγε τη Night Vision (Νυχτερινή όραση), που κάνει τις φωτογραφίες που ελήφθησαν σε συνθήκες πολύ χαμηλού φωτισμού, να εμφανίζονται σαν να τραβήχτηκαν, χωρίς φλας, υπό φυσιολογικές συνθήκες. Σήμερα, με το Pixel 4, η Google εφαρμόζει μία παρόμοια τεχνική για τις φωτογραφίες του έναστρου νυχτερινού ουρανού. Στις αστρονομικές φωτογραφίες, η κάμερα αναγνωρίζει πότε ο ουρανός είναι εξαιρετικά σκοτεινός και λαμβάνει διαδοχικά μία σειρά

Φωτογραφία νυχτερινού ουρανού τραβηγμένη από το έξυπνο κινητό Pixel 4 της Google.

Οι κατασκευαστές έστρεψαν το ενδιαφέρον τους προς τους αλγορίθμους, τους ειδικούς αισθητήρες κ.ά. προκειμένου να κάνουν τις λήψεις μας πιο εντυπωσιακές.

φωτογραφιών, με πολύ μακριά έκθεση, προκειμένου να αιχμαλωτίσει περισσότερο φως. Έτσι, τώρα η φωτογραφική μηχανή του κινητού μπορεί να κάνει αυτό που έκαναν οι μεγάλες και ογκώδεις φωτογραφικές μηχανές με τους τεράστιους φακούς.

Αλλά και η Apple, τον περασμένο μήνα κατέδειξε τη σημασία της «υπολογιστικής φωτογραφίας» κατά την παρουσίαση των τριών νέων μο-

ντέλων iPhone. Ενα χαρακτηριστικό τους, το Deep Fusion, το οποίο μένει ακόμα να κυκλοφορήσει, θα επεξεργάζεται τις φωτογραφίες με πολύ μεγάλη λεπτομέρεια.

Σίγουρα, η υπολογιστική φωτογραφία είναι ένας τομέας έρευνας της επιστήμης των υπολογιστών. Ο δρ Νιγκ, καθηγητής στο Μπέρκλεϊ, που διδάσκει το γνωσιακό αντικείμενο, επισημαίνει ότι τόσο ο ίδιος όσο και οι φοιτητές του ερευνούν νέες τεχνικές, όπως είναι η εφαρμογή των χαρακτηριστικών πορτρέτου σε βίντεο. Ας υποθέσουμε ότι δύο άνθρωποι μαγνητοσκοπούνται τη στιγμή που συζητούν, και αυτοί που τραβάει το βίντεο θέλει η φωτογραφική του μηχανή να εστιάζει σε αυτόν που μιλάει τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή. Μία κοινή βιντεοκάμερα δεν γνωρίζει πώς ακριβώς να το επιτύχει αυτό, αφού δεν μπορεί να προβλέψει το

μέλλον. Ωστόσο, στην υπολογιστική φωτογραφία, μία κάμερα μπορεί να καταγράψει ολόκληρο το βίντεο, να χρησιμοποιήσει τεχνητή νοημοσύνη προκειμένου να καθορίσει ποιος άνθρωπος μιλάει και να εφαρμόσει την αυτόματη εστίαση, ακόμα και όταν έχει ολοκληρωθεί η συζήτηση. Το βίντεο που τελικά θα παρακολουθήσει ο θεατής θα μεταβάλει την αυτόματη εστίαση του ανάμεσα στους δύο συνομιλητές, καθώς αυτοί θα λαμβάνουν διαδοχικά τον λόγο. «Όλα αυτά είναι παραδείγματα των εξαιρετικών δυνατοτήτων που είναι εντελώς καινούργιες και γεννιούνται μέσα από την έρευνα, η οποία μπορεί να μεταβάλει εντελώς τις αντιλήψεις σχετικά με το τι είναι εφικτό». Μία απλή εφαρμογή της υπολογιστικής φωτογραφίας είναι η δυνατότητα λήψης ψηφιακών πανοραμικών φωτογραφιών.

Τα πορτρέτα

Τι, άραγε, μπορούμε να περιμένουμε από την εφαρμογή της υπολογιστικής φωτογραφίας στα κινητά τηλέφωνα, εκτός από ομορφότερα «κλικ» του ουράνιου κόσμου; Πριν από δύο χρόνια, το Pixel 2 κατάφερε να φωτογραφίζει πορτρέτα με έναν μόνο φακό. Η μέθοδος βασιζόταν κυρίως στη μηχανική εκμάθηση. Ηλεκτρονικοί υπολογιστές ανέλυσαν εκατομμύρια φωτογραφίες προκειμένου να αναγνωρίσουν τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά τους. Στη συνέχεια το Pixel προέβλεπε ποια σημεία της φωτογραφίας έπρεπε να παραμείνουν ευκρινή και ποια θα μπορούσαν να θαμπωθούν, δημιουργώντας το τέλειο πορτρέτο. Σήμερα η Google ισχυρίζεται ότι βελτίωσε την ικανότητα λήψης πορτρέτων στο Pixel 4. Ένας δεύτερος φακός επιτρέπει στην κάμερα να αιχμαλωτίσει περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το βάθος πεδίου, καθιστώντας εφικτή τη φωτογράφιση πορτρέτων ακόμα και από μεγάλες αποστάσεις. Επίσης, η κάμερα του ενισχύει το Super Res Zoom, και το καθιστά ακριβώς όμοιο με έναν φακό ζουμ σε μία συμβατική φωτογραφική μηχανή. Έτσι η κάμερα εκμεταλλεύεται, τόσο το λογισμικό όσο και τον οπτικό φακό, και μπορεί να ζουμάρει πολύ κοντά χωρίς να χάσει τις λεπτομέρειες.

«Νιώθω σαν στο σπίτι μου στη Master Tennis Academy»

Ο φημισμένος προπονητής Νικόλας Κελαϊδής μιλά για το μέλλον του Κυπριακού Τένις

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΤΤΙΚΗ**

Ο προπονητής Νικόλας Κελαϊδής, από τους πιο επιτυχημένους στο άθλημα του Τένις, παγκόσμια, ήταν ολόκληρη την προηγούμενη εβδομάδα στο νησί μας. Ο διάσημος σε όλο τον κόσμο Ελλαδίτης τεχνικός, (ήταν επικεφαλής προπονητής στο Roland Garos / πρώην Ομοσπονδιακός τεχνικός της Εθνικής Γαλλίας, Ελβετίας και Λιθουανίας), ήρθε στην Κύπρο στα πλαίσια της συνεργασίας του με τη Masters Tennis Academy, με την οποία συνεργάζεται από την ίδρυσή της, το καλοκαίρι του 2013, για την επιμόρφωση των προπονητών αλλά και την αξιολόγηση των παιδιών – αθλητών. Ο κ. Κελαϊδής έδωσε στην «Καθημερινή» συνέντευξη μιλώντας για την συνεργασία του με τη Masters Tennis Academy αλλά και το μέλλον της Κύπρου στο Τένις, το δεύτερο δημοφιλέστερο άθλημα στο νησί μας.

-Πρώτα του ζητήσαμε να μας πει λίγα λόγια, για την συνεργασία του με την Ακαδημία Master Tennis Academy.

«Η Ακαδημία λειτουργεί με τα πιο σύγχρονα πρότυπα. Καλύπτει όλα τα επίπεδα του αθλήματος σε πολύ ψηλά στάνταρ. Επικρατεί μια σταθερότητα και υπάρχει πολύ καλή οργάνωση. Γίνεται εξαιρετική δουλειά. Συνδέθηκαν συναισθηματικά με τους ανθρώπους της Master Tennis Academy. Μου αρέσουν πολύ οι άνθρωποι της και το γενικότερο περιβάλλον. Γίναμε σαν μια οικογένεια με τον Χρίστη Λοττίδη, τον Γιάννο Χατζηγεωργίου, με τους προπονητές και τα παιδιά. Έρχομαι συχνά, με την πρώτη ευκαιρία, πάντα με μεγάλη ευχαρίστηση. Κάθε φορά, νιώθω σαν να μπαίνω στο σπίτι μου! Η Master Tennis Academy είναι ένας ζεστός οργανισμός, ένα αθλητικό εργαστήριο που σφύζει από ζωή».

-Για την πρόοδο του Κυπριακού Τένις ο κ. Κελαϊδής δεν «μάσησε τα λόγια του»:

«Το μέλλον του Κυπριακού Τένις εξαρτάται απ' την προσπάθεια και την δουλειά των προπονητών αλλά και της Ομοσπονδίας. Αν κρίνω από την λειτουργία των περασμένων ετών, απ' την ημέρα που σταμάτησε ο Γιάννος Χατζηγεωργίου να ασχολείται με την Εθνική ομάδα, άλλαξαν πολλά πράγματα. Πρέπει το Εθνικό κέντρο προπονήσεων να δίνει την ευκαιρία στους αθλητές να δουλέψουν εξειδικευμένα. Πιστεύω πολύ στην μπόλικη, εξειδικευμένη δουλειά».

-Ρωτήσαμε στην συνέχεια τον Έλληνα προπονητή για το αν θα μπορέσει η Κύπρος μας να αναδείξει ένα νέο Μάρκο Παγδατή:

«Η πορεία του Μάρκου δεν ήταν τυχαία. Για να φτάσει ένας αθλητής σε πολύ ψηλό επίπεδο θα πρέπει να γίνουν πολύ στοχευμένα πράγματα. Δεν αρκεί αυτό που γίνεται σήμερα... Δεν αξιοποιείται το εθνικό κέντρο προπόνησης των αθλητών ψηλού επιπέδου. Η Ομοσπονδία δεν εκμεταλλεύεται τον τεχνικό διευθυντή προς όφελος των ταλαντούχων αθλητών.

Έχει τεράστια σημασία να λειτουργήσει σωστά το Εθνικό κέντρο προπόνησης των αθλητών. Οι προπονητές να είναι απόλυτα συγκεντρωμένοι στους 4-5 καλύτερους αθλητές προκειμένου να τους βοηθήσουν στην ανέλιξη τους. Επίσης οι ταλαντούχοι αθλητές θα πρέπει να ταξιδεύουν συχνά

«**Το μέλλον** του Κυπριακού Τένις εξαρτάται απ' την προσπάθεια και την δουλειά των προπονητών αλλά και της Ομοσπονδίας» σημειώνει ο κ. Κελαϊδής.

«Η Master Tennis Academy είναι ένας ζεστός οργανισμός, ένα αθλητικό εργαστήριο που σφύζει από ζωή.»

Από τους καλύτερους προπονητές στον κόσμο!

Ο Νικόλας Κελαϊδής είναι ένας από τους καλύτερους και πιο γνωστούς προπονητές Τένις στον κόσμο. Έκανε σημαντική διεθνή επαγγελματική καριέρα ως αθλητής του τένις (πρωταθλητής Ελλάδας). Όταν σταμάτησε τον πρωταθλητισμό, ασχολήθηκε με την προπονητική και έφθασε να είναι ομοσπονδιακός προπονητής στην Ομοσπονδία Τένις της Γαλλίας. Για τρία χρόνια ήταν Τεχνικός Διευθυντής της Ελληνικής Φιλαθλής Ομοσπονδίας Αντισφαίρισης (Ε.Φ.Ο.Α.) με εξαιρετικά αποτελέσματα. Εργάστηκε επίσης στο εθνικό σύστημα αντισφαίρισης της Ελβετίας. Συνε-

στο εξωτερικό για να παίρνουν εμπειρίες σε ψηλό επίπεδο».

-Η επόμενη ερώτησή μας είχε να κάνει με το μέλλον του Στέφανου Τσιτσιπά:

«Ο χρόνος θα δείξει πόσο ψηλά μπορεί να φτάσει. Όμως στην ηλικία των 21 ετών έχει φθάσει πολύ ψηλά. Έχει την δυνατότητα να φθάσει στο Νο. 1. Τον γνωρίζω από μικρό. Έβαλε πολύ γερές βάσεις στην Γλυφάδα. Άρχισε να ταξιδεύει τακτικά στο εξωτερικό και να βελτιώνεται σταθερά. Έβλεπα ότι ήταν ταλαντούχος. Οι γονείς του πίστεψαν πολύ στις ικανότητές του και αφιέρωσαν την ζωή τους στην πρόοδό του. Στο τένις πρέπει να αποδεικνύεις τον εαυτό σου... Με την πάροδο των χρόνων έβλεπα πως είχε την δυνατότητα να φθάσει ψηλά. Μέσα σε ένα χρόνο έκανε κάτι εντυπωσιακό. Έφτασε στην πρώτη δεκάδα, ανάμεσα στους κορυφαίους του κόσμου, με το ταλέντο, τον κόπο και την προσπάθειά του. Ασφαλώς και μπορεί να φτάσει ακόμα ψηλότερα».

-Ο κ. Κελαϊδής καταλήγοντας εισηγήθηκε στην Ομοσπονδία μας την σωστή αξιοποίηση του κεφαλαίου που λέγεται Μάρκος Παγδατής.

«Ο Μάρκος είναι ένα τεράστιο κεφάλαιο για την Κύπρο. Πρέπει οπωσδήποτε να αξιοποιηθεί. Να τον φωνάξουν στην Ομοσπονδία και να του ζητήσουν να μοιραστούν μαζί του το πάθος του για το Τένις, τις εμπειρίες του και την διάθεσή του να συνεισφέρει στην πρόοδο του αθλήματος. Ό,τι τους πει ο Μάρκος πρέπει να το κάνουν».

γάστηκε με την Ομοσπονδία Αντισφαίρισης της Ουκρανίας ενώ ήταν Ειδικός Σύμβουλος της Ομοσπονδίας Αντισφαίρισης Κύπρου. Επισκέπτεται πολύ συχνά το νησί μας. Είναι προπονητής στην Παγκόσμια Ομοσπονδία Τένις και ασχολείται με την ανάπτυξη του αθλήματος σε παγκόσμιο επίπεδο. Από το καλοκαίρι του 2013 είναι Σύμβουλος της Επαγγελματικής Ακαδημίας Τένις «Masters Tennis Academy» και συνεργάζεται με τον διευθυντή της Γιάννο Χατζηγεωργίου για την συνεχή επιμόρφωση των προπονητών αλλά και την προπόνηση - αξιολόγηση των αθλητών της.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Ο Μωυσής... θέλει βοήθεια

Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

Και όμως, όσοι βρίσκονται κοντά δεν ένωσαν έκπληξη από την αντίδραση Τάμαρι και το πειθαρχικό παράπτωμα στο οποίο υπέπεσε. Μέχρι στιγμής όλα κρύβονταν γύρω από τη κακή έως και μέτρια απόδοσή του στη φετινή σεζόν. Επί τούτου, η εξήγηση που δινόταν είχε να κάνει κυρίως με την σωματική κόπωση ή ακόμη λόγω των συνεχόμενων παιγνιδιών που δίνει με ΑΠΟΕΛ και εθνική ομάδα.

Πάνω σ' αυτό το θέμα μπορεί να ειπωθούν πολλά, τον τελευταίο όμως λόγο έχουν όλοι όσοι ασχολούνται με την φυσική κατάσταση και γενικότερα τη σωματική συντήρηση των ποδοσφαιριστών. Δυστυχώς για τον ΑΠΟΕΛ και πολύ περισσότερο για τον παίκτη, μπήκε στην εξίσωση μια άλλη διάσταση που δεν άπτεται... τουλάχιστον της ιατρικής.

Στο όλο στόρι, προστίθεται και η ψυχολογική διάσταση που ενδεχομένως να είναι πολύ πιο δύσκολη καθώς έχει να κάνει με τη συμπεριφορά και γενικότερα την αντίληψη του παίκτη. Τόσο για το πως είναι μέλος της ομάδας αλλά κυρίως ως άτομο.

Πολλοί ήταν αυτοί που γνώριζαν ότι ο Ιορδανός περνάει διάφορα ζόρια μέσα από την εμπειρία του που ξεκίνησε από πέσο. Από την Ιορδανία, μια χώρα που ο τρόπος ζωής διαφέρει κατά πολύ από την Κύπρο και πολύ

περισσότερο την Ευρώπη, ο νεαρός δοκιμάζεται σε μια νέα σελίδα, όχι της καριέρας του αλλά και της προσωπικής του ζωής.

Αυτή, ακριβώς, η μάλλον ανώμαλη μετάβαση, γίνεται πολύ πιο έντονη αν λάβει κανείς υπόψη ότι λόγω της αξίας του, έγινε το επίκεντρο της ομάδας και γενικότερα όλων όσοι περιβάλλουν την μπίζνα του ποδοσφαίρου. Μάνατζερ, προπονητές, παράγοντες, ίσως ακόμη και πρόσωπα εκτός του αθλήματος να έχουν δελεαστεί από τη λάμψη που προσφέρει η παρουσία του εντός ίσως και εκτός γηπέδων.

Η ουσία του θέματος με τον Τάμαρι έχει να κάνει αποκλειστικά με το πως θα προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα, όχι μόνο της καριέρας του αλλά γενικότερα της ζωής του. Στα 22 του χρόνια και ενώ πέσο έμοιαζε εσώκλειστος στον ποδοσφαιρικό μικρόκοσμο της Ιορδανίας, βρέθηκε ν' αντιμετωπίζει τον Άγιαξ έχοντας στο πίσω μέρος του μυαλού του ότι μια μέρα μπορεί και να παίξει στο Άμστερνταμ. Η υπερβολή γύρω από τ' όνομά του, οι φήμες, οι παράλογες αξιολογήσεις έχουν δημιουργήσει μια πλάνη γύρω από τον Μωύσα, που μάλλον δείχνει ότι δεν μπορεί να τη διαχειριστεί.

Και στην Κύπρο της «απομάρας», όπου και ο ανίκανος ή άσχετος μεγαλοποιεί πράγματα και καταστάσεις, δεν είναι εύκολο για τον Μωυσή να παραμείνει σταθερός σε μια γνήθ βάση. Και επ' αυτού θέλει βοήθεια... και αγάπη.

Έχε το νου σου στο παιδί...

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΔΗ**

«Καταγγελία κατά του ποδοσφαιριστή... που αποβλήθηκε γιατί μετά τη λήξη του αγώνα γύρισε προς την κερκίδα, κατέβασε το παντελόνι και έδειξε τα γεννητικά του όργανα (οι πλείστοι στην κερκίδα ήταν γυναίκες), στον αγώνα Προαιρετικού Πρωταθλήματος Παίδων U17...». Απόφαση από τη δημοσιοποίηση των τελευταίων αποφάσεων του Αθλητικού Δικαστή της ΚΟΠ. Απόφαση από το οποίο αφαιρέθηκε το όνομα του νεαρού ποδοσφαιριστή, γιατί σκοπός δεν είναι η στοχοποίησή του και κυρίως γιατί δεν είναι η πρώτη φορά που προκύπτει ανάλογη περίπτωσης αντιαθλητικής συμπεριφοράς νεαρών παιδιών – ποδοσφαιριστών.

Για να είμαστε πιο σωστοί, σύνθησε είναι το φαινόμενο και μόνιμα στην ατζέντα του Αθλητικού Δικαστή, τέτοιες καταγγελίες βρίσκονται τα τελευταία χρόνια. Νεαροί ποδοσφαιριστές παραπέμπονται γιατί κτύπησαν, έφτυσαν ή εξύβρισαν, αντίπαλους, διαιτητές, παράγοντες ή και κόσμο στην κερκίδα!

Σε σχέση με το πιο πάνω περιστατικό, στο νεαρό επιβλήθηκε ποινή αποκλεισμού για τρεις μήνες, το θέμα, ωστόσο, δεν έχει να κάνει μόνο με την επιβολή μιας αυστηρής τιμωρίας. Γιατί μιλάμε για νεαρές ηλικίες ποδοσφαιριστών, στην ουσία για παιδιά,

μιλάμε για μια κατηγορία αθλητών – ποδοσφαιριστών στους οποίους, πέρα από προπόνηση και εκμάθηση του αντικειμένου, θα έπρεπε να διδάσκεται και η σωστή συμπεριφορά. Γιατί μιλάμε για κατηγορίες πρωταθλημάτων στις οποίες, λογικά, δεν αναμένει κάποιος να προκύπτει τόσο ένταση, τόσο πάθος και κατ' επέκταση φανατισμός για το τελικό αποτέλεσμα.

Και κοινωνικό είναι το θέμα, θα μπορούσε, ορθώς, να υποστηρίξει κάποιος, γιατί έχει προ πολλού χαθεί το... παιγνίδι, σε ό,τι αφορά τη νεανική παραβατικότητα. Υποτίθεται όμως, πως το ποδόσφαιρο και γενικότερα ο αθλητισμός έχουν τη δυνατότητα να κρατήσουν ένα νέο μακριά από επικίνδυνα μονοπάτια.

Αρκεί βέβαια, ένα νεαρό παιδί να διαπαιδαγωγηθεί σωστά, απ' αυτούς που έχουν την ευθύνη, όχι μόνο για να του μάθουν τα... μυστικά του ποδοσφαίρου. Και δυστυχώς, υπάρχουν κατά καιρούς, ενώπιον του Αθλητικού Δικαστή και παραπομπές για αντιαθλητική συμπεριφορά, προπονητών ή παραγόντων – υπεύθυνων για ομάδες παιδιών ή νέων...

Κανείς, εδώ και αρκετό καιρό, δεν φαίνεται να ασχολείται, πολύ περισσότερο να ενοχλείται, από τις υποθέσεις αντιαθλητικής συμπεριφοράς νεαρών ποδοσφαιριστών που βλέπουν το φως της δημοσιότητας.

Και από το ενδεχόμενο, πολύ περισσότερα να συμβαίνουν, απ' όσα γίνονται γνωστά, θα πρέπει να προκαλεί τρόμο...

GO FOR GREAT

LIFE IS SWEATY.
NOT YOU.

GIANNIS ANTETOKOUNMPO

MVP
NBA MOST VALUABLE PLAYER

2019

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.
1,38%

Χ.Α.
1,12%

Dow Jones

0,78%

Nasdaq

1,85%

Nikkei

1,38%

Dax

1,72%

FTSE 100

2,03%

BREXIT
Εφυγαν από
τη Βρετανία
πάνω από
330 τράπεζες
Σελ. 9

Πετρέλαιο

3,96%

€/ \$

-0,57%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ PARAMETRICOS

Εξυπνα σπίτια και πόλεις με πλατφόρμα STUDIO

Η κυπριακή start up, Parametricos, δημιούργησε τη διαδικτυακή πλατφόρμα STUDIO, που απευθύνεται σε αρχιτεκτονικά γραφεία. Στόχος της είναι να φέρει πιο κοντά τα έξυπνα σπίτια και τις έξυπνες πόλεις στην Κύπρο. Η πλατφόρμα STUDIO μειώνει τον χρόνο κατασκευής του κτηρίου. **Σελ. 6**

ΑΠΟ ΙΣΧΥΡΟΥΣ ΟΜΙΛΟΥΣ

Απόβαση στην αγορά ακινήτων της Αθήνας

Συγκροτήματα κατοικιών, εμπορικά κέντρα και σύγχρονα κτίρια γραφείων αποτελούν τους βασικούς τομείς στους οποίους επικεντρώνονται αυτή την περίοδο ξένοι αλλά και εγχώριοι όμιλοι, οι οποίοι προχωρούν σε νέες αναπτύξεις και επενδύσεις στην ελληνική αγορά ακινήτων. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετιών ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	0,47%	0,00%
Γερμανία	-0,41%	0,00%
Γαλλία	-0,11%	0,00%
Ιταλία	0,90%	-0,01%
Ισπανία	0,23%	-0,01%
Ιρλανδία	0,00%	-0,03%
Ελλάδα	1,22%	-0,15%
Ην. Βασίλειο	0,62%	-0,09%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο Χρέος	Βραχυ-πρόθεσμο Χρέος
DBRS	BBB (low)	R-2 (middle)
Fitch	BBB-	F3
Moody's	Ba2	NP
S&P	BBB-	A-3

Εύσημα και συστάσεις από το ΔΝΤ

Θετικό ήταν το κλίμα στις επαφές του υπ. Οικονομικών και του Διοικητή της Κεντρικής στην Ουάσιγκτον

Πλήρως ικανοποιημένοι από τις επαφές που είχαν την περασμένη εβδομάδα στην Ουάσιγκτον, στο περιθώριο της Ετήσιας Γενικής Συνέλευσης της ΔΤ και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, έμειναν ο υπουργός Οικονομικών και ο Διοικητής της

Κεντρικής Τράπεζας. Στις επαφές με ΔΝΤ, αμερικανική κυβέρνηση, οίκους αξιολόγησης και επενδυτικές τράπεζες, το κλίμα για την Κύπρο ήταν κάτι παραπάνω από ενθαρρυντικό και θετικό. Μιλώντας στην «Κ» ο Χάρης Γεωργιάδης ανέφερε ότι ιδιαίτερη

μεία έγινε για τη μείωση του δημοσίου χρέους, τις περαιτέρω μειώσεις των ΜΕΔ αλλά και τη μείωση της ανεργίας. Για την πρόωρη αποπληρωμή του δανείου του ΔΝΤ, εξήγησε πως αναλύθηκαν οι λεπτομέρειες και οι διαδικασίες. Από πλευράς του,

ο Κωνσταντίνος Ηροδότου σημείωσε πως τονίστηκε το πόσο σημαντικό είναι ένα κράτος να έχει πλεονάσματα και να τα χρησιμοποιεί ορθά και δόθηκαν συγχαρητήρια στην Κύπρο. Ανέφερε ακόμα ότι υπήρξε ανησυχία από το ΔΝΤ για τις τροποποιήσεις

που ενέκρινε η Βουλή στο πλαίσιο των εκπονήσεων και γνωστοποίησε πως είναι στην τελική φάση ετοιμασίας του μηχανισμού ελέγχου για τα ΜΕΔ που θα δημιουργηθεί σε συνεννόηση με την ΕΚΤ, γεγονός που τους καθησύχασε. **Σελ. 4**

Γυρίζουν την πλάτη στα αμερικανικά προϊόντα οι Κινέζοι

Μέχρι πρόσφατα, η χρήση και κατοχή δυτικών καταναλωτικών προϊόντων, από είδη πολυτελείας, ρούχα και καλλυντικά μέχρι τρόφιμα και αυτοκίνητα, θεωρούνταν στην Κίνα σύμβολο κοινωνικής καταξίωσης. Πλέον, αυτό αλλάζει εξαιτίας του εμπορικού πολέμου, ο οποίος έχει ενισχύσει τον εθνικισμό και τον αντιαμερικανισμό στην Κίνα. Τώρα, οι αμερικανικές εταιρείες βλέπουν το μερίδιο αγοράς τους να μειώνεται και ανησυχούν όλο και περισσότερο για το ενδεχόμενο μαζικού μπουϊκοτάζ από τους Κινέζους καταναλωτές. **Σελ. 11**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του **HOLGER SCHMIEDING***

Διδάγματα από το Brexit για το μέλλον της Ε.Ε.

Μέχρι σήμερα, η δύσκολη εμπειρία του Brexit έχει ενισχύσει αντί να έχει εξασθενήσει τη συνοχή των «27». Προκύπτουν επτά βασικά διδάγματα για την Ενωση. Πρώτον, η κοινή στάση απέναντι σε ένα ζήτημα αποδίδει. Ενώ θα περιμένουμε σήμερα με νευρική κόπηση να μάθουμε αν θα υιοθετήσει το βρετανικό Κοινοβούλιο τη συμφωνία αποχώρησης, οι ηγέτες των «27» αποδέχθηκαν ομοφώνως και αμέσως τη συμφωνία. Επανελημμένες απόπειρες της Βρετανίας να διαιρέσει τους «27» είχαν μηδενικό αποτέλεσμα. Δεύτερον, πρέπει κανείς να εκμεταλλεύεται την ισχύ του. Η Ε.Ε. «27» είναι εμπορικός γίγαντας και χάρη σε αυτό κατάφερε να

επικρατήσει σε πολλές πτυχές των διαπραγματεύσεων για το Brexit. Τρίτον, έχει μεγάλη σημασία η πολιτική αλληλεγγύη. Ολόκληρη η Ενωση σεβάστηκε το επιχείρημα της Ιρλανδίας ότι πρέπει να αποφευχθεί η ανέγερση φυσικού συνόρου στο νησί ως ζήτημα ύψιστης εθνικής σημασίας. Η περίπτωση της Ιρλανδίας δείχνει ότι το να ανήκει ένα κράτος σε μια πολυεθνική ένωση, δίνει σε μια χώρα την ευκαιρία να προωθήσει περαιτέρω της εθνικά της συμφέροντα. Τέταρτον, θα πρέπει κανείς να προσέχει ποιες θα είναι οι ανεπιθύμητες επιπτώσεις πολιτικών επιλογών. Η απόφαση της Γερμανίας το 2015 να ανοίξει τα σύνορά της για τους

πρόσφυγες επέτρεψε στους αντιπάλους της Ε.Ε. στη Βρετανία να παρουσιάσουν την Ε.Ε. με μελανά χρώματα. Πέμπτον, η Ενωση δεν θα πρέπει να προχωρεί σε υπερβολικές παραχωρήσεις προς τα μέλη της, όπως έκανε από τη δεκαετία του '70 με τη Βρετανία. Από τη δεκαετία του 1970 η Ε.Ε. προσπαθεί να αποδέχεται τις βρετανικές διεκδικήσεις για ειδική μεταχείριση, αλλά κάθε φορά έμενε με την εντύπωση πως η Βρετανία ζητούσε ακόμη περισσότερες εξαιρέσεις από τους κανόνες της Ενωσης. Εκτον, ένας δημόσιος διάλογος για οποιοδήποτε θέμα κερδίζεται ή χάνεται σε εθνικό επίπεδο. Ο Ντέιβιντ Κάμερον είχε αποφύγει να κάνει καμπάνια υπέρ

της Ε.Ε. μέχρι να εξασφαλίσει κάποιες νέες εξαιρέσεις από τους κοινούς κανόνες. Στη συνέχεια ήταν πολύ αργά για να πείσει ότι οι έπαινοί τους προς την Ενωση είναι αληθινοί. Εβδομον, οι περιορισμοί που συνεπάγεται η συμμετοχή στην Ε.Ε. και ιδιαίτερα στην Ευρωζώνη βοηθούν τα κράτη-μέλη να περιορίσουν τους λαϊκιστές. Οι αριστεροί ριζοσπάστες του ΣΥΡΙΖΑ και των Podemos στην Ισπανία έχασαν έδαφος τα δύο τελευταία χρόνια. Στην Ιταλία, το Κίνημα των Πέντε Αστέρων έχει μετατραπεί από τσούρμιο ριζοσπαστών σε ένα σχεδόν συνθησμένο φιλοευρωπαϊκό κεντροαριστερό κόμμα. Στην Αυστρία το δεξιό FPÖ έχασε την εξουσία

και μεγάλο μέρος της λαϊκής ψήφου. Η Ε.Ε. μετατρέπεται σταδιακά σε αυτό που ονομάζω «κλαμπ των κλαμπ». Βασίζεται στην κοινή αγορά για αγαθά και υπηρεσίες, κεφάλαια και εργατικό δυναμικό και σε ορισμένες βασικές απαιτήσεις (δημοκρατία, ανθρώπινα δικαιώματα, κράτος δικαίου) που είναι υποχρεωτικές για όλα τα κράτη-μέλη, αλλά γίνεται πιο ευέλικτη. Επιτρέπει στα μέλη της να αποφασίσουν σε ποια από τα αλληλοεπικαλυπτόμενα «κλάμπ» (ευρώ, Ζώνη Σένγκεν κ.τ.λ.) επιθυμούν να συμμετέχουν.

* κ. Ο Holger Schmieding είναι επικεφαλής οικονομολόγος της Berenberg Bank.

ΑΠΟΨΗ Του ΜΕΛΕΤΗ ΡΕΝΤΟΥΜΗ*

Αρνητικά επιτόκια και προοπτικές ανάπτυξης

Μία από τις πρόσφατες εξελίξεις που τείνουν να γίνουν κανονικότητα στο καθεστώς άσκησης νομισματικής πολιτικής τόσο από την ΕΚΤ όσο και από τη FED στην Αμερική είναι η τάση μείωσης των επιτοκίων αναφοράς, σε σημείο να είναι αρνητικά, γεγονός που σημαίνει ότι οι εμπορικές τράπεζες όχι μόνο δεν έχουν κέρδος από το να εμπιστευονται τη ρευστότητά τους στο ευρωσύστημα ή σε ένα ομοσπονδιακό σύστημα, αλλά κρεώνονται γι' αυτή την κίνησή τους, σπαταλώντας ρευστότητα και πλύττοντας την κερδοφορία τους.

Πρόκειται σίγουρα για μια νομισματική πολιτική που δεν μπορεί να έχει την ίδια διάρκεια για όλες τις κεντρικές τράπεζες του πλανήτη, αναλόγως και των επιμέρους μακροοικονομικών μεγεθών, όμως αποτελεί σαφώς μια διαδικασία αντικινήτρων στην πάγια ρευστότητα των τραπεζών, ώστε να διοχετευθούν οι καταθέσεις στην πραγματική οικονομία.

Η κατάσταση βέβαια ποικίλλει παγκοσμίως, καθώς οι διεθνείς συσχετισμοί έχουν ήδη προκαλέσει ασυμμετρία στο παγκόσμιο διαθέσιμο εισόδημα, ενώ το παγκόσμιο χρέος δείχνει να έχει υπερδιπλασιαστεί τα τελευταία χρόνια, προκαλώντας ανησυχία για μια νέα φούσκα σε αγορές που δεν γνωρίζουμε αυτή τη στιγμή πότε και αν τελικά θα προκαλέσουν το λεγόμενο domino effect.

Τα αρνητικά επιτόκια έχουν σίγουρα πολλαπλές τάσεις και συνέπειες στην αγορά, πέρα από την αρνητική συνέπεια στην κερδοφορία των τραπεζών.

Τα αρνητικά και εν γένει τα πολύ χαμηλά επιτόκια μειώνουν το κόστος του χρήματος και έτσι γίνονται πιο ελκυστικές οι επενδύσεις για μεγάλες αλλά και μικρομεσαίες επιχειρήσεις, ώστε να χρηματοδοτηθούν το επενδυτικό τους πρόγραμμα.

Δεν είναι όμως βέβαιο αν σε ένα καθεστώς μεταβαλλόμενων ισοτιμιών και κυμαινόμενων επιτοκίων μπορούν τα δανειακά ανοίγματα των επιχειρήσεων να αποπληρωθούν στο ακέραιο και δεν θα δημιουργήσουν τελικά πρόσθετα προβλήματα στις εμπορικές τράπεζες επιτείνοντας τα NPLs, που κυρίως στην Ελλάδα αποτελεί μια σοβαρή παράμετρο για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

Οι χώρες που μπορούν πρακτικά

να επωφεληθούν από τα αρνητικά επιτόκια μεσοπρόθεσμα είναι εκείνες με σαφή εξαγωγικό προσανατολισμό, που μπορούν μάλιστα να χρηματοδοτήσουν με ίδια κεφάλαια εταιρικά ομόλογα με αξιόλογες αποδόσεις, στις οποίες μπορούν να συμμετέχουν τόσο ιδιώτες επενδυτές, ξένοι θεσμικοί, αλλά και οι ίδιες οι τράπεζες, ώστε να μετριάσουν και την απώλεια εσόδων μέσω των αρνητικών επιτοκίων.

Επίσης, η σχετική άνοδος των αμοιβαίων κεφαλαίων, κυρίως των μετοχικών, αλλά και η ανοδική πορεία σημαντικών μετοχικών δεικτών σε αρκετές διεθνείς αγορές δίνουν το σήμα, έστω και με επιφυλάξεις, ότι έχουμε φθάσει στο τέλος των σταθερών αποδόσεων μέσω των επιτοκίων και ένα λογικό ρίσκο είναι αναγκαίο σε κάθε περίπτωση για να έρθουν μεγαλύτερες αποδόσεις.

Αυτή η τάση σίγουρα είναι ευάλωτη εν μέσω διεθνών ανισορροπιών, όπως το Brexit αλλά και ο εμφύλιος πόλεμος ΗΠΑ - Κίνας, αν όμως οι συνέπειες μέσω της ανακατεύθυνσης των εμπορευμάτων και των ροών αγαθών και κεφαλαίων μπορέσουν να απορροφηθούν, ενδέχεται να οδηγήσουν σε μεγαλύτερη άνθηση των χρηματαγορών, ενδυνάμωση των ιδιωτικών επενδύσεων, με αποτέλεσμα να υπάρχει μια αυξημένη ισορροπία ανάμεσα σε αποταμίευση και επένδυση, που δεν θα αποτελεί zero sum game, αλλά θα δημιουργήσει νέες συνθήκες παγκόσμιας ανάπτυξης.

Σε κάθε περίπτωση, είναι αμφίβολο και παρακινδυνευμένο να εξαχθούν από τώρα οικονομικά συμπεράσματα για την άσκηση της νομισματικής πολιτικής σε καθεστώς αρνητικών επιτοκίων, εν μέσω τόσο αντιφατικών παραγόντων που επηρεάζουν την παγκόσμια οικονομία.

Με βάση τα παραπάνω, είναι βέβαιο ότι υφίστανται τα αρνητικά σενάρια, που θέλουν τις τράπεζες και τους επενδυτές εγκλωβισμένους σε έναν φαύλο κύκλο χαμηλής κερδοφορίας και συρρίκνωσης δραστηριοτήτων, υπάρχει όμως και μια προοπτική ενίσχυσης των κεφαλαίων μέσω των χρηματαγορών, με χαμηλό κόστος δανεισμού και υψηλές αποδόσεις για όλους τους συμμετέχοντες.

* Ο κ. Μελέτης Ρεντούμης είναι οικονομολόγος τραπεζικός.

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Ένα από τα καλά όταν πας Λεμεσό και συγκεκριμένα των πύργων, είναι ότι οι επενδυτές σίγουρα δεν πρόκειται να πνιγούν άμα μένουν στον 10ο όροφο.

Δύσκολο 2020

Ο **δήκτης** δεν θέλει να ξέρει καν τι πρόκειται να γίνει με τις εκπονήσεις κύριων κατοικιών από το 2020. Η ΕΣΤΙΑ δεν προχωρά με τίποτα. Μόνο το 1/10, άντε τα 2/10 αναμένεται να συμμετάσχουν από το συνολικό δείγμα που αρχικώς είχε υπολογιστεί. Ξεκάθαρο μήνυμα έστειλε και η Τράπεζα Κύπρου για συμμετοχή του κόσμου στο Σχέδιο, προειδοποιώντας πως όποιος δεν μπει δεν πρόκειται να προστατευτεί. Ας ελπίσουμε στο επόμενο 15ήμερο να υπάρχει μία μαζική ανταπόκριση στο Σχέδιο.

● ● ● ●

Μόνο 20 αιτήσεις

Μα καλά, γίνεται ο Οργανισμός Χρηματοδοτήσεως Στέγης, η τράπεζα που έδινε μόνο οικιστικά δάνεια να έχει μέχρι στιγμής μόνο 20 αιτήσεις και να βοηθούν οι λειτουργοί της τράπεζας να «περάσουν» άλλες 140; Μα μιλάμε για τον Οργανισμό Χρηματοδοτήσεως Στέγης που είναι μια μικρογραφία του Συνεργατισμού.

● ● ● ●

Πόλη των πύργων

Μαζί με τα διαβατήρια και τα διαμερίσματα στους Πύργους της Λεμεσού θα πρέπει το κράτος να δίνει μαζί με τους ντιβέλοπερς και διάφορα δώρα, ή έστω να υπάρχει μέσα στο πακέτο διάφορα απαραίτητα. Βάρκες, κανό, κουπιά και φαρίνγκο για να είναι «ιν». Είναι δυνατόν, 2019 να πλημμυρίζουν πάρκινγκ με βροχές με-

ρικών ωρών; Αντιπλημμυρικά πουθενά; Δεν έγιναν καταστροφές σε αυτοκίνητα 3 χρόνια συνεχόμενα;

● ● ● ●

Στο παλιό λιμάνι

Άνοιξε ο δρόμος για νέες επενδύσεις στην Λεμεσό και συγκεκριμένα στο παλιό λιμάνι. Η Αρχή Λιμένων ανακίνησε την έναρξη του διαγωνισμού για την παραχώρηση άδειας χρήσης των

κενών υποστατικών. Ο επικρατέστερος προσφοροδότης θα ενοικιάσει για πέντε χρόνια τις εγκαταστάσεις και θα έχει δικαίωμα ανανέωσης για ακόμα μια περίοδο πέντε χρόνων. Η Αρχή Λιμένων Κύπρου θα παραλαμβάνει προσφορές μέχρι τις 22 Νοεμβρίου.

● ● ● ●

Είναι πολλά τα λεφτά

Αλήθεια, πόσα εκατομμύρια πλήρωσε το κράτος τα τελευταία χρόνια για αποζημιώσεις σε αγρότες λόγω καταστροφών από χαλάζι, παγετό και βροχές; Είναι σίγουρα πολλά τα λεφτά αλλά πόσα ακριβώς, ουδείς γνωρίζει την απάντηση, και μάλλον ουδείς μπορεί να μάθει. Μετά και την κατάργηση του Οργανισμού Γεωργικής Ασφάλισης και την εισαγωγή στο νέο σύστημα μάλλον έχει δυσκολέψει και η πρόσβαση σε τέτοιες πληροφορίες. Ή που δεν υπάρχει προσωπικό στα γραφεία του αρμόδιου τμήματος, ή που από οργάνωση και καταγραφή δεδομένων απλά δεν το χούμε.

● ● ● ●

Κερδίζει πόντους η Πάφος

Λβιβ, Κισινάου, Κρακοβία και Σκόπια, είναι τα νέα δρομολόγια που προστίθενται στο αεροδρόμιο Λάρνακας. Χάθηκε ένα Παρίσι, μια Μαδρίτη, περισσότερες πτήσεις για Αθήνα. Φυσικά υπάρχει η επιλογή της Πάφου. Πολύ πιο δελεαστικές οι επιλογές εκεί, αφού οι επιβάτες έχουν περισσότερες επιλογές για Μάντσεστερ, Μπέρμιγχαμ, Φρανκφούρτη και φυσικά Αθήνα. Αν συνεχίσει έτσι και η καλοκαιρινή σεζόν, μας βλέπω να πνιγνουμε σημειωτών κάτω από τη σήραγγα.

Αμπελώνες και στη Σκανδιναβία

Οινοπαραγωγικές παραδόσεις αιώνων αλλάζουν λόγω της κλιματικής αλλαγής

Του **ERIC ASIMOV**
THE NEW YORK TIMES

Το κρασί, ένα από τα πιο ευαίσθητα αγροτικά προϊόντα, μας δείχνει πώς η κλιματική αλλαγή μεταβάλλει παραδόσεις και πρακτικές πολλών αιώνων. Ήδη, σε πολλές οινοπαραγωγές χώρες, ξύπνιοι παραγωγοί πειραματίστηκαν με την προσαρμογή σε θερμότερα καλοκαίρια, αλλά και πιο ζεστούς χειμάνες, ξηρασίες και ακραία καιρικά φαινόμενα: ξαφνικές χαλαζοπτώσεις, εαρινή παγωνιά, πλημμύρες και δασικές πυρκαγιές.

Ορισμένες από αυτές τις αλλαγές εννόσαν περιοχές, όπως η Βρετανία, η οποία ιστορικά ήταν ακατάλληλη για την παραγωγή καλού κρασιού. Σήμερα, οι οινοπαραγωγοί ενταχθεί στον κόσμο των οινοπαραγωγών. Την ίδια στιγμή, σε περιοχές όπως η Βουργουνδία, το Μπαρόλο, η γαλλική Καμπανία, ο Μοζέλ και η κοιλάδα του Ρήνου στη Γερμανία, όπου οι εκλεκτές σοδειές ήταν σπάνιες, η αύξηση της θερμοκρασίας επέτρεψε την παραγωγή θαυμάτων κρασιών. Η τιμή των γαίων, αλλά και των κρασιών, αυξήθηκε κατακόρυφα, καθιστώντας τους αγρότες και οινοπαραγωγούς παγκόσμιους αστέρες. Σήμερα, οι οινοπαραγωγοί καλλιεργούν αμπέλια σε κάποιες περιοχές που μέχρι πρόσφατα θεωρούνταν υπερβο-

Στη Βρετανία, η αύξηση της μέσης θερμοκρασίας βοήθησε στην παραγωγή εξαιρετικής ποιότητας αφρώδους οίνου.

λικά ψυχρές. Πολλοί κινούνται πλέον βορειότερα, στο βόρειο ημισφαίριο, αλλά και νοτιότερα. Ιδανικό είναι το παράδειγμα της Βρετανίας, όπου η αύξηση της μέσης θερμοκρασίας βοήθησε στην παραγωγή εξαιρετικής ποιότητας αφρώδους οίνου. Νέοι αμπελώνες ξεπνδούν με αστρονομική ταχύτητα, κυρίως στις νότιες βρετανικές ακτές. Ταυτόχρονα, αμπελώνες εμφανίστηκαν στο Βέλγιο, στη Δανία, στη Νορβηγία και στη Σουηδία, στη βόρεια Γερμανία, αλλά και στις καναδικές επαρχίες του Οντάριο και της βρετανικής Κολομβίας.

Στο νότιο ημισφαίριο, αφθονούν πλέον τα αμπέλια στην Παταγονία της Αργεντινής και στη Χιλή. Επίσης, τώρα οι αμπελουργοί φυτεύουν τα αμπέλια τους σε μεγαλύτερο υψόμετρο, το οποίο μέχρι πρόσφατα εθεωρείτο αφιλόξενο. Χαρακτηριστικά, το οινοποιείο Familia Torres, με έδρα την Καταλονία, φυτεύει τους αμπελώνες

Εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής, το θέμα δεν είναι πλέον πώς θα ωριμάσουν πλήρως τα σταφύλια, αλλά πώς θα αποτραπεί η υπερβολική ωρίμανση.

του σε υψόμετρο 1.200 μέτρων, στα Πυρναία όρη.

Εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής, το πρόβλημα των οινοπαραγωγών δεν είναι πλέον πώς θα ωρι-

μάσουν πλήρως τα σταφύλια τους, αλλά πώς θα τα αποτρέψουν από την υπερβολική ωρίμανση. Έτσι, αντί να φυτεύουν τους αμπελώνες στις νότιες ή νοτιοδυτικές πλαγιές των λόφων, όπως συνέβαινε παραδοσιακά, αναζητούν πλαγιές που είναι στραμμένες βόρεια, προκειμένου να επωφεληθούν από τις συγκριτικά πιο δροσερές κλιματικές συνθήκες. Το ακριβώς αντίστροφο συμβαίνει στο νότιο ημισφαίριο.

Βέβαια, για πολλούς οινοπαραγωγούς, η δημιουργία νέων αμπελώνων σε πιο δροσερό περιβάλλον δεν αποτελεί εναλλακτική λύση. Απλώς εγκαταλείπουν τις ποικιλίες σταφυλιού που επί αιώνες συνδέονταν με την περιοχή τους και επιλέγουν διαφορετικές, πιο κατάλληλες για την κλιματική αλλαγή. Ακόμα και διάσπες περιοχές παραγωγής κρασιού, όπως η γαλλική Καμπανία και το Μπορντό, θα αναγκαστούν να αλλάξουν ποικιλίες. Τέλος, εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής, τα καιρικά φαινόμενα είναι απρόβλεπτα, με αποτέλεσμα οι οινοπαραγωγοί να βρίσκονται μπροστά σε καταστάσεις τις οποίες δεν γνωρίζουν πώς να διαχειριστούν: χαλαζοπτώσεις, πλημμύρες, δασικές πυρκαγιές. Σίγουρα η αμπελουργία είναι εξαιρετικά πολύπλοκη. Εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής, περιπλέκεται ακόμη περισσότερο.

Το υδατικό αποτύπωμα των βασικών εδεσμάτων

Είναι βέβαιο ότι η διατροφή μας έχει σοβαρές περιβαλλοντικές συνέπειες. Τα αέρια που ευθύνονται για το φαινόμενο του θερμοκηπίου, τα οποία παράγονται και απελευθερώνονται κατά τη διάρκεια παραγωγής και μεταφοράς τροφίμων, έχουν μελετηθεί ενδελεχώς. Αναρωτηθήκατε, άραγε, ποτέ ποια είναι η επίδραση του υδατικού αποτυπώματος που αφήνει η παραγωγή των αγαπημένων σας εδεσμάτων; Για τις ανάγκες μιας έρευνας, τα αποτελέσματα της οποίας δημοσιεύθηκαν στην επιθεώρηση Nutrients, μελετήθηκαν τα υδατικά αποτυπώματα της διατροφής 9.341 ενπλικών Αυστραλών, η οποία περιελάμβανε περισσότερα από 5.000 τρόφιμα. Μετρήθηκε η ποσότητα του νερού που χρησιμοποιήθηκε κατά την παραγωγή κάθε τροφίμου, καθώς και η ποσότητα νερού που υπήρχε στον τόπο προέλευσής του. Όπως διαπιστώθηκε, η μέση αυστραλιανή διατροφή είχε υδατικό αποτύπωμα που ανερχόταν σε 362 λίτρα ημερησίως. Αυτό ήταν χαμηλότερο για τις γυναίκες και τους άνω των 71 ετών. Το υδατικό αποτύπωμα περιλαμβάνει τα λίτρα νερού που δαπανήθηκαν για την παραγωγή του τροφίμου, πολλαπλασιασμένα με έναν παράγοντα ο οποίος εξαρτάται από το αν η λειψυδρία στην τοποθεσία προέλευσής του νερού είναι μικρότερη ή μεγαλύτερη από τον παγκόσμιο μέσον όρο. Τρόφιμα με μεγαλύτερο υδατικό αποτύπωμα είναι τα αμύγδαλα, τα ξηρά βερικόκα και τα δημητριακά, στα

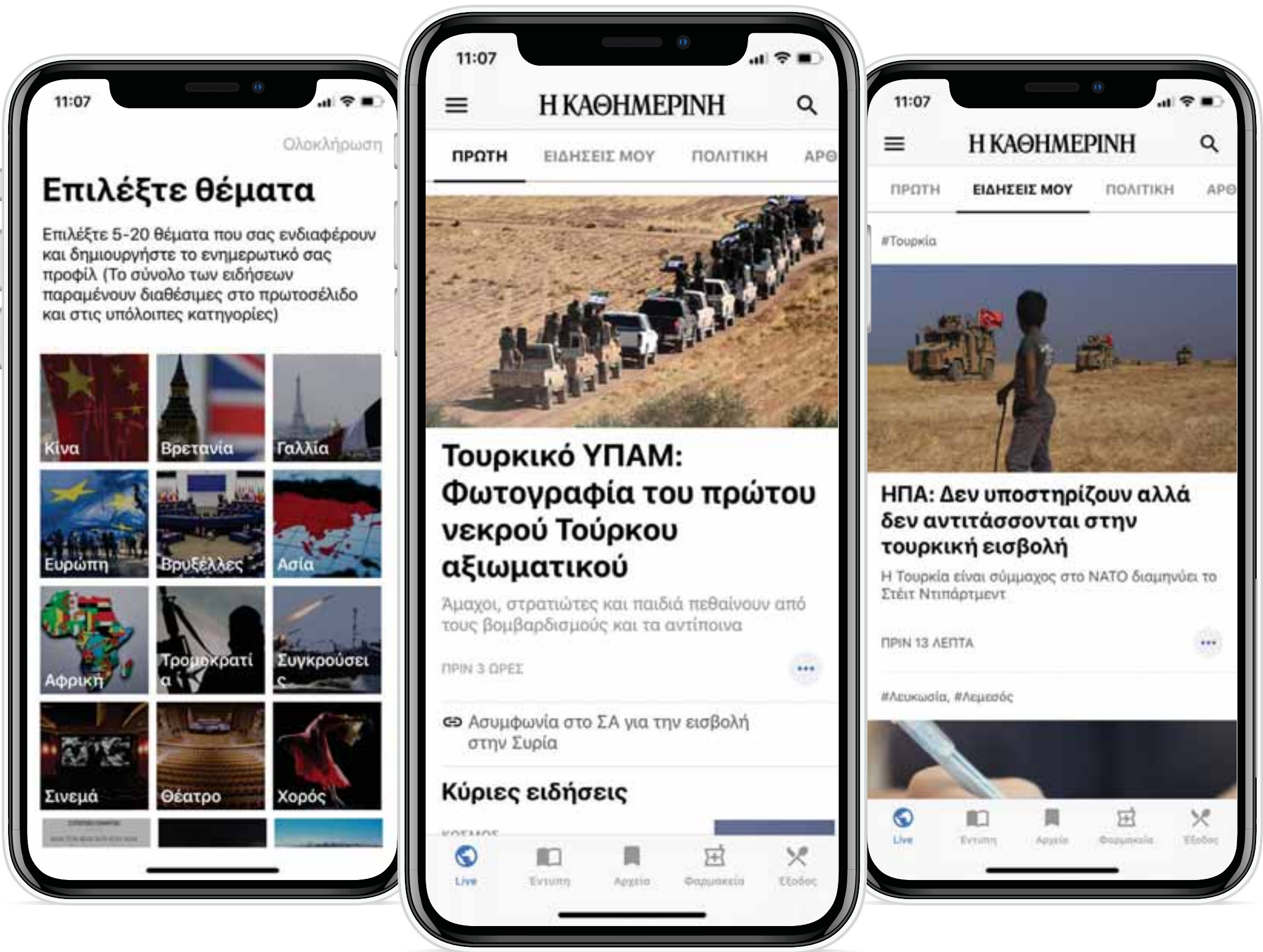

Για την κατασκευή μιας πλάκας σοκολάτας γάλακτος χρειάζονται 21 λίτρα νερού.

οποία περιλαμβάνεται και το γλυκό ρυζί. Αντιθέτως, τρόφιμα όπως το ψωμί ολικής άλεσης, η βρώμη και τα ρεβίθια έχουν μικρό υδατικό αποτύπωμα. Το 25% του υδατικού αποτυπώματος της διατροφής των Αυστραλών που συμμετείχαν στην έρευνα προήλθε από μη αναγκαία τρόφιμα και αναψυκτικά, όπως κέικ, μπισκότα, σακχαρούχα αναψυκτικά και οινόπνευμα. Αξίζει να σημειωθεί ότι ένα ποτήρι κρασί έχει υδατικό αποτύπωμα 41 λίτρα, μία μερίδα πατάκια 23 λίτρα, ενώ μια μικρή σοκολάτα γάλακτος 21 λίτρα. Η καλύτερη λύση για όποιον θέλει να περιορίσει το υδατικό αποτύπωμα της διατροφής του είναι να μειώσει τα μη αναγκαία τρόφιμα, τα οποία όπως ενέδες επιλογές, που θα καλύψουν τις ενεργειακές του ανάγκες. Έτσι, άλλωστε, θα περικόψει και τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου.

Ο κάθε άνθρωπος είναι ξεχωριστός

Φτιάξε το δικό σου timeline ειδήσεων
στη **NEA** εφαρμογή της Κ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

kathimerini.com.cy

Τα μηνύματα από το ΔΝΤ και η αποπληρωμή του

Τι μεταφέρθηκε στον Υπουργό Οικονομικών και τον Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας στην Ουάσιγκτον

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Ο Υπουργός Οικονομικών και ο Διοικητής της Κεντρικής παραβρέθηκαν στην Ουάσιγκτον την περασμένη εβδομάδα στο περιθώριο της Ετήσιας Γενικής Συνέλευσης της Διεθνούς Τράπεζας και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, με τον Χάρη Γεωργιάδη να προεδρεύει της συνάντησης των Υπουργών Οικονομικών της Κοινοπολιτείας, ενώ αντιστοίχως ο Κωνσταντίνος Ηροδότου να προεδρεύει της συνάντησης των Διοικητών Κεντρικών Τραπεζών της Κοινοπολιτείας. Τα μηνύματα που έλαβαν οι δύο άνδρες για την Κύπρο από Υπουργούς Οικονομικών

Σε όλες τις επαφές με ΔΝΤ, αμερικανική κυβέρνηση, οίκους αξιολόγησης και επενδυτικές τράπεζες, το κλίμα για τη χώρα ήταν κάτι παραπάνω από ενθαρρυντικό και θετικό.

και Διοικητές άλλων κρατών, ήταν ιδιαίτερος ενθαρρυντικός, ενώ οι φορείς του ΔΝΤ συζήτησαν για την επικείμενη αποπληρωμή του δανείου του ΔΝΤ. Για την αποκλιμάκωση του δημοσίου χρέους της Κύπρου, προγραμματίζεται μέσα στο 2020 η πρόωρη εξόφληση του δανείου προς το ΔΝΤ, ύψους 696 εκατομμυρίων ευρώ. Μετά από αυτή την κίνηση, το δημόσιο χρέος από το 97,4% που βρίσκεται τη δεδομένη στιγμή (που ήταν απότοκο της πλήρους αποπληρωμής του ρωσικού δανείου ύψους 1,58 δισ. ευρώ), το 2020 αναμένεται να μειωθεί ακόμα περισσότερο και να φτάσει στο 91,1%. Παρά το ότι το ΔΝΤ εκτιμά ότι ο ρυθμός ανάπτυξης της Κύπρου θα κυμανθεί γύρω στο 3% το 2019 και για το 2020 και να είναι φανερά

Ιδιαίτερη ανησυχία είχε ο διεθνής θεσμός για τις τροποποιήσεις που ενέκρινε η Βουλή στο πλαίσιο των εκπονήσεων το καλοκαίρι.

μικρότερος από το 4% που κυμαινόταν στα προηγούμενα χρόνια, ο ρυθμός ανάπτυξης παρουσιάζεται ταχύτερος σε σύγκριση με άλλες χώρες της ευρωζώνης. Όπως άλλωστε το Ταμείο σημείωσε πριν από τρεις εβδομάδες που βρισκόταν επί κυπριακού εδάφους και προχώρησε στον έβδομο μεταμνημονιακό έλεγχο, οι προοπτικές της χώρας παραμένουν ευνοϊκές, με τον τομέα των επενδύσεων να είναι ισχυρός. Κατέγραψε όμως και κινδύνους. Όπως κατέγραψε, μία επιβράδυνση στο ρυθμό μείωσης των Μπ Εξυπηρετούμενων Δανείων πρόκειται να επηρεάσει αρνητικά την κεφαλαιακή θέση των τραπεζών και θα επιβαρύνει τη χορήγηση δανείων στην οικονομία, ενώ ταυτόχρονα, το υψηλό εξωτερικό χρέος αφήνει την οι-

κονομία ευάλωτη σε κλυδωνισμούς. Πρόσθετα, θέση του ΔΝΤ είναι πως οι τράπεζες θα πρέπει να διατηρήσουν επαρκείς προβλέψεις και κεφαλαιακά αποθέματα, αλλά και να μειώσουν το ύψος των ακινήτων που έχουν στην κατοχή τους. Ταυτόχρονα, όσον αφορά στις τιμές των ακινήτων και την φημολογούμενη «φούσκα», πιστεύει πως οι κίνδυνοι είναι περιορισμένοι για την ώρα, αλλά χρειάζεται στενή παρακολούθηση. Τέλος, το ΔΝΤ επισημαίνει την ανάγκη της έντονης παρακολούθησης των δημοσίων δαπανών.

Μιλώντας στην «Κ», ο κ. Γεωργιάδης σημείωσε πως σε όλες τις επαφές με ΔΝΤ, αμερικανική κυβέρνηση, οίκους αξιολόγησης και επενδυτικές τράπεζες, το κλίμα για

τη χώρα ήταν κάτι παραπάνω από ενθαρρυντικό και θετικό. Ιδιαίτερη μνεία έγινε για τη μείωση του δημοσίου χρέους παρά την αύξησή του κατά την περίοδο της ιδιωτικοποίησης του Συνεργατισμού, που φέτος «έπεσε» κάτω από το 100%, ενώ ιδιαίτερη αναφορά έγινε όχι μόνο για τις προσπάθειες μείωσης των ΜΕΔ εντός του 2018, αλλά και για τις επόμενες μειώσεις που θα έρθουν με τις προγραμματισμένες πωλήσεις δανείων των δύο μεγάλων τραπεζών της χώρας. Τέλος, έγινε λόγος και για την μείωση της ανεργίας, που πλέον κυμαίνεται στο 6,5%. Ερωτηθείς σχετικά με την επικείμενη αποπληρωμή του δανείου του ΔΝΤ, εξήγησε πως αναλύθηκαν οι λεπτομέρειες και οι διαδικασίες της απο-

πληρωμής που θα γίνει εντός του 2020.

Από πλευράς του, ο κ. Ηροδότου σημείωσε πως τονίστηκε το πόσο σημαντικό είναι ένα κράτος να έχει πλεονάσματα και να τα χρησιμοποιεί ορθά εκεί που χρειάζεται. Όπως είπαν οι υπεύθυνοι, τα κράτη πρέπει να έχουν πλεονάσματα και όποια δεν έχουν να δημιουργούν. Έτσι, η Κύπρος αφού έχει μεγάλο πλεόνασμα, εμμέσως πλην σαφώς, δόθηκαν συγχρηστήρια στην Κύπρο, με τον Διοικητή να επισημαίνει πως επίσημη θέση της ΕΚΤ είναι η ίδια. Δηλαδή, όσες χώρες έχουν δημοσιονομικό πλεόνασμα είναι το ενδεδειγμένο, ενώ όσες δεν έχουν πρέπει να το δημιουργήσουν και έτσι πράττει και η Κύπρος, με αποτέλεσμα να έχει ένα μαξιλάρι ασφαλείας παρά

το ότι η οικονομία πάει πολύ καλά. Πρόσθετα, ο κ. Ηροδότου είπε πως ιδιαίτερη ανησυχία είχε ο διεθνής θεσμός για τις τροποποιήσεις που ενέκρινε η Βουλή στο πλαίσιο των εκπονήσεων το καλοκαίρι, οι οποίες παρατέθηκαν στο Ανώτατο Δικαστήριο, προσθέτοντας ότι δημιουργούν αβεβαιότητα στην μείωση των ΜΕΔ. Ο κ. Ηροδότου γνωστοποίησε πως είναι στην τελική φάση ετοιμασίας του μηχανισμού ελέγχου για τα ΜΕΔ που θα δημιουργηθεί σε συνεννόηση και με διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Κεντρική, κάτι που τους καθησύχασε.

Το δημόσιο χρέος

Σύμφωνα με το Υπουργείο Οικονομικών, το δημόσιο χρέος προβλέπεται να φτάσει τα 20,9 δισ. ευρώ στο τέλος του τρέχοντος έτους. Το μεγαλύτερο μέρος του δημοσίου χρέους συγκεντρώνουν τα ομόλογα εξωτερικού, τα οποία προβλέπεται να ανέλθουν στο 41% στο τέλος του 2019. Η δεύτερη μεγαλύτερη κατηγορία του δημοσίου χρέους αφορά τον επίσημο δανεισμό, το μεγαλύτερο μέρος του οποίου αφορά δάνεια του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ΕΜΣ), του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ) και της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕ), ο οποίος προβλέπεται να ανέλθει στο 40% του συνολικού χρέους στο τέλος του 2019. Το υπόλοιπο μέρος αφορά ομόλογα εσωτερικού, και ομόλογα για φυσικά πρόσωπα τα οποία προβλέπεται να ανέλθουν στο 13% και 3% αντίστοιχα στο τέλος του 2019. Τέλος, με βάση το μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό πλαίσιο 2020-2022, τα έσοδα της γενικής κυβέρνησης για το 2020 προβλέπεται να ανέλθουν στα 9.999,7 εκατ. ευρώ σε σύγκριση με 9.090 εκατ. ευρώ για το 2019, παρουσιάζοντας αύξηση ύψους 10%. Η αύξηση αυτή οφείλεται κατά κύριο λόγο στην αύξηση των κοινωνικών εισφορών κατά 32,1%, κυρίως λόγω της αύξησης των συνεισφορών στα πλαίσια του Γενικού Συστήματος Υγείας από 1η Μαρτίου 2020.

ΑΡΘΡΟ / Του ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΕΛΛΙΣ

Οι ξένοι επενδυτές και οι εγχώριοι

Ολοι συζητούν για ξένες επενδύσεις. Όλες οι κυβερνήσεις δηλώνουν ότι συναντώνται με ξένους επενδυτές, βρίσκουν θετική ανταπόκριση στα σχέδια που τους παρουσιάζουν και τους πείθουν να έρθουν στην Ελλάδα να αναπτύξουν επιχειρηματικές δραστηριότητες.

Οι σημερινοί κυβερνώντες δηλώνουν περισσότερο φιλικό προς την επιχειρηματικότητα από τους προκατόχους τους, και είναι. Γνωρίζουν καλύτερα τη λειτουργία της αγοράς.

Ο πρωθυπουργός είναι αποτελεσματικός όταν απευθύνεται στους ξένους επενδυτές. Μιλάει τη γλώσσα τους και κατανοεί τους προβληματισμούς τους. Η διαπίστωση δεν είναι απόρροια κυβερνητικών διαρροών που έχουν επικοινωνιακές στοχεύσεις και όχι την καταγραφή της πραγματικότητας. Αντικατοπτρίζει την εικόνα που εισπράττει ο γράφων από τους ξένους.

Η πραγματικότητα είναι πως, παρά τις αποτελεσματικές και εν πολλοίς πειστικές παρουσιάσεις

του πρωθυπουργού στις επαφές με ξένους επιχειρηματίες και επενδυτές, οι τελευταίοι παραμένουν διστακτικοί. Υπάρχουν κάποια πρώτα σημάδια αυξημένου ενδιαφέροντος, αλλά στην πράξη οι δράσεις είναι περιορισμένες.

Δεν έχουν πεισθεί ότι οι προθέσεις του επικεφαλής της κυβέρνησης αντανακλούν και αυτές ολόκληρου του κυβερνητικού σχήματος, πολύ δε περισσότερο του κομματικού μηχανισμού της Νέας Δημοκρατίας.

Ανάλογος προβληματισμός, λίγο διαφοροποιημένος, υπήρχε και με την προηγούμενη κυβέρνηση. Ξένοι επενδυτές στις συζητήσεις τους με τον ίδιο τον πρωθυπουργό ή μεμονωμένους υπουργούς διαπίστωναν μια πιο ρεαλιστική προσέγγιση σε σχέση με την πολιτική ρητορική, αλλά αμέσως προέκυπτε η αβεβαιότητα για το αν αυτό που είχε συζητηθεί, και σε μερικές περιπτώσεις ακόμη και συμφωνηθεί, θα γινόταν αποδεκτό από μια κοινοβουλευτική ομάδα ή έναν κομματικό μηχανισμό

Δεν έχουν πεισθεί ότι οι προθέσεις του πρωθυπουργού αντανακλούν και αυτές ολόκληρης της κυβέρνησης, πολύ δε περισσότερο του κομματικού μηχανισμού της Ν.Δ.

που σε μεγάλο βαθμό παρέμεναν όμηροι ιδεοληψιών.

Σήμερα, είναι σαφές ότι έχουν να κάνουν με έναν περισσότερο φιλικό προς την επιχειρηματικότητα συνομιλητή, αλλά περιμένουν να δουν πώς θα λειτουργήσει ο κρατικός μηχανισμός. Ο συνομιλητής δεν είναι μόνον ο πρωθυπουργός ή οι υπουργοί, αλλά και η δημόσια γραφειοκρατία, μέσα από την οποία περνά η καθυστέρηση ή η επιτάχυνση της έγκρισης

Ο πρωθυπουργός, ομιλητής στο Global Business Forum του Bloomberg, προσφάτως στη Νέα Υόρκη.

έργων και της έκδοσης αδειών.

Εξακολουθούν να έχουν στην κορυφή του προβληματισμού τους την αβεβαιότητα όσον αφορά το κράτος δικαίου και την ταχύτητα

απονομής δικαιουσύννης, τις καθυστερήσεις της γραφειοκρατίας.

Οι ανησυχίες αυτές υπερτερούν της οποιας δυσφορίας για υψηλή φορολογία. Κάθε επενδυτής θέλει όσο το δυνατόν χαμηλότερους φόρους, αλλά στην περίπτωση της Ελλάδας η αίσθηση που εισπράττει κανείς διαχρονικά από δεκάδες ξένους επενδυτές είναι ότι περισσότερο ανησυχιακή είναι αυτή καθαυτή η λειτουργία του κράτους σε όλες τις εκφάνσεις της, παρά οι υψηλοί φόροι.

Ο νέος αναπτυξιακός νόμος αναμένεται να συμβάλει στη βελτίωση του περιβάλλοντος, καθώς προβλέπει σημαντικές μεταρρυθμίσεις στις αγορές προϊόντων και απλοποίηση της γραφειοκρατίας, όσο αυτό είναι δυνατό στην ελληνική πραγματικότητα. Όλοι παρακολουθούν με ενδιαφέρον τη μεταρρυθμιστική προσπάθεια, αλλά δεν έχουν ακόμη πεισθεί ότι θα διαμορφώνει ένα σταθερό, αν όχι μόνο, θεσμικό πλαίσιο.

Ωστόσο, ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα, το οποίο βρίσκεται στη ρίζα της διστακτικότητας των ξένων, έχει να κάνει με τους δικούς μας επενδυτές. Το μήνυμα που δεν έρχεται από τους εγχώριους επιχειρηματίες, κυρίως τους μεγάλους. Για να πειστεί ο ξένος επενδυτής να εισέλθει στην ελληνική αγορά, πρέπει να δει πρώτα ότι το πράττουν οι ίδιοι οι Έλληνες, που στο κάτω κάτω τη γνωρίζουν καλύτερα.

Εάν δουν ότι οι Έλληνες φέρνουν πίσω καταθέσεις τους στις ελληνικές τράπεζες και κυρίως προχωρούν σε νέες επενδύσεις, τότε είναι πολύ πιθανό, αν όχι βέβαιο, ότι θα ακολουθήσουν και αυτοί.

Οπότε, το μήνυμα της κυβέρνησης μπορεί ορθώς να εστιάζει στους «έξω», αλλά πρέπει να στρέφεται και στους «μέσα». Οι τελευταίοι ζητούν διευκολύνσεις και κάθε είδους στήριξη, αλλά θα πρέπει και αυτοί να τολμήσουν και να ρισκάρουν. Η πραγματοποίηση ελληνικών επενδύσεων θα δώσει ώθηση και στις ξένες.

Should digital transformation be on your agenda, or running it?

ey.com #BetterQuestions

Building a better working world

The better the question. The better the answer. The better the world works.

Μέσω app θα προλαβαίνουν τις ζημιές στη γεωργία

Εφαρμογή στα τηλέφωνα θα προειδοποιεί για τα ακραία καιρικά φαινόμενα

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Οι βροχοπτώσεις και η χαλαζόπτωση των τελευταίων ημερών, οι ζημιές που προκάλεσαν σε γεωργικές καλλιέργειες, και ακολούθως οι αποζημιώσεις εκατομμυρίων που καλείται να καταβάλει το κράτος, είναι σαν επεισόδιο που παίζει σε επανάληψη. Για φέτος έχει υπολογιστεί, τουλάχιστον μέχρι στιγμής, ότι το ποσό θα ξεπεράσει τα 15 εκατομμύρια ευρώ. Γεγονός το οποίο εύλογα δημιουργεί το ερώ-

Πέραν των καιρικών φαινομένων η εφαρμογή θα μπορεί σταδιακά να αναβαθμιστεί ώστε να ενημερώνει, πέραν των καιρικών φαινομένων, και για την ανάγκη προληπτικών ψεκασμών στις καλλιέργειες.

τημα για το κατά πόσο οι δαπάνες για την γεωργία τελικά επισκιάζουν τα κέρδη της παραγωγής. Από την άλλη, με τα φαινόμενα της κλιματικής αλλαγής να επιδεινώνονται χρόνο με τον χρόνο, καθίσταται σαφές ότι θα αυξάνονται κάθε χρόνο και οι δαπάνες. Πρόκειται δε για ένα κλάδο ο οποίος συνεισφέρει 2% στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προ-

ϊόν της χώρας, ενώ η απασχόληση στον τομέα της γεωργίας αποτελεί το 4% στο σύνολο του ανθρώπινου εργατικού δυναμικού της Κύπρου. Σε μια προσπάθεια στο Υπουργείο, να ενεργήσουν πλέον ως Προμηθείς και όχι ως Επιμηθείς, ετοιμάζουν πακέτο 17 μέτρων για προσαρμογή της γεωργίας στην κλιματική αλλαγή, τα οποία θα παρουσιαστούν από το Ινστιτούτο Γεωργικών Ερευνών την 1η Νοεμβρίου.

Ειδικότερα για τα ακραία καιρικά φαινόμενα, αναμένεται ότι θα αναπτυχθούν συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης των ακραίων καιρικών φαινομένων, ώστε οι παραγωγοί να μπορούν έγκαιρα να λαμβάνουν μέτρα προστασίας της γεωργικής παραγωγής από τις ζημιές. Σύμφωνα με ενημέρωση από το Υπουργείο Γεωργίας, πρόκειται στην ουσία για δημιουργία εφαρμογής την οποία θα κατεβάσει στο κινητό του τηλέφωνο ο παραγωγός και θα λαμβάνει ειδοποιήσεις για ακραία καιρικά φαινόμενα. Επί του παρόντος δεν έχουν ετοιμαστεί οι επιμέρους λεπτομέρειες της πρότασης, και βρίσκεται στα αρχικά στάδια.

Επιπρόσθετες κινήσεις για την υλοποίηση της πρότασης θα γίνουν μετά την αποδοχή της από τους εμπλεκόμενους φορείς και την έγκρισή της από το Υπουργικό Συμβούλιο. Θεωρείται ωστόσο βέβαιο ότι για να λειτουργήσει, θα υπάρχει συνεννόηση με την μετεωρολογική υπηρεσία, από την οποία θα αντλούνται έγκαιρα όλες οι πληροφο-

Συνολικά 17 μέτρα θα παρουσιάσει την ερχόμενη εβδομάδα το Υπουργείο Γεωργίας για την προσαρμογή του γεωργικού τομέα στην κλιματική αλλαγή.

Δύο εκατ. για αντικαλαζικά

Σε μια άλλη εξέλιξη, πρόσφατα έχει ληφθεί η απόφαση για εγκατάσταση αντικαλαζικών συστημάτων για τις καλλιέργειες στο Τρόδος, κόστος το οποίο θα επωμιστεί το Υπουργείο Γεωργίας και ανέρχεται στα δύο εκατομμύρια ευρώ. Το πρόγραμμα χρηματοδότησης αντικαλαζικών συστημάτων ορεινών κοινοτήτων θα ανακοινωθεί επίσημα τον Νοέμβριο. Η απόφαση έχει ως στό-

χο την ελαχιστοποίηση των ζημιών και των δαπανών πολλών εκατομμυρίων από χαλαζόπτωση, κυρίως δε στις ορεινές κοινότητες. Εκεί θα εφαρμοστεί σε πρώτο στάδιο το αντικαλαζικό σύστημα και στην συνέχεια θα εξεταστεί κατά πόσο μπορεί να προσαρμοστεί σε καλλιέργειες διαφορετικού τύπου που καλλιεργούνται στις υπόλοιπες περιοχές.

ries. Η ιδέα του Υπουργείου Γεωργίας δεν είναι πρωτογενής. Ήδη ανάλογες εφαρμογές έχουν υιοθετηθεί σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, όπως για παράδειγμα στην Ιταλία. Γίνονται παράλληλα σκέψεις για να χρησιμοποιηθεί και για άλλες

περιπτώσεις πέραν της ενημέρωσης για το χαλάζι ή τον παγετό. Μια τέτοια περίπτωση είναι για την παρουσία πληθυσμών εντόμων επιβλαβών για τις καλλιέργειες, για τα οποία οι γεωργοί θα πρέπει να προχωρήσουν άμεσα σε προληπτι-

κούς ψεκασμούς. Ωστόσο, η εισήγηση η οποία θα παρουσιαστεί την ερχόμενη εβδομάδα είναι η παροχή πληροφοριών για τα έγκαιρα καιρικά φαινόμενα και σταδιακά θα μπορεί να προστεθούν επιπρόσθετες επιλογές.

Η εφαρμογή, αποτελεί ένα από τη δέσμη μέτρων που μελετά το Υπουργείο για την προσαρμογή του γεωργικού τομέα της Κύπρου στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Μεταξύ άλλων, αναφέρουμε επίσης και τις αλλαγές στις μεθόδους και τα προγράμματα άρδευσης, την δημιουργία γενετικά βελτιωμένων ποικιλιών με αντοχή και ανοχή στην ξηρασία και την υψηλή θερμοκρασία, την ενίσχυση της γενετικής παραλλακτικότητας των καλλιεργούμενων ποικιλιών ή ειδών και την αναβάθμιση του επιπέδου και του δικτύου των παρεχόμενων γεωργικών συμβουλών

σε θέματα σχετικά με την προσαρμογή των καλλιεργειών στην κλιματική αλλαγή.

Όσον αφορά το κόστος χρηματοδότησης των μέτρων, προγραμματίζεται να καλυφθεί από τα κονδύλια της νέας προγραμματικής περιόδου αγροτικής ανάπτυξης 2021-2027, τα οποία για την προηγούμενη προγραμματική περίοδο ήταν περίπου 350 εκατομμύρια ευρώ. Ο στόχος του σχεδίου προσαρμογής της γεωργίας στην κλιματική αλλαγή είναι ξεκάθαρος. Να διευρυνθεί η γνώση σε σχέση με την κλιματική αλλαγή και τις επιπτώσεις στον γεωργικό τομέα της Κύπρου, καθώς επίσης και να αξιολογηθούν τα κατάλληλα μέτρα προσαρμογής για μείωση της ευπάθειας και αύξηση της ανθεκτικότητας της γεωργίας μπροστά στους κινδύνους που συνοδεύει η κλιματική αλλαγή.

Η φορολογική πολιτική για το 2019 - 2020

Μεγάλη αλλαγή η υποχρεωτική υποβολή φορολογικής δήλωσης από όλους τους πολίτες που έχουν εισοδήματα

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Μεγάλη αλλαγή για τα φορολογικά του κράτους ανακοινώθηκε την περασμένη Τετάρτη. Ο λόγος για την υποχρεωτική υποβολή φορολογικής δήλωσης από όλους όσοι έχουν εισόδημα και όχι μόνο από όσους έχουν εισόδημα πάνω από τις 19.500 ευρώ τον χρόνο που ήταν μέχρι και σήμερα το αφορο-

Η αύξηση της έκπτωσης για συνεισφορές προσώπων σε συνταξιοδοτικά και ασφαλιστικά ταμεία στο 20%, δηλαδή από 1/6 σε 1/5 του ετήσιου μισθού, με την υποβολή των φορολογικών δηλώσεων του 2019 είναι ένα από τα μέτρα.

λόγητο όριο. Ο Υπουργός Οικονομικών είχε ανακοινώσει από τον περασμένο Οκτώβριο κατά την παρουσίαση του Προϋπολογισμού του 2019 πως αναμενόταν μία τέτοια εξέλιξη. Μετά από ένα χρόνο, λίγες ημέρες μετά την κατάθεση του Προϋπολογισμού του 2020 στη Βουλή, εγκρίθηκε τροποποιητικό νομοσχέδιο με απώτερο σκοπό την ενίσχυση της φοροεισπρακτικής ικανότητας του κράτους. Σύμφωνα με τα όσα συμφωνήθηκαν, άλλη

πρόνοια αφορά την υποχρέωση από το σύνολο σχεδόν των επιχειρήσεων, όσων παράγουν υπηρεσίες και προϊόντα, να δέχονται πληρωμή με κάρτα. Δεν θα είναι υποχρέωση του καταναλωτή να πληρώνει με κάρτα, αλλά αυτό το μέτρο εικάζεται πως θα ενθαρρύνει τις ηλεκτρονικές πληρωμές και θα ενισχύσει τον φορολογικό έλεγχο. Τρίτον, θα εισαχθεί πρόνοια που ευθυγραμμίζει μη πληρωμή φόρου εισοδήματος με τη μη πληρωμή ΦΠΑ.

Άλλες φορολογικές εξελίξεις

Εκτός από όλα τα παραπάνω, όμως, υπάρχουν και άλλες φορολογικές εξελίξεις. Αυτές αφορούν νέες ρυθμίσεις στα τέλη κυκλοφορίας για μηχανοκίνητα οχήματα που εγγράφονται για πρώτη φορά στη Δημοκρατία, καθώς και κατάργηση των φόρων κατανάλωσης όλων των οχημάτων. Η απώλεια από την κατάργηση των φόρων κατανάλωσης αντισταθμίζεται μερικώς από την αναθεώρηση των τελών κυκλοφορίας, το Υπουργείο θεωρεί πως ενισχύει την περιβαλλοντική πολιτική της κυβέρνησης, χωρίς να αυξάνει δυσανάλογα το φορολογικό βάρος. Ακόμα, εντός του 2019 εναρμονίσθηκε το εθνικό δικαίο της Κύπρου με την Ευρωπαϊκή Οδηγία, γνωστή και ως ATAD I, όπου εφαρμόζονται κανόνες κατά πρακτικών φοροαποφυγής που έχουν άμεση επίπτωση στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Οι κυριότερες πρόνοιες κατά το Υπουργείο, αφορούν εισαγωγή κανόνα περιορισμού των τόκων, καθώς και κανόνες για τις ελεγχόμενες αλλοδαπές εταιρείες και υπολογι-

Εντός του 2019 έγιναν και αρκετές συμφωνίες αποφυγής διπλής φορολογίας.

Εισάγεται ελληνικό σύστημα στην Κύπρο

Όπως είχε καταγράψει η Οικονομική «Κ» από αρχές Σεπτεμβρίου, θα εφαρμοστεί ο θεσμός της φορολογαρίας στην Κύπρο, όπως εφαρμόζεται και στην Ελλάδα. Επί της ουσίας, προβλέπεται η απόδοση ηλεκτρονικών λαχνών σε όσους έχουν πραγματοποιήσει πληρωμές με πλαστικό χρήμα ή με άλλα ηλεκτρονικά μέσα και έπειτα μέσω κλήρωσης θα απονέμονται χρηματικά έπαθλα 1.000 ευρώ σε τυχερούς φορολογούμενους πολίτες μία φορά το μήνα. Η lotαρία θα εισαχθεί, σύμφωνα με το ΥΠΟΙΚ, ως

μέτρο βελτίωσης της συμμόρφωσης των φορολογουμένων και θα αποτελέσει κίνητρο προς τους πολίτες για να χρησιμοποιούν την πιστωτική τους κάρτα στις συναλλαγές τους. Το χρηματικό έπαθλο θα πιστώνεται στον τραπεζικό λογαριασμό που θα έχει δηλώσει ο κάθε φορολογούμενος για το σκοπό αυτό στο περιβάλλον TAXISnet. Για συμμετοχή σε οποιαδήποτε από τις κληρώσεις του προγράμματος, θα πρέπει απλώς ο πολίτης να έχει προχωρήσει σε μία συναλλαγή με την κάρτα του.

σμός του εισοδήματος αλλοδαπών εταιρειών, και γενικό κανόνα απαγόρευσης των καταχρήσεων. Εντός του 2020 αναμένεται να νομοθετηθούν οι πρόνοιες της αναθεωρημένης υπό αναφορά οδηγίας, γνωστής και ως ATAD II.

Κίνητρα στο 2020

Στο πλαίσιο της φορολογικής πολιτικής και στη βάση των δημοσιονομικών περιθωρίων, το Υπουργείο θα προωθήσει μέσα στο 2020 νέα φορολογικά κίνητρα. Όπως τα ορίζει, πρώτον είναι η αύξηση της έκπτωσης για συνεισφορές προσώπων σε συνταξιοδοτικά και ασφαλιστικά ταμεία στο 20%, δηλαδή από 1/6 σε 1/5 του ετήσιου μισθού, με την υποβολή των φορολογικών δηλώσεων του 2019. Δεύτερον, είναι η μεταρρύθμιση του περί Χαρτοσήμων Νόμου, με στόχο την απλοποίηση και τη στόχευση σε συγκεκριμένους τομείς της οικονομίας καθώς και σε συμβάσεις σε άλλους τομείς, για συμβόλαιο αξίας πάνω από 50 χιλ. ευρώ, θα προβλέπεται επίσης και η ηλεκτρονική χαρτοσήμανση των εγγράφων. Τρίτον, εντός του 2020 αναμένεται επίσης, η έναρξη υλοποίησης της σημαντικής επένδυσης που αφορά στο νέο μηχανογραφικό σύστημα του Τμήματος Φορολογίας, ενώ θα τεθεί σε δημόσιο διάλογο το πλαίσιο για μια «Πράσινη» φορολογική μεταρρύθμιση. Τέταρτον, θα προωθηθεί ο εκσυγχρονισμός της διαδικασίας αναγνώρισης και ελέγχου των φιλανθρωπικών ιδρυμάτων, τα οποία θα ονομάζονται πλέον ως Ιδιωτικοί Οργανισμοί Κοινής Ωφελείας. Το ΥΠΟΙΚ ανα-

μένει πως το νέο νομοθετικό πλαίσιο θα βοηθήσει ώστε να υπάρχουν ενιαίες, ομοιόμορφες, ξεκάθαρες και διαφανείς διαδικασίες πιστοποίησης φιλανθρωπικών ιδρυμάτων και θα παρέχει την ευχέρεια στις αρμόδιες αρχές να ασκούν αποτελεσματικό και συστηματικό έλεγχο στους εγκεκριμένους οργανισμούς κοινής ωφελείας ώστε να διαπιστώνεται εάν λειτουργούν βάσει των αποδεκτών πλαισίων. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί πως το μέτρο της υποχρεωτικής υποβολής φορολογικής δήλωσης αλλά και το μέτρο της υποχρεωτικής αποδοχής ηλεκτρονικών πληρωμών θα γίνει μέσα στο 2020.

Οι καινούργιες συμφωνίες

Εντός του 2019 έγιναν και συμφωνίες αποφυγής διπλής φορολογίας. Υπεγράφη μια νέα συμφωνία με τη δημοκρατία του Καζακστάν και ένα νέο τροποποιητικό πρωτόκολλο με το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και της Βορείου Ιρλανδίας. Περαιτέρω, τέθηκαν σε ισχύ οι συμβάσεις με την Ανδόρα, με την Σαουδική Αραβία και με το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και της Βορείου Ιρλανδίας.

Πρόσθετα, συνομολογήθηκαν τρεις νέες συμφωνίες, με την Αραβική Δημοκρατία της Αιγύπτου, με την Ολλανδία και με την Ιορδανία, καθώς και δύο νέα τροποποιητικά πρωτόκολλα με την Ελβετική συνομοσπονδία και την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας. Όπως αναφέρει το Υπουργείο, οι υπογραφές αναμένονται να λάβουν χώρα εντός του 2020.

Κυπριακή start-up φέρνει πιο κοντά τις έξυπνες πόλεις

Ψηφιοποίηση των διαδικασιών και μεταφορά δεδομένων στο Cloud εισηγείται η Parametricos

Συνέντευξη στη **ΜΑΡΙΑ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

ΕΞοικονόμηση χρόνου και κόστους στις διαδικασίες δημιουργίας ενός έργου υπόσχεται η εταιρεία Parametricos. Πρόκειται για μια κυπριακή start up, την οποία δημιούργησαν τρία νέα παιδιά που πριν από περίπου ένα χρόνο έβαλαν κάτω την ιδέα τους και την μετέτρεψαν σε βάση για την δημιουργία της διαδικτυακής πλατφόρμας STUDIO. Η πλατφόρμα δεν απευθύνεται στην λιανική αγορά αλλά σε αρχιτεκτονικά γραφεία και θα είναι σύντομα έτοιμη για εμπορική αξιοποίηση. Σε συνέντευξή του στην «Κ» ο ιδρυτής της εταιρείας και αρχιτέκτονας μηχανικός Μάριος Μέσσιος, αναφέρει ότι η πλατφόρμα στοχεύει στο να φέρει πιο κοντά τα έξυπνα σπίτια και τις έξυπνες πόλεις στην Κύπρο. Όλα αυτά σε ένα όχι και τόσο φιλικό περιβάλλον για ανάπτυξη νεοφυών επιχειρήσεων αφού οι πρωτοβουλίες στήριξης τους προέρχονται κυρίως από τον ιδιωτικό τομέα.

-Πώς ξεκίνησε η εταιρεία Parametricos;

-Πρόκειται για μια νεοφυή εταιρεία η οποία δημιουργήθηκε για να μπορεί ο αρχιτέκτονας, οπουδήποτε στον κόσμο, να παίρνει γρήγορες και αποτελεσματικές αποφάσεις, χρησιμοποιώντας τα απαραίτητα και σωστά για αυτούς δεδομένα, για ένα πιο λειτουργικό και προσιτό σε όλους αποτέλεσμα. Είμαστε μια ομάδα τριών νέων επιχειρηματιών και στόχος μας είναι να ενδυναμώσουμε τη διαδικασία της λήψης αποφάσεων κατά το σχεδιασμό, την κατασκευή ακόμα και συντήρηση ενός έργου έτσι ώστε να δημιουργηθεί ένα πιο ισχυρό και βιώσιμο δομημένο περιβάλλον. Η ιδέα αναπτύχθηκε κατά τη διάρκεια των σπουδών μου στο Politecnico di Milano ως MSc. Ως αρχιτέκτονας Μηχανικός και με την εμπειρία μου στα προγράμματα αρχιτεκτονικής, ανέπτυξα την ιδέα της δημιουργίας μιας εταιρείας με στόχο τη βελτίωση της ανταλλαγής δεδομένων και απεικόνιση κτιρίων, πολιτικών υποδομών και κατασκευών για ένα πιο σύγχρονο οικοδομικό περιβάλλον λαμβάνοντας ως πυρήνα αποφάσεων, δεδομένα από τον περιβάλλοντα χώρο. Την ιδέα στήριξε ο οικονομολόγος, COO και Co-Founder της εταιρείας, Άννινος Λοΐζου, ο οποίος από την αρχή πίστεψε στην ανάγκη της δι-

μουργίας 'έξυπνων πόλεων' μέσα από τον μετασχηματισμό του τομέα της οικοδομικής βιομηχανίας και έτσι τον Απρίλιο του 2018 δημιουργήσαμε το Parametricos. Την ομάδα μας ήρθε να συμπληρώσει ο προγραμματιστής μας, Harry Collin, ο οποίος σε ηλικία μόλις 19 ετών παρείχε υπηρεσίες στον τομέα του προγραμματισμού. Οι τρεις μας θέσαμε ως όραμά μας, να βελτιώσουμε τη συνεργασία των επαγγελματιών που συμμετέχουν στη μελέτη, το σχεδιασμό, την κατασκευή, τη δόμηση και την ιδιοκτησία ενός κατασκευαστικού έργου για καλύτερες συνθήκες λειτουργίας και ανάπτυξης της οικοδομικής και κατασκευαστικής βιομηχανίας.

-Τι καινούργιο προσθέτει στην αγορά η Parametricos;

-Θέλαμε να δημιουργήσουμε

Η πλατφόρμα STUDIO μειώνει τον χρόνο κατασκευής του κτηρίου ελαχιστοποιώντας τον χρόνο που χάνεται στις στατικές αναπαραστάσεις του έργου και τις δαπανηρές λανθασμένες επικοινωνίες μεταξύ των ομάδων.

μια διαδικτυακή πλατφόρμα οποία θα δώσει ελευθερία στον αγοραστή να σχεδιάσει το δικό του κτίριο online, με την βοήθεια δεδομένων από κάρτες. Δημιουργήσαμε ένα πρώτο μοντέλο το οποίο παρουσίασαμε σε μια εκδήλωση που είχαμε οργανώσει τον Σεπτέμβριο του 2018. Η ιδέα όμως έκανε στροφέ και τελειοποιήθηκε κατά τη διάρκεια της φοίτησής μας στο Founder Institute Berlin Accelerator Program στην Γερμανία, τον Γενάρη του 2019. Εκεί ερευνήσαμε και συνειδητοποιήσαμε τις πραγματικές αδυναμίες της βιομηχανίας, και τον τρόπο με τον οποίο η πλατφόρμα STUDIO του Parametricos θα μπορούσε να φέρει μια καινοτομία στο χώρο. Με έμφαση να βελτιώσει τη ροή εργασίας του επαγγελματία, σε όλες τις φάσεις του κύκλου ζωής ενός έργου, από το σχεδιασμό έως και την κατεδά-

φισή του. Με την αναβαθμισμένη εκδοχή της πλατφόρμας το Parametricos διακρίθηκε δεύτερο στον διαγωνισμό Startup World Cup Greece & Cyprus 2019.

Ο κύριος στόχος του STUDIO είναι να αυξήσει την παραγωγικότητα και να βελτιώσει τη ροή εργασίας των επαγγελματιών του κλάδου της AEC (Architecture, Engineering, Construction), εισάγοντας μια πλατφόρμα Cloud BIM + GIS Asset Management. Αυτό το εργαλείο καλύπτει ολόκληρο το φάσμα του κύκλου ζωής ενός έργου, από τις αρχικές φάσεις σχεδιασμού μέχρι την κατασκευή και τη διαχείριση εγκαταστάσεων. Το STUDIO στον αρχιτέκτονα, το μηχανικό και όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς να έχουν πρόσβαση στην πλατφόρμα για την ασφαλή αποθήκευση εγγράφων και άλλων περιουσιακών στοιχείων, να απεικονίζουν το έργο σε 3D και όλα τα στοιχεία του σε κάρτες με GIS για να συνεργάζονται στο έργο απρόσκοπτα με αποτέλεσμα να γίνονται ταχύτερες, καλύτερες και πιο ενυμερωμένες αποφάσεις γεωπολιτικών έργων. Το STUDIO μειώνει, κατά τη διάρκεια όλων των φάσεων κατασκευής ενός κτιρίου, τον χρόνο που χάνεται στις στατικές αναπαραστάσεις του έργου, στις δαπανηρές λανθασμένες επικοινωνίες μεταξύ των ομάδων και το μη συνυπολογισμό του περιβάλλοντος που περιβάλλει ένα έργο όταν σχεδιάζεται και κατασκευάζεται ένα έργο. Το χρονοδιάγραμμα ανάπτυξης του STUDIO περιλαμβάνει πτυχές που βρίσκονται σε όλες τις διαστάσεις του BIM (BIM 3D-D7). Το όραμά μας είναι να μετατρέψουμε ψηφιακά τον κλάδο της οικοδομικής βιομηχανίας παρακομίας μεταφέροντας όλο το φόρτο εργασίας που επηρεάζει άμεσα τους φορείς του έργου και τους στόχους τους στο Cloud.

-Σε ποιο κοινό στοχεύει η πλατφόρμα STUDIO σας;
-Κυρίως στοχεύουμε σε μικρομεσαία αρχιτεκτονικά γραφεία που ψάχνουν για καινοτόμους τρόπους να βελτιώσουν τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν. Τους προσφέρουμε ένα απλό και κλιμακωτό μοντέλο συνδρομής (SaaS), ανάλογα με το μέγεθος της ομάδας τους και τον αποθηκευτικό χώρο που επιθυμούν να έχουν (Cloud Storage). Ως στρατηγική μάρκετινγκ μας σημαντικό είναι να αναφέρουμε την προσωπική σχέση που χτίζουμε

Η ιδέα γεννήθηκε κατά τη διάρκεια των σπουδών του Μάριου Μέσσιου στο Politecnico di Milano, και είχε στόχο τη βελτίωση της ανταλλαγής δεδομένων για ένα σύγχρονο οικοδομικό περιβάλλον. Την ιδέα στήριξε ο Άννινος Λοΐζου (συνιδρυτής) και έτσι τον Απρίλιο του 2018 γεννήθηκε η εταιρεία Parametricos. Τον Νοέμβριο η νεοφυής κυπριακή εταιρεία θα συμμετάσχει στο κορυφαίο τεχνολογικό συνέδριο Web Summit στη Λισαβόνα.

Η συμμετοχή στο Web Summit

-Web Summit στη Λισαβόνα. Υπάρχουν ευκαιρίες για start-up εταιρείες σε τέτοιες διοργανώσεις και ποιες οι συμβουλές σας για άλλες start-ups;

-Αδιαμφισβήτητη σε διοργανώσεις τέτοιες εμπέλειες προσφέρονται πολλές ευκαιρίες για νεαρές εταιρείες start-up, με την προϋπόθεση όμως ότι και οι start-upers θα κυνηγήσουν τις

πιθανότητες για να πετύχουν τον στόχο τους. Στην περίπτωση του Web Summit μια εταιρεία μπορεί να δικτυωθεί ή να κλείσει συμφωνίες μέσω της διαθέσιμης κινητής εφαρμογής του συνεδρίου. Είναι επίσης σημαντικό η start-up να μπορεί να προσφέρει κάτι σε οπτικό επίπεδο στο κοινό και στους ενδιαφερόμενους οπτικά.

με τους πρώτους χρήστες του Studio αλλά και την εμπέλεια που δόθηκε το STUDIO να πάρει στο παγκόσμιο τομέα του BIM (Building Information Modeling).

-Πότε θα είστε έτοιμοι για εμπορική αξιοποίηση της πλατφόρμας σας;

-Από πλευράς τεχνολογικής ανάπτυξης το Parametricos είναι διαθέσιμο online, με αρχικούς πιλοτικούς πελάτες/χρήστες που βρίσκονται σε διάφορες ευρωπαϊκές πόλεις. Βάσει των πρώτων σχολίων που λαμβάνουμε από τους χρήστες μας βελτιώνουμε την εμπειρία χρήσης της πλατφόρμας και την προετοιμάζουμε για εμπορική αξιοποίηση.

-Γίνεται πολύς λόγος για την μετατροπή των πόλεων σε έξυπνες πόλεις. Ποιο ρόλο θα διαδραματίσει η χρήση της Parametricos σε αυτή την εξέλιξη; Βλέπετε να γίνονται αρκετά βήματα προς αυτή την κατεύθυνση;

-Το Parametricos βρίσκεται στο επίκεντρο των Έξυπνων Πόλεων με το STUDIO να προσφέρει την ευκαιρία στους επαγγελματίες να συνεισφέρουν με τον δικό τους τρόπο στην ψηφιοποίηση όλων

των αρχείων ενός κτιρίου, σε μια ασφαλή αλλά και προσβάσιμη πλατφόρμα στο διαδίκτυο.

Η μετατροπή των πόλεων σε έξυπνες πόλεις είναι μια εφικτή ιδέα η οποία μπορεί να φέρει για πρώτη φορά μετά από πολλά χρόνια αδράνειας, ανθρώπους από όλους τους τομείς, για να χτίσουν μαζί ένα καλύτερο μέλλον για τις πόλεις και το περιβάλλον. Όλα αυτά είναι πιθανά με την εφεύρεση του GPS και GIS, στην δεκαετία του 1970, όπου πάρα πολύς κόσμος παίρνει ως δεδομένο, λόγω της καθημερινής του χρήσης. Άρα η εφαρμογή των έξυπνων πόλεων, δεν πρέπει να αποτελεί έκπληξη, αλλά πιστεύω είναι η φυσική εξέλιξη στην κατάλληλη στιγμή. Για να υπάρχει ουσιαστική βελτίωση προς τις έξυπνες πόλεις, πρέπει να υπάρξει συνεργασία από τρεις διαφορετικούς τομείς, τον ιδιωτικό τομέα, το δημόσιο και τον ακαδημαϊκό. Έχουμε ήδη επικοινωνήσει με εταιρείες του ιδιωτικού και ακαδημαϊκού τομέα καθώς και με το Τμήμα Κτηματολογίου στην Κύπρο, του οποίου δεδομένα έχουμε χρησιμοποιήσει στο παρελθόν, και μπορούμε με ευκολία να πούμε ότι είναι ένα από

τα πιο αναβαθμισμένα τμήματα της Κυπριακής κυβέρνησης.

Το περιβάλλον στην Κύπρο -Υπάρχουν κίνητρα και εύφορο έδαφος για ανάπτυξη start-up εταιρειών στην Κύπρο; Θεωρείτε ότι υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης;

-Το έδαφος για ανάπτυξη start-up εταιρειών στην Κύπρο χρειάζεται συστηματική αναβάθμιση, σε όλους τους τομείς. Αξίζει όμως να σημειωθεί ότι τα τελευταία χρόνια, αν θα το προσδιόριζα, θα έλεγα το 2016, έχουν σημειωθεί σημαντικές βελτιώσεις από τον ιδιωτικό τομέα, και πιο αξιοσημείωτα από οργανισμούς όπως το ΙΔΕΚ. (Το Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας (ΙΔΕΚ) αποτελεί τον εθνικό φορέα, αρμόδιο για την υποστήριξη και προώθηση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας στην Κύπρο. Αναμένουμε τα καλύτερα να έρθουν σύντομα.

-Βλέπετε όμως το μέλλον της εταιρείας σας στην Κύπρο;

-Η Κύπρος μπορεί να προσφέρει μια αρκετά καλή βάση για μια νεοφυή εταιρεία και θα το συνιστούσα στον οποιοδήποτε θα ήθελε να ξεκινήσει κάτι καινοτόμο για τα αρχικά στάδια. Καθώς όμως οι ανάγκες της εταιρείας μας αυξάνονται, αναζητούμε κάτι περισσότερο και σε μεγαλύτερη εμπέλεια όσον αφορά υπαλλήλους, πελάτες και πιθανές μελλοντικές συνεργασίες, συγκεντρώμε για τον τομέα μας τις αρχιτεκτονικές και της κατασκευαστικές. Στην προσπάθειά μας να αναβαθμίσουμε και να συμμετάσχουμε στο οικοσύστημα των Start-up στην Κύπρο, διοργανώνουμε μια εκδήλωση, με όνομα Architectonic, με θέμα την καινοτομία για τις μελλοντικές μας πόλεις.

ΑΡΘΡΟ / Του ΘΟΔΩΡΗ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Τεχνολογία εναντίον απελπισίας

Αν κρίνεται ότι ο κόσμος πάει κατά διαόλου, αν πιστεύετε ότι η κλιματική αλλαγή θα νικάει τον πολιτισμό μας στον αέρα και ότι τα παιδιά μας στο τέλος του αιώνα θα αναγκάζονται να επιβιώνουν με το ζόρι σε έναν αφιλόξενο κόσμο, πιθανότατα έχετε δίκιο. Αν, δε, είστε από αυτούς που ταυτόχρονα λατράρνε να ακούσουν ή να διαβάσουν κάτι που θα τους κάνει να ελπίζουν, αυτό το άρθρο είναι για εσάς.

Υπάρχουν δύο τεχνολογικές εξελίξεις, που σε λίγες δεκαετίες ενδέχεται να λύσουν πολλά και σημαντικά προβλήματα με τρόπο σχεδόν μαγικό: οι κβαντικοί υπολογιστές και η παραγωγή ενέργειας από πυρηνική σύντηξη.

Προχθές, το περιοδικό Nature δημοσίευσε το άρθρο των ερευνητών της Google στο οποίο περιγράφουν πώς έφτιαξαν έναν κβαντικό υπολογιστή που λειτουργεί, επιτυγχάνοντας για πρώτη φορά την επονομαζόμενη «quantum supremacy», να ολοκληρώσει δηλαδή έναν υπο-

λογισμό που ένας κλασικός υπολογιστής δεν μπορεί να κάνει σε εύλογο χρονικό διάστημα. Τώρα, το θέμα αυτό είναι εξαιρετικά πολύπλοκο. Οι κβαντικοί υπολογιστές είναι εντελώς διαφορετικοί από τους κλασικούς υπολογιστές. Δεν θα είναι εργαλεία σαν τα λάπτοπ και τα κινητά μας τηλέφωνα, καθώς θα μπορούν να κάνουν πολύ συγκεκριμένα πράγματα, αλλά πολύ σημαντικά πράγματα.

Συγκεκριμένες εφαρμογές στη φαρμακευτική χημεία, στη χημεία υλικών ή στην τεχνητή νοημοσύνη που σήμερα είναι εξαιρετικά προβόρες ή και αδύνατες, θα μπορούν να είναι εφικτές με τέτοιους υπολογιστές. Κάποτε. Κανείς δεν ξέρει πότε η τεχνολογία αυτή θα είναι έτοιμη. Μπορεί κάποιος να φανταστεί το 2040 να σχεδιάζονται με τέτοιους υπολογιστές καινούργια φάρμακα για την καταπολέμηση ασθενειών και καινούργιες μπαταρίες που επιτρέπουν στα αυτοκίνητα να κινούνται χωρίς φόρτιση για μήνες.

Τέτοιες επαναστατικές λύσεις, για να έρθουν, αν έρθουν, θα χρειαστούν λεφτά, χρόνο, αλλά και την επιτακτική αίσθηση ότι αποτελούν προτεραιότητα. Επιπλέον, μέχρι να ολοκληρωθούν, οι συνέπειες της κλιματικής αλλαγής θα συσσωρεύονται.

Αλλά μπορεί να χρειαστεί να φτάσει στο 2080.

Η άλλη τεχνολογική έκρηξη στην οποία πολλοί προσβλέπουν είναι η κατασκευή νέων πυρηνικών αντιδραστήρων για την παραγωγή ενέργειας. Αλλά όχι αντιδραστήρων από αυτούς που υπάρχουν σήμερα που

έχουν, για να το πω κομπά, κάποια μειονεκτήματα, αλλά εντελώς άλλου τύπου, που θα παράγουν ενέργεια μέσω ελεγχόμενης θερμοπυρηνικής σύντηξης. Η πυρηνική σύντηξη είναι η πηγή ενέργειας του ήλιου. Πρόκειται για τη σχεδόν τέλεια πηγή ενέργειας, δυναμικά εξαιρετικά αποδοτική και σχεδόν εντελώς καθαρή.

Το πρόβλημα: Ακόμη δεν έχει κατασκευαστεί αντιδραστήρας που να παράγει με αυτόν τον τρόπο περισσότερο ενέργεια από όση καταναλώνει. Ένας καινούργιος πειραματικός αντιδραστήρας που κατασκευάζεται στη Γαλλία στο πλαίσιο ενός διεθνούς ερευνητικού προγράμματος αναμένεται να αρχίσει τις πειραματικές δοκιμές το 2025. Πολλοί υπολογίζουν ότι μπορεί να χρειαστούν άλλα είκοσι χρόνια για να ξεπεραστούν οι πολλές τεχνικές δυσκολίες σε αυτόν τον τομέα. Άλλοι φοβούνται ότι θα χρειαστεί περισσότερο.

Φανταστείτε όμως ότι ξεπερνι-

ούνται, και ότι φτάνουμε το 2060 με σχεδόν ανεπίρριστη παραγωγή καθαρής ενέργειας που αποθηκεύεται σε εκπληκτικές μπαταρίες και δεν εκλύει τίποτε βλαβερό στην ατμόσφαιρα. Είναι ένα όραμα που μπορεί να κάνει τον απελπισμένο κάτοικο του πλανήτη Γη το 2019 να νιώσει λίγο καλύτερα. Βεβαίως, παραμένει το ερώτημα πώς θα αντέξουμε μέχρι τότε, κι εδώ έρχεται η χρησιμότητα της κάθε Γκρέτα Τούνμπεργκ.

Τέτοιες επαναστατικές λύσεις, για να έρθουν, αν έρθουν, θα χρειαστούν λεφτά, χρόνο, αλλά και την επιτακτική αίσθηση ότι αποτελούν προτεραιότητα. Επιπλέον, μέχρι να ολοκληρωθούν, οι συνέπειες της κλιματικής αλλαγής θα συσσωρεύονται, οι πλημμύρες θα γίνονται πιο έντονες, οι πυρκαγιές χειρότερες, οι καύσωνες συχνότεροι. Μέχρι να φτιαχτούν τα κβαντικά κομπιούτερ και να αρχίσουν να ζουπιούνται τα υδρογόνα στα Τόκαμακ, μεγάλες περιοχές του πλανήτη θα έχουν αρ-

χίσει να μετατρέπονται σε ακατοίκητες, και οι άνθρωποι που ζούσαν εκεί θα ψάχνουν να ζήσουν αλλού.

Η χρησιμότητα των ακτιβιστών δεν είναι να προτείνουν λύσεις σε αυτό το πρόβλημα –οι περισσότερες λύσεις που προτείνουν, άλλωστε, δεν είναι ρεαλιστικές από διάφορες απόψεις–, αλλά να κρατάνε το πρόβλημα ζωντανό στη δημόσια συζήτηση, φωτεινό στο προσκήνιο του μυαλού όλων, να μας κρατάνε ζυγνιούς και σε εγρήγορση, ώστε να μετριάσουμε τη βλάβη όσο γίνεται, να πιέζουμε για να ληφθούν τα αναγκαία μέτρα που έχουμε διαθέσιμα σήμερα χωρίς καθυστέρηση, ώστε να δώσουμε χρόνο στους πολύ έξυπνους ανθρώπους που ετοιμάζουν τις μεγάλες λύσεις για να δουλέψουν, να τα φτιάξουν και, τελικά, να μας σώσουν όλους.

Αν, δεν φτιάξουν, εν τω μεταξύ, και τίποτε μοχθηρές τεχνικές νοημοσύνης που θα μας υποδουλώσουν όλους και τελειώσει η ιστορία με εντελώς διαφορετικό τρόπο...

Με αργό ρυθμό οι μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα όταν οι άλλοι τρέχουν

Κατά 7 θέσεις υποχώρησε η χώρα
στην κατάταξη του Doing Business

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Ενα βήμα μπρος - δύο πίσω φαίνεται ότι κάνει η Ελλάδα σε ό,τι αφορά την καταπολέμηση της γραφειοκρατίας, με συνέπεια να υποχωρεί περαιτέρω η θέση της στην κατάταξη του Doing Business, γεγονός αποτρεπτικό κυρίως για τους ξένους επενδυτές. Έτσι, η καθιέρωση της ηλεκτρονικής Υπηρεσίας Μίας Στάσης (ΥΜΣ), που κάνει δυνατή την έναρξη μιας επιχείρησης μέσα σε λίγα λεπτά και μόνο με μερικά κλικ στον υπολογιστή, δεν ήταν αρκετή για να βελτιώσει τη θέση της Ελλάδας, καθώς την ίδια ώρα επανήλθε για παράδειγμα η υποχρέωση προσκόμισης πιστοποιητικού μη οφειλής τέλους ακίνητης περιουσίας στις μεταβιβάσεις ακινήτων, δυσκολεύοντας τις αγοραπωλησίες.

Σύμφωνα με την έκθεση «Doing Business 2020» που δημοσιοποίησε η Παγκόσμια Τράπεζα, η Ελλάδα κατατάσσεται στην 79η θέση μεταξύ 190 χωρών, από την 72η θέση που βρισκόταν πέρυσι. Μάλιστα, σε σύνολο δέκα διαφορετικών κριτηρίων που αξιολογεί η Παγκόσμια Τράπεζα προκειμένου να

κατατάξει τις χώρες ως προς το εάν διευκολύνουν το επιχειρείν ή όχι, η Ελλάδα βελτίωσε τη θέση της μόνο σε τρία.

Η πιο εντυπωσιακή βελτίωση αφορά την έναρξη μιας επιχείρησης, με την Ελλάδα να ανέρχεται στην 11η θέση της σχετικής κατάταξης από την 44η στην περυσινή έκθεση, συγκεντρώνοντας βαθμολογία 96 στα 100. Το δεύτερο πεδίο στο οποίο καταγράφεται βελτίωση της θέσης της Ελλάδας είναι αυτό που αφορά την προστασία των μετόχων μειοψηφίας (στην 37η θέση φέτος από την 51η πέρυσι), κυρίως λόγω των αλλαγών που επήλθαν με τον νέο νόμο για τις ανώνυμες εταιρείες. Καλύτερη είναι η κατάταξη της Ελλάδας στη φετινή έκθεση και σε ό,τι αφορά την ηλεκτροδότηση μιας επιχείρησης (η Ελλάδα στην 40ή θέση από την 79η πέρυσι) ως αποτέλεσμα της μείωσης των δικαιολογητικών που απαιτούνται για μια νέα σύνδεση.

Από την άλλη, οι υψηλοί φόροι, το επιβαρυνμένο από τα κόκκινα δάνεια τραπεζικό σύστημα, καθώς και η καθυστέρηση στην απονομή δικαιουσύνων, αποτελούν καθοριστικούς

Η κατάταξη της Ελλάδας στο Doing Business 2020

	DB2019	DB2020	ΤΑΣΗ
ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΤΑΤΑΞΗ	72n	79n	▼
Εναρξη επιχείρησης	44n	11n	▲
Έκδοση οικοδομικών αδειών	39n	86n	▼
Ηλεκτροδότηση	79n	40n	▲
Καταχώριση ακίνητης περιουσίας	153n	156n	▼
Λήψη πίστωσης	99n	119n	▼
Προστασία μετόχων μειοψηφίας	51n	37n	▲
Πληρωμή φόρων	65n	72n	▼
Διασυνοριακές συναλλαγές	31n	34n	▼
Διευθέτηση διαφορών	132n	146n	▼
Πτώχευση	62n	72n	▼

* DB2020 είναι η έκθεση που δημοσιοποιήθηκε φέτος και DB2019 η έκθεση που εκδόθηκε τον Οκτώβριο του 2018

ΠΗΓΗ: Παγκόσμια Τράπεζα, Doing Business 2020

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ανασταλτικούς παράγοντες στο επιχειρείν. Για παράδειγμα, για τη δικαστική επίλυση μιας διαφοράς μεταξύ επιχειρήσεων, χρειάζονται 1.711 ημέρες κατά μέσον όρο (πάνω δηλαδή από 4,5 χρόνια) όταν ο αντίστοιχος μέσος όρος στις χώρες του ΟΟΣΑ (Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης) με υψηλό εισόδημα είναι 589 ημέρες και στη Σιγκαπούρη που έχει την καλύτερη επίδοση είναι 120 ημέρες. Δεν είναι τυχαίο, λοιπόν, ότι η Ελλάδα ως προς τη διευθέτηση των διαφορών κατατάσσεται στην 146η θέση.

Ακόμη και η πτώχευση μιας επιχείρησης στην Ελλάδα κοστίζει πολύ περισσότερο σε χρόνο και χρήμα. Στην Ελλάδα απαιτούνται 3,5 χρόνια για να ολοκληρωθεί μια διαδικασία πτώχευσης (1,7 χρόνος είναι ο μέσος όρος στον ΟΟΣΑ), ενώ το ποσοστό ανάκτησης των

οφειλομένων είναι πολύ χαμηλό (32% έναντι 70% μέσος όρος ΟΟΣΑ).

Οι δημόσιες συμβάσεις

Η Παγκόσμια Τράπεζα φαίνεται, εξάλλου, να θεωρεί την Ελλάδα λίγο-πολύ παράδειγμα προς αποφυγήν σε ό,τι αφορά τη διενέργεια των διαγωνισμών για τις δημόσιες συμβάσεις. Το σχετικό κριτήριο πρόκειται να προστεθεί στην επόμενη έκθεση Doing Business (το φθινόπωρο του 2020), όμως στη φετινή γίνεται μια πρώτη σύγκριση ανάμεσα στην Ελλάδα και την Κορέα.

Συγκεκριμένα, στην Κορέα χρειάζονται 161 ημέρες από την προκήρυξη ενός διαγωνισμού μέχρι την υπογραφή της σύμβασης και την αδειοδότηση του αναδόχου, ενώ στην Ελλάδα χρειάζεται κατά μέσον όρο ένας χρόνος.

Κάτω από τη βάση η Ελλάδα στους στόχους για τη βιώσιμη ανάπτυξη

Στην 4η θέση από το τέλος μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ, πάνω μόνο από το Μεξικό, την Τουρκία και τη Χιλή, βρίσκεται η Ελλάδα στην υλοποίηση των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης που έχει θέσει ο ΟΗΕ για όλους έως το 2030.

Συγκεκριμένα, ενώ οι χώρες του ΟΟΣΑ κατά μέσον όρο έχουν πετύχει το 58% των 17 στόχων, η Ελλάδα βρίσκεται σε ποσοστό υλοποίησης 49%.

Το θέμα αναδεικνύει στο δελτίο του για την ελληνική οικονομία ο ΣΕΒ, σημειώνοντας ότι «η οικονομική ανάπτυξη δεν μπορεί να είναι βιώσιμη παρά μόνο εάν είναι ισορροπημένη και συνοδεύεται από πρόοδο για όλους τους πολίτες, χωρίς αποκλεισμούς, σε όλους τους τομείς που προσδιορίζουν την ανθρώπινη διάσταση στην ολότητα της».

Οι στόχοι του ΟΟΣΑ καλύπτουν 5 μεγάλες ενότητες: τις ανθρώπινες ανάγκες (φτώχεια, πείνα, υγεία, εκπαίδευση, ισότητα φύλων), τον πλανήτη Γη (νερό, βιωσιμότητα, κλίμα, θάλασσες, βιοποικιλότητα), την ευημερία (ενέργεια, οικονομία, υποδομές, ανισότητα, πόλεις), την ειρήνη (ασφάλεια) και τη συνεργασία (μέσα εφαρμογής πολιτικών βιώσιμης ανάπτυξης).

Τις χαμηλότερες επιδόσεις έχει η Ελλάδα στο θέμα της ισότητας των φύλων και της εκπαίδευσης, ενώ αντίθετα έχει καταβάλει σημαντικότερη προσπάθεια από τον μέσο όρο του ΟΟΣΑ στην αντιμετώπιση της πείνας. Στους τομείς φτώχειας και της υγείας υπολείπεται ελαφρώς από τον μέσο όρο των χωρών του ΟΟΣΑ. Σε θέματα που αφορούν τον πλανήτη Γη, απαιτείται πολύ μεγαλύτερη

προσπάθεια στη βιωσιμότητα παραγωγής / κατανάλωσης και στις θάλασσες, ενώ στο νερό, στο κλίμα και στη βιοποικιλότητα βρίσκεται κοντά στις άλλες χώρες του ΟΟΣΑ.

Όπως επισημαίνεται στο δελτίο, «ο Έλληνας έχει χαμηλό κατά κεφαλήν εισόδημα, χαμηλή παραγωγικότητα και αντιμετώπι-

Τις χαμηλότερες επιδόσεις έχει στο θέμα της ισότητας των φύλων και της εκπαίδευσης.

ζει υψηλή ανεργία. Δεν πεινάει, δεν είναι παχύσαρκος και έχει σχετικά καλή υγεία, αν και καπνίζει σαν φουγάρο, ενώ δεν τα πάει καλά με την ισότητα των δύο φύλων. Ο Έλληνας δεν επιμορφώνεται διά βίου και η χώρα έχει υψηλό ποσοστό νέων που δεν εργάζονται, δεν σπουδάζουν, ούτε καταρτίζονται, ενώ οι δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη είναι χαμηλές».

Στην οικονομία

Γενικώς, στην οικονομία οι επιδόσεις της Ελλάδας είναι αρκετά χαμηλότερες (33%) από τον μέσο όρο των επιδόσεων της (49%) και αυτό γιατί μειώθηκε το κατά κεφαλήν εισόδημα, προφανώς λόγω κρίσης. Σύμφωνα με το δελτίο, αυτό καθιστά δύσκολη την επίτευξη των στόχων έως το 2030, καθώς λείπουν οι ισχυρές οικονομικές βάσεις.

ΕΙΡΗΝΗ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ ΑΙΤΗΜΑΤΩΝ ΠΛΗΡΩΜΗΣ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΟ ΕΤΟΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ 2018

ΜΕΤΡΟ 3.1: «Στήριξη για νέες συμμετοχές σε συστήματα ποιότητας»

Ο Κυπριακός Οργανισμός Αγροτικών Πληρωμών ανακοινώνει την έναρξη της παραλαβής των αιτημάτων πληρωμής που αφορούν τα έξοδα πιστοποίησης για το έτος 2018, όσον αφορά το Μέτρο 3.1: «Συστήματα Ποιότητας γεωργικών προϊόντων και τροφίμων». Τονίζεται ότι δικαιούχοι είναι μόνο αιτητές που υπέβαλαν αίτηση το έτος 2016, για την Α΄ Προκήρυξη του Μέρους.

Το Μέτρο καλύπτει τις δαπάνες που προκύπτουν από τη συμμετοχή σε σύστημα ποιότητας καθώς και τις δαπάνες ελέγχων / πιστοποίησης.

Τα αιτήματα πληρωμής μαζί με τα απαραίτητα δικαιολογητικά πρέπει να υποβάλλονται με συγκεκριμένο έντυπο, στα Επαρχιακά Γραφεία του ΚΟΑΠ, από την Πέμπτη 24 Οκτωβρίου 2019 μέχρι την Παρασκευή 15 Νοεμβρίου 2019. Οποιοδήποτε αίτημα υποβληθεί μετά από την προαναφερθείσα ημερομηνία θα θεωρείται εκπρόθεσμο και δεν θα εξετάζεται για σκοπούς χορηγίας.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να προμηθευτούν τα συγκεκριμένα έντυπα από τα Επαρχιακά Γραφεία του ΚΟΑΠ και από την ιστοσελίδα www.capo.gov.cy.

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής
Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος
Διευρηματικό Αρμόγ ΠΑΑ 2014-2020

ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΓΕΩΤΡΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
Η Ευρώπη επενδύει στις αγροτικές
περιοχές

ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ (Κ.Ο.Α.Π.)
CYPRUS AGRICULTURAL PAYMENTS ORGANISATION (CAPO)

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΓΕΩΤΡΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 2014 - 2020

Καθεστώς 19.2 - Δράση 19.2.4: «Δράσεις Συνεργασίας»

Ο Οργανισμός Αγροτικών Πληρωμών ανακοινώνει την έκδοση του Εγχειριδίου Εφαρμογής - Ενημέρωση Αιτητών που αφορά το Καθεστώς 19.2 - Δράση 19.2.4: «Δράσεις Συνεργασίας», του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης Κύπρου 2014 - 2020. Δικαιούχοι της Δράσης 19.2.4 είναι οι εγκεκριμένες Ομάδες Τοπικής Δράσης.

Η περίοδος κατά την οποία οι ενδιαφερόμενες ΟΤΔ μπορούν να υποβάλουν αίτηση είναι από 21/10/2019 - 30/10/2020. Το Εγχειρίδιο Εφαρμογής - Ενημέρωση Αιτητών, η Πρόσκληση Εκδήλωσης Ενδιαφέροντα και άλλα συναφή έντυπα βρίσκονται στην ιστοσελίδα του ΚΟΑΠ www.capo.gov.cy και του Τμήματος Γεωργίας www.moa.gov.cy/da

106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

**Από τη Λεμεσό
για όλη την Κύπρο...**

**Απο την Κύπρο
για όλο τον κόσμο...**

www.kanali6.com.cy

www.facebook.com/kanali6

twitter.com/kanali_6

106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

Βροχή αιτήσεων για επενδύσεις στην πράσινη ενέργεια

Κατατέθηκαν 114 σχέδια για αιολικά και φωτοβολταϊκά πάρκα ισχύος 2.093 MW

Της ΧΡΥΣΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ

Υψηλές προσδοκίες έχουν δημιουργήσει στην αγορά οι κυβερνητικές δεσμεύσεις για την αύξηση του μεριδίου των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ) στο ενεργειακό ισοζύγιο της χώρας στο 35% το 2030.

Αυτές αποτυπώνονται στον νέο κύκλο αιτήσεων του Σεπτεμβρίου που άνοιξε η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας (ΡΑΕ) και στον οποίο κατατέθηκαν 114 επενδυτικά σχέδια προς αδειοδότηση για εγκατεστημένη ισχύ αιολικών και φωτοβολταϊκών πάρκων 2.093 MW.

Τη μερίδα του λέοντος διεκδικούν τα φωτοβολταϊκά με 82 αιτήσεις για άδειες παραγωγής συνολικής ισχύος 1.642 MW και ακολουθούν τα αιολικά με συνολική ισχύ 406 MW. Υπάρχουν επίσης κάποιες αιτήσεις για μικρά υδροηλεκτρικά (10 MW), μία αίτηση για μονάδα βιομάζας ισχύος 2 MW, τρεις αιτήσεις για υβριδικά έργα στη Λέσβο δυναμικότητας 14 MW και μια αίτηση για την τηλεθέρμανση της Μεγαλόπολης 20 MW.

Μεταξύ των υποψηφίων επενδυτών φιγουράρει η Τέρνα Ενεργειακή με την κατάθεση αιτήσεων για περίπου 375 MW φωτοβολταϊκών και η εταιρεία CANTREVA με αιτήσεις για 413 MW φωτοβολταϊκών, μεταξύ των οποίων και ένα πολύ μεγάλο πάρκο ισχύος 200 MW στις Σέρρες και ένα ακόμη 100 MW στη Μαγνησία.

Δυναμική είναι και η παρουσία ξένων εταιρειών, όπως η γερμανική ABO με αιτήσεις για φωτοβολταϊκά πάρκα συνολικής ισχύος 107 MW και η πορτογαλική EDRP με αιτήσεις για φωτοβολταϊκά ισχύος 185 MW και αιολικά ισχύος 90 MW.

Η κατάθεση των νέων αιτήσεων για ΑΠΕ είναι ενδεικτική του επενδυτικού ρεύματος στον τομέα των ανανεώσιμων που θα

ΠΗΓΗ: ENEX

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η αγορά αισιοδοξεί για την άρση των εμποδίων και την απλούστευση της διαδικασίας αδειοδότησης.

ακολουθήσει τα επόμενα χρόνια, ενόψει της εφαρμογής του σχεδίου απανθρακοποίησης που έχει ανακοινώσει η κυβέρνηση και δείχνει αποφασισμένη να εφαρμόσει χωρίς καθυστερήσεις. Ηδη η εγκατεστημένη ισχύς των ΑΠΕ σήμερα ανέρχεται σε 5.865 MW και αντιπροσωπεύει το 32,87% της συνολικής εγκατεστημένης ισχύος της χώρας.

Εάν σε αυτό το ποσοστό προστεθεί και το μερίδιο των υδρο-

λεκτρικών μονάδων της ΔΕΗ που αντιπροσωπεύει το 17,77% της συνολικής εγκατεστημένης ισχύος, τότε η «πράσινη» εγκατεστημένη ισχύς στη χώρα ξεπερνάει το 50%. Το μερίδιο του φυσικού αερίου με εγκατεστημένη ισχύ 4.900 MW είναι στο 27,47%, ενώ του λιγνίτη με 3.904 MW έχει περιοριστεί στο 21,88%.

Η αγορά αισιοδοξεί για την άρση των πολλαπλών εμποδίων στην υλοποίηση έργων ΑΠΕ και την απλούστευση της διαδικασίας αδειοδότησης μετά την κινητικότητα που έχει επιδείξει επ' αυτού το αρμόδιο υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, αλλά και τις προσωπικές παρεμβάσεις του πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη για το θέμα. «Δεν μπορεί οι επενδυτές να είναι "ήρωες" και να περιμένουν δέκα χρόνια για να πάρουν μια

άδεια αιολικού», είπε ο πρωθυπουργός μιλώντας προσφάτως στα εγκαίνια του αιολικού του Καφνρέα, έργο της Enel Green Power που ολοκληρώθηκε έπειτα από 14 χρόνια!

Αναμόρφωση πλαισίου

Το έργο της αναμόρφωσης του θεσμικού πλαισίου αδειοδότησης σταθμών παραγωγής από ΑΠΕ έχει αναλάβει ειδική επιτροπή που συστήθηκε στο ΥΠΕΝ με επικεφαλής τη γενική γραμματέα Ενέργειας Αλεξάνδρα Σδούκου.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι σήμερα στην αδειοδότηση ενός αιολικού έργου εμπλέκονται συνολικά 29 υπηρεσίες, ενώ ο μέσος χρόνος αδειοδότησης κυμαίνεται μεταξύ 8 και 10 ετών, όταν στην Ευρώπη περιορίζεται μόλις στα δύο έτη.

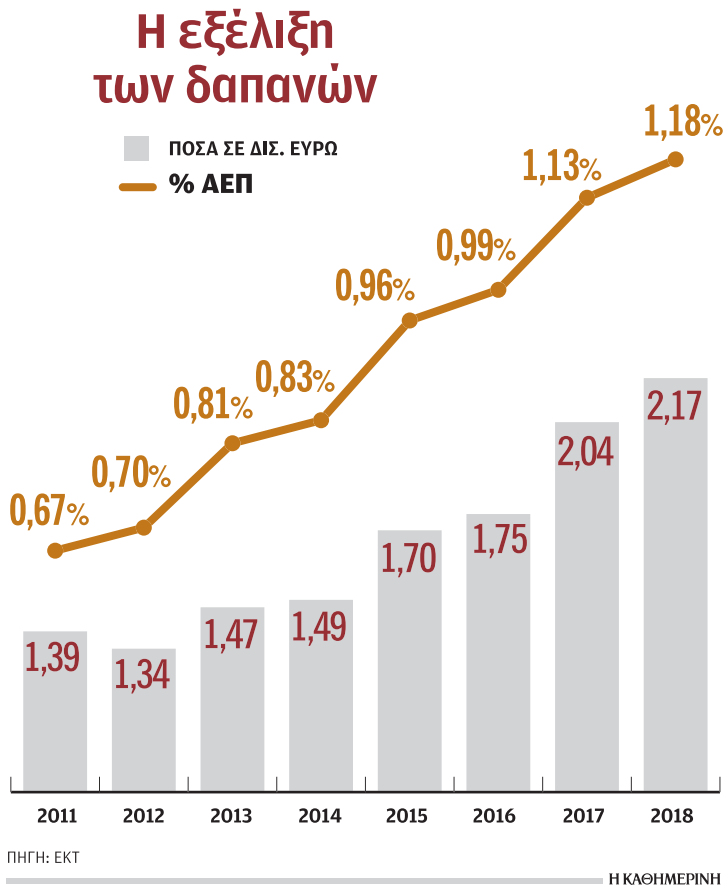
Δαπάνες 2 δισ. για έρευνα και ανάπτυξη το 2018

Στο **υψηλότερο** σημείο των τελευταίων 17 ετών βρέθηκαν το 2018 οι δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη στην Ελλάδα τόσο ως ποσοστό του ΑΕΠ όσο και σε απόλυτα νούμερα. Καθοριστική στην πρόωθηση της έρευνας και ανάπτυξης ήταν η συμβολή του ιδιωτικού τομέα, καθώς οι σχετικές δαπάνες στις επιχειρήσεις έσπασαν το 2018 το φράγμα του 1 δισ. ευρώ.

Το γεγονός, μάλιστα, ότι στα χρόνια της κρίσης οι σχετικές δαπάνες αυξανόνταν διαρκώς, δείχνει αν μη τι άλλο ότι οι επιχειρήσεις αντελήφθηκαν εγκαίρως ότι βασικό όχημα για τη βιωσιμότητά τους και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς τους είναι η επένδυση στην έρευνα και η ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών. Σύμφωνα με τα προκαταρκτικά στοιχεία που δημοσιοποίησε, χθες, το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης (ΕΚΤ), οι συνολικές δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν το 2018 στην Ελλάδα για έρευνα και ανάπτυξη σε όλους τους τομείς ανήλθαν σε 2,17 δισ. ευρώ, έναντι 2,03 δισ. ευρώ το 2017, καταγράφοντας αύξηση 6,7%. Ως ποσοστό του ΑΕΠ οι δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη διαμορφώθηκαν το 2018 σε 1,18% από 1,13% το 2017.

Αξίζει να σημειωθεί ότι ακόμη και τις εποχές των «παχιών αγελάδων» οι δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη ήταν πολύ λιγότερες, από 1,02 δισ. ευρώ το 2004 έως 1,6 δισ. ευρώ το 2008, ενώ από το 2009 είχε ξεκινήσει καθοδική πορεία.

Τη μεγαλύτερη συνεισφορά είχε ο επιχειρηματικός τομέ-

ΠΗΓΗ: ΕΚΤ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Εφθασαν πέρυσι στο υψηλότερο σημείο των τελευταίων 17 ετών.

ας, στον οποίο πραγματοποιήθηκαν δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη ύψους 1,049 δισ. ευρώ περίπου (ή 0,57% του ΑΕΠ), παρουσιάζοντας αύξηση 5,6%

σε σύγκριση με το 2017. Αυτή, μάλιστα, ήταν η πρώτη φορά που οι δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη στις επιχειρήσεις ξεπέρασε το 1 δισ. ευρώ με τα χρήματα να είναι υπερδιπλάσια σε σύγκριση με το 2011.

Αύξηση των δαπανών για έρευνα και ανάπτυξη καταγράφηκε και στους υπόλοιπους τομείς στους οποίους διενεργείται η πανελλήνια στατιστική έρευνα του ΕΚΤ. Στον τομέα της τριτο-

βάθμιας εκπαίδευσης πραγματοποιήθηκαν δαπάνες 618,58 εκατ. ευρώ (ποσό που αντιστοιχεί σε 0,34% του ΑΕΠ), αυξημένες κατά 7,2% σε σχέση με το 2017.

Στον κρατικό τομέα πραγματοποιήθηκαν δαπάνες 484,95 εκατ. ευρώ (0,26% του ΑΕΠ), αυξημένες κατά 7,5% και στον τομέα των ιδιωτικών μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων 21,64 εκατ. ευρώ (0,01% του ΑΕΠ, αύξηση 32% σε σύγκριση με το 2017).

Το μεγαλύτερο ποσοστό των δαπανών για έρευνα και ανάπτυξη στην Ελλάδα το 2018, ήτοι 926,23 εκατ. ευρώ ή 42,6% του συνόλου, χρηματοδοτήθηκε από τις επιχειρήσεις. Το μεγαλύτερο μέρος αυτού του ποσού και συγκεκριμένα, 855,10 εκατ. ευρώ, επενδύθηκε σε έρευνα και ανάπτυξη που διενεργείται στις ίδιες τις επιχειρήσεις.

Το υπόλοιπο χρηματοδότησε δράσεις έρευνας και ανάπτυξης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (52,36 εκατ. ευρώ), στον κρατικό τομέα (16,12 εκατ. ευρώ) και σε ιδιωτικά μη κερδοσκοπικά ιδρύματα (2,65 εκατ. ευρώ). Το κράτος αποτελεί τη δεύτερη πηγή χρηματοδότησης με 883,33 ευρώ (40,6% επί του συνόλου). Περιλαμβάνει τον τακτικό προϋπολογισμό, το εθνικό σκέλος του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων και το ΕΣΠΑ 2014-2020.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί την τρίτη κατά σειράν πηγή χρηματοδότησης έρευνας και ανάπτυξης στην Ελλάδα με 222,45 εκατ. ευρώ (ποσοστό 10,2% του συνόλου), σχεδόν στα ίδια επίπεδα με το 2017.

ΔΗΜΗΤΡΑ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Κατά 8% αυξήθηκαν στο επτάμηνο οι εξαγωγές βιομηχανικών προϊόντων

Αύξηση 8% στις εξαγωγές βιομηχανικών προϊόντων καταγράφηκε το διάστημα Ιανουαρίου - Ιουλίου 2019, με την αξία των εν λόγω εξαγωγών να υπερβαίνει τα 8,7 δισ. ευρώ.

Η αύξηση των εξαγωγών βιομηχανικών προϊόντων όχι μόνο ήταν υπερδιπλάσια της συνολικής αύξησης των εξαγωγών αγαθών το ίδιο διάστημα, αλλά οι σχετικοί πρόδρομοι δείκτες, όπως ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στη βιομηχανία, ενισχύθηκε περαιτέρω τον Σεπτέμβριο, με την ενίσχυση αυτή να αποδίδεται κατά κύριο λόγο στην πρόβλεψη του κλάδου για περαιτέρω αύξηση της παραγωγής τους προσεχείς μήνες. Συγκεκριμένα, ο δείκτης διαμορφώθηκε στις 106,8 μονάδες, από 104,5 μονάδες τον Σεπτέμβριο του 2018.

«Η βελτίωση των προσδοκιών στη βιομηχανία οφείλεται κυρίως στην ενίσχυση των επενδύσεων των επιχειρήσεων, τόσο στηνγχώρια όσο και στην ξένη αγορά, καθώς και γενικότερα στην αναπτυξιακή δυναμική που διαφαίνεται τους τελευταίους μήνες», σημειώνει το Ιδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (ΙΟΒΕ) στο πλαίσιο της αναλυτικής παρουσίασης των αποτελεσμάτων οικονομικής συγκυρίας ειδικά για τον κλάδο της βιομηχανίας, δράση που υποστηρίζεται από την «Ελληνική Παραγωγή - Συμβούλιο Βιομηχανιών για την Ανάπτυξη». Σε άλλο σημείο επισημαίνει: «Η διεθνής παρουσία μεγάλων εγχώριων μεταποιητικών επιχειρήσεων σε ένα ευρύ πλήθος χωρών, με την ανάληψη μεγάλων επενδυτικών έργων, αλλά και τη διάθεση εγχώριων βιομηχανικών

προϊόντων, αναδεικνύει μια βελτιωμένη ανταγωνιστικότητα, που δεν φαίνεται να επηρεάζεται ακόμη από τις αβεβαιότητες στις εμπορικές σχέσεις μεγάλων παγκόσμιων παικτών (ΗΠΑ, Ευρώπη, Κίνα)».

Σύμφωνα με την έρευνα, το 38% των επιχειρήσεων (από 33% στην προηγούμενη έρευνα) αναμένει ενίσχυση της παραγωγής του το επόμενο τρίμηνο. Επιπλέον, το 44% των επιχειρήσεων (έναντι 35% τον Ιούλιο) αναμένει αύξηση των πωλήσεών του τους επόμενους

Ξεπέρασαν τα 8,7 δισ. ευρώ - Υψηλές προσδοκίες για το επόμενο τρίμηνο.

μήνες. Βελτίωση του κλίματος για την πορεία της ελληνικής οικονομίας καταγράφεται και στην έρευνα που πραγματοποιήσε η εταιρεία Pulse RC τον Σεπτέμβριο για λογαριασμό του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Αθηνών (ΕΒΕΑ). Το 55% των ερωτηθέντων δηλώνει αισιόδοξο για την ελληνική οικονομία, έναντι 36% στην αντίστοιχη έρευνα που διενεργήθηκε τον Μάρτιο του 2019. Το 58% δηλώνει αισιόδοξο για την προσωπική οικονομική του κατάσταση, έναντι 42% στην έρευνα του Μαρτίου, ενώ το 54% αξιολογεί θετικά την κυβέρνηση όσον αφορά τις πολιτικές της για την προσέλκυση επενδύσεων (τον Μάρτιο το αντίστοιχο ποσοστό ήταν μόλις 23%).

Την κατάργηση ενδιάμεσων εκπτώσεων ζητούν οι έμποροι

Με την ευχή από μεγάλο μέρος του εμπορικού κόσμου αυτές να είναι οι τελευταίες, ξεκινούν την Παρασκευή 1η Νοεμβρίου οι ενδιάμεσες χειμερινές εκπτώσεις. Θα διαρκέσουν έως την Παρασκευή 15 Νοεμβρίου –στις περισσότερες τουλάχιστον περιοχές της χώρας, όπου δεν έχει αποφασισθεί από τις τοπικές αρχές διαφοροποίηση του χρόνου διεξαγωγής τους–, ενώ την Κυριακή 3 Νοεμβρίου τα εμπορικά καταστήματα επιτρέπεται να είναι ανοικτά από τις 11 π.μ. έως τις 8 μ.μ. Στις 29 Νοεμβρίου είναι ο θεσμός των μεγάλων προσφορών, η Black Friday, ενώ θα ακολουθήσει στις 2 Δεκεμβρίου η Cyber Monday, ο θεσμός των μεγάλων προσφορών στα προϊόντα τεχνολογίας.

Ωστόσο, οι φετινές ενδιάμεσες χειμερινές εκπτώσεις δεν αποκλείεται να είναι οι τελευταίες, καθώς το υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων φέρεται να έχει λάβει αρκετά σοβαρά υπόψη του το αίτημα του εμπορικού κόσμου –κυρίως των μικρομεσαίων εμπόρων– για κατάργηση του εν λόγω θεσμού. Αν και στο άμεσο μέλλον δεν αναμένεται να υπάρξει σχετική νομοθετική ρύθμιση, καθώς το υπουργείο επιθυμεί να ολοκληρώσει τη νομοθέτηση των μεγάλων ανοιχτών ζητημάτων, όπως είναι οι αδειοδοτήσεις επενδύσεων κ.ο.κ., δεν αποκλείεται σχετική παρέμβαση έπειτα από μερικούς μήνες, καθώς διαπιστώνεται σχετική σύμπτωση στο συγκεκριμένο ζήτημα. Στις παρεμβάσεις αυτές, μάλιστα, δεν αποκλείεται να περιληφθούν και άλλα ζητήματα που σχετίζονται με το πλαίσιο λειτουργίας του εμπορίου (ωράριο, προσφορές, προωθητικές ενέργειες κ.ά.). Υπενθυμίζεται ότι οι ενδιάμεσες

εκπτώσεις θεσμοθετήθηκαν με τον νόμο 4177/2013 και αρχικά προβλεπόταν η διενέργειά τους κατά το πρώτο δεκαήμερο του Νοεμβρίου και του Μαΐου.

Στη συνέχεια, με τον νόμο 4446/2016 επήλθαν αλλαγές στον θεσμό: κατ' αρχάς αυξήθηκε η συνολική διάρκεια των ενδιάμεσων εκπτώσεων από τις είκοσι στις τριάντα ημέρες, ενώ δόθηκε

Φέτος θα διαρκέσουν από την 1η Νοεμβρίου έως την Παρασκευή 15 του μηνός.

η δυνατότητα στους αντιπεριφερειάρχες να κατανείμουν διαφορετικά τις τριάντα ημέρες και όχι απαραίτητα σε δύο δεκαπενθήμερα τον Μάιο και τον Νοέμβριο.

Με αφορμή την έναρξη των ενδιάμεσων χειμερινών εκπτώσεων την 1η Νοεμβρίου, ο Εμπορικός Σύλλογος Αθηνών υπενθύμισε την πάγια θέση του για την κατάργηση του θεσμού, εκφράζοντας, όπως επισμαίνει σε σχετική ανακοίνωση, την πλειοψηφία των μελών του και «θέτοντας ως στόχο την αποκατάσταση της εύρυθμης λειτουργίας της αγοράς».

Παρόμοιες θέσεις έχει διατυπώσει και η Ελληνική Συνομοσπονδία Εμπορίου και Επιχειρηματικότητας (ΕΣΕΕ) σε υπόμνημα που έχει υποβάλει στην πολιτική ηγεσία του υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων. Η ΕΣΕΕ, μεταξύ άλλων, προτείνει την κατάργηση των ενδιάμεσων εκπτώσεων και τον περιορισμό της διάρκειας των τακτικών εκπτώσεων.

ΔΗΜΗΤΡΑ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Αποχώρησαν από τη Βρετανία 332 τράπεζες ενόψει Brexit

Συνέστησαν θυγατρικές ή μετέφεραν δραστηριότητες σε άλλες χώρες της Ε.Ε.

Σε 332 ανέρχονται οι τράπεζες και τα άλλα ιδρύματα του κλάδου παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών που έχουν μετακινήσει μέρος των δραστηριοτήτων τους εκτός Ηνωμένου Βασιλείου ενόψει της εξέδου του από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Brexit), όπως αναφέρεται σε νέα έκθεση του ερευνητικού ιδρύματος New Financial, το οποίο ασχολείται με τη μελέτη και την έρευνα του συγκεκριμένου τομέα. Και αυτό, όπως παρατηρεί το ειδησεογραφικό πρακτορείο Bloomberg, δείχνει ότι ο κλάδος είναι προετοιμασμένος για το Brexit, ανεξαρτήτως του σημείου στο οποίο βρίσκονται οι πολιτικές συνομιλίες. Ανάλογες προετοιμασίες πολλών εκατομμυρίων ευρώ έχουν κάνει και τα ευρωπαϊκά λιμάνια. Χιλιάδες υπάλληλοι 332 συνολικά πιστωτικών και επενδυτικών ιδρυμάτων εγκατέλειψαν τη Βρετανία και μεταφέρθηκαν σε άλλες χώρες της Ε.Ε. Πέραν της μεταφοράς δραστηριοτήτων, κάποιες τράπεζες συνέστησαν νέες θυγατρικές εκτός Βρετανίας, ενώ από ό,τι φαίνεται έως σήμερα κερδισμένο από όλη αυτήν την αλλαγή είναι το Δουβλίνο. Ακολουθούν το Λουξεμβούργο και το Παρίσι. Στις 332 επιχειρήσεις συμπεριλαμβάνονται και εξήντα οι οποίες έλαβαν την απόφαση τον Μάρτιο, οπότε και έληγε η αρχική προθεσμία αποχώ-

ρσων. Ενόψει του Brexit, «πολλές μεγάλες εταιρείες είχαν ετοιμάσει νέες μονάδες σε χώρες της Ε.Ε., οι οποίες λειτουργούσαν αρκετούς μήνες, έχοντας ξεδεύσει δεκάδες ή εκατοντάδες εκατομμύρια δολάρια για όλη αυτήν τη διαδικασία – και δεν πρόκειται να επιστρέψουν συντόμως στη Βρετανία», επισημαίνουν οι συντάκτες της έκθεσης, Εϊβίντ Φιρς Χάμρε και Γουίλιαμ Ράιτ. Εν τω μεταξύ, οι διαπραγματεύσεις για το Brexit μεταξύ του Βρετανού πρωθυπουργού Μπόρις Τζόνσον και των Βρυξελλών βρίσκονται σε κρίσιμο στάδιο, αφήνοντας ανοικτό το ενδεχόμενο να μη συναφθεί συμφωνία ή να μην προβλεφθεί περίοδος μετάβασης από 31 Οκτωβρίου και μετά. Χωρίς συμφωνία, κάτι το οποίο απέρριψε η βρετανική Βουλή, θα δημιουργηθεί αναστάτωση στην οικονομία και στις αγορές. Αν και πολλά τραπεζικά ιδρύματα έχουν καταγράψει σε γενικές γραμμές τα σχέδια μετάβασης, ορισμένα έχουν αφήσει τα πράγματα να γίνουν την τελευταία στιγμή και οι αρμόδιες αρχές τα πιέζουν. Επιχειρηματικές ενώσεις στο Ηνωμένο Βασίλειο, επίσης, προειδοποιούν πως ειδικά οι μικρότερες εταιρείες διατρέχουν σοβαρό κίνδυνο από τις επιπτώσεις που θα επιφέρει μια αποχώρηση της χώρας από την Ευρωπαϊκή Ένωση με μη συντε-

Από τη διενέργεια του δημοψηφίσματος, οι αρμόδιες ρυθμιστικές αρχές της Βρετανίας και της Ε.Ε. αγωνίζονται να περιορίσουν τη βλάβη στην καρδιά του χρηματοπιστωτικού συστήματος, ενώ η Τράπεζα της Αγγλίας δηλώνει ότι οι τράπεζες της χώρας είναι προετοιμασμένες για την πιθανότητα μη συμφωνίας.

Οι περισσότερες εταιρείες επέλεξαν για μετεγκατάσταση το Δουβλίνο, το Λουξεμβούργο και το Παρίσι.

ταγμένο τρόπο. Αξίζει να αναφερθεί στο σημείο αυτό, πως αφ' ης στιγμής διενεργήθηκε το δημοψήφισμα και ελήφθη η απόφαση εξόδου, οι αρμόδιες ρυθμιστικές αρχές της Βρετανίας και της Ε.Ε. αγωνίζονται να περιορίσουν τη βλάβη στην καρδιά του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Η δε Τράπεζα της Αγγλίας δηλώνει ότι οι τράπεζες της χώρας είναι προετοιμασμένες για την πιθανότητα μη συμφωνίας. «Σε μία τέτοια προοπτική αναμένεται οι εταιρείες του χρηματοπιστωτικού κλάδου και οι τράπεζες να κάνουν σημαντική αύξηση προσωπικού στις κατά τόπους μονάδες τους στις χώρες της Ε.Ε.», υπογραμμίζουν οι Εϊβίντ Φιρς Χάμ-

ρε και Γουίλιαμ Ράιτ στην έκθεσή τους για το ίδρυμα New Financial. Εξίσου καλά «οπλισμένα» είναι και τα ευρωπαϊκά λιμάνια για την επόμενη ημέρα μετά την έξοδο της Βρετανίας. Λόγου χάριν, το Καλαί στη βόρεια ακτογραμμή της Γαλλίας και το κοντινότερο στη χώρα έχει επενδύσει 6 εκατ. ευρώ για να προσλάβει τελωνειακούς υπαλλήλους, να εκσυγχρονίσει τη σήμανση, να βάλει οδικές αρτηρίες και να κατασκευάσει τεραστίων διαστάσεων χώρους στάθμευσης για τα φορτηγά μεταφοράς εμπορευμάτων. Αυτό ακριβώς γίνεται σε όλο το μήκος της ακτογραμμής της Β. Ευρώπης από το Ροσκόφ της Γαλλίας μέχρι το Εσμπέργκ της Δανίας, αλλά και από την πλευρά της Ιρλανδίας. Εκατομμύρια ευρώ δαπανήθηκαν για επιπλέον υπαλλήλους και εξοπλισμό τελωνειακών ελέγχων, ώστε να περιοριστεί η κυκλοφοριακή συμφόρηση – και όμως την ίδια στιγμή οι αρμόδιοι γνώριζαν πως ίσως και να αποδειχθούν άχρηστα όλα αυτά.

BLOOMBERG

Η επιβράδυνση ξεκίνησε

Η οικονομία της Βρετανίας είναι 2,9% μικρότερη σε μέγεθος σήμερα σε σύγκριση με ό,τι θα ήταν εάν οι πολίτες της δεν είχαν ψηφίσει να αποχωρήσει από την Ευρωπαϊκή Ένωση, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Κέντρου Ευρωπαϊκών Μεταρρυθμίσεων (CER). Οι εκτιμήσεις αυτές αφορούν τις ζημιές του Brexit μέχρι τη λήξη του δεύτερου τριμήνου του τρέχοντος έτους. Ακολουθώντας το μοντέλο του CER, φαίνεται ότι το μεγαλύτερο θύμα είναι οι εταιρικές επενδύσεις, ενώ η αποδυναμωμένη στερλίνα δεν απέφερε τα υψηλά κέρδη από τις εξαγωγές που ορισμένοι υπέρμαχοι της εξέδου από την Ε.Ε. προσδοκούσαν. Βασικός στοιχείο της ανάλυσης για το κόστος του Brexit είναι να αντιπαραβάλει τα επίσημα στοιχεία με ένα μοντέλο που δείχνει πως θα λειτουργούσε η οικονομία εάν είχε αποφασισθεί

η χώρα να παραμείνει εντός Ε.Ε. Η απόκλιση της βρετανικής οικονομίας άρχισε να διακρίνεται το 2017 και στις αρχές του 2018. Τότε, ο αναπτυξιακός ρυθμός στις περισσότερες προηγμένες οικονομίες επιταχυνόταν και το ίδιο θα συνέβαινε και στη Βρετανία σε μια συνηθισμένη περίοδο. Στα τέλη του 2018 και στο πρώτο τρίμηνο του 2019, η ανάπτυξη στη ίδια τη χώρα και στη χώρα-μοντέλο ήταν παρόμοια. Όμως, κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2019 η βρετανική οικονομία συρρικνώθηκε 0,2%, ενώ στη χώρα-μοντέλο ενισχύθηκε 0,7%. Στο πεδίο των επενδύσεων των επιχειρήσεων σε κεφαλαιακά αγαθά, κτίρια, λογισμικό και άλλα περιουσιακά στοιχεία, στη χώρα-μοντέλο αυτές αυξήθηκαν 9,9% και στην πραγματική Βρετανία μόλις κατά 2% τα τελευταία τρία χρόνια.

PIK1

ΕΥΘΕΩΣ

Κάθε Πέμπτη στις 22:00 η εκπομπή «ΕΥΘΕΩΣ» στην πρώτη γραμμή της ενημέρωσης. Οι πρωταγωνιστές της επικαιρότητας συζητούν και φέτος φλέγοντα θέματα και απαντούν «ΕΥΘΕΩΣ» σε καίρια ερωτήματα. Οι τηλεθεατές συμμετέχουν στην εκπομπή είτε μέσω τηλεφωνικών παρεμβάσεων είτε μέσω TWITTER δίνοντας το δικό τους στίγμα στα υπό συζήτηση ζητήματα. «ΕΥΘΕΩΣ», κάθε Πέμπτη, με ανοικτή ατζέντα για όσα απασχολούν τον πολίτη.

Παρουσίαση:
Γωγώ Αλεξανδρινού

Σκηνοθεσία - Επιμέλεια Παραγωγής:
Στέφανος Φαρμακάς

Πέμπτη
10.00 μ.μ.
PIK 1

PIK1 | PIKHD

TET-A-TET με τον Τάσο Τρύφωνος

Ο δημοφιλής ηθοποιός, σκηνοθέτης και παραγωγός Ανδρέας Γεωργίου σε μια εξομολογητική συνέντευξη.

Δευτέρα, 28 Οκτωβρίου
10:00 μ.μ.
PIK 1 – PIK HD

ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΚΠΟΜΠΗΣ:
RCB

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ:
XENOS TRAVEL
by Royal Holidays

Μαγική εικόνα η αύξηση εισοδημάτων επί Ντ. Τραμπ

Ο πρόεδρος μιλάει για 7.000 δολάρια, αλλά η αρμόδια υπηρεσία για μόλις 1.400

Ικανοποιημένος εμφανίζεται ο Αμερικανός πρόεδρος Ντόναλντ Τραμπ, ο οποίος επιμένει πως στη διάρκεια των δυόμισι ετών της θητείας του κατόρθωσε και ενίσχυσε το εισόδημα των Αμερικανών κατά 5.000 δολάρια, δηλαδή πολύ περισσότερο από τους προκατόχους του – ωστόσο, ο ισχυρισμός του αυτός δεν βασίζεται σε ρεαλιστικά δεδομένα. Προσθέτει, κιόλας, ότι πρέπει να συνεκτιμηθούν σε αυτά και 2.000 δολάρια από απαλλαγές φόρων, οπότε συνολικά η ενίσχυση ανέρχεται στις 7.000 δολάρια. Οι ανωτέρω υπολογισμοί προέρχονται από την Επιτροπή Οικονομικών Συμβούλων του Αμερικανού προέδρου, η οποία έχει επιφορτιστεί να παρέχει συμβουλές σχετικά με την οικονομική πολιτική. Σε έκθεσή της τον Ιούλιο είχε εκτιμήσει ότι έως το 2021 η φορολογική μεταρρύθμιση που προωθεί η κυβέρνηση θα αυξήσει το ετήσιο εισόδημα των νοικοκυριών κατά 3.100 δολάρια, κι αυτό είναι ποσόν προσαρμοσμένο στον πληθωρισμό. Σε άλλη έκθεση του Λευκού Οίκου αποτυπώνεται ότι το πακέτο φοροαπαλλαγών Τραμπ θα ενισχύσει κατά μέσον όρο το κάθε νοικοκυριό κατά 6.600 δολάρια, ενώ στις αρχές της εβδομάδας ο Αμερικανός πρόεδρος στρογγυ-

λοποίησε το νούμερο στις 7.000 δολάρια. Σύμφωνα, όμως, με την αρμόδια υπηρεσία διεξαγωγής απογραφών, η αύξηση του μέσου εισοδήματος φθάνει μόνον τα 1.400 δολάρια, δηλαδή συνιστά ποσοστιαία αύξηση 2,3% από το 2016 έως το 2018. Σε σύγκριση με αυτά τα δεδομένα, μπορούμε να δούμε ότι η αντίστοιχη αύξηση επί Μπαράκ Ομπάμα, του οποίου η θητεία συνέπεσε με ύφεση, ήταν της τάξεως του 5% και επί Τζορτζ Μπους του νεότερου είχε εμφανιστεί μείωση 4,2%. Η θητεία του τελευταίου συνέπεσε με την αρχή της κρίσης. Εν τω μεταξύ, όπως παρατηρεί το πρακτορείο Bloomberg, εάν κάποιος υπολογίσει τα οφέλη των φοροελαφρύνσεων, η αύξηση των εισοδημάτων δεν συμβαδίζει με εκείνη που διακηρύσσει ο Ντόναλντ Τραμπ. Το κέντρο φορολογικής πολιτικής Ούρμπαν - Μπρούκινγκς υπολογίζει ότι οι έκοντες ένα μέσο εισόδημα Αμερικανοί έλαβαν από έκπτωση φόρου 930 δολάρια κατά μέσον όρο ως απότοκο της φορολογικής αναθεώρησης, η οποία ψηφίστηκε στα τέλη του 2017. Ωστόσο, οι δασμοί που επέβαλε ο πρόεδρος των ΗΠΑ σε πληθώρα εισαγόμενων κινεζικών προϊόντων εξανέμισαν τα όποια κέρδη είχαν προκύψει για τους Αμερικανούς, σύμφωνα με

Η Υπηρεσία Διεξαγωγής Απογραφών υπολογίζει ότι το μέσο εισόδημα ενισχύθηκε κατά 2,3% στην έως τώρα θητεία του Τραμπ, ενώ η αντίστοιχη αύξηση επί Μπαράκ Ομπάμα, του οποίου η θητεία συνέπεσε με ύφεση, ήταν της τάξεως του 5%.

Από το 2013 τα εισοδήματα αυξάνονται, όμως η ενίσχυσή τους ευνοεί τους ευπόρους.

έρευνα της Ομοσπονδιακής Τράπεζας Νέας Υόρκης.

Ακόμα μία πηγή, το γραφείο Στατιστικών Εργασίας, δείχνει ότι κατά μέσον όρο τα εβδομαδιαία εισοδήματα είχαν πολύ πιο μετριασμένη αύξηση μέχρι στιγμής, διαρκούσης της προεδρίας Τραμπ. Ωστόσο, όσο και περιορισμένη η αύξηση αυτή, ήταν πιο δυναμική από ό,τι επί προεδρίας των δύο προκατόχων του. Το τρίτο τρίμηνο του 2019, συγκριμένα, το μέσο εβδομαδιαίο εισόδημα ανερχόταν στα 360 δολάρια, ενισχυμένο 11 δολάρια από εκείνο του τέταρτου τριμήνου του 2016. Επιπλέον, την

Τρίτη αναδημοσίευσε ένα σχόλιο του στο Twitter ο Ντόναλντ Τραμπ, διακηρύσσοντας ότι, διαρκούσης της θητείας του, οι αυξήσεις στους μισθούς «επισκίασαν εκείνες των δύο προηγούμενων προέδρων και μάλιστα ήταν πολλαπλάσιες». Αξίζει, πάντως, να αναφερθεί ότι τα τελευταία χρόνια έχει επιταχυνθεί ο ρυθμός με τον οποίον αυξάνονται μισθοί και ημερομίσθια στις Ηνωμένες Πολιτείες, διότι η ανεργία μειώνεται και η οικονομία αναπτύσσεται διαρκώς, σημειώνοντας την πιο μακρά τέτοια περίοδο στην Ιστορία. Τέλος, συνολικότερα μιλώντας, από το 2013 και μετά τα εισοδήματα δείχνουν κάθε χρόνο να αυξάνονται, αλλά η ενίσχυσή τους είναι ανομοιογενής. Η εισοδηματική ανισότητα μεταφράζεται στο ότι το 10% των πλουσιότερων Αμερικανών είναι και η μόνη πληθυσμιακή ομάδα που το μερίδιό του πλούτου της διευρύνεται επί σειρά δεκαετιών.

BLOOMBERG

Οι μεγάλες ανισότητες

Οι οικονομολόγοι της Ομοσπονδιακής Τράπεζας (Fed) Νέας Υόρκης, που ερευνούν τη γεωγραφία των ανισοτήτων στις Ηνωμένες Πολιτείες, αποφαινόνται ότι στις μεγαλουπόλεις το χάσμα μεταξύ πλουσίων και φτωχών είναι το μέγιστο στη χώρα. Ειδικότερα, το Χιούστον, η Νέα Υόρκη, το Λος Άντζελες και η Μπέι Ερια του Σαν Φρανσίσκο είναι ορισμένες μόνο από τις περιοχές όπου παρατηρείται αυτό το φαινόμενο. Οι μελέτες βασίστηκαν στα στοιχεία απογραφών του 2016, τα οποία δείχνουν ότι στη Νέα Υόρκη και στο Σαν Φρανσίσκο, για παράδειγμα, οι πιο εύποροι κερδίζουν επταπλάσιο ποσόν από τους οικονομικά ασθενέστερους στην κατώτατη εισοδηματική βαθμίδα. Και σχεδόν αντίστοιχη είναι η αναλογία και στο Λος Άντζελες (6,9 φορές). Νοτίως του Σαν Φρανσίσκο στην περιφέρεια Σαν Χοσέ - Σάντα Κλάρα, οι πλουσιότεροι κερδίζουν 7,9 φορές

τον μισθό των φτωχότερων. Η εισοδηματική ανισότητα δείχνει πιο έντονη στις μεσοδυτικές πολιτείες και στις περιοχές των Μεγάλων Λιμνών, όπως το Μίσιγκαν, το Οχάιο και η Πενσιλβάνια, όπως αναφέρει σε δημοσίευσμά του το www.marketwatch.com – πρόκειται για την εκτεταμένη βιομηχανική ζώνη των ΗΠΑ, τη λεγόμενη «ζώνη της σκουριάς». Λόγου χάριν, στο Ντιτρόιτ, έδρα αυτοκινητοβιομηχανιών, οι πιο πλούσιοι εισπράττουν 5,5 φορές τα χρήματα των φτωχότερων. Βέβαια, η διεύρυνση του χάσματος σε ορισμένες περιοχές και όχι σε άλλες έχει αιτία, όπως αναφέρεται στην έρευνα της Fed Νέας Υόρκης. Στο Σαν Φρανσίσκο, το οποίο συνιστά δυναμικό κόμβο για την τεχνολογία, οι εταιρείες του κλάδου πρέπει να δίνουν καλούς μισθούς για να κρατήσουν στους κόλπους τους στελέχη υψηλών δυνατοτήτων και απόδοσης.

Υπέρ των «πράσινων» ομολόγων η Λαγκάρντ

Η Κριστίν Λαγκάρντ, η οποία πρόκειται τον Νοέμβριο να διαδεχθεί τον Μάριο Ντράγκι στο πηδάλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, εξετάζει το ενδεχόμενο να αξιοποιήσει το πρόγραμμα αγοράς ομολόγων, ώστε να αντιμετωπίσει τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Όπως επισημαίνει το τμήμα Bloomberg Economics (BE), του ειδησεογραφικού πρακτορείου Bloomberg, το να χρησιμοποιηθεί ο ισολογισμός της EKT για άλλον σκοπό πέραν της επίτευξης σταθερότητας στις τιμές θα σημαίνει και μια πολύ σοβαρή μετατόπιση από την παραδοσιακή της τοποθέτηση – ωστόσο, εάν υπάρχει η βούληση, η αλλαγή θα γίνει. Πάντως, για την οποιαδήποτε αλλαγή πλεύσης, απαιτείται πριν από όλα να δοθεί διευκρίνιση και ορισμός του τι σημαίνουν «πράσινο» τίτλοι και επενδυτικά προϊόντα για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Το Bloomberg Economics πιστεύει πως στις αρχές του 2020 θα έχει υπάρξει πρόοδος στο θέμα αυτό. Αν και προς το παρόν με τα υφιστάμενα κριτήρια η ποσότητα που μπορεί να ενταχθεί στο πρόγραμμα αγοράς ομολόγων

Υποστηρίζει πως η EKT πρέπει να απομακρυνθεί από επενδύσεις που συντείνουν στην υπερθέρμανση.

της EKT είναι μικρή, θα αυξηθεί κατακόρυφα. Το Bloomberg Economics υπολογίζει πως τα «πράσινα» ομόλογα φθάνουν τα 63 δισ. ευρώ, εκ των οποίων το ήμισυ βρίσκεται ήδη στα χέρια της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Η Κριστίν Λαγκάρντ, η οποία – ιδίως από το Ευρωκοινοβούλιο – έχει επανειλημμένως δεχθεί ερωτήσεις για την ανάγκη να ενσωματωθεί πιο δραστήρια η αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής στην εντολή της EKT, απαντά το εξής: «Κύρια εντολή της EKT είναι η σταθερότητα των τιμών, αλλά θα πρέπει να συνεκτιμηθεί ότι είναι σημαντικοί και οι παράγοντες της κλιματικής αλλαγής και των περιβαλλοντικών κινδύνων». Επιπλέον,

διευκρίνισε πως σταδιακά η τράπεζα θα πρέπει να απομακρυνθεί από επενδύσεις οι οποίες συντείνουν στην υπερθέρμανση του πλανήτη και να προτιμά αντ' αυτών «πράσινα ομόλογα», προσθέτοντας πως αυτή η μεταστροφή, βέβαια, δεν μπορεί να γίνει από τη μια ημέρα στην άλλη. Σημειωτέον πως περιβαλλοντικές οργανώσεις είχαν στο παρελθόν κατηγορήσει την EKT ότι αγόραζε τα λεγόμενα «βρώμικα ομόλογα» από βιομηχανικούς κλάδους ιδιαίτερα ρυπογόνους, όπως είναι η τσιμεντοβιομηχανία και η αυτοκινητοβιομηχανία. Η EKT ακολουθεί μια στάση ουδετερότητας στα ομόλογα που αποκτά, χωρίς να συνυπολογίζει περιβαλλοντικά κριτήρια, αλλά σταδιακά τα πράγματα αλλάζουν. Όπως είχε πρόσφατα υπογραμμίσει στο www.globalcapital.com η Κριστίν Λαγκάρντ, η οποία θα είναι η νέα πρόεδρος της, η EKT θα μπορούσε να ακολουθεί περιβαλλοντικά κριτήρια κατά την επιλογή τίτλων προς αγορά, αφ' ης στιγμής ολοκληρωθεί η εργασία της Ε.Ε. για την ταξινόμηση των βιώσιμων οικονομικών δραστηριοτήτων.

Αλλάζουν στάση οι υπέρμαχοι της λιτότητας

Τα μέλη των Χριστιανοδημοκρατών, του κόμματος της καγκελαρίου Άγκελα Μέρκελ, κατά παράδοση επικρίνουν την υιοθέτηση της επεκτατικής δημοσιονομικής πολιτικής. Σήμερα, όμως, φαίνεται πως σιγά σιγά μαλακώνουν τη στάση τους όσο επιδεινώνονται οι συνθήκες στη γερμανική οικονομία, σύμφωνα με πηγές του πρακτορείου Bloomberg.

Μέχρι πρότινος, μέλη του Κοινοβουλίου που ανήκουν στο κόμμα των Χριστιανοδημοκρατών (CDU) αντιστέκονταν σε προτάσεις του υπουργείου Οικονομικών για τη λήψη μέτρων στήριξης εξαιτίας ενός απαισιόδοξου οικονομικού περιβάλλοντος που έχει δημιουργηθεί κυρίως από την εμπορική διένεξη ΗΠΑ - Κίνας. Πληροφορίες, όμως, θέλουν ακόμη και τους υπέρμαχους της δημοσιονομικής λιτότητας να παρεκκλίνουν σήμερα από τη μακροχρόνια δέσμευσή τους για ισοσκελισμένους προϋπολογισμούς. Ο λόγος δεν είναι άλλος από την επιδείνωση της γερμανικής οικονομίας που είναι η ισχυρότερη στην Ευρωζώνη.

Η οικονομική δραστηριότητα στη Γερμανία υποχώρησε κατά τη διάρκεια του β' τριμήνου και προβλέπεται πως εισήλθε σε ύφεση το γ' τρίμηνο, καθώς οι εξαγωγές της έχουν εξασθενήσει λόγω του εμπορικού πολέμου ΗΠΑ - Κίνας. Η συνεχιζόμενη αβεβαιότητα για το Brexit, δηλαδή για τις συνθήκες αποχώρησης της Βρετανίας από την Ε.Ε., μπορεί να αποδυναμώσει ακόμη περισσότερο τη γερμανική οικονομία. Η Άγκελα Μέρκελ έχει αφήσει αιχμές για την υιοθέτηση μέτρων στήριξης. Αφενός επιμένει πως η νέα γενιά δεν θα πρέπει να κληρονομήσει ένα μεγάλο χρέος· αφετέρου, την περασμένη εβδομάδα, δήλωσε πως δεν θα πρέπει οι Γερμανοί να προσκολλώνται σε έναν ισοσκελισμένο προϋπολογισμό – προτεραιότητα είναι, μεταξύ άλλων, να επενδύει κανείς στο μέλλον. Μόλις αυτήν την εβδομάδα, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο

αναθεώρησε προς τα κάτω τις προβλέψεις για την ανάπτυξη στη Γερμανία, προβλέποντας ενίσχυση της οικονομικής δραστηριότητας κατά μόνον 0,5% μέσα στο 2019. Επανάλαβε, επίσης, τη σύστασή του για την εφαρμογή δημοσιονομικών μέτρων στήριξης. Σε μια περίοδο που το κόστος δανεισμού είναι χαμηλό και το περιβάλλον στην παγκόσμια οικονομία απαισιόδοχο, το υπουργείο Οικονομικών, υπό την αιγίδα του Σοσιαλδημοκράτη υπουργού Ολαφ Σολτς, ήδη απομακρύνεται από το δόγμα της αυστηρής δημοσιονομικής διαχείρισης που επικρατούσε επί σειρά δεκαετιών. Η κυβέρνηση ήδη εξετάζει σειρά επιλογών για την αύξηση των δαπανών, συμπεριλαμβανομένων των επιδοτήσεων για τα ηλεκτροκίνητα αυτοκίνητα και τη μείωση των φόρων. Τον Αύγουστο, ο Σολτς άφησε να εννοηθεί πως η κυβέρνηση θα πρέπει να δαπανήσει επιπλέον 50 δισ. ευρώ για τη στήριξη της οικονομίας.

Μετριοπαθή καθηγήτρια Οικονομικών στέλνει στην EKT η Μέρκελ

Την οικονομολόγο και καθηγήτρια πανεπιστημίου Ισαμπέλ Σνάμπελ όρισε η γερμανική κυβέρνηση ως εκπρόσωπο της χώρας στο εκτελεστικό συμβούλιο της EKT. Η καγκελάριος Άγκελα Μέρκελ φαίνεται πως άλλαξε τακτική, καθώς οι τρεις προηγούμενοι εκπρόσωποι της Γερμανίας προέρχονταν από την κεντρική τράπεζα ή από την πολιτική σκηνή της χώρας και δεν είχαν ολοκληρώσει τη θητεία τους. Η κ. Σνάμπελ μπορεί να μην είναι θιασώτρια των χαμηλών επιτοκίων δανεισμού, ωστόσο δεν είναι σε καμία περίπτωση τόσο δογματική όσο ήταν ο κ. Σταρκ ή η προκατόχος της κ. Λαουτενσλάγκερ. Η ηλικίας 48 ετών κ. Σνάμπελ έχει ακολουθήσει πανεπιστημιακή καριέρα, ούσα καθηγήτρια Οικονομικών στο Πανεπιστήμιο της Βόννης, ενώ από το 2014 εί-

Η Ισαμπέλ Σνάμπελ θα συμμετάσχει στο εκτελεστικό συμβούλιο της EKT.

ναι μία από τους πέντε ανεξάρτους οικονομολόγους που συμβουλεύουν τη γερμανική κυβέρνηση, θέση με μεγάλο κύρος στη Γερμανία και στην Ευρώπη. Ο Γερμανός υπουργός Οικονομικών Ολαφ Σολτς παρουσίασε την υποψηφιότητα της κ. Σνάμπελ, η οποία θα πρέπει να εγκριθεί από τους ηγέτες της Ευρωζώνης, κάνοντας λόγο για «εξέχουσα οικονομολόγο», η οποία «θα πείσει τους συναδέλφους μου στην Ευρώπη και θα κάνει καλή δουλειά στην EKT για την Ευρωζώνη και για τη Γερ-

Ο Γερμανός υπουργός Οικονομικών Ολαφ Σολτς παρουσίασε την υποψηφιότητα της κ. Σνάμπελ, κάνοντας λόγο για «εξέχουσα οικονομολόγο».

μανία». Η κ. Σνάμπελ πρόκειται να αρχίσει να υπηρετεί στην EKT στα τέλη Δεκεμβρίου και η επιτροπή που θα ασκήσει θα εξαρτηθεί σε σημαντικό βαθμό από το χαρτοφύλακιο που θα της αναθέσει η νέα επικεφαλής της κεντρικής τράπεζας, Κριστίν Λαγκάρντ. Σε κάθε περίπτωση, έχει τα προσόντα και την ευρύτητα πνεύματος να αποδειχθεί κάτι περισσότερο από τους προκατόχους της, που είχαν απομονωθεί σε σημαντικό βαθμό τα τελευταία χρόνια εξαιτίας της αντίθεσής τους σε όλες τις σοβαρές αποφάσεις χαλάρωσης της δημοσιονομικής πολιτικής που είχε πάρει το Δ.Σ. υπό τον Μάριο Ντράγκι. «Η κ. Σνάμπελ θα μπορούσε να αναδειχθεί σε στενή συνεργάτιδα της Λαγκάρντ, προσφέροντας στη Γερμανία πολύ καλύτερη και εποικοδομητική

τερη επιρροή στις αποφάσεις που λαμβάνει η EKT από το παραδοσιακό *nein*», λέει στο Reuters ο Κάροστεν Μπρτζέσκι, οικονομολόγος της ING.

Σε γενικές γραμμές, η κ. Σνάμπελ είχε υποστηρίξει τη χαλαρή πολιτική που ακολουθεί η EKT τα τελευταία χρόνια. Ακόμη και όταν διαφωνούσε, δεν χρησιμοποιούσε επιχειρήματα που υπονομούσαν την αξιοπιστία της EKT. Για παράδειγμα, εξέφρασε την άποψή πως ήταν υπερβολική η επανέναρξη της ποσοτικής χαλάρωσης που αποφάσισε η EKT τον Σεπτέμβριο, ωστόσο είχε δηλώσει στη Handelsblatt ότι «είναι επικίνδυνο πολιτικοί, δημοσιογράφοι και τραπέζιτες να ενισχύουν το αφήγημα πως η EKT κλέβει τις αποταμιεύσεις των Γερμανών αποταμιευτών».

Οι Κινέζοι καταναλωτές γυρίζουν την πλάτη σε αμερικανικά προϊόντα

Ο εμπορικός πόλεμος έχει τονώσει στη χώρα τον οικονομικό πατριωτισμό

Μέχρι πρόσφατα, η χρήση και κατοχή δυτικών καταναλωτικών προϊόντων, από είδη πολυτελείας, ρούχα και καλλυντικά μέχρι τρόφιμα και αυτοκίνητα, θεωρούνταν στην Κίνα σύμβολο κοινωνικής καταξίωσης. Πλέον, αυτό αλλάζει εξαιτίας του εμπορικού πολέμου που έχουν κηρύξει οι ΗΠΑ κατά του Πεκίνου, ο οποίος έχει ενισχύσει τον εθνικισμό και τον αντιαμερικανισμό στην Κίνα. Τώρα, οι αμερικανικές εταιρείες βλέπουν το μερίδιο αγοράς τους να μειώνεται και ανησυχούν όλο και περισσότερο για το ενδεχόμενο μαζικού μπόϊκοτάζ από τους Κινέζους καταναλωτές, σύμφωνα με ρεπορτάζ του Bloomberg Businessweek.

Ο πατριωτισμός χρησιμοποιείται στο μάρκετινγκ εδώ και χρόνια, φυσικά και στις ΗΠΑ, όπου εταιρείες όπως οι Walmart, American Apparel και New Balance χρησιμοποιούν την ταμπέλα «Made in America» ως σύμβολο υψηλής ποιότητας. Από την πλευρά της, η Κίνα επί χρόνια είχε αποκλείσει από την τεράστια αγορά τις δυτικές τεχνολογικές και χρηματοπιστωτικές εταιρείες προκειμένου να προστατεύσει τις κινεζικές εταιρείες από τον ανταγωνισμό. Ωστόσο, το Πεκίνο δεν είχε αποκλείσει δυτικά καταναλωτικά προϊόντα καθώς ήταν ιδιαίτερα. Όμως, καθώς κοντεύουν να συμπληρωθούν δύο χρόνια από την ημέρα που ο Αμερικανός πρόεδρος Ντόναλντ Τραμπ κήρυξε εμπορικό πόλεμο στο Πεκίνο, η άποψη των Κινέζων καταναλωτών για τις αμερικανικές εταιρείες όλο και χειροτερεύει.

Μπόϊκοτάζ

Πρόκειται για εξαιρετικά κρίσιμο ζήτημα για τις αμερικανικές εταιρείες, δεδομένου πως το 2018 είχαν πουλήσει στην κινεζική αγορά προϊόντα αξίας 120 δισ. δολαρίων, γεγονός που σημαίνει ότι είναι η τρίτη μεγαλύτερη αγορά τους μετά την καναδική και τη μεξικανική. Πολλές αμερικανικές

Επί σειράν ετών, τα δυτικά καταναλωτικά προϊόντα αποτελούσαν ένδειξη καταξίωσης και κοινωνικής ανόδου για τους Κινέζους καταναλωτές. Αυτό πλέον φθίνει, καθώς ο εμπορικός πόλεμος και οι τεταμένες σχέσεις Πεκίνου - Ουάσινγκτον έχουν ενισχύσει τον εθνικισμό και τον αντιαμερικανισμό των Κινέζων, οι οποίοι πλέον προτιμούν προϊόντα Made in China.

Οι εταιρείες των ΗΠΑ φοβούνται πλέον το γενικευμένο μπόϊκοτάζ στα προϊόντα τους στην κινεζική αγορά.

εταιρείες όπως οι Nike, Apple και General Motors έχουν βασίσει τη στρατηγική ανάπτυξης τους στην υπόθεση ότι θα κερδίσουν πελάτες στη μεγαλύτερη αγορά του κόσμου. Για παράδειγμα, η GM πουλάει σήμερα περισσότερα αυτοκίνητα στην Κίνα απ' ό,τι στις ΗΠΑ. Ορισμένες αμερικανι-

κές εταιρείες αναλογίζονται με μεγάλη ανησυχία το προηγούμενο της Νοτίου Κορέας το 2016 και φοβούνται ότι ενδέχεται να πέσουν θύμα μαζικού μπόϊκοτάζ από Κινέζους καταναλωτές.

Το 2016 το Πεκίνο είχε απαγορεύσει την αγορά νοτιοκορεατικών προϊόντων επειδή η Σεούλ είχε αποφασίσει να εγκαταστήσει στο έδαφός της αμερικανικό πυραυλικό σύστημα άμυνας. Το αποτέλεσμα του μπόϊκοτάζ ήταν οι κορεατικές εταιρείες να χάσουν έσοδα ύψους 15,6 δισ. δολαρίων, σύμφωνα με το Hyundai Research Institute.

Ενδεικτική είναι η περίπτωση του Ζίγιου Σουν, νεαρού μηχανικού από την πόλη Κινγκντάο της

ανατολικής Κίνας. Όπως λέει στο Bloomberg Businessweek, ο πατριωτισμός διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο κατά την επιλογή κινητού τηλεφώνου, που τελικά ήταν Huawei και όχι Apple. Ο Ζίγιου είχε διαβάσει αρκετά άρθρα στο κινεζικό Διαδίκτυο που αναφέρονταν στην ανάγκη να υποστηρίχουν κινεζικές μάρκες. «Αλλά η ποιότητα των τηλεφώνων Huawei είναι επίσης πολύ καλή», αναφέρει. Κάτι ανάλογο υποστηρίζει και ο Γιονγκκίινγκ Σου, καθηγητής λυκείου από το Πεκίνο, ο οποίος λέει ότι κατέχει κινεζικό κινητό μάρκας Vivo και πως προτιμάει «να υποστηρίξει και να αγοράζει (προϊόντα) από κινεζικές μάρκες αντί από ξένες».

Το Golf δεν είναι πια το μπεστ σέλερ της VW

Δύο αυτοκίνητα αποδείχθηκαν καιρίας σημασίας για την πορεία και την ιστορία της γερμανικής αυτοκινητοβιομηχανίας Volkswagen. Δεν είναι άλλα από τον Σκαραβαίο / Beetle και το Golf, το οποίο βγήκε από τα εργοστάσια πριν από 45 χρόνια. Εκτοτε έχουν πουληθεί σε όλον τον κόσμο 35 εκατομμύρια τέτοια οχήματα. Κι ενώ ο Σκαραβαίος ήταν ο πυλώνας όπου στηρίχθηκε η Volkswagen και αναπτύχθηκε σε μια εταιρεία με μαζικής απήχησης αυτοκίνητα, το Golf τη βοήθησε να εξέλθει σώα από την οικονομική δυσπραγία της δεκαετίας του 1970. Οι πωλήσεις του Golf έχουν φθάσει σε επίπεδα ρεκόρ, αλλά πλέον δεν διαθέτει την αρχική γοητεία. Ταυτόχρονα έχουν συντελεστεί σχεδόν κοσμοϊστορικές αλλαγές. Το μείζον σκάνδαλο «Ντιζελγκέϊτ», η απομάκρυνση των καταναλωτών από το πετρέλαιο και η στροφή στην ηλεκτροκίνηση, η απαξίωση της σημασίας να κατέχεις ένα I.X., αλλά και τα επίειρα της κλιματικής αλλαγής είναι ορισμένες από αυτές.

Οικονομική ζημία

Το «Ντιζελγκέϊτ» κοστίζει 30 δισ. ευρώ στον γερμανικό όμιλο μέχρι στιγμής, αλλά ακόμη παραμένει ένα θέμα ανοικτό, όπως παρατηρεί το ειδησιογραφικό πρακτορείο Bloomberg. Κάτι το οποίο υποχρέωσε με βίαιο τρόπο τη Volkswagen να αναθεωρήσει εκ θεμελίων τη στρατηγική και το χαρτοφυλάκιό της, με αποτέλεσμα να κάνει μια πολύ δυναμική και πρωτόγνωρη μετατόπιση προς την ηλεκτροκίνηση – όπερ σημαίνει πως μοντέλα εμβληματικά για την ίδια και ταυτόσημα με την επωνυμία της, όπως

Η μεγάλη εμπορική επιτυχία των SUV «ευθύνεται» σε μεγάλο βαθμό για την υποχώρηση των πωλήσεων του Golf. Είναι χαρακτηριστικό ότι το 2018, για πρώτη φορά στην ιστορία, το Tiguan είχε υψηλότερες πωλήσεις από το Golf.

Αποφέρει σήμερα το 6%-8% της VW, όταν πριν από είκοσι χρόνια το ποσοστό αυτό έφτανε στο 20%.

τα Passat, Jetta και Golf, θα παραμεριστούν. Συν τοις άλλοις, η ακόρεστη ζήτηση για οχήματα πολλαπλών χρήσεων και δραστηριοτήτων (SUV) έχει αποδυναμώσει τη θέση του Golf εντός της εταιρείας ως του αδιαμφισβήτη-

του «βασιλιά των πωλήσεων». Συγκεκριμένα το 2018, πρώτη φορά στην ιστορία, το Tiguan είχε υψηλότερες πωλήσεις από το Golf.

Βέβαια, εξακολουθεί να διαδραματίζει σημαίνοντα ρόλο, διότι συνεισφέρει 6%-8% των κερδών της Volkswagen, αλλά δεν συγκρίνεται με το 20% προ εικοσαετίας, όπως παρατηρεί ο αναλυτής της Bankhaus Metzler, Γιούργκεν Πίπερ. Ούτως ή άλλως, η Volkswagen θεωρεί πως το Golf είναι ένα μοντέλο με μέλλον και μόλις χθες παρουσίασε στο κοινό την τελευταία, όγδοη εκδοχή του, όπου τα ψηφιακά

χαρακτηριστικά του είναι πιο έντονα, ενώ διατηρεί και σύνδεση με το Διαδίκτυο σε μεγαλύτερο βαθμό από το παρελθόν. Ανταγωνιστικά προς το Golf, και μάλιστα εντός των κόλπων της Volkswagen, είναι τα SUV αλλά και τα ηλεκτρικά. Σε ορίζοντα 15 ημερών θα κυκλοφορήσει το πρώτο πλήρως ηλεκτροκινούμενο ID.3, το οποίο ανήκει στην ίδια κατηγορία με το Golf με κριτήριο το μέγεθος και την τιμή του. Αλλά, όπως επισημαίνουν στελέχη της Volkswagen, απευθύνεται σε νεότερο κοινό, που θέλει ένα «καλωδιωμένο» αμάξι. Παρά ταύτα, το ID.3 θα περιορίσει το δέλεαρ του Golf, το οποίο κυκλοφορεί και σε υβριδική έκδοση, αλλά έχει στο επίκεντρο έναν παραδοσιακό κινητήρα εσωτερικής καύσης.

Το Golf μπορεί να ιδωθεί ως το μοντέλο που αποτυπώνει το δίλημμα του κλάδου εν γένει. Το πώς δηλαδή θα χαράξει τον δρόμο προς την ηλεκτροκίνηση με αποτελεσματικότητα, χωρίς όμως να αποπλίσει τα αυτοκίνητα με κινητήρες εσωτερικής καύσεως, των οποίων οι πωλήσεις χρηματοδοτούν τη μετάβαση. Στην περίπτωση της Volkswagen, η οποία στόχο έχει μέσα στα επόμενα χρόνια να κατασκευάσει τουλάχιστον 70 ηλεκτρικά μοντέλα επενδύοντας 50 δισ. δολάρια, πρόκειται για μια πολύ επιθετική και κοστοβόρο εκστρατεία, παρατηρεί το Bloomberg. Τέλος, το νέο Golf θα εμφανιστεί στην αγορά σε περίοδο υποχώρησης της ζήτησης για καινούργια αυτοκίνητα λόγω γεωπολιτικών εντάσεων, παρατεταμένων αβεβαιότητας για την έξοδο της Βρετανίας από την Ε.Ε. και διεθνών εμπορικών διενέξεων.

Πληρώνουν ακριβά το ανθρακικό αποτύπωμα οι αεροπορικές

Οι αεροπορικές εταιρείες έχουν για πολλά να προβληματιστούν, αλλά μάλλον τους προσετέθη ακόμα ένα: η απροθυμία των ανθρώπων να επιλέξουν ένα αεροπλάνο για να διεκπεραιώσουν ένα ταξίδι αναψυχής ή επαγγελματικό, επειδή το ανθρακικό αποτύπωμα είναι μεγάλο. Κατά τη Citigroup, πρόκειται για κάτι το οποίο και θα οδηγήσει σε αύξηση κόστους για τους αερομεταφορείς, τους καταναλωτές και τις εταιρείες εν γένει. Παράλληλα, θα αναχθεί η αντιστάθμιση των αερίων ρύπων σε πολύ κερδοφόρο δραστηριότητα και το κόστος της πιθανόν να είναι δεκαπλάσιο από εκείνο το οποίο σήμερα υπολογίζουν οι ίδιες οι αεροπορικές, τόνισαν αναλυτές της Citigroup, μεταξύ των οποίων ο Μαρκ Μαντούκα. Μάλιστα, ο τελευταίος διευκρίνισε πως το κόστος αντιστάθμισης επιμεριζόμενο στις θέσεις επιβατών του κλάδου, μπορεί στις οικονομικές θέσεις και μόνον να φθάσει συνολικά τα 3,8 δισεκατομμύρια δολάρια σε ετήσια βάση έως το 2025, περιστελλοντας τα έσοδα των αεροπορικών.

Εν τω μεταξύ, θα πρέπει να επισημάνουμε ότι τόσο οι μεγαλύτερες οργανώσεις, όπως η Greenpeace και η Extinction Rebellion, αλλά και η 16χρονη ακτιβίστρια Γκρέτα Τούνμπεργκ προσφέρουν ένα ακόμα επιχείρημα για τον περιβαλλοντικό αντίκτυπο των αερομεταφορών, επισημαίνοντας πόσο

μεγάλο είναι το ανθρακικό τους αποτύπωμα. Αποτέλεσμα είναι ότι αρκετοί πλέον στρέφονται σε επιλογές φιλικότερες προς το περιβάλλον ή καταργούν διά παντός την από αέρος μετακίνηση. Ενα ακόμα στοιχείο, που προσθέτουν οι αναλυτές της αμερικανικής τράπεζας, είναι ότι «οι λεγόμενοι νικητές από τη μεταστροφή αυτή, που αφορά

Ρυθμιστικές αρχές εξετάζουν την επιβολή υψηλότερων φόρων στον κλάδο για να περιορίσουν τους ρύπους.

και τις νεότερες γενιές, ενδεχομένως να είναι οι σιδηρόδρομοι, και όσοι διατηρούν προγράμματα αντιστάθμισης ρύπων».

Αν και οι αυτοκινητοβιομηχανίες έχουν κινηθεί στην κατεύθυνση των καθαρότερων καυσίμων, οι αερομεταφορείς ολιγωρούν. Τέλος, οι ρυθμιστικές αρχές διεθνώς εξετάζουν την επιβολή υψηλότερων φόρων στον κλάδο για να αμβλύνουν το ανθρακικό του αποτύπωμα – εκτιμάται ότι κάθε 1% αύξηση στη μέση τιμή ναύλου ισοδυναμεί με μείωση επιβατικής κίνησης 0,65%, λένε οι αναλυτές της Citigroup.

BLOOMBERG

Αν και οι αυτοκινητοβιομηχανίες έχουν κινηθεί στην κατεύθυνση των καθαρότερων καυσίμων, οι αερομεταφορείς ολιγωρούν.

Μεγάλη μείωση κερδών για Twitter το γ' τρίμηνο

Χειρότερα από τα αναμενόμενα αποδείχθηκαν τα έσοδα τρίτου τριμήνου της εταιρείας του Twitter, του δημοφιλούς κοινωνικού δικτύου. Η τιμή της μετοχής πριν ανοίξει το αμερικανικό χρηματιστήριο είχε πτώση σχεδόν 20%. Στελέχη της αποδίδουν την εξέλιξη αυτή στο ότι υπήρξαν διαφημιστικού τύπου προβλήματα, όπως η εμφάνιση ιών σε επιμέρους προϊόντα, αλλά και στην ασυνήθιστα χαμηλή ζήτηση υπηρεσιών το καλοκαίρι. Τα έσοδα της Twitter αυξήθηκαν 9% το τρίτο τρίμηνο εν συγκρίσει με την ίδια περίοδο πριν από ένα χρόνο και διαμορφώθηκαν στα 824 εκατ. δολάρια, όπως επισημαίνει η εταιρεία. Τα έσοδα της Google Στριπ ήθελαν τα έσοδα στα 874 εκατ. δολάρια, σύμφωνα με τα δεδομένα της Refinitiv. Τα συνολικά διαφημιστικά έσοδα διαμορφώθηκαν στα 702 εκατ. δολάρια, σημειώνοντας ετήσια αύξηση 8%. Αναφορικά με τα τριμηνιαία κέρδη Ιουλίου-Σεπτεμβρίου, αυτά έφθασαν τα 37 εκατ. δολάρια, ήτοι 5 σεντς του δολαρί-

ου ανά μετοχή. Το ίδιο διάστημα πριν από ένα χρόνο η Twitter είχε κέρδη 106 εκατ. δολαρίων επί εσόδων 758 εκατ. δολαρίων.

Παρά ταύτα, το κοινωνικό δίκτυο εμφάνισε σημαντική αύξηση στον αριθμό των ημερησίων χρηστών του, οι οποίοι βλέπουν διαφημίσεις μέσω αυτού. Μάλιστα, η αύξηση ήταν υψηλότερη των προβλέψεων. Ο μέσος αριθμός επισκέψεων σε ημερήσια βάση ήταν 145 εκατομμύρια, όταν οι αναλύσεις είχαν κάνει λόγο για 141 εκατομμύρια. Σε ετήσια βάση η άνοδος ήταν της τάξεως του 17%. Τέλος, ο διευθύνων σύμβουλος της Twitter, Τζακ Ντόρσεϊ, τόνισε ότι η ενίσχυση του αριθμού των χρηστών οφείλεται στη βελτίωση των παρεχόμενων προϊόντων, όπως το ότι η πλοήγηση στον ιστότοπο του Twitter είναι ευκολότερη και το ότι σε πιο πρώιμο στάδιο μπορεί να εντοπιστεί ενοχλητικό περιεχόμενο και να απομακρυνθεί.

REUTERS

Απόβαση funds στην αγορά ακινήτων της Αθήνας

Επενδύσεις εκατ. σε Εξάρχεια, Καλλιθέα, Πεδίον του Αρεως, Ακαδημία Πλάτωνος

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Συγκροτήματα κατοικιών, εμπορικά κέντρα και σύγχρονα κτίρια γραφείων αποτελούν τους τομείς στους οποίους επικεντρώνονται αυτή την περίοδο ξένοι και εγχώριοι όμιλοι, οι οποίοι προχωρούν σε νέες αναπτύξεις και επενδύσεις στην ελληνική αγορά ακινήτων. Ένα από τα πλέον χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι το ισραηλινών συμφερόντων επενδυτικό fund Zoia, που έχει επιλέξει να τοποθετηθεί στην

Το «κλειδί» για επιτυχημένες επενδύσεις είναι να έχουν θετική εμπειρία οι αρχικοί χρήστες ενός ακινήτου, ώστε να τη μεταφέρουν και στους επόμενους.

ελληνική αγορά κατοικίας. Σύμφωνα με τον κ. Σάγκι Ρούμπιν, γενικό διευθυντή του επενδυτικού fund, μέχρι σήμερα έχουν αποκτηθεί πάνω από 35 κτίρια στο κέντρο της Αθήνας, με βασική στόχευση να δοθεί ζωή σε παλιά, άδεια και εγκαταλελειμμένα κτίρια.

Όπως τόνισε ο κ. Ρούμπιν στο πλαίσιο του 20ού Συνεδρίου Prodepro, «σε αντίθεση με άλλους επενδυτές, εμείς επιδιώκουμε να επιστρέψουμε τα κτίρια που αποκτήουμε πίσω στους Αθηναίους και

εν γένει στους Έλληνες αγοραστές ή ενοικιαστές, μέσω προστίων προτάσεων από πλευράς κόστους. Πιστεύουμε πολύ στις γειτονιές που βρίσκονται στο κέντρο της Αθήνας, όπως για παράδειγμα τα Εξάρχεια, το Πεδίον του Αρεως, ή η Καλλιθέα, όπου σήμερα ανακατασκευάζουμε ένα κτίριο με στόχο να προσφέρουμε μικρής επιφάνειας διαμερίσματα σε ανθρώπους μεταξύ 20 και 40 ετών, που αναζητούν ακίνητο». Σύμφωνα με τον ίδιο, η Αθήνα θα μετεξελιχθεί τα επόμενα χρόνια σε μια πόλη όπως η Μαδρίτη ή το Βερολίνο, με επενδύσεις πολλών εκατ. ευρώ.

Στον τομέα των ακινήτων εισοδήματος, μεγάλη είναι η κινητικότητα το τελευταίο διάστημα από διεθνείς επενδυτικούς ομίλους, όπως για παράδειγμα η αμερικανική Hines. Η εταιρεία «τρέχει» αυτή την περίοδο αρκετά νέα έργα, μεταξύ των οποίων και ο εμπορικός «πόλος» στην Ακαδημία Πλάτωνος, στη συμβολή της Λένορμαν με τη Λ. Κηφισού. Σύμφωνα με τον κ. Ανδρέα Καψάλη, διευθυντή της εταιρείας, τις επόμενες ημέρες αναμένεται να ξεκινήσουν οι εργασίες για την κατασκευή των πρώτων 12.000 τ.μ., με ορίζοντα ολοκλήρωσης την άνοιξη του 2020. Υπενθυμίζεται ότι η Hines έχει αποφασίσει να αναπτύξει εμπορικούς χώρους τύπου big-box, δηλαδή μεγάλες επιφάνειες καταστημάτων και σχετικά μικρό αριθμό χρηστών/ενοικιαστών, γεγονός που θα διατηρήσει το κόστος κατασκευής χαμηλό, συγκριτικά με την αρχική

Το ισραηλινών συμφερόντων fund Zoia έχει αποκτήσει 35 κτίρια στο κέντρο της πόλης, με βασική στόχευση να δοθεί ζωή σε παλιά, άδεια και εγκαταλελειμμένα κτίρια.

πρόθεση του προηγούμενου ιδιοκτήτη του ακινήτου, της Blackrock, για την ανάπτυξη ενός συμβατικού εμπορικού κέντρου. Σύμφωνα με πληροφορίες, ο πρώτος μισθωτής αναμένεται να είναι η αλυσίδα οικιακού εξοπλισμού Leroy Merlin, ενώ ενδιαφέρον έχει εκδηλώσει και η αλυσίδα Lidl. Η Hines τοποθετήθηκε πριν από λίγους μήνες (Μάρτιος) και στην αγορά γραφείων, καθώς απέκτησε ένα κτίριο στο ύψος της Ηρώδου Αττικής, με κύριους μισθωτές πρεσβείες και εταιρείες του χρηματοπιστωτικού τομέα.

Την επισημοποίηση της εισόδου της στην ελληνική αγορά έκανε γνωστή στην Prodepro και η Q Real Estate Services, ένας χρηματοοικονομικός φορέας με μετόχους τον παγκόσμιο επενδυτικό κολοσσό της Pimco (1,7 τρισ. δολάρια κεφάλαια υπό διαχείριση) και την Qualco Group. Στόχος της νέας εταιρείας είναι να αποκτήσει σημαντική παρουσία στη διαχείριση

ακινήτων και καρτοφυλακίων ακινήτων από κόκκινα δάνεια, έχοντας ως «εφθδίο» το υφιστάμενο καρτοφυλάκιο αξίας 10 δισ., που ήδη διαχειρίζεται. Πάντως, όπως τόνισε ο κ. Γιώργος Μαντζαβινάτος, διευθύνων σύμβουλος της Q Real Estate Services, η ελληνική αγορά ακινήτων παραμένει «ρηκχή», δηλαδή με μικρό όγκο συναλλαγών και χωρίς επαρκή αριθμό σύγχρονων ακινήτων εισοδήματος, ωστόσο προσέθεσε ότι διαθέτει μεγάλες δυνατότητες ανάπτυξης.

Με τη σειρά του, ο κ. Γιάννης Δελγκανάκης, ιδρυτικός εταίρος της Bluehouse, επισήμανε την ανάγκη μεγάλης προσοχής ως προς την επιλογή του κατάλληλου σημείου για επενδύσεις στην αγορά ακινήτων. Σύμφωνα με τον κ. Δελγκανάκη, το «κλειδί» για επιτυχημένες επενδύσεις στην Ελλάδα είναι να έχουν θετική εμπειρία οι αρχικοί χρήστες ενός ακινήτου, ώστε να τη μεταφέρουν και στους επόμενους.

Επιπλέον 2.000 δωμάτια στην Αθήνα σε τρία χρόνια

Πάνω από 250 ξενοδοχειακά και τουριστικά επενδυτικά έργα ανά την επικράτεια αναζητούν αυτή την περίοδο επενδυτές για να συνδράμουν οικονομικά την υλοποίησή τους. Σύμφωνα με τη διοίκηση του οργανισμού Enterprise Greece, τα περισσότερα εξ αυτών αφορούν ξενοδοχειακά ακίνητα που αναζητούν κεφάλαια για να ανακατασκευαστούν / ανακαινιστούν, ενώ αρκετά έργα αφορούν και αναπτύξεις σύνθετων τουριστικών καταλυμάτων, οι επικεφαλής των οποίων αναζητούν στρατηγικούς εταίρους, ώστε να αντιλήσουν με τον τρόπο αυτό τα απαιτούμενα κεφάλαια.

Όπως ανέφερε ο Ηλίας Ηλιάδης, επικεφαλής της Μονάδας Προσέλκυσης Επενδύσεων του Enterprise Greece, σε συνέντευξη Τύπου με αφορμή τη διοργάνωση για δεύτερη φορά σε ιαρίθμια χρόνια του διεθνούς συνεδρίου MR&H (Mediterranean Resort & Hotel Real Estate Forum), ο οργανισμός βρίσκεται σε καθημερινή επαφή με τους ενδιαφερομένους, ώστε να «ταιριάζει» με τον καλύτερο τρόπο τις ανάγκες των επενδυτών με εκείνες των ιδιοκτητών των εν λόγω τουριστικών ακινήτων. Παράλληλα, επισήμανε ότι από τις εννέα τουριστικές επενδύσεις που έχουν ενταχθεί μέχρι σήμερα στις διατάξεις του νόμου περί fast track, οι τρεις ήδη υλοποιούνται. Επίσης, δύο ακόμα βρίσκονται στο τελικό στάδιο της αδειοδότησης (ο λόγος για την επένδυση της Βιοχάλκο στην Πειραιά και του ομίλου Λεπτού στα Χανιά), ενώ αξιολογούνται άλλες δέκα επενδύσεις σύνθετων τουριστικών καταλυμάτων.

Το επενδυτικό ενδιαφέρον για τον κλάδο αποδίδεται στον συνεχιζόμενο ρυθμό ανάπτυξης του τουρισμού, καθώς, όπως σημείωσε σε σχετική παρουσίασή του ο Ξενοφών Πετρόπουλος, επικεφαλής στην Ελλάδα για λογαριασμό της Horwath HTL, κατά το 2018 αναπτύχθηκε με ταχύ-

τητα 3,6 φορές υψηλότερη του συνόλου της οικονομίας και συγκεκριμένα κατά 6,9% έναντι 1,9%, όταν παράλληλα σε πανευρωπαϊκό επίπεδο η ανάπτυξη του κλάδου δεν ξεπέρασε το 2,4%. Είναι χαρακτηριστικό ότι ένα στα πέντε ευρώ που δαπανώνται στην οικονομία προέρχεται από τον τουρισμό (συνολικό μέγεθος 37,5 δισ. ευρώ), δεδομένου άλλωστε και ότι οι επενδύσεις του κλάδου κατά τη διάρκεια της τελευταίας πενταετίας έχουν ανέλθει σε 2 δισ. ευρώ. Αντιστοίχα, τα τελευταία τρία χρόνια (2015-2018) προστέθηκαν 51.498 νέες κλίνες, που αντιστοιχούν σε αύξηση 6,57% του συνόλου. Επίσης, προστέθηκαν στο ελληνικό τουριστικό προϊόν 132 νέες πεντάστερες ξενοδοχειακές μονάδες, μια αύξηση της τάξεως του 31,5%.

Ειδικά όσον αφορά την ξενοδοχειακή αγορά της Αθήνας, αναμένεται η προσθήκη 2.000 επιπλέον δωματίων κατά τη διάρκεια της περιόδου 2019-2021, εκ των οποίων μάλιστα το 50% (1.000) έχει ήδη παραδοθεί προς λειτουργία. Αυτό που επίσης αξίζει να επισημανθεί είναι ότι μόλις το 8% των ελληνικών ξενοδοχείων είναι μέρος κάποιου διεθνούς ξενοδοχειακού ομίλου ή κάποιας αντιστοίχης αλυσίδας, με το υπόλοιπο 92% να αφορά αυτόνομα ξενοδοχεία ή οικογενειακές επιχειρήσεις. Ως εκ τούτου, όπως ανέφερε χθες ο Αλέξι Κατζάβι, γενικός διευθυντής της περιοχής Ευρώπης, Μέσης Ανατολής και Αφρικής για τον όμιλο Questest Hospitality & Travel, που διοργανώνει το συνέδριο, οι αναταράξεις που θα προκληθούν από την κατάρρευση της Thomas Cook ενδεχομένως να αποτελούν και μια ευκαιρία για τον ελληνικό τουρισμό να απεξαρτηθεί από τα μεγάλα γραφεία διακίνησης τουριστών. Για παράδειγμα, οι μεγάλες ξένες αλυσίδες δεν εξαρτώνται από τα γραφεία αυτά για να εξαφορμίσουν επισκέπτες.

ΝΙΚΟΣ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ

ΑΡΘΡΟ / Του ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ

Όταν στην άμμο κτίζεις παλάτια

Διαβάζω κάτι ρεπορτάζ για το πόση αγωνία τραβούν κάποιοι developers για το γεγονός ότι μετά τον περασμένο Μάιο η ζήτηση για επενδύσεις με απώτερο σκοπό τις πολιτογραφήσεις είναι σπάνιο είδος και είδος που βαίνει προς εξαφάνιση και δεν ξέρω αν θα πρέπει να κλάψω ή να γελάσω.

Κατ' αρχήν, υιοθετώ την θέση πως όταν ένα πάρτι είναι για μερικούς, καλό είναι το after-party να το περνάνε επίσης μόνοι τους. Δεν βλέπω το λόγο γιατί στις χαρές να είναι μόνοι τους και στις λύπες να χορεύουμε όλοι μαζί τον χορό του Ζαλόγγου. Και ξεηγούμαι – όπως δημόσια άλλωστε εξέφραξα την άποψή μου επανειλημμένα από εφαρμογής του προγράμματος – πως:

Το πρόγραμμα πολιτογραφήσεων μέσω επενδύσεων – με τα όποια καλά του και τα όποια κακά του – καλώς εφαρμόστηκε τη στιγμή που εφαρμόστηκε. Ήταν πράγματι μια πολύ καλή ιδέα που έλκυσε ξένο ενδιαφέρον, έφερε στην χώρα μας φρέσκο χρήμα σε ύψος δισεκατομμυρίων, συνέβαλε τα μέγιστα στην επανεκκίνηση της αγοράς του real estate και της οικονομίας η οποία μάλιστα μέσα σε χρόνο ρεκόρ ανέκαμψε και μπήκε σε τροχιά ανάπτυξης.

Αυτό το πρόγραμμα λοιπόν ήταν ένα εργαλείο και σαν ένα τέτοιο εργαλείο έπρεπε να χρησιμοποιηθεί για να μας πάρει στο επόμενο στάδιο ένα στάδιο το οποίο αφότου ξελάσπωνε την οικονομία από εκεί

που ήταν καταβαραθρωμένη, θα δημιουργούσε συνθήκες για πολυδιάστατη ανάπτυξη έτσι ώστε να μην υπήρχε ετεροβαρής εξάρτηση της οικονομίας από ένα ή το πολύ δυο τομείς.

Αντί αυτού, κάποιοι αποφάσισαν και το έκαναν είδος μόνιμης απασχόλησης και το χαρακτήριζαν μοντέλο επιχειρηματικής ανάπτυξης. Και δεν αναφέρομαι σε πολιτικούς, αλλά σε αυτούς που έχουν την κύρια ενασχόληση με το αντικείμενο. Οραίο μοντέλο: αγοράζω τη γη προς €1.500 - €3.000 το δομήσιμο τετραγωνικό μέτρο, κτίζω με άλλα τόσα και πουλώ από €12.000 μέχρι €22.000 το τετραγωνικό μέτρο. Και γιατί; Επειδή το πρόγραμμα καθορίζει ελάχιστο ποσό επένδυσης για να μπορεί ο αγοραστής να αιτηθεί διαβατήριο. Έβλαπτε – as πούμε –αν η τιμή πώλησης ήταν συνάρτηση ενός λογικότατου κέρδους επί της επένδυσης αντί συνάρτηση του ελάχιστου ποσού αγοράς που καθόριζε το πρόγραμμα; Έβλαπτε αν ο κάθε αγοραστής αγόραζε δύο και τρεις και τέσσερις μονάδες με τα ίδια λεφτά που αγόρασε τη μια; Αν με ρωτάτε, θα σας πω πως όχι δεν έβλαπτε, επειδή αυτό θα τον καθιστούσε από απλό αγοραστή, σε επενδυτή. Και έχουν μεγάλη διαφορά τα δύο. Άλλο απλός αγοραστής και άλλο επενδυτής. Για τον πρώτο, ο σκοπός μπορεί ν' αγιάζει τα μέσα για τον δεύτερο δεν είναι έτσι τα πράγματα. Θέλει να μπαίνει σε σωστές και όχι φτιαχτές τιμές, επειδή κάποτε θα θέλει να

«Εμείς» δυστυχώς γυρεύαμε «επενδυτές» με το χαρακτηριστικό του να είναι συνάμα και αρκούντως βλάκες που να πείθονται πως αν αγοράσουν ένα διαμέρισμα €2εκ. - €2,5εκ. είναι η τέλεια επένδυση αφού θα έπαιρναν και «πουπανωπρωϊτζιν» την Κυπριακή - Ευρωπαϊκή ιθαγένεια.

Όσοι πύργοι σχεδιάστηκαν, αδειοδοτήθηκαν αλλά δεν σημείωσαν πωλήσεις, θα πρέπει να μπουν στο ράφι μέχρι να δημιουργηθούν οι συνθήκες για να προχωρήσουν.

εξέλθει με αυξημένη πιθανότητα κέρδους και στο μεσοδιάστημα να έχει όφελος το οποίο επίσης να αποτιμάται σε χρήματα – είτε άμεσα ή έμμεσα. «Εμείς», ανικανοί να

δούμε τη διαφορά, δυστυχώς γυρεύαμε «επενδυτές» με το χαρακτηριστικό του να είναι συνάμα και αρκούντως βλάκες που να πείθονται πως αν αγοράσουν ένα διαμέρισμα €2εκ - €2,5εκ. είναι η τέλεια επένδυση αφού θα έπαιρναν και «πουπανωπρωϊτζιν» την Κυπριακή - Ευρωπαϊκή ιθαγένεια. Είναι αυτό στέρεο επιχειρηματικό μοντέλο;

Αντιθέτως! Τα σούπερ – κέρδη που φαινομενικά κερδίζονται από τέτοιες αναπτύξεις βασιζόμενες στο πιο πάνω μοντέλο, ενθάρρυνε και την «κουτσιά Μαρία» (no offense προς τις Mariés) να σχεδιάζει ουρανοξύστες. Τώρα που φαίνεται κόπωση στις πωλήσεις αυτού του είδους άρχισαν να λούζονται κύριο ιδρώτα. Να πω φυσικά πως τα πράγματα

σπανίως είναι όπως φαίνονται και αν είναι όπως φαίνονται, τότε ίσως είναι για καλό. Οι μέχρι τώρα αιτήσεις πολιτογραφήσεως για το 2019 είναι περίπου στα ίδια επίπεδα με πέρυσι και συνιστούν το ψηλότερο σημείο που άγγιξαν μέχρι τώρα. Για το αν παρατηρείται ελάχιστο ενδιαφέρον μετά τον Μάιο, γι' αυτό ευθύνονται όσοι προωθούν αυτό το πρόγραμμα. Η αιτία είναι πως αυτοί είναι που έτρεξαν πριν τον Μάιο και έσπρωξαν τους όποιους ενδιαφερόμενους να αγοράσουν πριν τον Μάιο επειδή επέκειτο αλλαγή στο πρόγραμμα που θα το καθιστούσε πιο αυστηρό. Και έπεισαν κόσμο να προβεί σε πρόωπη αγορά γι' αυτό και οι αιτήσεις ήταν αυξημένες μέχρι τον Απρίλιο. Την ίδια ώρα αυτή η προσπάθεια δυναμίτιζε το αναθεωρημένο πρόγραμμα επειδή φλόμωσαν όλους ότι θα γίνει πιο αυστηρό και τώρα δυσκολεύονται να τους φέρουν κοντά. Άρα μόνοι τους έβγαλαν τα μάτια τους.

Και να προσθέσω κάτι παραπάνω; Αν όντως το πρόγραμμα αποωθεί αυτούς για τους οποίους κατηγορούμαστε, τότε το πρόγραμμα είναι πολύ καλό και να μην αλλάξει. Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να τίθεται το προσωπικό συμφέρον κάποιων μονάδων πάνω από αυτό του λαού και της χώρας.

Σε ό,τι αφορά στο τι μέλλει γενέσθαι τα πράγματα είναι πολύ απλά. Όσοι πύργοι σχεδιάστηκαν, αδειοδοτήθηκαν αλλά δεν σημείωσαν πωλήσεις, θα πρέπει να μπουν στο ράφι μέχρι να δημιουργηθούν

οι συνθήκες για να προχωρήσουν. Ενδεχομένως κάποιοι – ίσως οι πλείστοι από αυτούς – να μην ανεγερθούν ποτέ. Για τους υφιστάμενους και τους εν εξελίξει θα πρέπει να επανασχεδιαστεί η τιμολογιακή πολιτική έτσι που να τους καθιστά πραγματικά ελκυστικούς επενδυτικά. Αν υπάρξει εμμονή στην υφιστάμενη αντίληψη θα αποτύχουν. Αν αυτοί που ασχολούνται θεωρήσουν πως λέω ανοησίες, as ρισκάρουν να με διαψεύσουν. Αν πάλι με πιστεύουν, αλλά νιώθουν πως είναι αργά να ρίξουν τις τιμές τους βασίζοντας τις σε ένα ορθολογικό μοντέλο επειδή θα εκτεθούν ενώπιον αυτών που ήδη αγόρασαν, τότε απλά να τους πληροφορήσω πως η έκθεση ούτως ή άλλως θα συμβεί και γι' αυτό κάλλιο να προβούν σε εξορθολογισμό αργά παρά ποτέ. Οι μόνοι που δεν θα «φακτίσουν πενιά» είναι οι αγοραστές που τα €2,5εκ θα τα έδιναν για αγορά και ενός «γουμά» μόνο και μόνο για να αποκτήσουν ένα διαβατήριο. Οι επαίοντες λοιπόν as κάνουν τα μαθηματικά τους και as κρίνουν τι θέλουν να περισώσουν περισσότερο...

Σίγουρα η κατάσταση που οδήγησαν τα πράγματα από μόνοι τους δημιουργεί σήμερα πονοκεφάλους. Το βέβαιο όμως είναι πως σε αυτούς τους πονοκεφάλους δεν θα προσφερθούμε όλοι οι υπόλοιποι σαν ασπίρηνη.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, CEO, APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Οι ελιές και τα κυπαρίσσια, οι βελανιδιές και τα σχίνα συντρόφευσαν τον συγγραφέα όλα τα χρόνια που έζησε εδώ.

Στη βορειοδυτική πλευρά του, ο κήπος είναι διαμορφωμένος σε μικρές πεζούλες και στο βάθος διακρίνεται η προτομή του συγγραφέα.

Την άνοιξη οι κρόκοι ανθίζουν και μαζί με τις φρέζιες γεμίζουν τον τόπο ευωδιές και χρώμα.

Το σπίτι έμπαινε στη θάλασσα

Η «Κ» στην ιστορική οικία του Πάτρικ Λι Φέρμορ στην Καρδαμύλη, μετά την αποκατάστασή της από το Μουσείο Μπενάκη

Της **ΜΑΡΩΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ**

«**Στο πείσμα** του ήλιου» έκτισε ο Πάτρικ Λι Φέρμορ το σπίτι του στην Καρδαμύλη. Δικός του είναι ο στίχος, στο λυρικό ποίημα «Ελληνικό αρχιπέλαγος» (μτφρ. Μαίρη Νικ. Βοσταντζή). Γνώρισε την Ελλάδα από τον Ομπρο, και ποτέ δεν τον αποχωρίστηκε, από τα μαθητικά του χρόνια μέχρι το τέλος της πλούσιας ζωής του. Με οδηγό το πνεύμα του Ευρωπαίου διανοούμενου και την ψυχή του ανήσυχου ταξιδιώτη «στρατοπέδευσε» στη Μάνη. Αγόρασε μια έκταση στο Καλαμίτσι, έσπισε στη μέση τη σκηνή του και διαβάζοντας Μάρκο Βιτρούβιο, έκτισε μια κατοικία όπου μπορούσε να ξεποσάσει, να χαρεί, να μοιραστεί, να γράψει, να αγαπήσει.

Αυτός ο κήπος έχει κάτι «συγκινησιακό. Μια γενναιοδωρία που ανακαλεί μνήμες, και μας τον καθιστά οικείο».

Αυτό το σπίτι ανήκει πλέον, σύμφωνα με την επιθυμία του, στο Μουσείο Μπενάκη και πριν από λίγες ημέρες έγιναν τα επίσημα εγκαίνιά του, ορίζοντας την έναρξη της νέας του ζωής με σεβασμό στο παρελθόν. Από την πρώτη μου επίσκεψη κρατώ τη διαδρομή μέσα στον ελαιώνα μέχρι την εξώπορτα, και μετά την απολαυστικό περίπατο σε έναν επιβλητικό τόπο, που έχει τη διακριτικότητα να μην σε θαμπώνει με την ομορφιά του. Όλες οι λεπτομέρειες αυτού του μαγικού κήπου, που σε

«Χρειάζομαι καυτές πέτρες κι αγκάθια, λιόδεντρα και φραγκόσυκα», έλεγε ο Πάτρικ Λι Φέρμορ, και έτσι διάλεξε τη Μάνη για δεύτερη πατρίδα του.

κάνει αμέσως να τον νιώσεις δικό σου, τις αποκάλυψε στη συζήτησή μας η Ελλη Παγκάλου, αρχιτέκτων τοπίου και υπεύθυνη για το έργο της διαμόρφωσης του περιβάλλοντος χώρου. Με την ευαισθησία που τη διακρίνει, μας μίλησε για τις σειρές με δεντρολίβανα που στέκουν ορθά κοντά στην είσοδο σαν στρατιώτες, για το καμπύλο ευωδιαστό μονοπάτι με τις λεβάντες που οδηγεί στο μοναχικό ψαχαστήριο του συγγραφέα, για τις ημέρες λεμονιές κοντά το κυρίως κτίσμα, για τα κο-

φτερά κυπαρίσσια και τη μυρωδιά των σχίνων στη βροχή. «Είναι ένας κήπος που έχει στηθεί επάνω στην πλαγιά, δίπλα στη θάλασσα», λέει, «με πολύ ξεκάθαρα επίπεδα που ορίζουν διαδρομές μέσα σε μια αγκαλιά». Η πρώτη της επίσκεψη έγινε αρκετά χρόνια πριν, όταν ξεκινούσε η μελέτη της συντήρησης και αποκατάστασης. Η πρώτη της αίσθηση; Ένα μαγεμένο μέρος. «Όπως συμβαίνει στα αγγλοσαξονικά παραμύθια, όλα ήταν καλυμμένα από τη βλάστηση, με τα αναριχώματα φυτά να τυλίγουν τα δένδρα,

και τους θάμνους να καλύπτουν λίγο-λίγο το σπίτι», θυμάται. Και συνεχίζει: «Ο επισκέπτης δεν έχει την αίσθηση ότι μπαίνει σε κήπο, είναι ένα σμιλεμένο τοπίο και αυτό αποτελεί το πιο γοητευτικό του στοιχείο. Παραδόξως, ο χώρος δεν φέρει την παράδοση των αγγλικών κήπων, ούτε όμως μοιάζει με τις αυλές των ντόπων σπιτιών. Διατηρείται η δυναμική του αρχαιολογικού τοπίου –μεσογειακές πεζούλες– και οι επεμβάσεις σε φυτά είναι ελάχιστες – μυρτιές και δεντρολίβανα.

Ολα τα άλλα –κυπαρίσσια, ελιές, βελανιδιές και χαρουπιές– είναι δένδρα που προϋπήρχαν. Τα φυτά και η γραμμική τους διάταξη ορίζουν διαδρομές, χωρίς αυτό να γίνεται αμέσως αντιληπτό».

Διαφορετικές εμπειρίες

Μυρίζουν τα δεντρολίβανα, οι λεβάντες, τα φασκόμυλλα. Στην επίσκεψή μας δεν προλάβαμε την ανθοφορία του γιασσεμιού· θα μωσκοβολήσει πάλι την άνοιξη μαζί με τις φρέζιες. Ο κήπος σέβεται απόλυτα την εποχικότητα. «Οι βολβοί είναι η έκπληξη κάθε εποχής», παρατηρεί η Ελλη Παγκάλου. «Το φθινόπωρο έχουμε κυκλάμινα, την άνοιξη φρέζιες και κρόκους». Αυτές οι διαφορετικές εμπειρίες που βιώνει ο επισκέπτης στον χώρο προκύπτουν επίσης από τα υλικά που χρησιμοποιήθηκαν στη διαμόρφωση του εξωτερικού τοπίου. Στοιχεία από τα ταξίδια του Φέρμορ ενσωματώνονται στον χώρο: βοτσαλωτά που θυμίζουν την Υδρα, τις Σπέτσες, τη Χίο, το πολυγωνικό σιντριβάνι που ταιριάζει σε αραβικούς κήπους, όπως και τα κόκκινα κεραμικά πλακάκια στην καταπληκτική βεράντα φτιαγμένα όμως στην Καλαμάτα. Όλα εντέλει δένουν μεταξύ τους αρμονικά, αποφεύγοντας κάθε εξωτισμό. Ποιο είναι για εσάς το πιο δυνατό στοιχείο αυτού του κήπου;

«Το συγκινησιακό. Μια γενναιοδωρία που ανακαλεί μνήμες, και μας τον καθιστά οικείο».

 Στην Οικία Leigh Fermor γίνεται ξεναγήσεις με κόστος 10 ευρώ/άτομο και την ευθύνη έχει το Μουσείο Μπενάκη. Για πληροφορίες www.benaki.org.

ΠΤΥΧΕΣ / Του **ΝΙΚΟΥ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΥ**

Το σπίτι του 1933 στην οδό Κυδαθηναίων

Δεν υπάρχει πιο αθηναϊκή διεύθυνση από ένα δρόμο της Πλάκας. Διαγωνίζω απέναντι από τον ναό της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος στην οδό Κυδαθηναίων, αν κοιτάξει κανείς αριστερά, προς την οδό Νίκης, θα δει το μεσοπολεμικό αρχοντικό Σεφεριάδη στον αριθμό 9. Είναι τριώροφο με κεντρικό έρκερ το οποίο έχει τρία στενόμακρα παράθυρα και εκπέμπει εκείνη την αστική αρχοντιά που είναι ήπια, κωφεμένη, ορισμένη σε ένα τόπο, σε ένα χρόνο, σε μια διαδρομή ανθρώπων. Ξαναδιάβασα πρόσφατα το βαθύ και λεπταίσθητο αυτοβιογραφικό βιβλίο της Ιωάννας Τσάτσου «Ο αδελφός μου Γιώργος Σεφέρης» και καθώς κοιτούσα το σπίτι της, έφερα στον νου τα λόγια της: «Εγώ ένιωθα Αθήνα μόνο γύρω από την Ακρόπολη». Ήταν μεγάλη η χαρά της, όταν

ο πατέρας της που έψαχνε οικόπεδο και κοιτούσε προς Πατισίων και Κολωνάκι (στις μεσοαστικές και «καλές», δηλαδή, περιοχές) βρήκε ένα σημείο στην καρδιά της παλιάς Αθήνας για να χτίσει το οικογενειακό σπίτι. Οι αυτοβιογραφικές σημειώσεις της Ιωάννας Τσάτσου οδηγούν απευθείας στην πηγή. Νιώθεις την Ελλάδα, την αγάπη στον τόπο, την έγνοια για τα γράμματα.

Το 1933 χτίζονταν πολλά σπίτια και πολυκατοικίες στην Αθήνα, όλα με τον νέο ρυθμό, τον νεωτερικό, σε ένα ζυγι, ορισμένα, ανάμεσα στα ξεφτιατα του ρομαντικού εκλεκτικισμού και του τολμηρού μοντερνισμού. Το σπίτι που έκτισε ο καθηγητής Στέλιος Σεφεριάδης, για να έχει μια στέγη όλη η οικογένεια, στη νέα Αθήνα που γεννιόταν μέρα με τη μέρα, στέκει σήμερα μάρτυρας εκείνου του

Το σπίτι που έκτισε ο πατέρας του Γιώργου Σεφέρη και της Ιωάννας Τσάτσου στην Πλάκα.

αθηναϊκού ρυθμού, που έμελλε να γεμίσει τους δρόμους της Αθήνας, της αστικής, ανάμεσα στα 1925 και 1940. Ήταν σπίτια με ατμόσφαιρα και προσωπικότητα, με ανέσεις που δεν είχαν τα απλά νεοκλασικά. Ήταν σπίτια που άλλαζαν την καθημερινότητα της Αθήνας. Σε ένα από αυτά τα μεγάλες διώξεις των Ελλήνων στη ζωή αυτής της ξεχωριστής οικογένειας από τη Μικρά Ασία.

Η Ιωάννα Τσάτσου, που έμεινε στον πάνω όροφο, παντρεμένη με τον Κωνσταντίνο Τσάτσο, πρωτοαντίκρισε την Αθήνα στα 1914, όταν οι μεγάλες διώξεις των Ελλήνων στα μικρασιατικά παράλια είχαν φέρει συμφορά. Και αυτήν την Αθήνα που «γρήγορα τη νιώσαμε δική μας», η οικογένεια Σεφεριάδη με τα τρία παιδιά, τον Γιώργο, την Ιωάννα και τον δευτερότοκο Αγγελο («πάντα

κλειστός, άγνωστος, έσβησε ήσυχα μια νύχτα σε μακρινή γη»), έπιασε αρχικά σπίτι στην οδό Κοδριγκτώνος. Παρότι έλειπε η αρμύρα και ο αέρας της θάλασσας της Σκάλας στα απέναντι παράλια, και ο ορίζοντας ήταν στενός, η αστική Αθήνα του 1915 (χρονιά που ο πατέρας γίνεται καθηγητής στη Νομική Σχολή) έγινε το νέο σπίτι.

Είναι δύσκολο να καταλάβεις μια πόλη χωρίς αυτές τις διαδρομές. Υπάρχει μια νοτισμένη ιστορία χωρίς υλικό αποτύπωμα που περνάει ανάμεσα στις σκιές των σπιτιών. Είναι μία παράλληλη ιστορία, ενίοτε πιο αληθινή. Στην οδό Κυδαθηναίων, το σπίτι που με τόσο καμάρι έκτισε ο πατέρας του Γιώργου Σεφέρη και της Ιωάννας Τσάτσου (δίπλα σήμερα στο Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών), είναι

έναν πυρήνα αφηγήσεων. Όταν περνάω αναλογίζομαι τον Σεφέρη, που έμενε στο ισόγειο, όταν ερχόταν από το Λονδίνο. Από το παράθυρο θα έβλεπε την Κυδαθηναίων και μέσα σε ένα μισοσκότεινο δωμάτιο θα έγραφε και θα διάβαζε. Όταν το σπίτι χτίστηκε, τον Νοέμβριο του 1933, το θέρμαιναν «μέρα νύχτα για να στεγνώσει» και μετά το γέμισαν βιβλία. Οι μεγάλες βιβλιοθήκες του πατέρα έρχονταν να φωλιάσουν στην Πλάκα. Και από κοντά, τα βιβλία «του Κωστάκη, του Γιώργου, του Αγγελου». Και της Ιωάννας... εκείνη έφερε και τις «άγιες εικόνες» και κρέμασε «το παλιό καντήλι της μάνας». Και έτσι έγινε ένα σπίτι γεμάτο ιδανικό, ένα σπίτι-σκεπή και ένα σπίτι-κιβωτός, «στα ψηλώματα της παλιάς Αθήνας», όπως έλεγε ο Μυριβήλης.

Ατζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

27.10.19 - 2.11.19

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**
art@kathimerini.com.cy
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΕΚΔΗΛΩΣΗ

NIMAC 25 χρόνια

Με την ευκαιρία των 25 χρόνων λειτουργίας του NiMAC [Δημοτικό Κέντρο Τεχνών Λευκωσίας, Συνεργασία: Ίδρυμα Πιερρίδη] διοργανώνουν εκδήλωση στην οποία θα τιμηθεί με το Τιμητικό Μετάλλιο της Λευκωσίας ο κ. Δημήτρης Ζ. Πιερρίδης, πρόεδρος του Ιδρύματος Πιερρίδη. Η εκδήλωση πραγματοποιείται με το κλείσιμο της έκθεσης XXV, μιας οπτικοακουστικής και εικαστικής αναδρομής στην πολύχρονη ιστορία του Κέντρου μέσα από το πλούσιο αρχείο του NiMAC. Τετάρτη, 30 Οκτωβρίου, ώρα 7:30. NiMAC, Παλιάς Ηλεκτρικής 19, Λευκωσία.

Πληροφορίες 2279700 - 22797400.

ΘΕΑΤΡΟ

«170 τετραγωνικά (Moonwalk)»

Στη Νέα Σκηνή του ΘΟΚ ανεβαίνει το έργο «170 τετραγωνικά (Moonwalk)» σε σκηνοθεσία Γιωργή Τσουρή. Στη σημαντική ελληνική επαρχία, σ' ένα μεγάλο σπίτι της Θήβας, δύο αδερφές, η Λίλη και η Αλεξάνδρα, συναντιούνται έπειτα από χρόνια με αφορμή τον πρόσφατο θάνατο του πατέρα τους, για να ξεκαθαρίσουν την τύχη του πατρικού τους. Η σύγκρουση ανάμεσά τους μοιάζει αναπόφευκτη. Τα 170 τετραγωνικά ενός σπιτιού μετατρέπονται σε ένα πεδίο μάχης, όπου όλα τα πρόσωπα κινούνται επιθετικά, ό,τι θεωρούσαν ως δεδομένο ανατρέπεται. Κρυμμένα μυστικά έρχονται στο φως, κρυμμένες αλήθειες αποκαλύπτονται. Με αμεσότητα και ρεαλισμό, ο συγγραφέας και σκηνοθέτης Γιωργής Τσουρή στήνει μια παράσταση που θα μπορούσε να παιχτεί άνετα στο καθιστικό του σπιτιού μας, μέσα στους δικούς μας τέσσερις τοίχους - με ό,τι δραματικό αλλά και κωμικό συνοδεύει αυτή την κατάσταση. Παίζουν οι Ντόρα Μακρυγιάννη, Ήβη Νικολαΐδου, Κρίστη Παπαδοπούλου, Αλέξανδρος Παρίσης

και Βασίλης Χαραλάμπους. Η παράσταση συστήνεται για άτομα άνω των 16 ετών. Πρώτη παράσταση: 25 Οκτωβρίου. Επίσημη πρώτη παράσταση: 26 Οκτωβρίου και κάθε Παρασκευή & Σάββατο, 8:30

μ.μ. και Κυριακή, 6:00 μ.μ. Παραστάσεις: Θέατρο ΘΟΚ, Αίθουσα Εύης Γαβριηλίδης. Από 20 Οκτωβρίου και κάθε Κυριακή, στις 10:30 μ.μ. **Πληροφορίες 7777217, www.thoc.org.cy**

ΔΙΑΛΕΞΗ

«Η τουρκική εισβολή στην Συρία και οι επιπτώσεις της»

Το Κυπριακό Κέντρο Ευρωπαϊκών και Διεθνών Σχέσεων και το Τμήμα Πολιτικής και Διακυβέρνησης του Πανεπιστημίου Λευκωσίας διοργανώνει εκδήλωση με τίτλο «Η τουρκική εισβολή στη Συρία και οι ευρύτερες επιπτώσεις της». Κεντρικός ομιλητής στην εκδήλωση θα είναι ο ιστορικός και δημοσιογράφος δρ Νικόλαος Στέλιος, ο οποίος θα προσεγγίσει τις εξελίξεις στη Συρία, πολυδιάστατα, θέτοντας επί τάπητος και μελετώντας τις νέες κινήσεις των πρωταγωνιστών της συριακής κρίσης. Την εκδήλωση θα συντονίσει ο καθηγητής Hubert Faustmann. Στην συζήτηση θα συμβάλλουν οι καθηγητές Δρ Μιχάλης Κόντος και Ανδρέας Θεοφάνους. Αίθουσα Συνεδριάσεων M115, κτήριο Millennium (1ος όροφος), Πανεπιστήμιο Λευκωσίας. Τετάρτη, 30 Οκτωβρίου, ώρα 11:30 π.μ. **Πληροφορίες τηλεφώνω 22841600, e-mail: cceaia@unic.ac**

ΧΟΡΟΣ

Πλατφόρμα Χορογραφίας Κύπρου 2019

Η Πλατφόρμα Χορογραφίας για 19η χρονιά στο Θέατρο Ριάλτο προσβλέπει να αναδείξει και φέτος τον πλούτο της δημιουργίας και της έμπνευσης των Κύπριων χορογράφων, καθώς και τη σκληρή δουλειά, τις ικανότητες και την τεχνική δεξιοτέπτα των χορευτών και άλλων συντελεστών με 13 νέα έργα καθιερωμένων και νεότερων χορογράφων. Όπως κάθε χρόνο, χορογράφοι, χορευτές, σκηνογράφοι, μουσικοί, φωτιστές κ.α. καλλιτέχνες, συνεργάζονται μακριά από αυστηρές φόρμες, με στόχο να αναδείξουν τη χορευτική εκφραστικότητα με ποικίλους τρόπους και σύγχρονες μορφές. Μέσα από μια ανοικτή διαδικασία υποβολής προτάσεων, η Επιτροπή Επιλογής Έργων, απαρτιζόμενη από τις Γεωργία Ντέτσερ, Νατάσα Γεωργίου και Μαρίνα Σταυρινίδου, επέλεξαν 7 καθιερωμένους και 6 νεότερους χορογράφους, οι οποίοι θα παρουσιάσουν στο κοινό τις νέες δουλειές τους στο κυρίως πρόγραμμα

της φετινής γιορτής του Σύγχρονου Χορού. Ανάμεσα στις καινοτομίες της φετινής διοργάνωσης περιλαμβάνονται ένα σύντομο άνοιγμα με προβολές την Παρασκευή 1η Νοεμβρίου στις 8:30 μ.μ. και η απονομή του «Βραβείου Νέου Χορογράφου» αξίας πέντε χιλιάδων ευρώ, το κλείσιμο του Φεστιβάλ την Κυριακή 3 Νοεμβρίου. Το

κεντρικό πρόγραμμα παραστάσεων πλαισιώνουν και εμπλουτίζουν παράλληλες εκδηλώσεις τις οποίες διοργανώνει η Στέγη Χορού Λεμεσού. Θέατρο Ριάλτο, Ανδρέας Δρουσιώτη 19, Λεμεσός. Παρασκευή 1 έως Κυριακή 3 Νοεμβρίου. **Πληροφορίες 7777745, www.rialto.com.cy, www.cyprusdanceplatform.com**

ΕΚΘΕΣΗ

«Metamorphosis» στη Λεβέντειο Πινακοθήκη

«Metamorphosis» είναι η νέα προσωρινή έκθεση της Λεβεντειού Πινακοθήκης που θα διεξαχθεί από τις 31 Οκτωβρίου 2019 μέχρι 27 Ιανουαρίου 2020. Είναι αφιερωμένη στους πρωτεργάτες του βελγικού Ιμπρεσιονισμού, καθώς και

στα κινήματα που ακολούθησαν μετά από αυτούς. Επιλεγμένα έργα από Μουσεία και ιδιωτικές συλλογές του Βελγίου αλλά και την Ελλάδα και την Κύπρο παρουσιάζουν την εξέλιξη της βελγικής τέχνης από τα μέσα του 19ου μέχρι και τις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα. Η έκθεση θα επικεντρωθεί στις πιο σημαντικές εκφάνσεις του κινήματος και συμπεριλαμβάνει έργα από μεγάλα βελγικά μουσεία και ιδιωτικές συλλογές, πολλά από τα οποία παρουσιάζονται για πρώτη φορά στο κοινό παγκοσμίως. Εγκαίνια της Έκθεσης, Πέμπτη 31 Οκτωβρίου. Διάρκεια έκθεσης έως 27 Ιανουαρίου 2020. Λεβέντειος Πινακοθήκη, Λεωνίδου 5, Λευκωσία.

Πληροφορίες τηλεφώνω 22668838, info@leventisgallery.org

ΠΕΡΦΟΡΜΑΝΣ

.move_3 από την Ελεάνα Αλεξάνδρου

Στο πλαίσιο του 6ου Φεστιβάλ Παραστασιακών Τεχνών Buffer Fringe, η Ελεάνα Αλεξάνδρου παρουσιάζει τη δουλειά της .move_3. Το έργο αναπτύχθηκε κατά τη διάρκεια της φιλοξενίας της χορογράφου στη Στέγη Σύγχρονου Χορού Λεμεσού, στο πλαίσιο του προγράμματος Moving the New 2018, με τη Λία Χαράκη ως μέντορά μου. Η Ελεάνα αναφέρει: «Αρχισα να ψάχνω για περιστάσεις όπου ο θεατής θα ένοιωθε ευπρόσδεκτος να παρακολουθήσει χορό - το χορό μου. [...] Η δράση μου δεν αφορά τόσο τον ίδιο τον χορό όσο την εμπειρία του χρόνου μέσα από αυτόν, την εμπειρία του χορού ως πράξη σκέψης. Κατά τη διάρκεια της παράστασης το κοινό έχει την ευκαι-

ρία να μου θέτει οτιδήποτε ερωτήσεις τις οποίες θα προσπαθώ να απαντή με το καλύτερο δυνατό τρόπο. Κυριακή 27 Οκτωβρίου, ώρα 5:30 μ.μ. **Στέγη Χορού Λευκωσίας, Παρθενώνος 25, Άγιος Ανδρέας, Λευκωσία.**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Στον κόσμο δεν ηξεύρουν ίντα συντιχάννομεν

Πρέπει να ήμουν 10-12 ετών και πολλά από τα Σαββατοκύριακα τα περνούσαμε οικογενειακά στο χωριό του πατέρα μου, ένα μικρό ημιορεινό χωριό στη Δυτική Κρήτη, όπου οι παραδόσεις εν πολλοίς είχαν μείνει ανέγγιχτες. Κάποιο απόγευμα, που λέτε, ο παππούς μου έπρεπε να φτιάξει κάτι στην κρεβάτινα στην αυλή του σώσπιτου, δηλαδή στην κληματαριά που βρισκόταν στην αυλή του πίσω σπιτιού. Ανέβηκε ο παππούς στη σκάλα και από κάτω η γιαγιά μου, η έχουσα δηλαδή το γενικό πρόσταγμα, εγώ δίπλα της να παρακολουθώ: Σε κάποια στιγμή ακούω τον παππού να ρωτάει: «επιά σου σερβίρει;» και η γιαγιά μου να ελέγχει και να λέει: «Οι, οι, τίλια δεξιά», και αφού ο παππούς μετακινούσε λίγο πιο δεξιά κάτι που κρατούσε ξαναρωτούσε: «Εδά;» και πάλι η γιαγιά ξανακοιτούσε και δεν συναινούσε: «όι, όι, όθε μπροστά, λίγα-λίγα». Ο υπομονετικός παππούς και πρῶος Κουρουπαποστόλῆς, μετακίνησε αυτό το κάτι, λίγο πιο μπροστά και ξαναρώτησε: «Εδά;». Τώρα ήταν εντάξει, η γιαγιά συμφώνησε... «Εδά μου σερβίρει!». Εγώ, τότε ώρα προσπαθούσα πρώτον να καταλάβω τι έκανε εκεί πάνω ο

παππούς μου, και τι είναι το σερβίρει... δεν έβλεπα πιά, ποτήρια και δεν ήξερα ποιος και τι σερβίρει... τελικά ρώτησα... «Ποιος σερβίρει, ρε γιαγιά;»... «Κιανένας!»,... «και το σερβίρω;», ξαναρώτησα... «πράμα, πράμα», έπρεπε να προχωρήσουν οι δουλειές, διότι πλησίαζε η εποχή που άκουγα την ευχή «Καλά διάφορα» και στην αυλή του σώσπιτου ήταν το παπτήρι, και μέσα στο σώσπιτο τα βαρέλια με το κρασί, οι νταμιτζάνες με την τσιουσιδιά και χίλια δυο άλλα μπιζορόδινα, της γιαγιάς και του παππού... Τελικά, από τα συμφοραζόμενα άλλης συζήτησης, κάποιο άλλο Σαββατοκύριακο, κατάλαβα ότι το «σερβίρω» στο ιδιόλεκτο της περιοχής σήμαινε «σου είναι χρήσιμο εδώ, σε βολεύει».

Οι γονείς μου δεν μιλούσαν ιδιαίτερα τη διάλεκτο, αλλά και στην πόλη ήταν κάπως να μιλάει κανείς σαν χωριάτης... βλέπετε τα Χανιά ήταν πρωτεύουσα κάποτε της Κρήτης, εκεί είχαν την έδρα τους προξενεία, τράπεζες, μεγάλες αστικές οικογένειες... ε, δεν ήταν σωστό κάποιοι να μιλάει τη διάλεκτο. Ωστόσο, το λεξιλόγιο και εκείνη η περίεργη χανιώτικη προφορά της πόλης

δεν έλεγαν να παραδώσουν τα όπλα τους και η συνεχής συναναστροφή μου με τη γιαγιά και τον παππού στο χωριό με έκαναν τρόπο τινά φυσικό ομιλητή της κρητικής διαλέκτου. Τα κρητικά βέβαια χάνονταν, όσο έφευγαν οι παλαιότερες γενιές τόσο αποδυναμωνόταν η διάλεκτος... ξαφνικά η αναβίωση της κρητικής μουσικής, η ενδυνάμωση των λαογραφικών ομιλών και των κέντρων ερευνών άρχισαν να βοηθούν και ενώ εν πολλοίς η γνήσια προφορά είχε χαθεί, μεγάλο μέρος του λεξιλογίου είχε περιπέσει σε ακρωστία, η διάλεκτος παρέμενε ζωντανή...

Πλέον η κρητική διάλεκτος μπήκε στο πανεπιστήμιο, στο Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Κρήτης. Μάλιστα, στα ερωτηματολόγια που μοίρασε η καθηγήτρια Μαρίνα Τζακώστα τις θετικότερες αντιδράσεις είχαν οι Κύπριοι φοιτητές. Και δεν είναι να ρωτάει κανείς πώς και έτσι. Η κυπριακή διάλεκτος ζει, δεν διατρέχει τον κίνδυνο προς ώρας έλλειψης φυσικών ομιλητών, ζουν ακόμα άνθρωποι μεγάλης ηλικίας που μπορούν να βοηθήσουν να μη χαθούν λέ-

ξεις. Εντάξει, μερικές, όπως το ἱλάντρον/ύλάντρον του Μιχαηλίδη μπορεί να μην ξέρουμε τι ακριβώς σημαίνει, αλλά χιλιάδες άλλες μπορούμε. Να έργο τεράστιας σημασίας. Μπορούν άραγε όλοι οι γλωσσολόγοι του νησιού, μαζί με λαογράφους, φιλόλογους, ιστορικούς, προγραμματιστές να φτιάξουν το Μέγα Λεξικόν της κυπριακής διαλέκτου, με παραρτήματα γραμματικής και συντακτικού της; Να τυποποιήσουμε το πώς τη γράφουμε, να δούμε τις διάφορες προτεινόμενες γραφές, να τη βάλουμε στο Πανεπιστήμιό μας, στα σχολεία μας; Ιδού κυπροφελές έργο και κλείνω:

«[...] και το μεσάνυκτο περνά, το φως τσ' αυγής σμένει [...], και «[...] Εγείραν τα μεσάνυχτα τζι επήρην το ξηφώτιν [...]. Και αλλού: «Αντάν με είδεν έφεξεν/ τζι ο νους μου εφεντζιάστηκεν, τζ' εφάνην κόσμος φωτέρος. Αντάν μου χαμογέλασεν/ παράδεισος επιάστικεν ομπρός μου τζ' έμεινα ξερός» και μετά: «Ψε ταχειάς μου πάντ'ε κι είπε πολλά τα έτη και 'θάρρουν πώς μου 'καμε του κόσμου το ραέτι». Όταν η διαλεκτική γλώσσα ξέρει να εκφράζεται τα λέει όλα.

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Μεγαλώνοντας με το φεστιβάλ

Οι επέτειοι έχουν (τουλάχιστον) ένα κακό: θυμάσαι κι αυτά που θα προτιμούσες να έχεις λησμονήσει. Συμβαίνει και με το φετινό 60ό Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης. Το παρακολουθώ ανελλιπώς από τα μέσα της δεκαετίας του '80, το έχω δει να μεταμορφώνεται, να αλλάζει στέγη, σύνθεση, κοινό, όψη και περιεχόμενο. Η σχέση μου με το φεστιβάλ ξεκίνησε την πιο θαμπή δεκαετία στην ιστορία του θεσμού. Τότε που η έδρα του ήταν στους χώρους της ΔΕΘ και ο συνδικαλισμός (υπό την ευρεία έννοια, ως στάση ζωής) είχε το πάνω χέρι. Τότε, το τοπίο ήταν άχρωμο, προκάτ όπως και οι κατασκευές, με μεγάλη δόση ελληνοκεντρισμού και παθογένειας. Καλές προθέσεις υπήρχαν, αλλά οι ιδέες, η αισθητική και η διοργάνωση υπέφεραν από εγκλεισμό και βαρύ επαρχωτισμό. Ύστερα ξημέρωσε το '90, η διεθνοποίηση του φεστιβάλ το 1992 με επικεφαλής το Μιχάλη Δημόπουλο και τον Δημήτρη Εϊπίδη, οι κινηματογραφικές αισθούσε και η πόλη ολόκληρη ανοίγουν σιγά σιγά σε νέες εμπειρίες. Δεν είναι μόνο το διεθνές πρόγραμμα ταινιών ή το γεγονός ότι αρχίζουν να καταθάνουν δημοφιλείς προσκεκλημένοι (Κιαροστάμι, Χάνεκε, Οσίμα, Μπερτολούτσι, Λόουτς, Κόπολα, Κατρίν Ντενέβ, Φέι Νταναγουέι, μακρύς ο κατάλογος) ή η σημαντική εκδοτική δραστηριότητα. Είναι ότι αναμειχθηκαν οι ιστορίες (προσωπικές και συλλογικές), σκέψεις, συναισθήματα, αντιλήψεις, αισθητικές αναζητήσεις, με δημιουργούς και κοινό από όλο τον κόσμο.

Την ερχόμενη Πέμπτη, η 60ή διοργάνωση θα σπκώσει αυλαία. Από τους ομπρικούς καβγάδες έξω από την Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών, τις τραυματικές εμπειρίες του «Β' εξώστη», την αλληλοβρόβευση της εγκώριας παραγωγής, φτάσαμε στις προβολές VR (Virtual Reality) και στην αναζήτηση της θεματικής «ύλης» που συνδέει τις 14 ταινίες του διαγωνιστικού τμήματος στο... Διάστημα. Ακριβώς. Φέτος, το Φαινόμενο της Πανοραμικής Εντύπωσης (The Overview Effect), το οποίο έκανε τους αστροναύτες να δουν τη Γη ως μια ολόκληρη χωρίς σύνορα, μια κοινή εστία χωρίς διαφορές (καθώς και οι φόβοι, οι ελπίδες, η ουτοπία, η πραγματικότητα και η απογοήτευση πηγάζουν από αυτό), είναι η κεντρική ιδέα του διεθνούς τμήματος. Η νέα διεύθυνση του φεστιβάλ, με επικεφαλής τον Ορέστη Ανδρεαδάκη, προτείνει μια ενοποιημένη και την ίδια στιγμή μεταλλασσόμενη εικόνα του κόσμου. Το παράδειγμα δεν αναφέρεται για να δηλώσει την απόσταση ανάμεσα στο χτες και στο σήμερα του θεσμού.

Δεν είναι συγκρίσιμα, εξάλλου, ούτε τα μεγέθη ούτε οι εποχές. Η αναφορά, απλώς, επισημαίνει τον τρόπο εδραίωσης ενός θεσμού. «Παράδειγμα» είναι το ίδιο το φεστιβάλ, το οποίο από τη στιγμή που διεθνοποιήθηκε επιτάχυνε και σταθεροποίησε τον βηματισμό του. Με τους κατάλληλους ανθρώπους στη διεύθυνσή του, συνεργάτες άξιους, με αγάπη για το αντικείμενό τους, τη στήριξη της πολιτείας και του δήμου της πόλης, συνύπαρξη όλων των παραγόντων με ωριμότητα, ιδέες και επιθυμία διαρκούς ανανέωσης, το Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης προχωρεί, ελίσσεται στις κακοτοπιές (πάντα προκύπτουν) και εξελίσσεται. Φυσικά, υπήρξαν αμυχανίες, αποτυχίες, δυσκολίες, λάθος εκτιμήσεις και σπατάλες. Όμως, στον γενικό απολογισμό μετράνε η συνέπεια, η ενθάρρυνση της πολυσημίας και της καλλιτεχνικής πολυφωνίας, ο διαρκώς αυξανόμενος αριθμός θεατών (οι sold out προβολές και οι ουρές είναι πλέον κανόνας). Το Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης συνειδιποποίησε εγκαίρως ότι μια διεθνής κινηματογραφική διοργάνωση δεν μεταφράζεται μόνο σε ταινίες. Οφείλει να είναι τόπος συνάντησης, ζυμώσεων καινοουργιών προτάσεων, προώθησης συνεργασιών με συμμετέχοντες από όλον τον κόσμο. Προς αυτήν την κατεύθυνση κινείται και αυτή τη «συγγένεια» διερευνά.

Οι επέτειοι έχουν πλευρές προφανείς και άλλες, αναξιοποίητες. Οι απολογισμοί, τα πρόσωπα, οι αριθμοί, τα καταγεγραμμένα γεγονότα δίνουν σχήμα, υπόσταση, συνθέτουν τη μνήμη. Επιλεκτική ίσως, αλλά, όπως και να 'χει, επαρκής. Εκείνο που συνυπόθετος διαφεύγει είναι το αθέατο. Κυκλοφορεί στην ατμόσφαιρα της πόλης, ερεθίζει το βλέμμα, μετατοπίζει σιγά σιγά το λεξιλόγιο της επικοινωνίας, διαμορφώνει τη σκέψη, επηρεάζει τις συμπεριφορές. Συγκροτεί μια κοινότητα σχέσεων και αισθημάτων. Μεγαλώνουμε μαζί με το φεστιβάλ. Μετράμε ανεπαρκώς και αδυναμίες, κι εκείνοι κι εμείς. Κι όσο υπολογίζουμε αυτό το «αθέατο» μέσα μας και γύρω μας, τόσο αυξάνει η κατανόηση του εαυτού και του κόσμου.

Προβολή στο μέλλον της Θεσσαλονίκης

Αφού επιβίωσε της οικονομικής κρίσης, το Φεστιβάλ Κινηματογράφου γιορτάζει την 60ή επέτειο και κοιτάζει μπροστά

Της **ΓΙΩΤΑΣ ΜΥΡΤΣΙΩΤΗ**

Μία δεκαετία πριν, η Τόμπι Κιμ Λι (Toby Kim Lee), Αμερικανίδα νοτιοκορεατικής καταγωγής, έκανε τη διδακτορική της διατριβή στο πανεπιστήμιο του Χάρβαρντ για το Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης. Η ιδέα της να ερευνήσει έναν θεσμό με ιστορία μισού αιώνα γεννήθηκε σε μια σκοτεινή αίθουσα του East Village της Νέας Υόρκης το 2000. Το Φεστιβάλ Κινηματογράφου μαζί με τη Θεσσαλονίκη «ταξίδευσαν» ήδη στην άλλη άκρη του Ατλαντικού, κερδίζοντας αναγνωρισιμότητα και κοινό για το ελληνικό σινεμά.

Η έρευνά της κατά τη διετία 2008-2010 αποτελεί ντοκουμέντο, καθώς περιγράφει το φεστιβάλ μέσα από το κοινωνικό και πολιτικό κλίμα μιας από τις πιο δύσκολες περιόδους της χώρας. Τα μέτρα λιτότητας και η μείωση των δαπανών δεν άφησαν αλώβητο και το Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης (ΦΚΘ). Η κρίση χτύπησε την πόρτα του, αλλά η ιδέα για αναβολή ολίγων εβδομάδων απορρίφθηκε ασυζητητί. «Μια αναβολή θα σμάνει την καταδίκη του», δήλωνε το 2012 κατηγορηματικά ο δήμαρχος της πόλης Γιάννης Μπουτάρης. «Δεν σκοτώνεις έναν θεσμό που διανύει την έκτη δεκαετία της ζωής του. Το φεστιβάλ είναι ταυτισμένο με τη Θεσσαλονίκη. Είναι περιουσιακό στοιχείο της πόλης. Χάρη σε αυτό, η Θεσσαλονίκη ακούγεται πέρα από τα σύνορα της. Μαζί της θα συνεχίσει».

Το φεστιβάλ τότε στάθηκε στα πόδια του χάρη στα ευρωπαϊκά προγράμματα, χορηγούς και εθε-

«Πρέπει να ακολουθήσουμε μια νέα στρατηγική στην Ευρώπη ώστε να κερδίσουμε το χαμένο έδαφος», λέει ο καλλιτεχνικός διευθυντής Ορέστης Ανδρεαδάκης.

νούτες και χωρίς να μειώσει την ποιότητά του βρήκε τον βηματισμό του. Σήμερα στέρεο παι, με μια νέα δυναμική, προσπαθεί να ανακτήσει το χαμένο έδαφος του στον διεθνή κινηματογραφικό χώρο. Οι πολίτες το αγαλιάζουν. Έχει φανατικούς και σταθερούς σιनेφίλ, κερδίζει νεανικό κοινό, οι εθελοντές αυξάνονται (834 αιτήσεις για 200 θέσεις), οι προβολές του είναι sold out, οι συνεντεύξεις μεταξύ κωφών (ΜΟΜΜ, ΚΟΒΕ, ΚΟΦ κ.ά.) διευρύνονται, η γκρίνια για μεταφορά των γραφείων του ΦΚΘ από την Αθήνα στη Θεσσαλονίκη κόπησε με τη στιγμή διαμονής και προσπάθειας της γενικής διευθύντριας Ελίζ Ζαλαντό να διατηρήσει ζωντανά τον φεστιβάλ καθ' όλη τη

Σημιοτύπο από τη βράβευση της πρώτης διοργάνωσης το 1960: Από αριστερά, Ζωρζ Σαρρί, Αλέκος Σακελλάριος, Τάκης Κανελλόπουλος, Νίκος Κούνδουρος, Κατίνα Παξινού, Στρατής Μυριβήλης, Αλίκη Βουγιουκλάκη, Παντελής Ζερβός, Γιώργος Ρούσσος, Αριστείδης Καρύδης - Φουκς, Μάνος Χατζιδάκις.

δειξάν τον νέον δημιουργών μέσα από πρωτοβουλίες που εγκαίνιαζαν: είναι φέτος («Meet The Future» στην Αγορά, «Meet the Neighbors» – ένν διαγωνιστικό τμήμα). «Τα τελευταία χρόνια τρεις είναι οι κατευθύνσεις μας: να ανακτήσουμε την εμπιστοσύνη του ελληνικού κοινωνιογραφικού κόσμου, να διευθετούμε στην πόλη κατά τη διάρκεια όλς της χρονιάς με την αύξηση των δραστηριοτήτων μας, να ενισχύουμε τη διεθνή του φυσιογνωμία», αναφέρει ο καλλιτεχνικός διευθυντής του ΦΚΜ Ορέστης Ανδρεαδάκης. ««Κρατάμε τις ποιότητα, αυξήσουμε το κοινό –άνοδο ειστηρίων κατά 10% όταν οι περισσότεροι κληνηματογράφοι της χώρας είχαν μειώση– αλλά χάσαμε τον διεθνή

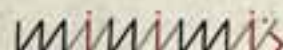
ανταγωνισμό, εξηγεί στην «Κ». Οι περικοπές τα τελευταία χρόνια λόγω της κρίσης μας εμπόδισαν να ειμαστέ ανταγωνιστικοί με τα ομοιόδη φεσιβάλ (Τεργέστη, Σεράγεβο, Γενεύη, Στοκχόλμη κ.ά.). Για να το πετύχουμε αυτό πρέπει να ακολουθήσουμε μία νέα στρατηγική στην Ευρώπη ώστε να κερδίσουμε το χαμένο έδαφος».

«Μοναδική εμπειρία»

Αρκούν μόνο η προσπάθεια του
φρεστιβάλ και η αγάπη του κοινού
για να γίνει πιο ανταγωνιστικό
στην Ευρώπη; Ποια είναι η θέση
της πόλης σε αυτή τη στρατηγική
στόχευση; «Η έκρηξη του το 1993
με τη μετεξέλιξη του από ελληνικό
σε διεθνές, πιστεύω ότι βοήθησε

και τη Θεσσαλονίκη στην ισχυροποίηση του brand name. Όλοι όσοι εργάστηκαν (Μισέλ Δημόπουλος, Δημήτρης Ειπίδης, Δέσποινα Μουζάκη) έβαλαν το λιθαράκι τους –πάνω στα οποία πατάμε– για την εξέλιξη του ΦΚΘ, που θεωρείται ένα από τα καλύτερα της Ευρώπης και το Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ ένα από τα καλύτερα στον κόσμο, επισημαίνει ο Ορέστης Ανδρεαδάκης. «Το φεστιβάλ έφερε σπουδαία ονόματα που παγκόσμιου σιनेμα, που άφησαν το ίχνος τους στη Θεσσαλονίκη, όχι μόνον επειδή έφαγαν στα εστιατόριά της, κινήθηκαν στους δρόμους της και στα μνημεία της αλλά πέρα από τη λάμψη, η παρουσία τους ήταν χρήσιμη για την ελληνική κινηματογραφία και, για το κοινό, μία μοναδική εμπειρία».

Είναι αμφίδρομη η σχέση φεστιβάλ - πόλεις; Επενδύει τελικά η πόλη στον πιο δημοφιλή θεσμό της; Με μια ματιά στις λίστες των χορηγών (φέτος συγκεντρώθηκαν 400.000 ευρώ) εύκολα διακρίνεται κανείς ότι τα τελευταία χρόνια, με εξαίρεση κάποια ξενοδοχεία, χώρους εστίασης και ονομαπαραγωγούς που προσφέρουν σε είδη, κανένας από τους μεγάλους ομίλους που δραστηριοποιείται στη Θεσσαλονίκη δεν συμβάλλει οικονομικά στο φεστιβάλ. «Η συμμετοχή της πόλης σε έναν θεσμό με ισχυρές προοπτικές ανάπτυξης δεν αφορά αποκλειστικά και μόνο το φεστιβάλ αλλά την επιθυμία των πόλεων. Ενδεικτικό μοντέλο αποτελεί το Φεστιβάλ Κινηματογράφου του Σεράγγεβο, το οποίο, αν και νεότερο της Θεσσαλονίκης (ιδρύθηκε το 1995), έχει εξελιχθεί στο σημαντικότερο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

MINIMS ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΓΕΑΤΡΟΥ

Πρόγραμμα In Νοεμβρίου 2019
ώρα 20:30

Τζόρτζης Σάνιας και Γίτα Άντων Γκάουλι

ΜΙΣΑ-ΜΙΣΑ

Σκηνοθεσία Παναγιώτης Λάρκου

Μετάφραση
Μαρίνα Χαϊτογιαννίδου
Πρωταγωνιστούν
Χάρης Απώνης
Στέλιος Καλλισπάρδης
Στέλιος Δουλαβέρης
Σοφία Τσελεπίδη
Παραγωγή
MINIMS Εταιρεία Θεάτρου
Υπεύθυνη επικοινωνίας
Μαρίτσα Λαυρινή
Φωτογραφία
Γάιος Λυκοπαρίδης

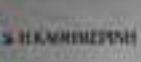

Τιμή εισιτηρίου 13€
(Γενική είσοδος)
Κρατήσεις-Πληροφορίες
99035132
Προπώληση

Θέατρο "ΧΩΡΑ"
Καρόι (Πρώτο Δημοτικό Λυκείο)
Κόλα Παράσκεψη, Σάββατο και Κυριακή στις 20:30

Χορηγός

Χορηγός επικοινωνίας
 &

26, 27 ¹⁰ ΞΕΓΕΛΩΝΤΑΣ ΤΟ ΔΙΑΒΟΛΟ OUTWITTING THE DEVIL του Akram Khan Σάββατο, Κυριακή 20:30 [80'] ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΧΟΡΟΣ		 ΔΙΕΘΝΕΣ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ 2019 Διοργανωτής Organiser Άλλος Αναχωτικός Nicodemus Municipality
	31 ¹⁰ ΦΩΤΕΙΝΗ ΒΕΛΕΣΙΩΤΟΥ: ΜΟΥΣΣΕΣ ΤΟΥ ΡΕΜΠΕΤΙΚΟΥ Πέμπτη, 20:30 [120'] ΜΟΥΣΙΚΗ	
03 ¹¹ ΑΣΤΕΡΙΣΜΟΙ της Ισπανικής ομάδας Aracaladanza Κυριακή 16:30, 20:30 [50'] ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΧΟΡΟΣ ΓΙΑ ΟΛΗ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ		

Χρυσός Χορηγός	Αργυρός Χορηγός	Χορηγός Φιλοξενίας	Χορηγοί
  	 THE CLASSIC hotel	 ONASSIS STEGI Πάνως Γραμματίδης	 PEAR & PAIR CREATING EXPERIENCE

Χορηγός Αερομεταφορών	Χορηγοί Επικοινωνίας		
 A STAR ALLIANCE MEMBER	<u>ΧΟΡΟΣ</u> Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ PIK in-cyprus ACTIVE	<u>ΜΟΥΣΙΚΗ</u> AMF ΣΕΡΡΕΣ ΠΟΛΙΤΗΣ	<u>Εισιτήρια, Πληροφορίες</u> www.nicosia.org.cy www.soldoutticketbox.com 22 79 79 79

Ο ευγενής «μουσειοπλάστης» από τη Λάρνακα

Ο Δημήτρης Πιερίδης περιγράφει στην «Κ» την αγάπη του για την αρχαία κυπριακή τέχνη και το πάθος του για τα μουσεία

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ο Δημήτρης Πιερίδης είναι από τους ανθρώπους που θα ήθελες να συζητάς για πάρα πολλές ώρες, να λες απλώς μια λέξη και να τον αφήνεις να διηγείται. Πρόκειται για έναν άνθρωπο με πάρα πολύ χιούμορ, που ξέρει πώς να κάνει τον φιλοξενούμενό του να νιώσει άνετα. Συνάντησα τον κ. Πιερίδη στο Αρχαιολογικό Μουσείο του Ιδρύματος Πιερίδη στη Λάρνακα, όπου βρίσκεται και η ιδιωτική κατοικία του. Το ίδιο το κτήριο είναι ιστορία, και αν το προσέξεις καλά και το αφουγκραστείς μπορείς να ακούσεις τις ιστορίες ολόκληρης της οικογένειας Πιερίδη. Με τον κ. Πιερίδη μιλήσαμε για αρκετή ώρα, εν όψει και της εκδήλωσης που προγραμματίζεται από το Δημοτικό Κέντρο Τεχνών (NIMAC) προς τιμήν του στις 30 Οκτωβρίου. Όπως μου είπε η δημιουργία μουσείων και χώρων πολιτισμού είναι κάτι σαν εθνική υποχρέωση και μάλιστα ο τίτλος «Μουσειοπλάστης» που του δόθηκε κατά τα εγκαίνια έκθεσης στην Ερμούπολη της Σύρου, τον εκφράζει πλήρως.

—Είστε γόνος μιας εκ των ιστορικότερων οικογενειών της Κύπρου.

—Να σας πω ότι οι πρόγονοί μου ήλθαν από τα Επτάνησα, στα μέσα του 1700. Η δική μου οικογένεια ήλθε από τη Ζάκυνθο το 1753 με διάταγμα του δόγη της Βενετίας ως πρόξενοι της Γαλλνοτάτης Δημοκρατίας στην Κύπρο. Ο υιός Δημήτριος και ο πατέρας του Πιεράκης ως δραγομάνος. Ο Δημήτριος απέκτησε τον νεότερο Πιεράκη, ο οποίος ήταν μέλος της Φιλικής Εταιρείας και του ανατέθηκε το πρόξενο του Ενωμένου Κράτους Λομβαρδίας – Βενετίας, παρόλο που ήταν πρόξενος, προσεκλήθη από τον Οθωμανό διοικητή της Κύπρου, και όταν έφτασε είχαν ήδη συλληφθεί ο αρχιεπίσκοπος Κυπριανός και οι υπόλοιποι ιεράρχες. Την επομένη ο διοικητής ζήτησε από τον Πιεράκη Δημήτριο να αλλάξοποτήσει για να σώσει τη ζωή του και του απάντησε εκείνος «Εμμένειν», που είναι και στο έμβλημα του Ιδρύματος Πιερίδη. Τον κατατόμισαν και εκείνον. Παρόλο, λοιπόν, που είμαστε 11 γενιές στη Λάρνακα, οι ρίζες της οικογένειας είναι επτανησιακές και από τον προπάππο και από την προμάμη, η οποία κατήγεται από μία πολύ σημαντική οικογένεια της Κεφαλληνίας από το Λαζούρι, την οικογένεια Καρύδη, με απώτατη καταγωγή από τη Σικελία. Η Μαριού, από την Κεφαλονιά παντρεύτηκε τον Δημητράκη.

—Εσείς τι είστε κ. Πιερίδη;

—Εγώ είμαι Έλληνας και όταν σε παλαιότερη συνέντευξή μου πάλι στην Καθημερινή, με είχαν ρωτήσει «αν δεν είστε Έλληνας τι θα ήσασταν;», τους απάντησα φιλέλληνα!

—Νιώθετε κάποιου είδους ευθύνη φέρνοντας το όνομα Πιερίδη;

—Όχι μόνο ευθύνη, αλλά και υποχρέωσή μου να συνεχίσω τις αρχαιολογικές συλλογές πέντε γενιών. Αρχικά το θεώρησα ως ελάχιστο εθνικό καθήκον, μετά αγάπησα τόσο πολύ την αρχαία κυπριακή τέχνη –ιδίως την προϊστορία– και με πάθος πλέον συνέλλεγα. Τολμώ να πω ότι ήμουν «τυχερός» στην ατυχία της Κύπρου, διότι την περίοδο των διακοινοτικών, στους τ/κ θύλακες γινόντουσαν ανεξέλεγκτα εκσκαφές... όχι ανασκαφές, και δεν

Είναι πολύ μεγάλη αγάπη η αρχαιολογία, και για τον συλλέκτη ακόμη μεγαλύτερη είναι η ευχαρίστηση όταν το αντικείμενο που απέκτησε προέρχεται από την ίδια του την πατρίδα.

μπορούσε να επέμβει η Αστυνομία. Δυστυχώς, σε σημαντικά νεκροταφεία προϊστορικά, όπως στον Κοτσιάτη, στο Μαρκί, ή στη Σουσκίου στην Πάφο, που βρέθηκαν στους τ/κ θύλακες γινόταν τρομερές παράνομες εξαγωγές, από τους πάντες, οπότε σκέφτηκα να έρθω σε επαφή με κάποιους τ/κ και διπλωσάσα τις τιμές και όταν έμαθαν ότι υπάρχει ένας «τρελός» στην Αμμόχωστο –όπου ζούσα τότε–, ο οποίος προσφέρει περισσότερα για αγορά, είχα την πρώτη επιλογή... και έτσι μπόρεσα και συνέλεξα 620 αριστουργήματα.

—Η συλλεκτική σας καριέρα δηλαδή ξεκίνησε τότε;

—Η μόνη συλλογή που έκανα μικρότερος, ζώντας σε ένα σπίτι γεμάτο αρχαιότητες, κάτι το πολύ βαρύ

Ο Δημήτρης Πιερίδης από τη δεκαετία του 1960 συγκεντρώνει αρχαιότητες και θεωρεί υποχρέωσή του τη διαφύλαξη και την ανάδειξή του, ακολουθώντας μια παμπάλαια οικογενειακή παράδοση.

για ένα παιδί, που δεν μπορούσε καν να παίξει μέσα στο σπίτι, ήταν να μαζεύω φωτογραφίες από έργα τέχνης που έχουν περισσότερο χρώμα, για να δώσω ζωντάνια στον χώρο.

—Τι είναι για εσάς η συλλογή αρχαιοτήτων;

—Είναι πολύ μεγάλη αγάπη η αρχαιολογία, και για τον συλλέκτη ακόμη μεγαλύτερη είναι η ευχαρίστηση όταν το αντικείμενο που απέκτησε προέρχεται από την ίδια του την πατρίδα. Υπάρχουν αριστουργηματικά μουσεία στο εξωτερικό, που δεν έχουν τη δική μας ιστορία, και αποτελούνται κυρίως από δωρεές συλλογών. Δεν νομίζω ότι σκιρτά η καρδιά κάποιου, απλώς τα θαυμάζει... Όταν εγκαταστήσαμε με τον τότε πρόεδρο Γλαύκο Κληρίδη την έκθεση κυπριακών αρχαιοτήτων

στο Μητροπολιτικό Μουσείο της Νέας Υόρκης, πραγματικά αισθανόμουν μία πολύ βαθιά συγκίνηση και είπα στον πρόεδρο... «νομίζω, πρόεδρε, ότι με την παρουσία μας νομιμοποιήσαμε την αρχαιοκαπλία του Τσεσνόλα», και εκείνος πολύ σωστά μου απάντησε, «ναι, Δημήτρη μου, αλλά 15 με 20 χιλιάδες επισκέπτες την ημέρα βλέπουν την Κύπρο». Σκέπτομαι τώρα εγώ, αν όλα αυτά ευρίσκοντο εδώ που θα παρουσιάζοντουσαν; Στις αποθήκες των επαρχιακών μας μουσείων, που της Λάρνακας και της Πάφου είναι ακόμη κλειστά; Σε εκείνο της Λευκωσίας που ακόμη δεν έχει μετακινηθεί και ειλικρινά χαίρομαι όταν έρχονται εδώ αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων, γενικότερα επισκέπτες και βλέπουν 9.000 χρόνια αρχαίας κυπριακής τέχνης και φεύ-

γουν ευχαριστημένοι, έχοντας δει και την ελληνικότητα της Κύπρου.

—Έχετε, λέτε, δηλαδή μουσειολογικό πρόβλημα;

—Σοβαρότατο πρόβλημα. Είναι τέτοιος ο αρχαιολογικός πλούτος μας και αυτό το τεράστιο πολιτιστικό μας όπλο πρέπει να το προβάλλουμε ακόμη περισσότερο. Μπορεί στο πολιτικό θέμα να υπάρχουν διάφορα αντεπιχειρήματα στα δικά επιχειρήματα. Πώς μπορούν όμως να διαψεύσουν ότι η Μεγαλόνησος με τον ευρύτερο ελληνικό χώρο αποτελούν την κοιλίδα του δυτικού πολιτισμού; Τα αντικείμενα που υπάρχουν στα μουσεία μας είναι η απόδειξη.

—Ως κράτος χρησιμοποιούμε αρκετά αυτό το όπλο;

—Όχι όσο θα έπρεπε. Εμείς, βέ-

βαια, εμείς ως Ίδρυμα ναί. Πρόπερσι για παράδειγμα συμμετείχαμε σε πέντε εκθέσεις εκτός Κύπρου με αρχαιότητες του μουσείου μας, ως Κύπρος. Πρέπει να πω ότι εμείς με εννέα μουσειακούς χώρους, καλύπτοντας σχεδόν όλους τους τομείς της τέχνης είμαστε εξωστρεφείς. Και έχω δεχθεί με ευγνωμοσύνη από εννέα αρχηγούς ευρωπαϊκών κρατών έντεκα τιμητικές διακρίσεις και αυτό είναι μια αναγνώριση της ιδίας της Κύπρου. Όταν το 1970 εστάλη η πολύ σημαντική έκθεση «Θησαυροί της Κύπρου» σε πολλές ευρωπαϊκές πρωτεύουσες, στη Στοκχόλμη ο αρχαιολόγος βασιλιάς της Σουηδίας Γουσταύος ΣΤ΄ Αδόλφος (είχε διενεργήσει ανασκαφές στην Κύπρο τη δεκαετία του '30), είπε: «Η μικρή μεγάλη Κύπρος και πόσα της οφείλουμε στον δικό μας δυτικό πολιτισμό. Έκανε μάλιστα και μια παρέμβαση που εξέπληξε, λέγοντας: «Θέλω να ξέρετε ότι χάρις σε έναν Κύπριο φιλόσοφο, από την ιδιαίτερη πατρίδα του πέμπτου γενιάς προξένου μας, Δημήτρη Πιερίδη, ο Ζήνων Κιτιεύς ακόμη και σήμερα επιπράζει την πολιτική σκέψη του δυτικού πολιτισμού». Αυτά λένε κάτι.

—Σας αρέσει κύριε Πιερίδη ο τίτλος «άνθρωπος του πολιτισμού»;

—Η εφημερίδα σας παλαιότερα με είχε αποκαλέσει «ο μουσειοπλάστης», κάτι που μου άρεσε πάρα πολύ, όταν εγκαταστήσαμε στην Ερμούπολη της Σύρου, έκθεση προς τιμήν του Δημήτριου Πιερίδη (παππούς του παππού μου), ο οποίος το 1830 ξεκίνησε την αρχαιολογική συλλογή. Τότε, λοιπόν, λειτουργούσαν ήδη το Σπίτι της Κύπρου, η Πινακοθήκη της Γλυφάδας, την Πινακοθήκη των Κυκλάδων στην Ερμούπολη, οπότε μου απέδωσαν τον τίτλο του μουσειοπλάστη. Είναι η ζωή μου ο πολιτισμός, είμαι τόσο πολύ συνυφασμένος με τα εννέα μας μουσεία, που με σταμάτησαν στον δρόμο στην Αθήνα δύο άγνωστές μου κυρίες και μου είπαν: «Μήπως είστε ο κ. Πιερίδης, το Μουσείο;», εγώ απάντησα, ελπίζω να εννοείτε σύγχρονες τέχνες, αλλά μη βιάζεστε τόσο.

—Υπάρχουν αντικείμενα που έχετε αναζητήσει και δεν έχετε καταφέρει να αποκτήσετε; Έχετε αρχαιολογικό απωθημένο;

—Το συλλεκτικό πάθος δεν έχει όρια και ό,τι δεις πως έχουν οι άλλοι ζηλεύεις. Δεν μπορείς, όμως, να τα έχεις όλα. Πρέπει να ομολογήσω ότι κατά την ασ την πούμε εκστρατεία μου την περίοδο 1964-1974 στα τ/κ χωριά μπόρεσα και συγκέντρωσα πάμπολλα αριστουργήματα, ιδίως από την προϊστορική εποχής που την ξεχωρίζω, και αυτό που αγαπώ περισσότερο είναι τα χειροποίητα ερυθρά στιλβωτά αγγεία του 2300-1950 π.Χ. της πρώιμης Εποχής του Χαλκού.

Σήμερα στην τέχνη έχουμε φτάσει στον κορεσμό

—Μιας και μιλάμε για είδη... πώς βλέπετε την τέχνη σήμερα;

—Να πω ότι μου αρέσει η σύγχρονη τέχνη, η πραγματική ζωγραφική και γλυπτική. Δεν μου αρέσει η υπεραιλουστειση στην τέχνη... όχι τα απολύτως αφηρημένα, που πρέπει να σου τα εξηγήσει ο κάθε υστερικός της τέχνης... Ελπίζω, πάντως, ότι θα επανέλθουμε σιγά-σιγά στην τέχνη του Ρομαντισμού. Φοβάμαι ότι οι ιστορικοί της τέχνης μετά από πενήντα-εξήντα χρόνια, αν δουν φωτογραφίες σημερινών έργων θα πουν «τι έκαναν τότε αυτοί οι άνθρωποι με τόσα παραδείγματα...». Στην ηλικία μου προσπαθώ να αφομιώσω συνεχώς νέους όρους, με τέτοια ταχύτητα εξελίσσονται όλα και όταν θα υπάρξει ο κορεσμός τότε θα επανέλθουμε στον ρομαντισμό που στο κάτω-κάτω είναι η ανθρώπινη φύση η ίδια.

—Έχετε φτάσει στον κορεσμό στην τέχνη;

—Ναι, πράγματι... ο άνθρωπος ο

Όταν θα υπάρξει ο κορεσμός τότε θα επανέλθουμε στον ρομαντισμό που στο κάτω-κάτω είναι η ανθρώπινη φύση η ίδια.

ίδιος, ως άτομο, θα κουραστεί και θα επανέλθει στον εαυτό του.

—Η σύγχρονη κυπριακή τέχνη σήμερα;

—Έχει αρκετά να επιδείξει και χαίρομαι διότι και τα νέα παιδιά ασχολούνται έχουν αποφύγει την υπεραιλουστειση, είτε στην κατασκευή, είτε στη γλυπτική. Δεν μπορεί για παράδειγμα ένας γλύπτης για μήνες ολόκληρους να δουλεύει πάνω στο μάρμαρο για να σου παρουσιάσει ένα αριστούργημα και κάποιος άλλος να πετάει το ένα πάνω στο άλλο τέσσερα καμένα ξύλα και να σου λέει: το τέλος της ύπαρξής μας στον πλανήτη και πρέπει εσύ

να στέκεις με θαυμασμό απέναντι και να λες... «Α! λιποθυμή!».

—Το Ίδρυμα Πιερίδη πώς συστήθηκε;

—Είχα συστήσει πριν από την εισβολή το Ίδρυμα εις μνήμη των προγόνων μου με δωρεά όλων των συλλογών σε αυτό για να υπάρξει μία συνέχεια. Σήμερα με το Πολιτιστικό Ίδρυμα της Τράπεζας Κύπρου προχωράμε χέρι με χέρι. Προχωρήσα και στην Ελλάδα να δημιουργήσω το τρίπτυχο Αρχαιολογία, Λαϊκή Τέχνη και Σύγχρονη Τέχνη. Το 1996 που επέστρεψα στην Κύπρο δημιουργήθηκαν εδώ το Δημοτικό Κέντρο Τεχνών Λευκωσίας –Συνεργασία Ίδρυμα Πιερίδη, το Εθνογραφικό στο Αυγόρου με τις συλλογές της μητέρας μας, το Αρχαιολογικό Μουσείο Πιερίδη, και το Ίδρυμα Θεολόγισσας Ζωής με τον Γιώργο Τορνάρη και μαζί με τον Δήμο της Αγίας Νάπας το Μουσείο Θάλασσα

—Για το Δημοτικό Κέντρο Τεχνών

Λευκωσίας τι έχετε να πείτε;

—Έγιναν εκεί σπουδαίες εκθέσεις, σημαντικά πράγματα και θα γίνουν ακόμη περισσότερα υπό τη διεύθυνση ενός εξαιρετικού ανθρώπου, του Γιάννη Τουμαζή. Θα πρέπει να πω ότι χρειάζονται δύο πράγματα, η συνεργασία με την τοπική αυτοδιοίκηση και το ανάλογο κτήριο. Όταν ο πολύ φιλοπρόοδος τότε δήμαρχος Λευκωσίας Λέλλος Δημητριάδης επισκέφθηκε την Πινακοθήκη μου στη Γλυφάδα και είδε 1500 τετρ. μ. μου είπε «έλα στη Λευκωσία να δούμε κάτι», ήταν το μισοκαμένο κτήριο της παλιάς Ηλεκτρικής από το 1947 εγκαταλελειμμένο. Ας είναι καλά και ο φιλότεχνος πρώην πρόεδρος Γ. Βασιλείου, που κανόνισε ένα συμβολικό μίσθωμα, μας παραχωρήθηκε το κτήριο με τον όρο να συνεργαστεί το Ίδρυμα με τον Δήμο Λευκωσίας. Κανένας δεν μπορούσε να πιστέψει ότι η Λευκωσία θα έμπαινε στον χάρτη των μεγάλων ετήσιων ευρωπαϊκών εκδηλώσεων.

Ελπίζω, ότι θα επανέλθουμε σιγά-σιγά στην τέχνη του Ρομαντισμού.

Ο καμβάς χώρος συνάνθρωπωσης ανθρώπων

Η ζωγράφος Χαρούλα Νικολαΐδου παρουσιάζει τη δουλειά της για πρώτη φορά στην Κύπρο στην Isnotgallery στη Λευκωσία

Της **ΛΟΥΙΖΑΣ ΛΟΥΗ**

Η Isnotgallery στη Λευκωσία παρουσιάζει την ατομική έκθεση της Ελληνίδας εικαστικού καλλιτέχνη Χαρούλας Νικολαΐδου με τίτλο «Situations». Η Χαρούλα Νικολαΐδου είναι αριστούχος απόφοιτη του τμήματος Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών της Σχολής Καλών Τεχνών του ΑΠΘ το 2010 και έχει στο ενεργητικό της έχει ατομικές εκθέσεις σε Ελλάδα και εξωτερικό καθώς και πλήθος συμμετοχών σε ομαδικές εκθέσεις. Στην έκθεση «Situations» η Χαρούλα Νικολαΐδου παρουσιάζει με λεπτότητα και ευαισθησία το θέμα της συντροφικότητας, της οικογένειας αλλά και του συνόλου. Οι φιγούρες που προβάλλει στους πίνακές της δεν είναι ποτέ μοναχικές. Παρουσιάζονται σε ένα σύμπλεγμα φιγούρων που δίνουν την αίσθηση μιας συνεχούς αρμονικής και ισορροπημένης κίνησης.

Όπως μας εξήγησε ο επιμελητής της έκθεσης Άντρος Ευστάθιου, οι πίνακες δείχνουν έντονα το στοιχείο της δυνατής οικογενειακής σύνδεσης της καλλιτέχνης. Βλέποντας τη έκθεση αντιλήφθηκα ότι η Νικολαΐδου έχει επιρροές από διάφορους καλλιτέχνες, όπως τον Φράνσις Μπέικον, Τζιόρτζιο Ντε Κίρικο αλλά και από τον Ελ Γκρέκο. Βασίζεται στις παραμορφωμένες φιγούρες του Bacon αλλά την ίδια στιγμή ανατρέπει την ανθρώπινη / υλική διάθεση που χαρακτηρίζουν το έργο του μεγάλου αυτού καλλιτέχνη και το μεταφέρει σε ένα μάλλον πνευματικό επίπεδο. Το σπάσιμο της φόρμας και των όγκων έχει σαν αποτέλεσμα τη διάλυση της

Η Νικολαΐδου φαίνεται ότι δεν φοβάται να παίξει με χρώματα και μοτίβα, αναμειγνύοντας παστέλ και ξεθωριασμένους τόνους με έντονα σε σημεία χρώματα.

φιγούρας που γίνεται η αφετηρία για την εξαύλωση της ανθρώπινης παρουσίας. Βλέποντας και αναλύοντας το έργο της Χαρούλας Νικολαΐδου, ο χρόνος είναι ένας κύριος παράγοντας, κάτι που φαίνεται μέσω των φιγούρων που έχουν οι πίνακες της. Θα μπορούσε κάποιος να πει πως λόγω του χρόνου υπάρχει αυτή η «φθορά», η αποδόμηση των χαρακτηριστικών στα άτομα/πρόσωπα που παρουσιάζει.

Η Νικολαΐδου φαίνεται ότι δεν φοβάται να παίξει με τα χρώματα και τα μοτίβα, αναμειγνύοντας παστέλ και ξεθωριασμένους τόνους με έντονα σε σημεία χρώματα. Έχει αφαιρετικότητα η ζωγρα-

φική της, ειδικά στους πρωταγωνιστές των πινάκων της, στις φιγούρες αλλά και παράλληλα μια γεωμετρία, μια δομή στο φόντο. Το αίσθημα που αφήνει νομίζω η έκθεση της Χαρούλας Νικολαΐδου είναι ότι με διάφορους χρωματικούς πειραματισμούς και με την αποδόμηση της φόρμας βοήθησαν στο να βγάλει και να δώσει στον θεατή μια εικόνα με προσωπικούς προβληματισμούς στο θέμα της απομόνωσης και της αποξένωσης του ανθρώπου.

Άμεση σωματική εμπειρία

Όπως σημείωσε και η ιστορικός τέχνης Στέλλα Σοφοκλέους στην

ομιλία της στα εγκαίνια της έκθεσης: «Στο εικαστικό ιδίωμα της Χαρούλας Νικολαΐδου το φύλο και η σεξουαλικότητα δεν βρίσκονται στο επίκεντρο, αλλά αντίθετα θα λέγαμε πως τα γυμνά άκρα λειτουργούν ως όχημα για την ευκρινέστερη απόδοση των μορφών. Οι ογκώδεις φιγούρες επιβάλλονται ολοκληρωτικά πάνω στη ζωγραφική επιφάνεια και υποβάλλουν το αίσθημα της άμεσης σωματικής εμπειρίας και επαφής. Η σχέση που αναπτύσσεται μεταξύ των παλλόμενων μορφών και του κενού χώρου είναι αντιθετική και αλληλοσυμπληρούμενη την ίδια στιγμή. Η οπτική του χώρου της

Χ. Νικολαΐδου εκφράζει την έννοια της σιωπής. Ο θεατής μένει μετέωρος μεταξύ των όγκων των επιβλητικών εν κινήσει σωμάτων και της ονειρικής πραγματικότητας που εκτείνεται γύρω από αυτά. Είναι η ανάδυση της φιγούρας μέσα από ένα ασαφές, α-χωρικό, α-χρονικό φόντο, με τις φιγούρες να κατοικούν στον κόσμο των αναμνήσεων και του ονείρου. Ο καμβάς γίνεται ένας χώρος εσωτερικός και προσκαλεί τον θεατή να βυθιστεί σε αυτό και να μετέχει συνειρμικά στην αφηρημένη ροή των σωμάτων. Η γραφή, το χρώμα και η υλικότητα, γίνονται η γλώσσα των ανθρώπινων συ-

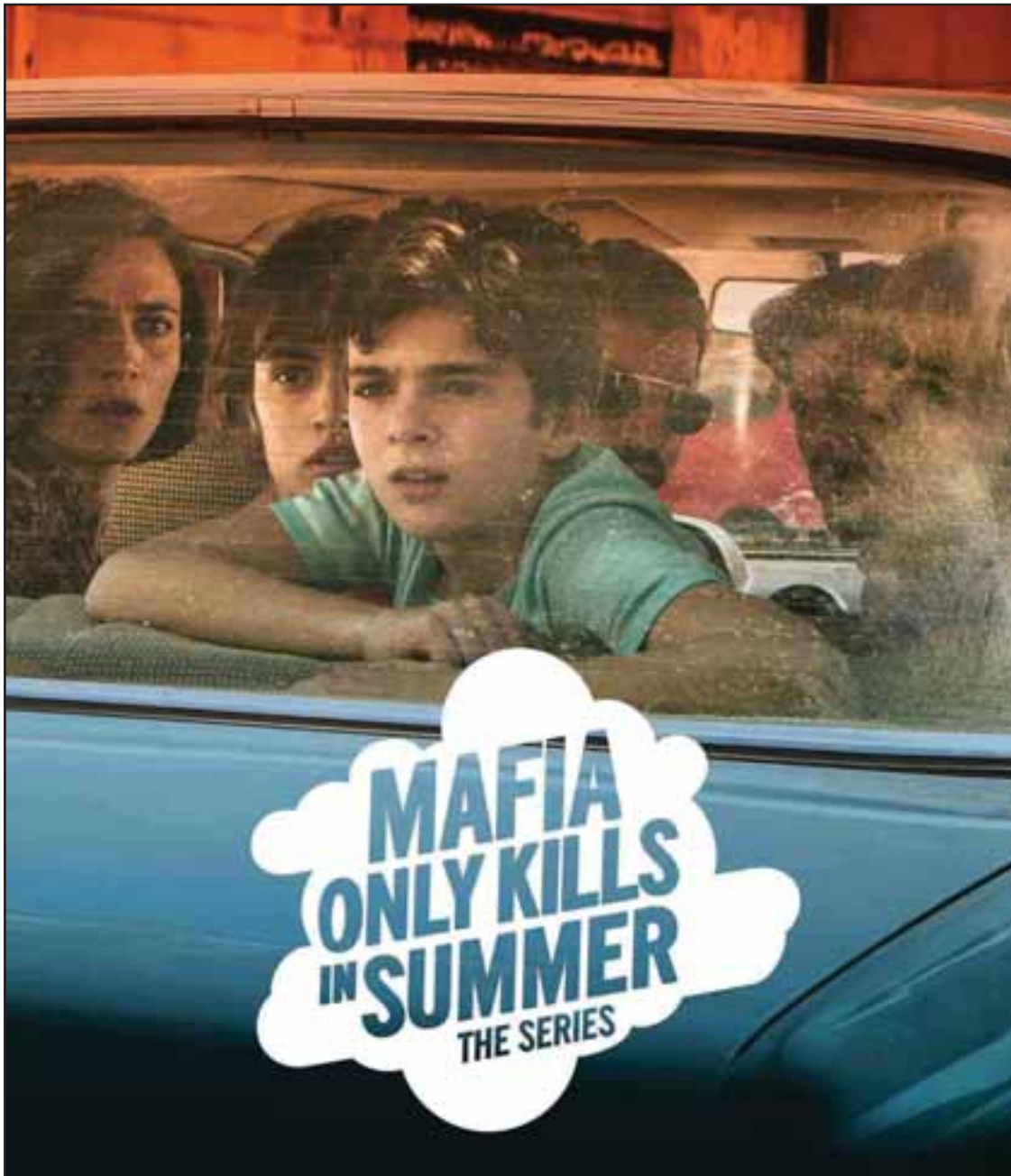
Το σπάσιμο της φόρμας και των όγκων έχει σαν αποτέλεσμα τη διάλυση της φιγούρας που γίνεται η αφετηρία για την εξαύλωση της ανθρώπινης παρουσίας.

ναισθημάτων, εξυμνώντας την εσωτερικότητα και την έκσταση της ύπαρξης. Δίχως επιτηδευμένη μέριμνα και πρόθεση για το αποτέλεσμα, δίχως προμελέτη η Χαρούλα Νικολαΐδου παράγει αυτό που οι κριτικοί ονομάζουν υπαρκτή ζωγραφική.

Διαμέσου της τέχνης το κορμί γίνεται ένας τόπος εσωτερικός και αποπειράται να πειραματιστεί με τη φύση της έκφρασης. Όπως γράφει η ίδια η εικαστικός: Οι ζωγραφικές αεικίνητες χειρονομιακές ενέργειες, ως ασκήσεις αυτοανάλυσης μεταφέρονται ως σχήματα ύφους που εμπλουτίζονται με υποχθόνιες σημασίες διαισθητικής ενόρασης.

Τα ίχνη ως νύξεις, υποδείξεις, υπαινιγμοί, συναντούν τα χρωματικά επαναλαμβανόμενα χειρονομιακά παιχνίδια της γραμμής. Αυτή η ερμηνεία της κινητικής και χρωματικής ενέργειας μεταλλάσσει διαρκώς το στατικό σημείο της πρώτης εγχείραξης, ενεργοποιώντας τη λευκή επιφάνεια του χαρτιού ή του καμβά».

➡ «Situations», Χαρούλα Νικολαΐδου στην Isnotgallery. Διάρκεια έως 6 Νοέμβριου 2019.

Νέα ανατρεπτική σειρά.

Κάθε Παρασκευή στις 22:00 αποκλειστικά στο Movies Best HD!

Η ιστορία εκτυλίσσεται στο Παλέρμο το 1979 μέσα από τα μάτια του μικρού Σαλβατόρε.

Ο Σαλβατόρε ερωτεύεται τη συμμαθήτριά του, Αλίσε, και αρχίζει να συναγωνίζεται τον καλύτερό του φίλο για τα μάτια της. Στο μεταξύ, ο πατέρας του, Λορέντζο, προσπαθεί να μείνει πιστός στις αρχές του σε μια πόλη όπου οι νόμοι της Μαφίας κυριαρχούν.

Όσο πιο πολύ, όμως, αντιτίκεται στη Μαφία, τόσο περισσότερο αναγκάζεται να συμβιβαστεί.

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Της ΜΑΡΙΑΛΕΝΑΣ ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

Απαντάτε... αλλήλους

Ημαμά φωνάζει στα δυο της παιδιά. Αυτά επιδεικτικά γυρνούν την πλάτη. Η μαμά φωνάζει, αυτά συνεχίζουν να την αγνοούν. Η σκηνή πρέπει να έχει επαναληφθεί άπειρες φορές στην κοινή τους ζωή. Η μαμά αποσύρεται. Εταιρείες ζητούν την πρόσληψη νέων εργαζομένων. Καλούν υποψηφίους να υποβάλουν τα βιογραφικά τους· όσοι ενδιαφέρονται συμμετέχουν. Και μετά σιωπή. Οσοι δεν ανήκουν στους «τυχερούς», δεν γνωρίζουν εάν ελήφθη καν το βιογραφικό τους.

Εκδοτικοί οίκοι λαμβάνουν καθημερινά χειρόγραφα. Κάποιοι έχουν την ευαισθησία να στείλουν ένα μήνυμα ότι έλαβαν το χειρόγραφο. Οι περισσότεροι δεν το συνηθίζουν, ρίχνουν στο κενό την ελπίδα ότι κάπου μακριά κρύβεται ενδοχομένος ο επόμενος Προυστ ή σίγουρα η αγωνία κάθε ανθρώπου που φαντασιώνεται –έστω και ψευδώς– κάτι για τον εαυτό του.

Είναι και οι αναγνώστες των εφημερίδων. Κάποιοι ενθουσιωδώς στέλνουν μήνυμα στον «αγαπημένο» τους συντάκτη να του εκφράσουν θαυμασμό ή πικρία, θυμό για όσα γράφτηκαν. Και αυτά ίσως μένουν αναπάντητα. Ο συντάκτης, ο αρκισυντάκτης, ο διευθυντής έχει άλλες έγνοιες στο κεφάλι του.

Στις διαπροσωπικές σχέσεις, αυτή η στάση έχει λάβει διαστάσεις επιδημίας. Το Διαδίκτυο ευνοεί αυτήν τη στάση. Υπάρχουν πολλοί που, αν σε κάτι δεν τους εξυπηρετεί το μήνυμά και κυρίως ο άνθρωπος που τους έχει στείλει, δεν απαντούν ποτέ. Αυτό συμβαίνει μεταξύ φίλων, συνεργατών, ακόμη και σχέσεων που υπήρξαν συναισθήματα. Όταν αλλάξει ο καιρός, η διάθεση, όταν κάτι δεν βολεύει, τότε είναι νομιμοποιημένο από την προσωπική ηθική, από την περιρρέουσα ατμόσφαιρα, ότι μπορείς κάλλιστα να βυθίσεις το μήνυμά του άλλου, και τελικά τον άλλον, στην αφάνεια.

Γιατί αυτή η τόσο φαινομενικά απλή στάση, που δηλώνει «σε αποφεύγω», «δεν μου είσαι τίποτα, έχω άλλα καλύτερα να κάνω», είναι μια βαθιά επιθετική κίνηση μέσα στην παθητικότητα της; Διότι αναδεικνύει τη σχέση ισχυρού και ανίσχυρου. Γιατί μετατρέπει την επιθυμία για συνάντηση σε άδειασμα και σε χρηστικότητα. Το πρόσωπο στο οποίο απευθύνεσαι αποφασιζει ότι εσύ δεν έχεις

Δεν είναι τυχαίο ότι τα νέα παιδιά κάνουν τεράστιο αγώνα για να γίνουν αναγνωρίσιμα μέσα από τα χιλιάδες τάλεντ σόου. Μόνο ως τέτοιος επιβιώνεις. Μόνον έτσι σου απαντούν.

Ανταποκρινόμαστε γιατί ο άλλος μπορεί να είναι σημαντικός για τη δουλειά μας, κάνουμε παρέες γιατί κάποιος θα μας φανεί χρήσιμος...

πρόσωπο. Σε διαγράφει, σε αγνοεί. Αυτό δημιουργεί θυμό.

Ο λαός λέει ότι ο διάβολος κρύβεται στις λεπτομέρειες. Εκεί πρέπει να ψάχνουμε το προϊόν του άλλου. Ακόμη και την εποχή που δεν είχε αλώσει το Διαδίκτυο το θένος της ζωής μας. Οι δικαιολογίες πολλές: «Αν απαντούσαμε, δεν θα κάναμε άλλη δουλειά». Η δημιουργία ενός πόντου ηλεκτρονικού μηνύματος δίνει πίσω κάτι στον άλλον, έστω μια τυπική απάντηση. Επίσης, πολλοί από αυτούς που διαλαλούν ότι δουλεύουν πολύ και δεν προλαβαίνουν, τις περισσότερες φορές είναι απασχολημένοι με την προσωπική τους ατζέντα –καθόλου αθέμιτο– χρησιμοποιώντας ένα δημόσιο λειτουργήμα για άλλους λόγους. Επίσης, επειδή πλέον μπορεί κανείς να το συναντήσει ακόμη και σε ανθρώπους που συνεργάζονται μεταξύ τους, θα έλεγα

ότι οδηγούμαστε σε μια ανάλυση βαθύτερης ψυχικής τάξης, ζήτημα θα λέγαμε ανατροφής. Δεν ξέρω αν είναι τόσο διαδεδομένο σε άλλες χώρες, αλλά εδώ γίνεται συνεχώς μια προσπάθεια αποπροσωποποίησης μιας μερίδας του κόσμου. Αφού δεν είσαι «γνωστός» ή χρήσιμος, κανείς δεν σε παίρνει στα σοβαρά, κανείς δεν θα μπει στον κόπο να σου απαντήσει ούτε στη δουλειά, ούτε στις προσπάθειες ανάδειξης ενός πνευματικού έργου, ούτε καν για μια φιλική προσέγγιση. Σε αυτήν τη χώρα, όπου ο σεβασμός είναι λέξη που θα πρέπει να ταξιδέψουμε για να τη φέρουμε, έχουμε μάθει να λειτουργούμε κατ' ανάγκην, με φόβο. Αγαπάμε επειδή φοβόμαστε μη χάσουμε ή μη χαθούμε. Ανταποκρινόμαστε γιατί ο άλλος μπορεί να είναι σημαντικό για τη δουλειά μας, κάνουμε παρέες γιατί κάποιος θα μας φανεί χρήσιμος, εργατεύομαστε για να κρύψουμε τα κενά μας και όταν αυτά αναδεικνύονται, τότε προτιμούμε να αφανίσουμε τον άλλον από τη ζωή μας.

Δεν είναι τυχαίο ότι τα νέα παιδιά κάνουν τεράστιο αγώνα να γίνουν αναγνωρίσιμα μέσα από τα χιλιάδες talent shows. Μόνο ως τέτοιος επιβιώνεις. Μόνον έτσι σου απαντούν. «Συναντάμε» καθημερινά ανθρώπους που φαίνονται πολύ

γοπτευτικοί στην εικόνα και στις θέσεις τους, ευαίσθητοι, που μόλις ξύσεις λίγο κάτω από τον ψηφιακό τοίχο ή τις «πλάτες» του τίτλου, θα έρθεις αντιμέτωπος με εκείνα τα δύο μικρά που στέκονται στην παραλία και επιδεικτικά γυρνάνε την πλάτη στην ίδια τους τη μάνα. Η μάνα τα έκανε έτσι. Να τη θυμηθούν μόνο στην ανάγκη τους, όχι στο πρόσωπο που έχει εγκατασταθεί μέσα τους. Στο «πρόσωπο» που τελικά θα αποκτήσουν σε όλες τις εκφάνσεις της ζωής τους. Και είναι βέβαιο ότι τα ίδια παιδιά μεγαλώνοντας θα «φτύσουν» και θα «κλωτσήσουν» τη μάνα τους. Θα επιλέξουν να κρυφτούν στην αγκαλιά μεγάλων ισχυρών μενάδων, όπως είναι κολοσσοί εταιρειών, χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, δημοσιογραφικοί οργανισμοί, εκδοτικοί οίκοι, γκαλερί και μουσεία, ιδιωτικά σχολεία, για να συνεχίσουν να κάνουν το ίδιο ξανά και ξανά. Με τις πλάτες του ισχυρού brand name και τις ευλογίες της «μαμάς» Συστήματος, θα φαίνονται μπροστά καλά παιδιά και στο γύρισμα του δρόμου σαν αλπιτόπαιδα θα γκρεμίζουν αυλόπορτες, θα πετάνε τα κόπρανά τους, θα καλύπτουν με θυμό και φθόνο ότι καλύτερο θα μπορούσε να τους θρέψει. Γιατί η απάντηση διασώζει την ύπαρξη, εμπεριέχει την Αγάπη.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΤΟΠΑΛΗ

Μια καθόλου αβάσταχτη ελαφρότητα

MATSUO BASHO
Ο στενός δρόμος προς τα βάθη του Βορρά
εισαγωγή: Μαρία Αρώνη
μτφρ. - σκόλια: Μαρία Αρώνη - Kyoko Shibayama, **εκδ.** Αγρρα, **σελ.** 194

Υπάρχουν δύο οδοί πρόσβασης στο αξιανάγνωστο αυτό βιβλίο, που αντιστοιχούν στα δύο του μέρη αλλά και σε δύο διαφορετικές κατηγορίες αναγνωστών. As πάρουμε τα πράγματα από την αρχή. Το καθαυτό κείμενο είναι ένα ταξιδιωτικό ημερολόγιο που ο μεγάλος Ιάπωνας ποιητής Ματσούο Μπασό (1644-1694) έγραψε ταξιδεύοντας στον μακρινό, επικίνδυνο και ανεξερεύνητο Βορρά της χώρας του το 1689. Συννοθεύεται από εκτενή εισαγωγή, η οποία καταλαμβάνει την έκταση του μισού βιβλίου, καθώς και από αναλυτικά σκόλια. Αν η αναγνώστριά η ο αναγνώστης είναι εξοικειωμένοι με τη μινιμαλιστική τέχνη του καϊκού και υποψιάζονται, έστω διαισθητικά, τον πολιτισμικό κώδικα που κρύβεται πίσω από αυτήν, as πιάσουν κατευθείαν το ημερολόγιο, που ο Μπασό, ώριμος ήδη και με κλονισμένη υγεία, συνέταξε οδοιπορώντας αλλά επεξεργάστηκε

σχεδόν έως τον θάνατό του. As κρατήσουν την εισαγωγή και τα σκόλια για επιδόρπιο.

Θα μπορούσαν, άραγε, να συγκρατήσουν τη συγκίνησή τους εκεί όπου ο Μπασό αφίνει τη δική του να ξεσπάσει; Η ποιητική του πρόζα βαδίζει μαζί του, αναζητώντας ό, τι μπορεί να προσφέρει ένα οδοιπορικό: ιστορία, φύση, άνθρωπος. Διαβάζουμε: «Ο Γιο-σίτσουε και οι επιλεκτοί, οι πλέον αφοσιωμένοι στρατιώτες του, οχυρώθηκαν στο Τακαντασι, όμως η δόξα τους μέσα σε μια στιγμή έγινε άγριο χορτάρι». Μαζί με την ιστορία, που κάνει την πρόζα του Μπασό να δονείται με τρόπο αξεχώριστο από την ποίηση, έρχεται η φύση: «Θαμμένη κάτω απ' το πυκνό χιόνι, η όψιμη ανθισμένη κερασιά δεν είχε ξεχάσει τον ερχομό της άνοιξης – αξιοθαύμαστη. Ήταν όπως το άρωμα που σκορπούν τα άνθη της δαμασκηνιάς στον και-

τό ήλιο του καλοκαιριού». Κι ύστερα, η πρόζα πυκνώνει σε στίχο: «Καυτή μέρα / την πήρε προς τη θάλασσα– / ο ποταμός Μόγκαμι».

Για τους αναγνώστες, ωστόσο, που εντυφούν στην πεζογραφία και στο δοκίμιο, η σωστή πύλη ανάγνωσης είναι η εξαιρετική εισαγωγή της Μαρίας Αρώνη: «Το να ταξιδεύεις σημαίνει να είσαι σε αρμονία με τη φύση και τη δημιουργία, να αναζητάς την ποιητική αλήθεια και βαδίζοντας στα ίχνη των παλιών ν' ανοίξεις παράλληλα νέο δρόμο». Η αναγνώστριά και ο αναγνώστης θα διαβάσουν, χωρίς περιττή σχολαστικότητα, για το πνεύμα και τη φιλοσοφία του «καϊκάι», όπως επικρίνουν να το μεταφραστεί ο Μπασό. Θα μάθουν για το «φού-εκι», που είναι η σταθερότητα, η διάρκεια, και για το «ριούκο», τη διαρκή αλλαγή: «Η σταθερή διάσταση του καϊκάι δεν είναι μια παγιωμένη κατάσταση» παραδό-

ξως, βρίσκεται στη διαρκή αλλαγή του, έτσι που το “διαρκώς μεταβαλλόμενο” γίνεται η ιδιαιτερν, “αμετάβλητη” ουσία του». Αλλά ποιος οδοιπόρος δεν το γνωρίζει; Και, υπό μια έννοια ευρύτερη: ποιος άνθρωπος που επιχειρεί να δημιουργήσει μακρόπνοα και όχι περιστασιακά, διασχίζοντας τον χρόνο με σταθερότητα αλλά και σε κίνηση, με υπομονή και συγκίνηση, δεν συγκροτεί την προσωπικότητά του όπως ακριβώς ο Μπασό την ταξιδιωτική ποιητική του πρόζα; Η ιδιαιτερν, ωστόσο, γοπησία της κρύβεται και σε μια τρίτη γλαπινέζικη λέξη, εκφράζοντας ένα νέο στοιχείο, στο οποίο έδωσε έμφαση ο Μπασό – πολύ χρήσιμο για τους καλλιτέχνες όλων των εποχών, που συχνά ρέπουν υπερβολικά προς το δράμα. Πρόκειται για το «καρουμί», που σημαίνει «ελαφρότητα», αντλώντας «κατεξοχήν από τη σύγχρονη λαϊκή καθημερινότητα». Με αυτούς τους οδοδείκτες, τη σταθερότητα μέσα στην κίνηση και την ελαφρότητα, το άνοιγμα στην απλή καθημερινή ζωή, την παράδοση και την ανανέωση, μπορείς κατόπιν ο καθένας να διαβάσει το οδοιπορικό, να το ξαναδιαβάσει και να το απολαύσει.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΟΝ ΜΙΧΑΛΗ ΜΑΛΑΝΔΡΑΚΗ

Ο Μιχάλης Μαλανδράκης γεννήθηκε το 1996 στα Χανιά. Σπούδασε σκηνοθεσία στη Σχολή Κινηματογράφου και Τηλεόρασης του Λυκούργου Σταυράκου και είναι απόφοιτος του τμήματος Επικοινωνίας, Μέσων και Πολιτισμού του Παντείου Πανεπιστημίου. Μόλις κυκλοφόρησε το πρώτο του βιβλίο με τίτλο «Patríot» από τις εκδόσεις Πόλις.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;

Τα «Και βιασάι αρπάζουν αιτήν» της Φλάνερι Ο' Κόννορ, «Το καλό θα 'ρθει από τη θάλασσα» του Χρήστου Οικονόμου και το «Τη νύχτα, όλα τα αίματα είναι μαύρα» του Νταβίντ Ντιο. **Ποιος ήρωας/ηρώδα λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί;**

Ο Τζέι Γκάτσμπι για τον ρομαντισμό και την τραγικότητα της πίστης στο πράσινο φως.

Διοργανώνετε ένα δείπνο. Ποιους συγγραφείς καλείτε, ζώντες και τεθνεώτες;

Τον Καμύ, τον Γκαλεάνο, τον Χέμινγκουεϊ, και τον Σάλιντζερ. **Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα κάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;**

«Υπάρχει μόνο ένας τόπος όπου ο Βορράς ανταγωνίζεται τον Νότο με τους ίδιους όρους. Πρόκειται για ένα γήπεδο ποδοσφαίρου στη Βραζιλία. Ο κύκλος του Ισημερινού κόβει στη μέση το στάδιο Zerao, στην Αμάπα, οπότε κάθε ομάδα παίζει το ένα ημίχρονο στον Νότο και το άλλο στον Βορρά». Από το βιβλίο «Ένας κόσμος ανάποδα» του Εδουάρδο Γκαλεάνο.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρό-

σφατα για πρώτη φορά;

Το «Καθώς Ψυχορραγώ», του Ουίλιαμ Φόκνερ.

Και ποιο είναι το βιβλίο που έχετε διαβάσει τις περισσότερες φορές;

Το «Όνομα του Ρόδου». Τρεις φορές.

Μετανάστες στην Αθήνα, νυχτερινά μαγαζιά με κλαρίνα, περιπλάνηση και μοναξιά – ο νεαρός Αλβανός Αγκίμ τι ζει ακριβώς στην πρωτεύουσα;

Όλα τα παραπάνω. Και ενώ ζει αυτά, ονειρεύεται τα υπόλοιπα. Τη νομιμότητα στην Αθήνα, την επιτυχία στη νύχτα, την αφομοίωση, τη συντροφικότητα. Και ενώ ζει και ονειρεύεται αυτά, αντιμετωπίζει τον φόβο και την ανασφάλεια που γεννά η επιβαλλόμενη απόκριση της καταγωγής του.

Τι προσπαθεί να πετύχει ο ήρωάς σας στο βιβλίο; Ποιο είναι το όνειρό του; Να πετύχει ή να συνδεθεί με τους άλλους;

Το όνειρό του είναι να γίνει επαγγελματίας κλαρινίστας, ελπίζοντας για όσα θα φέρει μαζί της αυτή η επιτυχία. Οχι μόνο χρήματα, φήμη, κοινωνική ανέλιξη, αλλά κυρίως αίσθηση του ανήκειν σε ένα κόσμο, έστω και μουσικό.

Έχετε Facebook, Twitter κ.τ.λ.; Εάν ναι, εμποδίζουν ή εμπλουτίζουν το γράμμο και το διάβασμα;

Εχω Facebook και πρόσφατα απέκτησα Instagram. Θεωρώ πως μάλλον εμποδίζουν, αφαιρώντας ένα εξαιρετικό πολύτιμο στοιχείο και για τις δύο σχολές – ελεύθερο χρόνο. Στον αντίποδα, βέβαια, δίνουν ερεθίσματα και μία αίσθηση επικαιρότητας και κοινωνικού σφυγμού, που αποτελεί εμπνευση και «καύσιμο» για τον συγγραφέα.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Δώρος Λοΐζου, οι δολοφόνοι κυκλοφορούν ελεύθεροι

Βιβλίο από τον δημοσιογράφο Κώστα Βενιζέλο για ένα ανεξιχνίαστο πολιτικό έγκλημα

Η δολοφονία του Δώρου Λοΐζου, στις 30 Αυγούστου 1974, παραμένει ένα ανεξιχνίαστο πολιτικό έγκλημα. Με τους Τούρκους να προελαύνουν και τους πραξικοπηματίες να κυκλοφορούν ανεόχλητα και να συνεχίζουν το σενάριο της πλήρους καταστροφής της Κύπρου, η δολοφονία διαπράχθηκε στο κέντρο της Λευκωσίας και

αδελφότεκνος Δώρου Λοΐζου, Μάριος Ευρυβιάδης, καθηγητής Διεθνών Σχέσεων και Ιστορίας, Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφου, Αχιλλέας Αιμιλιανίδης, πρόεδρος, Τμήματος Νομικής Πανεπιστημίου Λευκωσίας. Συντονιστής: Γιάννης Αντωνίου, δημοσιογράφος.

Λεμεσός: Η παρουσίαση θα

πραγματοποιηθεί την Τετάρτη, 13 Νοεμβρίου 2019, στις 7:00 μ.μ., στην αίθουσα εκδηλώσεων του Δημαρχείου. Θα μιλήσουν, Έλενα Λυμπουρή, αδελφότεκνη Δώρου Λοΐζου, Πέτρος Παπαπολυβίου, ιστορικός, αναπληρωτής καθηγητής, Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Συντονιστής: Νίκος Τόκας, δημοσιογράφος.

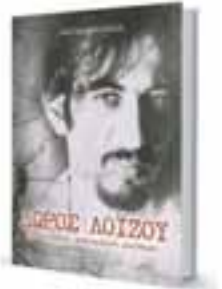
Και στις δύο παρουσιάσεις του βιβλίου θα ακουστούν δύο τραγούδια από τον Άκη Γεωργίου.

Ο συγγραφέας

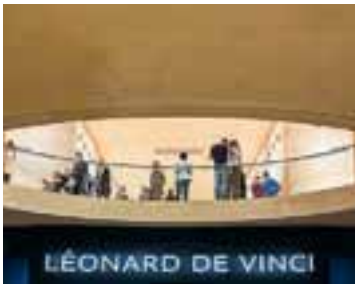
Ο Κώστας Βενιζέλος γεννήθηκε στη Λεμεσό τον Απρίλιο του 1962, αποφοίτησε το Λανίτειο Λύκειο και σπούδασε δημοσιογραφία στο Βουκουρέστι. Είναι διδάκτορας στην Επικοινωνία. Εργάστηκε ως δημοσιογράφος διαδοχικά στις εφημερίδες «Ανεξάρτητος», «Κήρυκας», «Σημερινή», περιοδικό «Επτά» και στον «Φιλελεύθερο». Διετέλεσε αρχισυντάκτης στον «Φιλελεύθερο» μέχρι το 2017 και σήμερα είναι αρθρογράφος στην ίδια εφημερίδα. Διδάσκει δημοσιογραφία στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου και θέματα Ευρωπαϊκής Ένωσης στο Πανεπιστήμιο Λευκωσίας. Έχει συγγραφικό έργο, με πολλές συμμετοχές σε συλλογικούς τόμους για θέματα που αφορούν το Κυπριακό και την πολιτική ιστορία της Κύπρου. Άλλα βιβλία του: Κ. Βενιζέλος, Μ. Ιγνατίου και Ν. Μελέτης: «Σχέδιο Ανάν το μυστικό παζάρι οι 129 ημέρες που συγκλόνισαν τον Ελληνισμό», Αθήνα, Λιβάνης, 2005.

Οι πρώτες παρουσιάσεις

Λευκωσία: Πέμπτη 31η Οκτωβρίου 2019, στις 7:00 μ.μ., στη Δημοσιογραφική Εστία στη Λευκωσία θα μιλήσουν οι Δώρος Λυμπουρή,

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

ΠΑΡΙΣΙ

Γκλεν Μπράουν και Ντελακρουά Στο Μουσείο του Ευγένιου Ντελακρουά, στο Παρίσι, παρουσιάζεται η νέα έκθεση του 53χρονου Βρετανού ζωγράφου Γκλεν Μπράουν σε έναν άμεσο και έμμεσο διάλογο με τα έργα της μόνιμης συλλογής του μουσείου. Ο Μπράουν με τη σαρκαστική και «βέβηλη» αλλά αισθητικά ευχάριστη παραστατικότητα του παρουσιάζει νέα έργα, κυρίως σχέδια αλλά και λάδια καθώς και ένα γλυπτό μεγάλων διαστάσεων, εμπνεόμενα όλα από τον Ντελακρουά χωρίς να χάνει τη μοναδικότητά του.

ΦΡΑΝΚΦΟΥΡΤΗ

Ο θρύλος του Βαν Γκογκ Μία αυτοπροσωπογραφία του Βίνσεντ Βαν Γκογκ δεσπόζει στο Μουσείο Staedl της Φρανκφούρτης, όπου εγκαινιάστηκε η έκθεση «Δημιουργώντας τον Βαν Γκογκ». Η έκθεση, που θα διαρκέσει ως τις 16 Φεβρουαρίου 2020, εστιάζει στην ιστορία κατασκευής του μύθου γύρω από το όνομα και το έργο του Βαν Γκογκ ως ενός πολιτισμικού φαινομένου. Έχουν συγκεντρωθεί πάνω από 120 έργα, καθιστώντας αυτήν την έκθεση τη μεγαλύτερη στη Γερμανία πάνω στο έργο του Ολλανδού ζωγράφου.

ΠΑΡΙΣΙ

Ουρές για τον Λεονάρντο Η νέα μεγάλη έκθεση στο Λούβρο για τον Λεονάρντο ντα Βίντσι προκαλεί παγκόσμιο ενδιαφέρον. Μαζί με τα ήδη πολλά και σημαντικά έργα του Λεονάρντο που υπάρχουν στις συλλογές του Λούβρου προστίθενται και έργα από διάφορες συλλογές του κόσμου, δημιουργώντας ένα διεθνές γεγονός. Η έκθεση, που θα διαρκέσει ως τις 24 Φεβρουαρίου 2020, είχε προκαλέσει εντάσεις ανάμεσα στη Γαλλία και στην Ιταλία για την προετοιμασία της, αλλά πλέον θεωρείται ένα γεγονός που ενώνει.

ΜΑΔΡΙΤΗ

Η ιστορία δύο γυναικών Στο κέντρο αυτής της φωτογραφίας βλέπουμε το έργο «Νεογέννητο στην κούνια», φιλοτεκνημένο το 1583 από την Ιταλίδα ζωγράφο Λαβίνια Φοντάνα. Είναι μέρος της έκθεσης που παρουσιάζεται στη Μαδρίτη, στο Πράδο, με θέμα δύο γυναίκες ζωγράφους του 16ου αιώνα, τη Λαβίνια Φοντάνα και τη Σοφονίσμπα Ανγκίσο-λα. Είναι η ιστορία αυτών των δύο γυναικών που εκπροσωπούνται με 65 έργα σε μια έκθεση που ξαναγράφει την ιστορία της τέχνης. Θα διαρκέσει έως τις 2 Φεβρουαρίου.

ΦΡΑΝΚΦΟΥΡΤΗ

Τιμή στον Σεμπαστιάνο Σαλγάδο Ο μεγάλος Βραζιλιάνος φωτογράφος Σεμπαστιάνο Σαλγάδο τιμήθηκε με το Βραβείο Ειρήνης των Γερμανών Εκδοτών και της Ενωσης Βιβλιοπωλών στη Διεθνή Έκθεση Βιβλίου της Φρανκφούρτης, που έληξε πρόσφατα. Ο Σεμπαστιάνο Σαλγάδο έχει στρέψει το διεθνές βλέμμα σε μία σειρά από δικές του φωτογραφικές ενότητες που εστιάζουν στον άνθρωπο. Το Βραβείο Ειρήνης του απονεμήθηκε για την ευαισθητοποίηση απέναντι στην καταστροφή του περιβάλλοντος και στην κλιματική αλλαγή.

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ρόλος των γυναικών στους Προραφανλίτες

ΛΟΝΔΙΝΟ

Η νέα έκθεση στην Εθνική Πινακοθήκη Προσωπογραφιών στο Λονδίνο (National Portrait Gallery) εστιάζει στον κόσμο των Προραφανλιτών, που στη διάρκεια της βικτωριανής εποχής επιχείρησαν και επέτυχαν ένα ρήγμα στη βρετανική τέχνη. Η έκθεση έχει τίτλο «Pre-Raphaelite Sisters», υπονοώντας την Αδελφότητα των Προραφανλιτών (και το θηλυκό της στοιχείο) γιατί ως τέτοια συστάθηκε το 1848 επικειρώντας τη ρήξη με τον κλασικό κόσμο της Βασιλικής Ακαδημίας.

Και είναι η πρώτη φορά, με αυτήν την έκθεση, που το κέντρο του ενδιαφέροντος δεν είναι οι μεγάλοι άρρενες ζωγράφοι αυτού του ρεύματος αλλά οι σημαντικές γυναίκες που στην καρδιά της βικτωριανής εποχής επηρέασαν και επέδρασαν στον κόσμο της τέχνης κατά τρόπο καθοριστικό είτε ως ζωγράφοι οι ίδιες, είτε ως συνεργάτες, πνευματικοί εταίροι και μοντέλα. Όπως υποστηρίζει η θεωρητική ανάλυση της έκθεσης, είναι η πρώτη φορά που θα δούμε προραφανλιτική ζωγραφική με άξονα τον πρωταγωνιστικό ρόλο

των γυναικών, καθώς έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια μελέτες με αυτό το θέμα που οδηγούν σε μια αναδιοργάνωση της παρουσίας αυτής της τέχνης. Είναι μια τέχνη με πολύ μεγάλη απήχηση στο μέσο γούστο, παρότι γεννήθηκε ως ριζοσπαστική. Οι Προραφανλίτες, όπως λέει και το όνομά τους, εμπνέονται από τη ζωγραφική και τον κόσμο πριν από τον Ραφαήλ, πριν δηλαδή από το 1450, και αναζητούν τα ζωρή και θερμά χρώματα, τις πυκνές συνθέσεις και τον έντονο αλληγορικό συμβολισμό. Βρίσκονται στο επίκεντρο

του πνεύματος του Ρομαντισμού με την έλξη που καλλιεργούσε για τον προ-αναγεννησιακό κόσμο, για τους θρύλους του Μεσαίωνα και τη δημόδη παράδοση. Οι Προραφανλίτες, όντας ριζοσπάστες και με το πνεύμα τους αντίθετο στον κλασικιστικό κανόνα και τη συμβατική κοινωνία των αστών της εποχής, ανέδειξαν τον ρόλο της γυναίκας όχι μόνο ως εικονογραφία αλλά και ως βασικό στοιχείο της φιλοσοφίας τους. Οι γυναίκες είχαν συχνά ελεύθερα και λυτά μαλλιά, ενδύματα ως χιτώνες χωρίς κορσέ και στο

κεφάλι έβαζαν άνθη ή τιάρες. Ήταν μία σημαντική απόσταση από τον συντηρητικό κόσμο της βικτωριανής κοινωνίας. Οι Προραφανλίτες έδειξαν για πρώτη φορά έργα τους το 1849 και ως τώρα δινόταν έκθεση στους μεγάλους εκπροσώπους της τέχνης τους, τον Ροσέτι, τον Μπερν-Τζόουνς, τον Μιλέ και αργότερα τον Γουότερχαουζ. Τώρα, η έκθεση αυτή φέρνει στο προσκήνιο την περίπτωση δώδεκα γυναικών που από το 1850 ως το 1900 επέδρασαν στον κόσμο της αντισυμβατικής τέχνης.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Αλλαγή ώρας ή όταν το δειλινό τον χειμώνα έρχεται πιο νωρίς

Σήμερα το ηλιοβασίλεμα ήρθε μία ώρα νωρίτερα. Το φως λιγόστεψε κι άλλο ένεκα της έλευσης της χειμερινής ώρας. Ο κύριος Γκρι γκρινιάζει λίγο. Σε πολλούς το δειλινό κάτι λέει, σκέφτεται (παραφράζοντας τον Ελύτη όταν μιλάει για το φιλόβροχο) σε μένα τίποτα.

Ο κύριος Γκρι προτιμούσε πάντοτε την αυγή, το ξημέρωμα, την πρωινή γαλήνη του ξυπνήματος των πάντων. Αυτή την ψευδαίσθηση ότι τα «εγκλήματα» του χθες παραγράφονταν χάρη στον ύπνο. Και ο ύπνος του κυρίου Γκρι δεν είναι σχεδόν ποτέ αδιατάρακτος. Με το που χαράζει όμως, τα φίδια γυρνάνε στις φωλιές τους. Για λίγο.

Προς τι τόση φασαρία με τα δειλινά, με το σούρουπο όπου πια δεν διακρίνεις χρώματα στα δέντρα παρά μόνον το σκοτεινό περιγράμμα τους, προς τι η μανία με το περιλάλητο λυκόφως; Σε αυτό που ο πατέρας του,

«**Το σούρουπο, το μονοπάτι / που έπαιρνες για να έρχεις κοντά μου / χορταριάζει και δεν διακρίνεται πια.**»

πάνω στο θαλασσίνο εξοχικό, αποκαλούσε «η μπλε ώρα»; Πού έγκειται η ομορφιά τους; Αναρωτιέται ο κύριος Γκρι. Το μπλε είναι ωραίο χρώμα — μα είναι και το χρώμα της λύπης.

Πρόσφατα, έδωσε μέσα του ο ίδιος μίαν απάντηση στο ερώτημά του: έζησε ένα ηλιοβασίλεμα στον ναό του Ποσειδώνα στο Σούνιο και άλλο ένα ψηλά στον λόφο του Φιλοπάππου. Η μαγεία σαν να τον διαπέρασε επιτέλους.

Βεβαίως, δεν αλλάζει το γεγονός, επιμένει ότι το τέλος της ημέρας και ο ερχομός της νύχτας είναι ένας μι-

Λέει ένα μεσαιωνικό ιαπωνικό ποίημα: «Το σούρουπο / είναι δύσκολο να διακρίνω το δρόμο. / Περίμενε μέχρι να βγει το φεγγάρι, / για να μπορώ να σε δω να φεύγεις».

κρός θάνατος. Ο Τζουζέπε ντι Στέφανο έλεγε πως κάθε φορά που η Μαρία Κάλλας παρατηρούσε το δειλινό, μουρμούριζε μελαγχολικά: «Άλλη μια μέρα λιγότερη απ' τη ζωή μας»...

Ο κύριος Γκρι ανατρέπει στη μεσαιωνική ποίηση των Γιαπωνέζων μήπως και βρει κάτι για να αναθαρρήσει. Δεν είναι εύκολο: ένα σχετικό ποίημα του θυμίζει τη μελαγχολία του απογεύματος από μίαν άλλη σκοπιά: «Το σούρουπο, το μονοπάτι / που έπαιρνες για να έρχεις κοντά μου / χορταριάζει και δεν διακρίνεται πια / εκτός από τους ιστούς των αραχνών / που κρέμονται από τη μια του άκρη ως την άλλη / σαν ξέφτια θλίψης».

Κάποιος άλλος ερωτευμένος Ιάπωνας παλαιάς κοπής δυσανασχετεί για άλλους λόγους με το δειλινό, μα ελπίζει στο φως της Σελήνης: «Το σούρουπο / είναι δύσκολο να διακρίνω το δρόμο. / Περίμενε μέχρι

να βγει το φεγγάρι, / για να μπορώ να σε δω να φεύγεις».

Ενας τρίτος πάλι, έχει μια πιο θετική ματιά πάνω στη θύμηση του λυκόφωτος: «Δεν μπορώ να λησμονήσω/ το αρωματισμένο σούρουπο μέσα/ στη σκηνή των μαύρων μου μαλλιών/ έτσι όπως ξυπνήσαμε για να κάνουμε έρωτα/ έπειτα από μια μακρά ολονυχτία έρωτα».

Σε έναν δυτικό, όμως, βρήκε εν τέλει ο κύριος Γκρι τον πιο ταιριαστό, τον πιο αληθινό ύμνο στο δειλινό: στον Αμερικανό ε. ε. κάμινγκς, τον ορμητικό λυρικό ποιητή με τις συντακτικές και τυπογραφικές παραδοξότητες (αρχάς γενομένης από το όνομά του). Ισού: «ποιος είσαι εσύ, μικρό εγώ // (πέντε ή έξι χρονών) / που κοιτάς από κάποιο ψηλό // παράθυρο· το χρυσάφι // του Νοεμβρίου δειλινό // (και νιώθοντας: πως εάν η ημέρα / πρέπει αν γίνει νύχτα / αυτός είναι ένας όμορφος τρόπος)».

Φάλαγγα της Λουφτβάφε σε κάποια σύντομη στάση για ξεκούραση και οδηγίες. Σε ένα από τα φορτηγά έχει αναρτηθεί ως λάφυρο μία ελληνική σημαία, ενώ τη μάσκα του οχήματος «διακοσμεί» ένα βρετανικό κράνος. Η κάθοδος των Γερμανών στην Ελλάδα έγινε υπό συνθήκες θριάμβου.

Κάποιοι Γερμανοί δημιούργησαν φωτογραφίες που διαθέτουν ιδιαίτερη αισθητική, όπως η συγκεκριμένη. Είναι τραβηγμένη από πιλότο της Λουφτβάφε, ο οποίος υπηρετούσε στον Σκαρμαγκά και δείχνει υδροπλάνο τύπου Blohm & Voss BV 138 να προσεγγίζει την περιοχή το σούρουπο.

Εικόνα του κατεστραμμένου Πειραιά με ναυάγιο πλοίου, το οποίο είχε παραμείνει στην ίδια κατάσταση μέχρι την απελευθέρωση. Το λιμάνι υπήρξε σημείο άφιξης ή αναχώρησης για πολλούς Γερμανούς κι έτσι είναι αρκετές οι φωτογραφίες που έχουμε από αυτό.

Τι «είδαν» οι Γερμανοί κατακτητές στη χώρα μας

Τα «κλικ» των απλών στρατιωτών

Του **ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ΒΕΒΗ***

Τα τελευταία χρόνια, τόσο οι ιστοριογράφοι και ερευνητές όσο και οι συλλέκτες έστρεψαν το ενδιαφέρον τους από τις φωτογραφίες των επισημών αρχείων σε έναν άλλο τύπο φωτογραφιών, αυτές που οι ίδιοι οι «ανώνυμοι» στρατιώτες τράβηξαν κατά τη διάρκεια του πολέμου. Αυτές οι φωτογραφίες θα λέγαμε ότι καταγράφουν τη «μικρή εικόνα», σε αντίστιξη με αυτό που συντηθίζουμε να αποκαλούμε «μεγάλη εικόνα» του Πολέμου, αλλά είναι μικρές και με έναν κυριολεκτικό τρόπο, αφού τις συναντάμε συνήθως σε διαστάσεις 6x9 εκατοστών – το μέγεθος της φωτογραφίας που μπορούσε κάποιος να φυλάει στο πορτοφόλι του. Η μελέτη των φωτογραφιών αυτών έρχεται να συμβάλει στην κατανόηση και αξιολόγησή μας για πτυχές του πολέμου, αλλά και να διευρύνει και τους ορίζοντες άλλων ανθρωπιστικών επιστημών, όπως η κοινωνική ανθρωπολογία. Καθώς οι βετεράνοι του Β' Παγκοσμίου Πολέμου φεύγουν από τη ζωή, τα άλμπουμ και

Καταγράφουν τη «μικρή εικόνα», σε αντίστιξη με αυτό που αποκαλούμε «μεγάλη εικόνα» του Πολέμου.

οι φωτογραφίες τους γίνονται διαθέσιμα σε συλλέκτες ή ιστορικούς.

Ο συντριπτικά μεγαλύτερος όγκος τέτοιων φωτογραφιών προέρχεται από τους Γερμανούς, αφού οι αξιωματικοί και υπαξιωματικοί –κυρίως της Βέρμαχτ, αλλά όχι μόνο– παρήγαγαν τεράστιο αριθμό φωτογραφιών. Ένας βασικός λόγος γι' αυτό είναι ότι η φωτογραφία ως δραστηριότητα αναγνωριζόταν από το ναζιστικό καθεστώς ως ένα από τα ευγενή «χόμπι», με τους Γερμανούς να ενθαρρύνονται να δημιουργούν άλμπουμ. Μην ξεχνάμε επίσης ότι γερμανικές εταιρείες φωτογραφικών μηχανών, όπως οι Leica και Agfa, βρίσκονταν στη τεχνολογική πρωτοπορία της εποχής, ενώ για τον μέσο Γερμανό η κατοχή μιας μηχανής δεν ήταν ακριβή πολυτέλεια.

Τα άλμπουμ που οι Γερμανοί είχαν ήδη ξεκινήσει να δημιουργούν προπολεμικά, εμπλουτίστηκαν σταδιακά με εικόνες από τη στρατιωτική ζωή. Οι γερμανικές στρατιωτικές δυνάμεις κινήθηκαν κυρίως από ξηράς (οδικώς ή σιδηροδρομικώς) στην Ευρώπη, κάτι που επέτρεπε στους στρατιώτες να φέρουν και τη μη-

χανή τους ανάμεσα στον υπόλοιπο εξοπλισμό. Και φυσικά, όσο οι γερμανικές δυνάμεις προελαύνουν, τουλάχιστον τα χρόνια 1939-41, κάθε Γερμανός στρατιώτης θέλει να στείλει ως ενθύμιο στην οικογένειά του μια εικόνα του ως κατακτητή σε κάποια ξένη, μακρινή πόλη.

Όσοι δεν είχαν δική τους μηχανή, βασίζονταν συνήθως σε συναδέλφους της μονάδας τους, ενώ μια άλλη λύση ήταν η αγορασμένη φωτογραφία («Kaufbild»), που μπορούσαν να προμηθευτούν από φωτογραφεία της πατρίδας τους, τα οποία παρήγαγαν αντίγραφα από φιλμ άλλων στρατιωτών ακόμη και μετά το 1945. Κυρίως από τη δεκαετία του 1960 και ύστερα, όταν πέρασε η φάση της αυστηρής αποναζιστικοποίησης, δημιουργήθηκε ένα δίκτυο ανταλλαγών που βρήκε κάλυψη πίσω από «αθώες» μικρές αγγελίες φυσιολατρικών και ταξιδιωτικών περιοδικών. Ως τύπος φωτογραφίας, η συννηθέστερη –αλλά μάλλον και η πιο αδιάφορη ιστορικά– είναι τα πορτρέτα των ιδίων των Γερμανών στρατιωτών. Εκτός από αυτά, φωτογραφίζουν τα τοπία και τους ανθρώπους των χωρών που διασχίζουν, είτε συμμαχικών, όπως η Ρουμανία και Βουλγαρία, είτε κατακτημένων, πολύ συχνά δε τον θάνατο και τις καταστροφές που συναντούν. Ως στρατός κατοχής πια, καταγράφουν σε φιλμ τις δραστηριότητές τους στα στρατόπεδα και έξω από αυτά, τα μνημεία και τοπόσημα των πόλεων αλλά και απλά κτίρια, συχνά αυτά που έχουν επιτάξει ως κατοικίες και γραφεία, τους ντόπιους πληθυσμούς με τους οποίους έρχονται σε επαφή και πολλά θέματα της καθημερινής ζωής.

Πέρα από τις αδιάφορες φωτογραφίες «τουριστικού» χαρακτήρα, τα μνημεία και τα πορτρέτα, πολλές λήψεις συνιστούν ένα μικρό «θησαυρό», αφού καταγράφουν σκηνές της καθημερινότητας με λαογραφικό ή ανθρωπολογικό ενδιαφέρον ή ακόμη κτίρια ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής αξίας και λιγότερο γνωστά σημεία των πόλεων, για τα οποία δεν έχουν διασωθεί άλλες λήψεις σε επίσημα ή οργανωμένα αρχεία. Οι συνοδευτικές σημειώσεις των ιδίων των στρατιωτών στην πίσω όψη των φωτογραφιών ή στις σελίδες των άλμπουμ, αφενός, δίνουν συχνά πολύτιμες ιστορικές πληροφορίες, αφετέρου, αποκαλύπτουν πολλά για τη στάση των Γερμανών απέναντι στους τόπους και στους λαούς που κατακτούσαν.

* Ο κ. Γεράσιμος Βέβης είναι δημοσιογράφος-ερευνητής και συλλέκτης.

Εξωτικό είδος για τους περισσότερους Γερμανούς, ο κλασικός γαϊδαράκος της ελληνικής επαρχίας μπαίνει στο επίκεντρο. Σύμφωνα με τον στρατιώτη που τράβηξε τη φωτογραφία στη Θήβα, «αυτό φαίνεται ότι είναι το συννηθέστερο μέσο μετακίνησης στη χώρα».

Από το 1942 εμφανίζεται ένα νέο, μάλλον αμφίβολης αισθητικής, φωτογραφικό προϊόν. Η εικόνα του στρατιώτη σε φωτομοντάζ με την Ακρόπολη, κάποιο αγαπημένο πρόσωπο ή ένα πέταλο-σύμβολο τύχης. Συνήθως τα δημιουργούν φωτογράφοι της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, έχουν όμως εντοπιστεί και αλλού.

Ξέγνοιαστες ώρες στο Εθνικό Κολυμβητήριο με φόντο την Αρδπιού. Για μεγάλο διάστημα, η στάθμευση στην Ελλάδα αποτελούσε για πολλούς Γερμανούς «ευχάριστη» περίοδο, ειδικά αν σκεφτούμε ότι οι εναλλακτικές ήταν οι ακραίες συνθήκες της Βόρειας Αφρικής ή της Σοβιετικής Ένωσης.

Λίγο μετά τις μάχες στα οχυρά της γραμμής Μεταξά, οι πρώτοι Έλληνες στρατιώτες παραδίδονται στους Γερμανούς. Είναι από τις πρώτες εικόνες από την Ελλάδα που εντοπίζουμε στις γερμανικές συλλογές. Οι μάχες στη γραμμή Μεταξά υπήρξαν σύντομες, αλλά χαρακτηριστικές για τη σκληρότητά τους.

Οι ορθόδοξοι ιερείς τραβούσαν την προσοχή των Γερμανών και συχνά αναγκάζονταν να σταθούν για να φωτογραφηθούν κατ' απαίτησή τους. Ίδια αντιμετώπιση είχαν συναντήσει νωρίτερα και οι συνάδελφοί τους στη φιλική για τον Αξονα Βουλγαρία.

Το Αττικό της Σταδίου στην Αθήνα είχε μετατραπεί σε κινηματογράφο για τις ανάγκες ψυχαγωγίας των στρατευμάτων Κατοχής (Soldatenkino) και είχε μετονομαστεί σε Viktoria. Στη φωτογραφία, διακρίνονται και Ιταλοί στρατιώτες με τις χαρακτηριστικές στολές τους.

Τα παιδιά, με την αθωότητα και τη φυσική περιέργειά τους, πλησίαζαν πιο εύκολα τους Γερμανούς. Ιδιαίτερα τα χαμίνια του δρόμου πόζαρον ευχαρίστως γι' αυτούς, με αντάλλαγμα λίγο ψωμί, μία σοκολάτα ή ακόμα και ένα τσιγάρο.

Σε κεντρική διασταύρωση της Λάρισας ένας πρόχειρος οδοδείκτης καθοδηγεί τις μονάδες που διέρχονται προς Νότο. Αυτά τα σημεία ήταν πολυσύχναστα και γι' αυτό είναι πολυφωτογραφημένα.

Ο Λευκός Πύργος με τα ζωγραφισμένα σπίτια (για απόκρυψη από τα αεροσκάφη) είναι από τα δημοφιλέστερα θέματα όσων Γερμανών είχαν την ευκαιρία να περάσουν έστω για λίγες ώρες από τη Θεσσαλονίκη, ενώ και οι πλανόδιοι φωτογράφοι ήταν πάντα παρόντες.

Η οδός Αθηνάς και υπαίθριοι μικροπωλητές με φόντο το δημαρχείο Αθηνών. Οι εικόνες αυτές είναι αρκετά συνηθισμένες ανάμεσα στις συλλογές των Γερμανών στρατιωτών, που φαίνεται να βρίσκουν την εμπειρία διασκεδαστική, ενώ αργότερα σχολιάζουν με δικτικό τρόπο και τη δράση των μαυραγοριτών.

Παιδιά και αρχαιολογικοί χώροι στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος

Οι θεματικές που συναντάμε στις φωτογραφίες που προέρχονται από την Ελλάδα δεν διαφέρουν ιδιαίτερα από εκείνες άλλων χωρών. Οι πρώτες εικόνες από την Ελλάδα που βρίσκουν θέση στις συλλογές ή στις σελίδες των άλμπουμ των στρατιωτών είναι αυτές που βγαίνουν ήδη στις 6 Απριλίου στη Γραμμή Μεταξά. Οι εικόνες των Ελλήνων στρατιωτών που προσπαθούν να γυρίσουν στα σπίτια τους πεζή, συχνά τραυματίες και ρακενδυτοί, είναι από τις πιο συγκλονιστικές εικόνες που αποτυπώνονται αυτές τις πρώτες μέρες μετά την εισβολή.

Καθώς η γερμανική προέλαση προς Νότο συνεχίζεται, οι στρατιώτες δεν παραλείπουν να φωτογραφίσουν όσα συναντούν στον δρόμο τους: βουνά και ποτάμια, εγκαταλελειμμένα ή/και κατεστραμμένα αεροπλάνα, άρματα μάχης, πυροβόλα, φορτηγά κ.λπ., συνηθέστερα συμμαχικά αλλά ενίοτε και γερμανικά, κατεστραμμένες γέφυρες και κτίρια, σορούς νεκρών και τάφους.

Εντύπωση τους κάνουν οι άνθρωποι, ειδικά αυτοί της υπαίθρου: οι γυναίκες με τις τοπικές φορεσιές, οι γέροντες και πένπτες αγρότες, τα ξυπόλυτα παιδιά, οι ρασοφόροι ιερείς, οι χωροφύλακες, οι πλανόδιοι έμποροι, οι Ρομά, οι ζητιάνοι, οι Εύζωνοι της (τότε) Βασιλικής Φρουράς, οι άνθρωποι της αγοράς στις μεγάλες πόλεις. Ανάμεσα στα πιο δημοφιλή θέματα είναι τα παιδιά. Τα περισσότερα εκδηλώνουν με αθωότητα την περιέργειά τους για τις στολές ή τις μηχανές, πλησιάζουν για να ζητήσουν ένα κομμάτι ψωμί, μία σοκολάτα ή μία τσιχλα και βλέπουν ως αστείο το να ποζάρουν με το τσιγάρο στο στόμα ή ενώ γυαλίζουν τις μπότες των στρατιωτών.

Η αγάπη για την αρχαία Ελλάδα –είτε πραγματική είτε επιβεβλημένη άνωθεν– φέρνει πολλούς από τους Γερμανούς στους αρχαιολογικούς χώρους της πρωτεύουσας. Κάποιοι ανώτεροι αξιωματικοί που έχουν τη δυνατότητα, κάνουν εκδρομές στους Δελφούς, στην Επίδαυρο και στις Μυκίνες, ενώ όσων αφορά τη Θεσσαλονίκη, ο Λευκός Πύργος, η Λεωφόρος Νίκης, η Αψίδα του Γαλερίου και τα κάστρα στην Ανω Πόλη είναι τα κύρια σημεία ενδιαφέροντος. Σε όλους τους παραπάνω χώρους

να κρατήσει ένα φιλμ για εμφάνιση στην πατρίδα του. Αυτό μάλιστα συνέβαινε στην πράξη πολύ τακτικά, με αποτέλεσμα να εμφανίζονται συχνά λάθη στον σχολιασμό και ιδίως στις τοποθεσίες που σημειώνονται. Γι' αυτό και οποιαδήποτε επεξεργασία και χρήση του υλικού απαιτεί ενδελεχή έρευνα και προσεκτική τεκμηρίωση.

Μέχρι το 1942, για πολλούς Γερμανούς, πέρα από τα καθημερινά στρατιωτικά καθήκοντα, η παραμονή στη χώρα ήταν σχετικά «ήσυχη» ή ακόμα και «ευχάριστη», όπως παρατηρεί κανείς στις λεζάντες, σε αντίθεση με την πραγματικότητα που βίωσαν οι συνάδελφοί τους στο Ανατολικό Μέτωπο ή στη Βόρεια Αφρική. Το 1943 φαίνεται να είναι και το σημείο καμπής όχι μόνο για την εξέλιξη του πολέμου, αλλά και για τη φωτογραφική παραγωγή. Οι συνθήκες δυσκολεύουν, η πίεση να φτάσει με φωτομοντάζ, που περιλαμβάνουν αγαπημένα πρόσωπα, πέταλα-σύμβολα καλής τύχης και άλλα παρόμοια.

Τα «σκληρά» θέματα

Ανάμεσα σε αυτό το πλούσιο υλικό, είναι δυσεύρετα αυτά που συνήθως χαρακτηρίζουμε «σκληρά» θέματα: οι νεκροί από την πείνα στους δρόμους, οι εκτελέσεις, οι οργανωμένες καταστροφές για αντίποινα. Αν και στις δύο τελευταίες περιπτώσεις η φωτογράφιση ήταν πραγματικά απαγορευμένη για προφανείς λόγους, όσων αφορά την καθημερινή ζωή δεν φαίνεται να υπήρχε κάποια επίσημη απαγόρευση φωτογράφισης ή λογοκρισία, όπως αποδεικνύει ο τεράστιος όγκος φωτογραφιών που υπάρχει. Την έλλειψη σχετικού υλικού όμως θα έπρεπε να την αποδώσουμε περισσότερο σε μία επιλογή των ιδίων των στρατιωτών να αποστρέφουν το βλέμμα από τις χειρότερες εικόνες του πολέμου, παρά σε κάποια απαγόρευση. Οσο δε για λογοκρισία στα φωτογραφεία, θα ήταν μάλλον ανεφάρμοστη πρακτικά, αφού τίποτα δεν εμπόδιζε κάποιον στρατιώτη

Σύντομος βίος, γεμάτος αποθέωση και συντριβή

Η Ρενέ Ζελβέγκερ ως Τζούντι Γκάρλαντ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Από την πρώτη σκηνή της ταινίας γίνεται σαφές αυτό που πρόκειται να ακολουθήσει. Η 16χρονη Τζούντι Γκάρλαντ με τις χαρακτηριστικές κοτσιδές της Ντόροθι «ζει» στο σκηνικό του «Μάγου του Οζ», αλλά η βαθύτερη ανάγκη της είναι να φύγει, να απελευθερωθεί. Ο ογκώδης παραγωγός (πρόκειται για τον Λούις Μάγερ, συνιδρυτή της Metro Goldwyn Mayer) φροντίζει να τη συνετίσει. Ο σεναριακός διάλογος που ακολουθεί διαγράφει, επί της ουσίας, προφητικά σχεδόν, και τη ζωή της, μέσα σε ένα σύστημα συνθλιπτικό όσο και συναρπαστικό: «Τι βλέπεις πίσω απ’ αυτόν τον τοίχο; Περιγράψέ το. Εχεις φαντασία, εμπρός», την παροτρύνει ο Μάγερ, ο οποίος δε χάνει ευκαιρία να πάνει το στήθος της.

Δεν περιμένει απάντηση: «Εγώ βλέπω μια μικρή πόλη στις μεσοδυτικές πολιτείες. Κάμποδες εκκλησίες. Και κάποια μέρη για να πηγαίνουν να μεθούν οι αγρότες. Ίσως ένα κομμωτήριο, για να χτενίζονται οι γυναίκες τους στις γιορτές. Αυτοί οι άνθρωποι μας στέλνουν τα κέρδη μας, τις αμοιβές σου. Κάνω ταινίες, αλλά είναι δική σου δουλειά να δίνεις όνειρα σ’ αυτούς τους ανθρώπους (...). Σε καθεμία από αυτές τις πόλεις, πιστέψ’ με, υπάρχει μια κοπέλα που όμορφη από σένα. Ίσως η μύτη της είναι λιγάκι πιο λεπτή στη γέφυρα.

Εχει καλύτερα δόντια από σένα. Ή είναι πιο ψηλή ή πιο λεπτή. Μόνο που εσύ έχεις κάτι που δεν έχουν αυτά τα όμορφα κορίτσια... Εχεις αυτή τη φωνή. Και ίσως μπορεί να σε πάει στη Χώρα του Οζ... σε ένα μέρος που δεν θα μπορέσουν ποτέ να πάνε αυτά. Κι όμως, μου λένε ότι είσαι δυστυχισμένη». «Οχι δυστυχισμένη, κύριε. Απλώς θα ήθελα λίγο χρόνο ακόμα», αρθρώνει φοβισμένη η Τζούντι. «Χρόνο; Για ποιον λόγο;», τη διακόπτει εκείνος με κυνισμό. «Δεν ξέρω. Ίσως για να πάω σινεμά, όπως πάνε αυτά τα άλλα κορίτσια».

Αλλά η δική της πραγματικότητα δεν αφήνει περιθώρια για επιθυμίες. «Το θέμα είναι πως αυτά τα

«Είμαι η Τζούντι Γκάρλαντ για μία ώρα το βράδυ. Τον υπόλοιπο χρόνο είμαι με την οικογένειά μου».

κορίτσια θα γίνουν ταμίες... γυναίκες αγροτών και δασκάλες δημοτικού. Και το δέρμα τους θα γίνει τραχύ από τις δουλειές του σπιτιού. Αυτό θέλεις, Τζούντι; Εδώ, με εμάς, με την οικογένειά σου... μ’ αυτή τη φωνή, θα βγάλεις ένα εκατομμύριο πριν κλείσεις τα 20. Αυτά τα συνθησιμένα παιδιά τα αγαπούν όλοι, με τον τρόπο τους. Καταλαβαίνω πως σε ελκύει, πού

Ο σκηνοθέτης Ρούπερτ Γκουλντ εστιάζει την ταινία «Τζούντι» στον τελευταίο χρόνο της ζωής της μεγάλης σταρ. Στη δε ερμηνεία της Ρενέ Ζελβέγκερ (φωτ.) εγγράφεται κάθε κραδασμός, η ελάχιστη εσωτερική σύσπαση, τόσο, ώστε δύσκολα μιλάς για ρόλο. Το αποτέλεσμα θα μπορούσε να περιγραφεί και σαν μετενοάρκωσι.

Στο σώμα και στην παρουσία της Ρενέ Ζελβέγκερ - Τζούντι Γκάρλαντ έχουν εγγραφεί η διαρκής κατάχρηση ουσιών, οι μακρές περίοδοι κατάθλιψης, οι πέντε γάμοι, τα τρία παιδιά, οι μάχες της για την κηδεμονία των δύο μικρότερων.

και πού, η μικρή ζωή τους. Οχι πολύ επικίνδυνον, όχι πολύ συναρπαστική. Αν θες πραγματικά να πας κοντά τους, εσύ αποφασίζεις. Θα δώσουμε τα χέρια και θα βγεις έξω από τις πύλες μας. Σου εγγυώμαι, είναι όλα εκεί, η υπόλοιπη Αμερική. Περιμένει να σε καταπιεί και να σε ξεχάσει τελείως. Σαν σταγόνα βροχής στον Ειρηνικό. Ποιος νοιάζεται; Ποιος

το προσέχει καν;». Τι απαντάει σε αυτόν τον καταγιισμό ένα 16χρονο κορίτσι; «Φυσικά και θέλω να μείνω στο στούντιο».

Έτσι κι έγινε. Εμεινε. Τα υπόλοιπα ήταν το χρονικό ενός προαναγγελθέντος θανάτου, ενός θαύματος, που ήταν το χάρισμα μιας μοναδικής φωνής, το οποίο την ίδια στιγμή ήταν και κατάρρα. Αυτό αφηγείται ο σκηνοθέτης Ρού-

περτ Γκουλντ που εστιάζει την ταινία του «Τζούντι» στον τελευταίο χρόνο της ζωής της Γκάρλαντ, τον χειμώνα του 1968. Εχουν περάσει 30 χρόνια από τον «Μάγο του Οζ», η Τζούντι Γκάρλαντ είναι πλέον θρύλος της σοουμπίζ και φθάνει στο Λονδίνο για μια σειρά sold out εμφανίσεων στο διάσημο κέντρο διασκέδασης «The Talk of the Town». Στην ερμηνεία της Ρενέ Ζελβέγκερ εγγράφεται κάθε κραδασμός, η ελάχιστη εσωτερική σύσπαση, τόσο ώστε δύσκολα μιλάς για ρόλο. Το αποτέλεσμα θα μπορούσε να περιγραφεί και σαν μετενοάρκωσι. Και δεν οφείλεται στην ομοιότητα που έχει επιχειρηθεί με το μακιγιάζ· η σχέση-ταύτιση είναι υπαρξιακή. Το σταρ σύστημα είναι σαν βαμπίρ. Για να επιβιώσει, πρέπει να τραφεί.

Δυστυχισμένη

Στο σώμα και στην παρουσία της Ρενέ Ζελβέγκερ-Τζούντι Γκάρλαντ έχουν εγγραφεί η διαρκής κατάχρηση ουσιών (βαρβιτουρικών, υπέφερε από βασανιστικές αιπνίες), οι μακρές περίοδοι κατάθλιψης, οι πέντε γάμοι, τα τρία παιδιά (το ένα είναι η Λαίζα Μι-

νέλι), οι μάχες της για την κηδεμονία των δύο μικρότερων. Μια ζωή δυστυχισμένη, ηρωική και άδικη. Ο Ρούπερτ Γκουλντ την αποδελτιώνει και «στέλνει» στην Γκάρλαντ μια λατρευτική επιστολή, «κάπου, απ’ το ουράνιο τόξο πιο μακριά...».

Ο σύντομος βίος της (πέθανε 47 χρόνων, το 1969, έξι μήνες μετά τις εμφανίσεις στο Λονδίνο), γεμάτος αυταπάτες, αποθέωση και συντριβή, έχει πολλές εκδοχές, σχεδόν ανεξάντλητες, γι’ αυτό θα συνεχίσει να τροφοδοτεί την τέχνη και τη φαντασία των θεατών. Η μία εκδοχή είναι της ίδιας, που δηλώνει: «Είμαι η Τζούντι Γκάρλαντ για μία ώρα το βράδυ. Τον υπόλοιπο χρόνο είμαι με την οικογένειά μου». Η άλλη είναι της Ρενέ Ζελβέγκερ, που όταν ρωτήθηκε τι την εντυπωσίασε περισσότερο στην Γκάρλαντ, απάντησε: «Οτι συνέχιζε να προχωράει. Δεν παραιτήθηκε. Όπως και η φωνή της εξακολουθούσε να έχει την ίδια δύναμη, ως το τέλος». Η τρίτη, της κόρης της Λόρνα Λαφτ, που όταν της ζήτησαν να πει τι θυμάται από τη μητέρα της, σκέφτηκε έναν ήχο: το γέλιο της.

PIK1

ΤΗΛ.: 22862000

21.30 Ουζερί Τσιτσάνης

07.30 Θεία λειπουργία

10.00 Καμύματα τζι αρώματα

Κωμική σειρά εποχής.

11.00 Road Trip - (Ε)

11.30 Χωρίς αποσκευές - (Ε)

12.00 Χάλκινα χρόνια, ΙΙ - (Ε)

13.30 Αμύνεσθαι περί πάτρης

14.00 **ΕΙΔΗΞΙΣ**

14.15 ArtCafe, ΙΙΙ - (Ε)

15.15 Άκου να δεις - (Ε)

Κωμική σειρά.

16.15 Τετ - Α - Τετ - (Ε)

Talk show.

17.30 Σπίτι στη φύση - (Ε)

Περιβαλλοντική εκπομπή.

18.00 **ΕΙΔΗΞΙΣ (νοηματική)**

18.20 Πεταλούδα - (Ε)

Κυριακή σειρά εποχής

με τους Σίμπο Φιλίππιδη,

Πάμπο Χαράλαμπος.

18.50 Ο δρόμος έχει

τη δική του ιστορία - (Ε)

Σειρά ντοκιμαντέρ.

19.25 Κάποτε το '80

Κωμική σειρά, με τους

Δέσποινα Χρυσάνθου,

Αιμίλια Σέλλη, κ.ά.

20.00 **ΕΙΔΗΞΙΣ**

21.05 Αθλητική Κυριακή

Ουζερί Τσιτσάνης

Κοινωνική ταινία,

με τους Ανδρέα

Κωνσταντίνου, Χάρη

Φραγκούλη, κ.ά.

23.25 **ΕΙΔΗΞΙΣ**

23.30 The Graham Norton Show

Chat show.

00.20 Άκου να δεις - (Ε)

01.30 Road Trip - (Ε)

02.00 **ΕΙΔΗΞΙΣ - (Ε)**

03.15 Αθλητική Κυριακή - (Ε)

03.45 Σπίτι στη φύση - (Ε)

04.15 Τετ-Α-Τετ - (Ε)

05.30 Αμύνεσθαι περί πάτρης

PIK2

ΤΗΛ.: 22862000

22.00 The Good Wife

07.30 Παιδική ζώνη

α. Ολίβια

β. Ντετέκτιβ Νόντι

γ. Ο ταχυδρόμος Πατ

δ. Οι Σούπερ Γουίνγκς

ε. Παπούτσια της Φράνι

στ. Η Μάρθα μιλά

ζ. Ο Σούπερ Γουάι

η. Ο Ροζ Πάνθηρος

11.00 Στη Χώρα του Γιατί - (Ε)

Παιδικό πρόγραμμα.

11.30 Παιδική ζώνη

α. Παιχνιδούπολη

β. Ολίβια

γ. Ντετέκτιβ Νόντι

14.35 Παιδική ζώνη

16.00 National Geographic :

Cesar Milan's Dog Nation

Το μικρό σπίτι στο λιβάδι

Οικογενειακή σειρά,

με τους Μάικλ Λάντον,

Κάρεν Γκρασλ, κ.ά.

17.50 Το πλοίο της αγάπης

Κλασική σειρά, με τους

Γκάβιν Μακλίοντ, Μπέρνι

Κόπελ, κ.ά.

18.40 Baywatch, ΙΙ

Σειρά περιπέτειας, με

τους Ντέιβιντ Χέισελχοφ,

Πάρκερ Στίβενσον, κ.ά.

19.30 **ΕΙΔΗΞΙΣ (Αγγλική)**

19.40 **ΕΙΔΗΞΙΣ (Τουρκική)**

20.00 Classified World War, ΙΙ

Σειρά ντοκιμαντέρ.

20.30 Know it - (Ε)

Σειρά ντοκιμαντέρ.

21.05 The Graham Norton Show

Chat show.

22.00 Η καλή σύζυγος - (Ε)

(The Good Wife, VII).

Κοινωνική σειρά.

23.30 Classified World War, ΙΙ

00.00 **ΕΙΔΗΞΙΣ - (Ε)**

00.20 ΓΙΟΥΡΝΙΟΥΣ

OMEGA

ΤΗΛ.: 22477777

21.00 Το κόκκινο ποτάμι

05.30 Τώρα ό,τι συμβαίνει

Ενημερωτική εκπομπή.

09.45 Έλα χαμογέλα

Ψυχαγωγική εκπομπή με

τους Σίσσυ Χρηστίδου,

Παύλο Σαματιόπουλο,

Κωνσταντίνο Βασάλο και

Ελένη Βουλγαράκη.

13.00 Τροχός της τύχης - (Ε)

Τηλεπαιχνίδι με τον Πέ-

τρο Πολυχρονίδη και τη

Βάλια Χατζηθεοδώρου.

15.00 Χαροκιμένος ταξιδιώτης

Ταξιδιωτική εκπομπή, με

τον Αλέξ. Ταρामουντά

16.00 Ένας για όλους - (Ε)

Τηλεπαιχνίδι.

18.00 **OMEGA NEWS**

18.10 X-Factor - Best of

Μουσικό ριάλιτι, με τους

Μελίνα Ασλανίδου, Γιώρ-

γο Θεοφάνους, Χρήστο

Μόστορα, Μιχάλη Τσα-

ουσάπουλο. Παρουσίαση

Δέσποινα Βανδή.

20.10 **OMEGA NEWS**

21.00 Το κόκκινο ποτάμι

Σειρά εποχής με τους Ιω-

άννη Παπαζήση, Αναστα-

σία Παντούση, κ.ά.

23.00 Κάθε Κυριακή

(Any Given Sunday)

Δραματική ταινία,

με τους Αλ Πατσίνιο,

Κάμερον Ντίαζ, κ.ά.

00.40 AR3NA - (Ε)

Δραματική σειρά με τους

Ζέτα Δούκα Λεωνίδα

Καλφραγιάννη, κ.ά

01.40 Ζωή μου - (Ε)

Δραματική σειρά.

02.40 UNA Fatsa - (Ε)

Τηλεπαιχνίδι

03.50 Ευτυχείτε!

ANT1

ΤΗΛ.: 22200200

21.20 The Final Four

06.10 Πρωινή ενημέρωση

Ενημερωτική εκπομπή.

06.40 Σαν τον σκύλο με τη γάτα

Κωμική σειρά.

07.30 Ιδιαίτερα για κλάματα

Κωμική σειρά.

08.45 Φίλο τον βάρδαχό σου

Κωμική σειρά.

09.20 Μην ψαρώνεις, ΙΙ - (Ε)

Κωμική σειρά.

10.10 Πέτα τη φριτζέζα - (Ε)

Κωμική σειρά.

11.10 La Pasta Pomilwiri - (Ε)

Κυριακή κωμική σειρά.

12.00 Υγεία πάνω απ' όλα - (Ε)

Κοινωνική εκπομπή.

12.50 Την πάτσα - (Ε)

Κυριακή κωμική σειρά.

13.30 Εσύ στον κόσμο σου - (Ε)

Κυριακή κωμική σειρά.

15.00 Casa De Mikel - (Ε)

Σατιρική εκπομπή.

17.00 Αν ήσουν πλούσιος - (Ε)

Κωμική σειρά.

18.00 **Τα νέα του ANT1**

18.10 Αν ήσουν πλούσιος - (Ε)

Κωμική σειρά.

19.30 Μην ψαρώνεις, ΙΙ

Κωμική σειρά, με τους

Μαρία Λεκάκη,

Θοδωρή Αθερίνη, κ.ά.

20.20 **Τα νέα του ANT1**

21.20 The Final Four

Μουσικό talent show.

00.00 **Τίτλοι ειδήσεων**

00.15 Football stories

Ντοκιμαντέρ για την πο-

δοσφαιρική κουλτούρα

κάθε χώρας.

01.10 Fargo

Μίνι τηλεοπτική σειρά,

«Έγκλημα και πάθος» - (Ε)

02.50 Η σειρά για και ο μπάτσος

04.30 Όσο υπάρχει αγάπη - (Ε)

ΣΙΓΜΑ

ΤΗΛ.: 22580100

21.00 The Voice of Greece

05.50 Οι Τάκτοι - (Ε)

Κυριακή κωμική σειρά.

Ένωσα την ανάγκη να βοηθήσω να πω ιστορίες διά της κίνησης

Ο χορογράφος Παναγιώτης Τοφή μιλάει στην «Κ» για τη συμμετοχή του στη 19η «Πλατφόρμα Χορογραφίας Κύπρου

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ο Παναγιώτης Τοφή λαμβάνει μέρος για τρίτη χρονιά στην «Πλατφόρμα Χορογραφίας Κύπρου» με το έργο του «Through me, THEM →». Πρόκειται για έναν ανήσυχο δημιουργό, ο οποίος δεν επαναπαύεται. Αναζητεί την κίνηση και τα συναισθήματα για να τα αποδώσει στο τέλος σε μια χορογραφική δουλειά. Πρόσφατα, μάλιστα, έλαβε το βραβείο «Δημιουργός της χρονιάς», κάτι που όπως μου λέει του δίνει επιπλέον κίνητρο για να συνεχίσει να κάνει ό,τι ήδη κάνει, με ακόμη περισσότερο επαγγελματισμό, ενέργεια, ενδιαφέρον και αγάπη. Η δουλειά που θα παρουσιάσει στο Θέατρο Ριάλτο στη Λεμεσό είναι το αποτέλεσμα έρευνας και μελέτης 26 μονόλεπτων βίντεο στα οποία ισάριθμες γυναίκες —μετά από πρόσκληση— του απέστειλαν και παρουσιάζουν την ανδρική κυριαρχία, την απώλεια και την απομόνωση.

—Παναγιώτη, μίλησέ μου για τη χορογραφία που θα παρουσιάσεις.

—Το χορογραφικό έργο «Through me, THEM →» είναι ένα σόλο διάρκειας είκοσι λεπτών, το οποίο έχει σαν σημείο εκκίνησης την κινησιολογική ανταπόκριση γυναίκων μετά από ανοικτό κάλεσμα. Οι 26 γυναίκες οι οποίες συμμετείχαν μοιράστηκαν μέσω σωματικής κίνησης, την προσωπική τους εμπειρία όσο αφορά την ανδρική κυριαρχία, την απώλεια και την απομόνωση, μέσω υποβολής βίντεο διάρκειας ενός λεπτού. Το κινησιολογικό υλικό το οποίο λήφθηκε, τροποποιήθηκε και ενοποιήθηκε. Αποτελεί μια πρόταση πειραματισμού η οποία προκύπτει από προσωπική ανάγκη με στόχο την προβολή της σύγχρονης κοινωνικής πραγματικότητας γυναικών, χρησιμοποιώντας το σώμα επί σκηνής ως μέσο επικοινωνίας και

συνεισφοράς. Πρόκειται να παρουσιαστεί στο πλαίσιο της 19ης Πλατφόρμας Χορογραφίας Κύπρου την Κυριακή 3 Νοεμβρίου, στο θέατρο Ριάλτο, στη Λεμεσό.

—Μίλησε μου για τη συμμετοχή σου στην πλατφόρμα.

—Είναι φέτος η τρίτη χρονιά που συμμετέχω με έργο μου στην Πλατφόρμα. Έχουν προηγηθεί τα χορογραφικά έργα «Never Been Missed», το οποίο παρουσιάστηκε το 2017 και «Not To Hold» το 2018. Φέτος η 19η διοργάνωση εισάγει δύο κατη-

«*Το «Through me, THEM →» αποτελεί μια πρόταση πειραματισμού η οποία προκύπτει από προσωπική ανάγκη με στόχο την προβολή της σύγχρονης κοινωνικής πραγματικότητας γυναικών, χρησιμοποιώντας το σώμα επί σκηνής ως μέσο επικοινωνίας και συνεισφοράς.*»

γορίες συμμετεχόντων, διαφοροποιώντας ανάμεσα στους «νέους χορογράφους» (χορογράφοι με λιγότερα από πέντε ολοκληρωμένα έργα) και χορογράφους με περισσότερα από πέντε ολοκληρωμένα έργα στο ενεργητικό τους. Μαζί με άλλους έξι Κύπριους χορογράφους βρισκόμαστε στη δεύτερη κατηγορία, των δημιουργών με περισσότερα από πέντε ολοκληρωμένα έργα.

—Είχες κάνει κάλεσμα σε γυναίκες να μοιραστούν μαζί σου σε βίντεο του ενός λεπτού, μέσω σωματικής κίνησης, την προσωπική τους

εμπειρία με θεματικές: την ανδρική κυριαρχία, την απώλεια και την απομόνωση. Εκφράζονται αυτές οι γυναίκες δι' εοσύ;

—Έχοντας λάβει τα βίντεο από τις συμμετέχουσες μετά το ανοικτό κάλεσμα, αφιέρωσα αρκετό χρόνο για την καταγραφή, εκμάθηση και ανάλυση της κίνησης. Να συμπληρώσω ότι οι συμμετέχουσες είναι διαφόρων ηλικιών (άνω των δεκαοκτώ), αρκετές κάτοικοι Κύπρου, και κάποιες εξωτερικού. Υπάρχει διαφορετικότητα ως προς το επαγγελματικό υπόβαθρο, τη θρησκεία, τη γλώσσα και την κουλτούρα. Παρ' όλη τη διαφορετικότητα, αρκετό από το ατομικό κινησιολόγιο παρουσιάζει αρκετές ομοιότητες, όπως και τα μέρη του σώματος τα οποία ενεργοποιούνται και συμμετέχουν στην κίνηση. Έχοντας υπόψη τις θεματικές και τη συναισθηματική πρόθεση, έχω δημιουργήσει έναν συνδυασμό, ένα amalgama των κινήσεων. Σαν διαφορετικές εικόνες-στιγμές που προβάλλονται στον ίδιο καμβά. Αυτό που συμβαίνει είναι πως μέσω κάθε κίνησης, το μυαλό και το σώμα βρίσκονται σε μια διαδικασία «φιλοξενίας» της εμπειρίας και της μνήμης υπαρκτών προσώπων ιδίου φύλου, δίχως να έχει χρησιμοποιηθεί ποτέ μεταξύ μας ο προφορικός ή γραπτός λόγος.

—Γιατί σε απασχόλησαν αυτές οι θεματικές;

—Τα τελευταία χρόνια έχω παρατηρήσει πως παρ' όλη την ενσωμάτωση και την κινητικότητα γύρω από τον φεμινισμό και τα ίσα δικαιώματα μεταξύ των φύλων, όλο και περισσότερες γυναίκες με τις οποίες συναναστρέφομαι και συνδιαλέγομαι, τόσο προσωπικά όσο και επαγγελματικά, έχουν βιώσει παρόμοιες, ιδιαίτερες δυσκολίες, όπως και τραυματικές εμπειρίες, υπομένοντας για μεγάλα χρονικά διαστήματα στη σιωπή. Παρακο-

Theodoros Iacovou

«Παρακολουθώντας παράλληλα τα σχετικά, ακραία γεγονότα τον τελευταίο χρόνο στην Κύπρο, αντιλήφθηκα πως για να υπάρξει οποιαδήποτε αλλαγή στο συγκεκριμένο θέμα πρέπει να προηγηθεί ατομική κινητοποίηση», σημειώνει ο Παναγιώτης Τοφή.

λουθώντας παράλληλα τα σχετικά, ακραία γεγονότα τον τελευταίο χρόνο στην Κύπρο, αντιλήφθηκα πως για να υπάρξει οποιαδήποτε αλλαγή στο συγκεκριμένο θέμα πρέπει να προηγηθεί ατομική κινητοποίηση. Δίχως να έχω βιώσει προσωπικά, λόγω φύλου, αυτή την πραγματικότητα προτίμησα να αποφυγώ έντονες συζητήσεις όπως και σχόλια σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης και να χρησιμοποιήσω τη σιωπή σαν ένα στοιχείο που μπορεί να επικοινωνήσει διαφορετικά μέσω της δουλειάς μου. Ένωσα την ανάγκη να βοηθήσω να «ειπωθούν» προσωπικές ιστορίες μέσω της κίνησης, σε μια προσπάθεια να αναδειχθεί, έστω και λίγο, το μέγεθος του συλλογικού προβλήματος. Οφείλουμε, πιστεύω, να κοιτάξουμε ξανά, με περισσότερη ενσυναίσθηση και πραγματικό ενδιαφέρον τις γυναίκες που βρίσκονται δίπλα και ανάμεσά μας.

Συναισθηματική πρόθεση

—Ποια είναι η χορογραφική σου φιλοσοφία;

—Σε κάθε χορογραφική έρευνα αφιερώνω αρκετό χρόνο στον πειραματισμό με κίνηση όπως και στη σχέση που προκύπτει ανάμεσα στο σώμα και τον χώρο, δίνοντας έμφαση στη συναισθηματική πρόθεση. Θεωρώ πως το σώμα είναι μια «αρχή» που μπορεί να αποφεύγει την άμεση αφηγηματικότητα και να αναδεικνύει στιγμές από μικρές λεπτομέρειες στην κίνηση, ενώ θεωρώ ιδιαίτερα σημαντική την ενεργ-

γοποίηση της αίσθησης της αφής. Όσο αφορά την εκτέλεση με απα-σχολεί η καθαρότητα στην κίνηση, δίχως την αυστηρότητα ως προς την φόρμα.

—Εκφράζει το σώμα πάντοτε την αλήθεια του;

—Πιστεύω πως το μεγαλύτερο εμπόδιο προς την έκφραση μέσω του σώματος και της κίνησής του είναι σχεδόν πάντοτε το μυαλό: η αυστηρή αυτοκριτική, οι κοινωνικοί κανόνες, η ανάγκη για έλεγχο, ο φόβος. Είναι σημαντικό και σίγουρα θεραπευτικό να επιτρέψουμε στον εαυτό μας να αισθανθεί και κατ' επέκταση να εκφραστεί, να βιώσει, να αφεθεί, να απολαύσει.

—Πώς μιλάει ο χορός στον θεατή; Έχεις μια απάντηση;

—Επιλέγω να απαντήσω μέσω της ενσυναίσθησης, δηλαδή της συναισθηματικής ταύτισης, την επέκταση του ατόμου πέρα από τον εαυτό του. Όταν ο ερμηνευτής πετύχει αυτό δημιουργείται μια ουσιαστική επικοινωνία με τον θεατή.

—Σύγχρονος χορός και Κύπρος, πώς τα βλέπεις τα πράγματα;

—Ο σύγχρονος χορός στην Κύπρο πιστεύω εξελίσσεται διαρκώς στις διάφορες μορφές του. Έχουν γίνει σημαντικές αλλαγές προς το καλύτερο σε θεσμικούς και είναι ενθαρρυντικό το γεγονός ότι ο χορός και η κίνηση πλέον εντάσσονται πιο τολμηρά και σε άλλες τέχνες, ενθαρρύνοντας τόσο την έρευνα όσο και τον πειραματισμό. Θετικό επίσης είναι το γεγονός ότι υπάρχουν διάφορες επικορηγίες από το Υπουργείο Πολιτισμού, γεγονός

που επιτρέπει τη δυνατότητα για φιλοξενίες, παρουσιάσεις και συμμετοχές σε Φεστιβάλ τόσο στην Κύπρο όσο και στο εξωτερικό. Αυτά που πραγματικά είναι αναγκαία είναι η μακροχρόνια και επαρκής οικονομική ενίσχυση, η δημιουργία ενός, ώριμου και λειτουργικού οργανισμού χορού (όπως υπάρχει για παράδειγμα στο θέατρο), η ξεκάθαρη αναγνώριση του επαγγέλματος χορευτή και χορογράφου και η ύπαρξη μιας σταθερής συντεχνίας, η οποία να στηρίζει δυναμικά όσο αφορά δικαιώματα και νομικά ζητήματα. Αλλιώς πώς μπορεί να αποτελέσει η Κύπρος έναν σοβαρό προορισμό που θα στηρίζει μακροχρόνια τόσο επαγγελματικά όσο και οικονομικά το πάθος και τα όνειρα ενός/μιας επαγγελματία χορευτή/τριας και χορογράφου και όχι να τον/την οδηγεί σε μια συνέχεια εκπτώσεων και συμβιβασμών;

—Πρόσφατα βραβεύτηκες από τον ΘΟΚ ως δημιουργός της χρονιάς, αισθάνεσαι ότι έχεις παραπάνω καλλιτεχνική ευθύνη από εδώ και πέρα για ό,τι δημιουργείς;

—Νιώθω πως σε κάθε ξεχωριστή συνεργασία στο θέατρο ως επιμελητής κίνησης και χορογράφος έχω δώσει τον καλύτερό μου εαυτό. Δεν πιστεύω ότι έχει υπάρξει κάποια συνεργασία που να έχω κάνει κάτι λιγότερο από αυτό που μπορούσα. Με το βραβείο που μου δόθηκε πρόσφατα περισσότερο αισθάνομαι ευγνωμοσύνη και πως μου έχει δοθεί ένα επιπλέον κίνητρο για να συνεχίσω να κάνω αυτό που ήδη κάνω, με ακόμα περισσότερο επαγγελματισμό, ενέργεια, ενδιαφέρον και αγάπη.

Η 19η «Πλατφόρμα Χορογραφίας Κύπρου» στο Θέατρο Ριάλτο

Η Κατρίν Μοσχοβάκη, ανώτερη λειτουργός για τον Χορό μιλάει για τον ετήσιο θεσμό που θα διεξαχθεί από την 1η έως τις 3 Νοεμβρίου

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η Κατρίν Μοσχοβάκη μορφωτική λειτουργός του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού μας μιλάει για τη 19η «Πλατφόρμα Χορογραφίας Κύπρου», τον ετήσιο χορογραφικό θεσμό, ο οποίος θεσπίστηκε από τις Πολιτιστικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού και διεξάγεται από την 1η έως τις 3 Νοεμβρίου 2019 στο Θέατρο Ριάλτο στη Λεμεσό. Φέτος, όπως μας εξηγεί η κα Μοσχοβάκη έχουν εισαχθεί καινοτομίες, με τη διαφοροποίηση και διεύρυνση των κατηγοριών των συμμετεχόντων και την εισαγωγή του «Βραβείου Νέου Χορογράφου».

—Η Πλατφόρμα Χορογραφίας Κύπρου σε τι αποσκοπεί;

—Η «Πλατφόρμα Χορογραφίας Κύπρου» αποτελεί ετήσιο χορογραφικό θεσμό, ο οποίος θεσπίστηκε από τις Πολιτιστικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού και αποσκοπεί στη δημιουργία και παρουσίαση νέων έργων σύγχρονης χορογραφίας στο κοινό. Ειδικότερα, η «Πλατφόρμα Χορογραφίας Κύπρου» φιλοδοξεί να προσφέρει, σε ένα ειδικά οργανωμένο πλαίσιο, ευκαιρίες στους χορογράφους που δραστηριοποιούνται στην Κύπρο για να πειραματιστούν

Ο Νόμος δεν τέθηκε ποτέ σε εφαρμογή. Κατόπιν οδηγιών του Υπουργού Παιδείας προωθείται η επεξεργασία νομοσχεδίου που θα καλύψει όλα τα ζητήματα.

με νέες μορφές έκφρασης και να δημιουργήσουν καινούργια έργα.

—Δεκαεννέα χρόνια παρουσίας της πλατφόρμας και φέτος παρουσιάζεται ανανεωμένη, μπορείτε να μας πείτε τι την διαφοροποιεί το 2019;

—Με τη 19η διοργάνωσή της, στην «Πλατφόρμα Χορογραφίας Κύπρου» εισάγονται καινοτομίες που θεωρούμε ότι θα βοηθήσουν τον θεσμό να εξελιχθεί. Φέτος διαφοροποιούνται και διευρύνονται οι κατηγορίες των συμμετεχόντων, οι οποίοι πλέον χωρίζονται στις κατηγορίες: α) «Χορογράφοι 5+»: Δημιουργοί που έχουν ήδη παρουσιάσει στο κοινό τουλάχιστον 5 ολοκληρωμένα έργα τους, β) «Νέοι Χορογράφοι»: Δημιουργοί με λιγότερα από 5 ολοκληρωμένα έργα στο ενεργητικό τους. Για πρώτη φορά εντάσσεται στον θεσμό η καθοδήγηση (mentoring) στη διαδικασία της προ-

Η Πλατφόρμα σίγουρα έχει συμβάλει σημαντικά στην ενημέρωση του κοινού γύρω από τον σύγχρονο χορό στην Κύπρο, σημειώνει η κα Μοσχοβάκη.

ετοιμασίας του έργου για όλους τους Νέους Χορογράφους, ένα στοιχείο που είχε διαπιστωθεί διαχρονικά ότι έλειπε από τα έργα της Πλατφόρμας. Για φέτος, έχουμε εξασφαλίσει τη συνεργασία του Παύλου Κουντουριώτη, ο οποίος θα είναι ο Καθοδηγητής των Νέων Χορογράφων της Πλατφόρμας. Πολύ σημαντική καινοτομία της 19ης Πλατφόρμας είναι επίσης η εισαγωγή του «Βραβείου Νέου Χορογράφου». Το βραβείο απονέμεται από χρηματικό έπαθλο €5.000, το οποίο θα χρησιμοποιείται για την εξέλιξη του συγκεκριμένου έργου του χορογράφου (σε συνερ-

ργασία με τον μέντορά του) ώστε να μπορεί να παρουσιάζεται στην επόμενη διοργάνωση της Πλατφόρμας Χορογραφίας Κύπρου.

—Ακολουθούν οι Κύπριοι και Κύπριες χορογράφοι τις διεθνείς τάσεις;

—Οι Κύπριοι χορογράφοι είναι μέλη της διεθνούς χορευτικής κοινότητας και σίγουρα είναι καλά ενημερωμένοι για τις καινούργιες τάσεις. Όσον αφορά στο αν τις ακολουθούν ή όχι, αυτό εξαρτάται από το προσωπικό στιλ του καθενός από αυτούς. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι

υπάρχει έντονη εξωστρέφεια των Κύπριων χορογράφων τα τελευταία χρόνια. Συμμετέχουν σε σημαντικά φεστιβάλ του εξωτερικού, σε προγράμματα φιλοξενίας, παραδίδουν εργαστήρια στο εξωτερικό και συνεργάζονται με συναδέλφους τους σε διάφορες χώρες.

—Στα 18 χρόνια τι θα λέγατε ότι έχει αλλάξει στον σύγχρονο χορό στην Κύπρο;

—Στα 18 χρόνια που έχουν περάσει, ο σύγχρονος χορός στην Κύπρο έχει φτάσει σε ένα καλό επίπεδο με συνεχή ανοδική τάση. Έχει σημειωθεί σημαντική ανάπτυξη στον τομέα και σε αυτό συνέβαλαν και οι Πολιτιστικές Υπηρεσίες μέσα από τους θεσμικούς που έχουν δημιουργήσει και τα προγράμματα επικορηγίων που εφαρμόζουν. Πλέον, ο σύγχρονος χορός έχει αποκτήσει το δικό του κοινό, ο αριθμός των χορογράφων έχει αυξηθεί σημαντικά και κάθε χρόνο παρουσιάζονται πάρα πολλά χορογραφικά έργα.

—Έχει βοηθήσει η πλατφόρμα ώστε να αυξηθεί το κοινό για τις παραστάσεις χορού;

—Η Πλατφόρμα σίγουρα έχει συμβάλει σημαντικά στην ενημέρωση του κοινού γύρω από τον σύγχρονο χορό στην Κύπρο. Είναι ένας θεσμός που έχει αγκαλιαστεί από το κοινό και γι' αυτό και πραγματοποιείται

αισίως για 19 συναπτά έτη.

—Ποια είναι τα προβλήματα που έχει η τέχνη του χορού στην Κύπρο;

—Ένα σημαντικό πρόβλημα που παρατηρείται όχι μόνο σε σχέση με τον συγκεκριμένο τομέα αλλά αφορά όλους τους τομείς της εν γένει πολιτιστικής δραστηριότητας στον τόπο μας είναι η εξεύρεση οικονομικών πόρων προερχόμενων από τον ιδιωτικό τομέα. Δεν υπάρχει συστηματική χορηγική δραστηριότητα και διοχέτευση πόρων από κυπριακές επιχειρήσεις για τον πολιτισμό, με αποτέλεσμα οι χρηματοδοτήσεις για πολιτιστικές δραστηριότητες να προέρχονται σχεδόν αποκλειστικά από το κράτος.

—Θα ήθελα να σχολιάσετε το θέμα που προέκυψε πριν από λίγες ημέρες με το ωράριο των σχολών χορού. Εφαρμόζεται σωστά ο νόμος για τη λειτουργία των σχολών; —Ο Νόμος δεν τέθηκε ποτέ σε εφαρμογή. Κατόπιν οδηγιών του Υπουργού Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας, προωθείται η επεξεργασία νομοσχεδίου που θα καλύψει όλα τα ζητήματα που προκύπτουν σε σχέση με τη λειτουργία όλων των τύπων ιδιωτικών σχολών (περιλαμβανομένων και των σχολών έντεχνου χορού) που προσφέρουν καλλιτεχνική παιδεία.

The
Economist

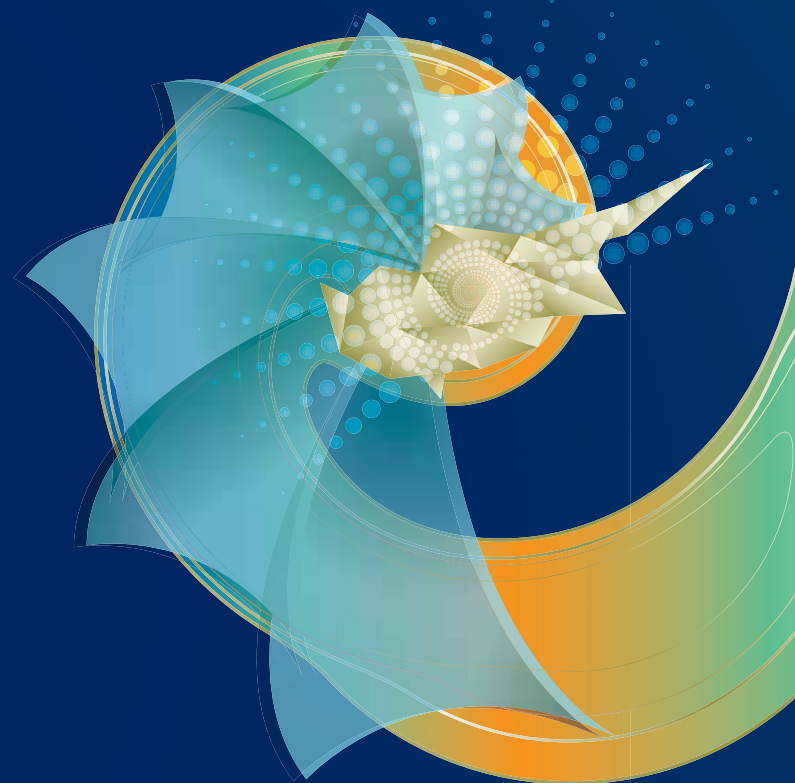
EVENTS

#EconCyprusSummit

15TH CYPRUS SUMMIT

Cyprus: Thriving unimpeded? Europe: In need of a new narrative

November 4th-5th 2019 • Hilton Park Nicosia

BREXIT

THE EU

Jo Johnson

Former director of policy,
No10 Downing St,
& former minister
of state for universities

Just a week after the
October 31st deadline,
don't miss this unique
opportunity
for an onstage discussion
with **Jo Johnson**

© Hazlis & Rivas advertising

www.hazliseconomist.com

www.cyprus2019.economist.com

In collaboration with:

[@The Economist SE Europe Events](#)

[@Economist_SEUR](#)

[in The Economist SE Europe Events](#)

[The Economist SE Europe Events](#)

Platinum sponsor:

Premium gold sponsor:

Premium energy sponsor:

Gold sponsors:

Silver sponsors:

Bronze sponsor:

Communication sponsor:

Contributors:

Contributors:

Airline carrier:

Logistics supplier:

Supported by:

